RADU TEODORESCU

ARHETIPURI DUHOVNICEȘTI ÎN CREȘTINISMUL ORTODOX

Cugir 2018

CUPRINS

INTRODUCERE

Cartea de față nu este o carte nici de psihologie și nici de psihiatrie cum ar putea să fie unii tentați să creadă. Acesta fiindcă atunci când cineva vorbeşte de *arhetipuri* legate de lumea duhovnicească şi de cea sufletească în mare orice cititor este tentant să se ducă cu mintea la arhetipurile inconştientului colectiv ale psihanalistului elvețian Carl Gustav Jung. Prin urmare trebuie să specificăm cât se poate de bine că cititorul nu are de a face cu o carte despre arhetipurile inconştientului colectiv. Această carte este o carte de duhovnicie creştin ortodoxă. Este adevărat că între duhovnicie (care se ocupă în mare cu sufletul creştinului ortodox) şi psihanaliză există o legătură. Acesta fiindcă atât duhovnicia cât şi psihanaliza operează cu sufletul uman. Prin urmare este adevărat că între psihanaliză şi duhovnicie există o linie de demarcație extrem de mică. Totuşi lucrurile nu trebuie confundate. În timp ce duhovnicia se ocupă cu mântuirea sufletului uman, psihanaliza se ocupă cu sănătatea sufletului uman. Aceste lucruri sunt în zilele noastre confundate de mulți. Confuzia vine dintr-o anume comoditate a omului modern de a nu mai face distincții. Trebuie să facem distincție între aceste două discipline care amândouă au ca subiect central sufletului uman.[1]

Mai înainte de a purcede la conținutul cărții noastre este bine să definim ceea ce este un arhetip. Prin urmare ce este un arhetip? Arhetipul este o noțiune mai complexă şi prin urmare este bine să facem mai multe clarificări în ceea ce îl priveşte. Prin urmare iată care sunt sensurile termenului de arhetip după Dicționarul explicativ:

1. Model original care stă la baza unui mit, legende, lucrări;
2. Model după care se face o lucrare;
3. Prototip;
4. Model, tip inițial după care se călăuzeşte cineva;
5. Manuscris inițial al unei opere;
6. Structură profundă a psihicului, înnăscută, care generează imagini simbolice şi guvernează organizarea experienței umane.
7. Filosoful Platon credea că un arhetip este un concept care desemnează modelul prim, originar, ideal al obiectelor sensibile, considerate ca reprezentări imperfecte şi copii ale sale.
8. Modul ancestral universal ai intuiției și intelectului care apar, potrivit terminologiei simbolico-religioase, în visuri şi mitologie.

Prin urmare putem vedea aici că avem 8 sensuri ale termenului de arhetip. Care este sensul la care ne vom referii în această carte? În această carte este adevărat că ne vom referii în mare la toate sensurile exprimate mai sus ale termenului de arhetip dar mai ales vom insista mai mult pe cel pe care l-a folosit filosoful grec Platon care este poate cel mai eficent scopului acestei cărți. prin urmare termenul de *arhetip duhovnicesc* se leagă foarte mult de concept sau mai bine spus de conceptul care desemnează modelul prim, originar, ideal al obiectelor sensibile.[2]

Prin urmare este evident că sunt multe lucruri care trebuie să fie clarificare atunci când vorbim de un arhetip duhovnicesc. Acesta fiindcă după cum am spus lumea tinde să înțeleagă arhetipurile ca fiind legate numai de viața psihologică a omului. Viața psihologică este pentru mulți suficientă şi ea nu are nici un fel de concepție cu viața duhovnicească. Totuşi putem vedea că viața duhovnicească şi viața psihologică sunt două lucruri distincte pe care în nici un fel nu trebuie să le amestecăm. Psihologia după cum ştim este cea care se ocupă cu sănătatea sufletească a omului în timp ce duhovnicia se ocupă mai mult cu nevoia de mântuire a sufletului uman. Iată prin urmare ceea ce face diferența dintre psihologie şi viața duhovnicească. Avem de a face cu două lucruri care sunt cât se poate de bine separate unul de altul. Viața duhovnicească este cea care recunoaşte că sufletul

---

[1] Carol S. Pearson, *Awakeding the heros within: twelve archetypes to help us fiind ourself and transform our world* (Harperone, 1991).

[2] La fel de bine trebuie să precizăm că această carte nu este în nici un caz o carte de filozofie şi mai ales una de filozofie platonică. Acesta fiindcă după cum am spus în paginile care vor urma vom vorbii mai mult despre arhetip în sensul înțeles şi folosit de Platon. Arhetipul duhovnicesc este pentru noi mai mult un fel de principiu duhovnicesc care stă la baza sau mai bine spus la originea formării sufletului uman. Unii s-ar putea întreba: există arhetipuri duhovniceşti? După cum vom vedea în rândurile care vor urma este adevărat că există arhetipuri duhovniceşti şi acest fapt nu poate să fie negat şi nici trecut cu vederea. Ne putem da seama că există arhetipuri duhovniceşti fiindcă viața duhovnicească, orientările duhovniceşti, pornirile duhovniceşti ale mai multora dintre semenii noştri se aseamănă şi la fel de bine se leagă una de alta. Este evident că există un fel de concepte duhovniceşti care unesc pe mai multă lume într-un fel de denominatori comuni sau mai bine spus într-un fel de legătură comună. Aceste asemănări în viața practică a experienței duhovniceşti sunt cele pe care le vom analiza în rândurile care vor urma.

uman este nemuritor. Sufletul uman este cel care în sens duhovnicesc ajunge să supravieţuiască morţii trupului. Acesta este un important articol din credinţa creştin ortodoxă. Prin urmare este adevărat că sufletul uman are o existenţă tranzitorie în această lume şi el nu ajunge în nici un fel să se rezume numai la această lume. Iată prin urmare care este cheia aceste cărţi: că în timp ce psihologia pregăteşte sufletul uman numai pentru această lume este adevărat că duhovnicia este cea care îl pregăteşte pentru lumea care va venii. Sufletul nostru trăieşte în această lume dar în acelaşi timp este chemat să se orienteze în spre lumea care va venii. Aici este poate una dintre cele mai diferenţe dintre psihologie şi duhovnicie. Psihologia este o ştiinţă care rezumă sufletul uman numai la această lume. Sufletul după cum am spus este nemuritor şi el are destinaţia ultimă în viaţa de apoi. Este bine să avem acest lucru în vedere şi să nu trecem chiar atât de uşor peste el.[3]

Iată prin urmare una dintre distincţiile principale care există dintre psihologie şi duhovnicie. Este evident că duhovnicia este un lucru care merge dincolo de psihologie şi psihiatrie. Sufletul uman are un destin veşnic fiindcă acest lucru a fost cel care a fost voit de Dumnezeu. Este bine să ştim prin urmare că duhovnicia este un lucru care vine să completeze psihologia. Aceasta fiindcă ea este cea care vede sufletul din prisma lui Dumnezeu. Ştim că există mai multe teorii despre existenţa sufletului sau mai bine spus despre modul în care apare sufletul. Filosoful Platon pe care l-am menţionat mai sus este cel care susţinea că sufletul este preexistent trupului sau mai bine spus că sufletul există din veşnicie. Pentru acesta sufletul într-un anume fel se încarnează în această lume. Prin urmare în duhovnicia creştin ortodoxă există trei teorii referitoare la apariţia sufletului în viaţa omului: 1. teoria preexistenţei sufletelor (care susţine că sufletele sunt create de Dumnezeu mai înainte de trup), 2 teoria traducianistă care susţine că sufletul este un făcut din sufletele mamei şi a tatălui persoanei şi 3 teoria creaţionistă care susţine că sufletul este creat de Dumnezeu odată cu trupul urmând să se dezvolte împreună cu el. Creştinismul ortodox este de acord cu creaţionismul care susţine că sufletul este creat de Dumnezeu în momentul concepţiei pe care o face mama şi tatăl. Prin urmare sufletul nu apare nici înainte şi nici după apariţia trupului. Fiindcă Dumnezeu este Cel care creează sufletul omului este cât se poate de adevărat că Dumnezeu lasă în sufletul omului unele trăsături specifice pe care la fel de bine le putem denumii ca *trăsături arhetipale*. În acest sens sufletele noastre nu sunt identice ci au anumite specificităţi. Este bine să ştim că aceste specificităţi sunt cele pe care Dumnezeu le-a lăsat în sufletele noastre. Dumnezeu lasă în fiecare suflet o anumită atracţie potenţială în spre viaţa duhovnicească. Acesta fiindcă omul este chemat să fie o fiinţă duhovnicească. în acest sens trebuie să înţelegem că viaţa duhovnicească trebuie să fie cea care domină în viaţa omului. Sunt mulţi în zilele noastre care neagă acest lucru şi susţin că în cele din urmă viaţa duhovnicească nu trebuie să fie dominantă în viaţa omului. Viaţa duhovnicească este ceea care îl face pe om să fie conştient de nevoia de a fi în legătură cu Dumnezeu. Cu cât este mai mult în legătură cu Dumnezeu cu atât sufletul ajunge să se înduhovnicească sau mai bine spus să se spiritualizeze.[4]

Prin urmare arhetipul duhovnicesc este un principiu, un concept mai spus care ajunge să se manifeste în lumea noastră prin fiecare dintre noi. Arhetipul duhovnicesc trebuie să ştim este ceea ne defineşte ca persoană duhovnicească ce căutăm comuniunea cu Dumnezeu. Ceea ce marii duhovnici ai ortodoxiei au reuşit să observe este că există o diferenţă cât se poate de mare dintre sufletele celor care doresc sau mai bine spus tânjesc după comuniunea cu Dumnezeu şi sufletele celor care nu doresc să fie în comuniune cu Dumnezeu. O primă remarcă în acest sens este că sufletele celor care doresc să fie în comuniune cu Dumnezeu la un anumit nivel se aseamănă şi în acest sens se poate descoperii mai multe compatibilităţi între ele. Fără nici o îndoială că acest fapt nu poate în nici un fel să ne lase indiferenţi. Arhetipul duhovnicesc este la un anumit nivel prezent în toţi cei care doresc să ducă o viaţă în comuniune cu Dumnezeu. Există în acest sens o dinamică a comuniunii cu Dumnezeu şi este

---

[3] Simeon Kraiopoulos, *Sufletul meu temniţa mea* (Bucureşti, 2009).

[4] Sunt mai multe concepţii materialiste care susţin că omul trebuie să se rezume numai la viaţa trupească şi să nu aibă nici un fel de legătură cu viaţa duhovnicească. Acesta fiindcă unii fiind orbiţi de materia nu mai ajung să vadă dincolo de materie. Viaţa materială este un lucru care în nici un fel nu poate să îl reducă pe om numai la această lume materială. Omul este o fiinţă care este chemată să facă un fel de legătură dintre materie şi spirit. După cum ştim omul nu este numai materie ci la fel de bine şi duh. Prin urmare fiinţa umană se află la intersecţia dintre două lumi care nu se contrazic una pe alta ci la fel de bine sunt complementare una alteia. Ortodoxia este la drept vorbind linia de mijloc dintre materie şi spirit. Omul trebuie să fie interesat şi de materie şi la fel de bine şi de suflet. Acesta fiindcă sufletul şi trupul sunt chemate să trăiască în armonie în această viaţă. Armonia este un fapt pe care foarte puţini dintre noi ajungem să îl realizăm fiindcă considerăm că în mare foarte mulţi ajungem să nu mai fim conştienţi de importanţa vieţii duhovniceşti. Omul este o fiinţă care este pus în această lume să ducă o viaţă de tranziţie: mai bine spus suntem fiinţe care tranzităm în această lume în spre viaţa de apoi. Adevărul este că marea majoritate dintre noi ajungem să considerăm această lume ca un scop în sine. Această lume este o lume de tranzit şi trebuie să fim conştienţi de acest fapt.

bine să fim conștienți că aceasta are loc cu fiecare dintre noi. În timp ce sufletele celor care nu doresc să fie în comuniune cu Dumnezeu ajung să se întunece și să nu știe de lumina care vine de la Dumnezeu. Fiecare dintre noi suntem persoane unice care fiind create de Dumnezeu ajungem să ne manifestăm într-un mod propriu. Totuși legătura cu Dumnezeu este un fapt care nu trebuie să ne divizeze sau mai bine zis să ne separeu unii de alții ci din contră, să ne apropie și să ne unească între noi. Ceea ce știm din trecut este că marii sfinți creștin ortodocși la un anumit nivel au for persoane unice dar la un anumit nivel între marii sfinți ai creștinismului ortodox au existat anumite asemănări. Aceste asemănări sunt cele pe care am putea să le denumim ca fiind arhetipuri duhovnicești. Sfinții sunt și ei la un anumit nivel persoane arhetipale sau mai bine spus persoane care sunt exponenții unui anumit arhetip duhovnicesc. Arhetipul duhovnicesc al sfinților este fără doar și poate unul nu numai moral ci la fel de bine și duhovnicesc. Iată prin urmare de ce am ales să scriem o carte despre arhetipurile duhovnicești: aceste arhetipuri le găsim în primul rând la marii sfinți creștin ortodocși.[5]

Se spune că un creștin discuta cu o persoană care nu prea merge pe la biserică.

- Eu pe voi creștinii nu vă pot înțelege.
- De ce?
- Voi vorbiți de un Dumnezeu iubitor care ne iartă și care ne îndrumă.
- Așa este.
- Cum poți să vorbești de un Dumnezeu care iartă și iubește când în lume au loc atâtea lovituri și bătăi care vin chiar de la Dumnezeu?
- Este simplu.
- Fă-mă și pe mine să înțeleg.
- Tu ai văzut păstorii care stau cu oile?
- I-am văzut.
- Când o oaie iese din turmă ce face păstorul?
- Fluieră după ea și o strigă.
- Și dacă ea nu răspunde?
- O amenință cu bățul.
- Și dacă nici acum oaia nu îl ia în seamă?
- Trimite câinele care o înhață și o mușcă și acum oaia se întoarce în turmă.
- Ei vezi frate în Hristos. Așa face Hristos care este Marele Păstor și cu noi oamenii: ne cheamă la Sine cu chemări dulci dar noi nu Îl ascultăm. Atunci pentru a ne aduce la Sine Hristos trimite asupra noastră mai multe urgii și necazuri. Așa că în cele din urmă ne vom întoarce și noi în turma lui Hristos.
- Da. Acum înțeleg care este rostul cu necazurile și loviturile care vin peste lume. Îți mulțumesc pentru explicație.

Întâmplarea de mai sus este una care vine să lămurească un lucru fundamental care este mai greu de înțeles pentru mai mulți: Dumnezeu ne vrea cu Sine și vrea acest lucru fiindcă ne iubește. Noi în schimb ajungem să fim cât se poate de fluctuanți în iubirea noastră față de Dumnezeu. Este foarte adevărat că există în lumea noastră o categorie de oameni care ajung să trăiască cu Dumnezeu numai atunci când trec prin greutăți. Greutățile și necazurile sunt cele care îi aduc pe oamenii mai aproape de Dumnezeu. La fel de bine în încercări și necazuri se poate vedea cel mai bine care este arhetipul nostru duhovnicesc. Unii sunt mai rezistenți în încercări și necazuri în timp ce alții sunt mai slabi. Ca idee este bine să știm că Dumnezeu îi cheamă la Sine pe toți oamenii.[6]

---

[5] Remus Rădulescu, *Mari sfinți ai ortodoxiei* (Editura Meteor Press, 2015).

[6] Realitatea este că sunt mulți care sunt cât se poate de neîncrezători în Dumnezeu. Acesta fiindcă în loc ca necazurile și încercările să îi aducă la Dumnezeu din contră au un efect și mai nefast: îi fac să nu mai dorească să aibă nici un fel de legătură cu Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că Dumnezeu lasă necazurile în această lume în special pentru cei care nu doresc să aibă de a face cu El. ca un Părinte iubitor care îi dojenește fii Săi, Dumnezeu ne cheamă la Sine și la fel de bine dorește să fim conștienți de prezența și de lucrarea Lui în această lume. Se înșeală cei care cred că Dumnezeu este indiferent față de noi. Este cât se poate de adevărat că omul tinde să fie mult mai indiferent față de Dumnezeu decât este Dumnezeu față de noi. Indiferența față de Dumnezeu ajunge să fie în mai multe situații un lucru care este inconștient. Omul este în multe situații inconștient de indiferența lui față de Dumnezeu fiindcă se consideră că El poate să trăiască cât se poate de liber față de existența lui Dumnezeu Tatăl. Nu fără de nici un rost creștinismul ortodox a denumit indiferența față de Dumnezeu ca un mod de viață păgân.

Lunga istorie a Bisericii Creştin Ortodoxe este cea care ne face să concluzionăm că sunt mai multe asemănări ale creștinilor ortodocși în ceea ce privește viața duhovnicească. Aceste asemănări sunt cele care ne duc la concluzia că viața duhovnicească este în același timp unică dar și multiplă. Ce să înțelegem din acesta? Din aceasta înțelegem că există mai multe căi prin care Dumnezeu Tatăl ne cheamă la Sine. Aceste căi sunt *căi arhetipale*. Ca principiu generic Dumnezeu cheamă la sine toată umanitatea însă ca faptă în sine cu fiecare dintre noi Dumnezeu are o cale prin care ne face conștienți de prezența și de voința Lui. Iată de ce este bine să fim cât se poate de conștienți de existența lui Dumnezeu și de voia Lui față de noi. În acest sens Dumnezeu este arhetipul ultim sau mai bine spus prototipul ultim după care și prin care suntem creați cu toții. Experiența creştinismului ortodox este că există în special 6 căi prin care Dumnezeu Tatăl ne cheamă la Sine şi în acest sens ne face să ne înduhovnicim: arhetipul profetic, arhetipul ascetic, arhetipul agapic, arhetipul hristologic (mesianic), arhetipul intelectual şi arhetipul conducător (organizatoric). Este evident că fiecare dintre noi avem un "drum" sau mai bine spus o cale în spre Dumnezeu dar în cele din urmă ceea ce trebuie să ştim este că sfinţii creştin ortodocşi s-au asemănat într-un anume fel în chemarea lor spre Dumnezeu.[7]

Arhetipurile duhovniceşti sunt cele pe care putem să le reperăm în marii sfinţi ai Bisericii Creştin Ortodoxe şi este cât se poate de adevărat că sfinţii au devenit pentru noi un fel de *personalități arhetipale*. De ce spunem că sfinții sunt personalități arhetipale? Spunem acest lucru fiindcă sfinții sunt modele pentru noi. Fără doar şi poate este adevărat că trăim într-o lume a crizelor de modele. Lumea de azi a ajuns să se uite la vechile mitologii păgâne ca fiind modele pentru o viață frumoasă şi lipsită de probleme. În cele din urmă nu este adevărat că orice om doreşte o viață frumoasă şi fără de modele? Cu siguranță că da. Totuşi, ceea ce trebuie să ştim este că numai o viață cu Hristos poate în cele din urmă să ne aducă adevărata fericire. În zilele noastre există o concepție hedonistă despre viață care ne spune că orice ne face fericiți trebuie să fie acceptat de noi. Să fie chiar aşa? Cu siguranță că nu. Acesta fiindcă în sine fericirea este un lucru care poate să fie contrafăcut. Sunt în zilele noastre mai multe contrafaceri ale fericirii. Acesta fiindcă am ajuns să fim atât de mult înrobiți de patimi şi păcate că nu mai credem că virtuțile şi calitățile morale mai poate să ne facă fericiți. pot aceste arhetipuri duhovniceşti despre care vom vorbii în această carte să ne facă fericiți? După cum am arătat în rândurile de mai sus arhetipurile duhovniceşti sunt cele care ne fac să fim cât se poate de conştienți că modalitatea prin care Dumnezeu ne aduce mai aproape de Sine. Fiindcă vorbim de unul şi Acelaşi Dumnezeu este adevărat că pot să fie înțelese anumite trăsături comune ale modului în care Dumnezeu ne aduce la Sine. Aceste moduri sunt fără doar şi poate arhetipurile duhovniceşti. Totuşi de ce spunem *arhetipuri duhovniceşti* şi nu arhetipuri sufleteşti? Spunem acest lucru fiindcă arhetipurile duhovniceşti sunt cele care vin de la Dumnezeu. Atunci când ne apropiem de Dumnezeu devenim oameni duhovniceşti sau mai bine spus persoane duhovniceşti fiindcă Dumnezeu este duh. Fiindcă Dumnezeu este duh este cât se poate de adevărat că la fel de bine şi noi ajungem să trăim într-un alt plan al existenței atunci când ne apropiem de Dumnezeu.[8]

Cartea noastră este o carte de duhovnicie creştin ortodoxă care ne spune că cu cât ajungem să ne apropriem de Dumnezeu cu atât ajungem să ne apropriem şi unii de alții. Acesta fiindcă nu putem să spunem că suntem aproape de Dumnezeu dar departe de semenii noştri. Despre acest lucru ne avertiza Sfântul Ioan Teologul încă din secolul I după Hristos. "daca zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele sau îl urăşte, mincinos este! Pentru ca cel ce nu iubeşte pe fratele sau, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate sa-L iubească" (1 Ioan 4, 20). Iată prin urmare că iubirea de Dumnezeu şi iubirea de semenii noştri sunt lucruri care se presupun reciproc. Este bine să ştim că iubirea de Dumnezeu este motorul principal al arhetipurilor duhovniceşti. Aceste arhetipuri sunt fără doar şi poate lucruri care ne duc în spre Dumnezeu. Arhetipurile duhovniceşti sunt la un anumit nivel transcendente fiindcă ne fac să ne dăm seama că legați de Dumnezeu ajungem să vedem lumea în profunzimea ei şi la fel de bine să ne dăm seama de realitatea ei ultimă.

[7] Gheorghe Calciu, *Christ is calling you: a course in catacomb pastorship* (Alaska, 1997).

[8] Chemarea lui Dumnezeu este un lucru care este constant în istoria omului şi în nici un fel ea nu poate să fie trecută cu vederea uşor. În toate epocile istoriei omul a simțit chemarea lui Dumnezeu şi la fel de bine a voit să îi dea curs. Această chemare a lui Dumnezeu este un lucru dinamic şi la fel de bine se poate face prin intermediul arhetipurilor duhovniceşti. Acesta fiindcă după cum putem să ne dăm seama Dumnezeu doreşte ca noi să fim în comuniune cu Sine şi la fel de bine să nu fim în nici un fel persoane care să trăim fără de El. după cum fericirea are mai multe arhetipuri la fel de bine şi vița duhovnicească are mai multe arhetipuri care ajunge să se manifeste în fiecare dintre noi cei care răspundem chemării lui Dumnezeu. Sunt mulți însă care spun un da oficial lui Dumnezeu şi chemării Sale dar când îşi dau seama de care sunt consecințele acestei chemări ei ajung să fie cât se poate de refractari față de viața în Dumnezeu. Nu este în nici un fel o înşelare atunci când spunem că această chemare a lui Dumnezeu este fundamentală şi că ea este valabilă pentru toată umanitatea. Deşi Dumnezeu ne cheamă pe toți la Sine şi ne cere să ne asumăm acest lucru sunt foarte mulți care sunt indiferenți față această chemare arhetipală a lui Dumnezeu şi la fel de bine sunt cât se poate de negativi referitoare la ea.

Omul în sine este chemat să se cunoască pe sine. Acesta a fost unul dintre dictoanele principale ale filosofului grec Socrate: cunoaşte-te pe tine însuţi. Iată de ce este bine să ştim că vom ajunge la o cunoaştere mai bună a propriei persoane dacă vom ajunge să ne dăm seama că persoana umană este chemată să fie în unire cu Dumnezeu. Unirea cu Dumnezeu este actul fundamental şi definitiv care defineşte toată fiinţa umană. Trăim zile în care omul ajunge să îi creeze noi arhetipuri după care să îşi guverneze şi să îşi chivernisească viaţa: în lumea noastră de azi întâlnim arhetipuri păgâne, arhetipuri hedoniste, arhetipuri materialiste sau arhetipuri ale ateismului care cu toate ne înstrăinează de Dumnezeu. Este bine să rămânem în iubirea de Dumnezeu şi să trăim în dinamica arhetipurilor duhovniceşti care ne fac să vedem viaţa şi lumea pe un plan superior. Arhetipurile duhovniceşti sunt fără doar şi poate un plan superior al vieţii umane şi al existenţei în genere. Pe aceste arhetipuri trebuie să le cultivăm odată ce am concluzionat că el sunt cele care ne definesc.[9]

CAPITOLUL 1

ARHETIPUL PROFETIC

Atunci când vorbim despre profeţii şi despre profeţi lumea de azi tinde să considere că aceste lucruri sunt simple superstiţii. Este posibil să cunoşti viitorul şi să îl anunţi mai înainte ca el să aibă loc? Este posibil să ştii ceea ce se v-a întâmpla cu o anumită persoană, cu o naţiune sau cu un popor mai înainte ca un anumit eveniment să aibă loc? Tendinţa omului de azi este că consideră că în nici un fel viitorul nu poate fi cunoscut. Totuşi, cum se face că creştinismul ortodox are mai mulţi prooroci şi profeţi pe care îi consideră sfinţi şi inspiraţi de Dumnezeu? Cum este posibil din moment ce nici un muritor nu poate să cunoască viitorul? Biblia şi mai ales Vechiul Testament din Biblie ne pune în faţă mai multe modele de profeţi. Aceşti profeţi au prezis viitorul despre anumite evenimente care aveau să se producă cu sute de ani după timpul când au fost profeţite. În acest sens cele mai multe profeţii pe care le-a făcut Vechiul Testament au fost legate de venirea lui Mesia, Cel care avea să elibereze sufletele celor drepţi chinurile iadului. Au existat în acest sens patru prooroci mari în Vechiul Testament: Isaia, Iezechil, Ieremia şi Daniel. Aceştia au făcut mai multe prevestiri despre viitor care s-au întâmplat aievea. Cum a fost posibil un astfel de lucru? Un astfel de lucru a fost posibil prin inspiraţie de la Dumnezeu. Profeţii au fost persoane inspirate de Dumnezeu care au avut descoperiri de la Dumnezeu despre anumite lucruri care se vor întâmpla în viitor. Fiindcă este atoateştiutor, Dumnezeu cunoaşte viitorul. Deşi cunoaşte viitorul Dumnezeu nu este Cel care determină viitorul fiindcă El respectă libertatea omului. Prin urmare omul este liber să îşi aleagă viitorul pe care îl doreşte. Darul profeţiei este un dar care a fost cunoscut din timpurile Vechiului Testament, de acum mai bine de 3000 sau 4000 de ani. Prin urmare, iată că în anumite momente Dumnezeu pentru a realiza mântuirea omului a descoperit acestuia ceea ce avea să se întâmple. Pe lângă ce 4 mari profeţi pe care i-am enunţat mai sus, se mai cunosc în Vechiul Testament şi alţi profeţi mai mici: Osea, Amos, Mihea, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia şi Maleahi. Toţi aceşti profeţi au făcut profeţii legate de poporul lui Israel, poporul ales al lui Dumnezeu. Fără nici o îndoială toate aceste profeţii au devenit realitate.[10]

Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că profeţia nu este o simplă superstiţie sau iluzie a omului ci ea a fost un lucru cât se poate de real şi de adevărat în trecut. Profeţii din Vechiul Testament sunt cele mai bune cazuri în acest sens şi fără de nici o îndoială am fi mult prea naivi dacă ne-am înşela de autoritatea lor. Profeţia este un lucru care este realizat de Dumnezeu dar acest fapt nu avea loc cu oricine. Profeţii au fost persoane morale, cu viaţă curată şi la fel de bine integre. Cum se face atunci că în zilele noastre nu mai există profeţi? Azi auzim de profeţii din Vechiul Testament ca şi de un lucru exotic care este atât de străin de de noi. În acest sens

---

[9] Cristea Florentina, *1000 de întrebări şi răspunsuri despre viaţa duhovnicească* (Editura Egumeniţa: Galaţi, 2005).

[10] Iată prin urmare profeţii au fost cei care au avut descoperiri de la Dumnezeu pe care ei le-au făcut cunoscute oamenilor. Profeţia este adevărat că este un dar supranatural care vine de la Dumnezeu şi care la fel de bine nu poate să existe fără de Dumnezeu. În acest sens profeţii din Vechiul Testament au profeţi robii, urcări pe tron, dezrobiri sau la fel de bine pedeapsa lui Dumnezeu pentru anumite păcate ale poporului ales, poporul Israel. Aceste lucruri sunt consemnate în Biblie şi nu vom insista mult asupra lor fiindcă ele pot să fie cercetate de doritori. Ceea ce putem să observăm din Vechiul Testament este că profeţii au făcut de obicei cunoscută voia lui Dumnezeu în momente în care aparenţele înşelau. Un astfel de caz îl avem în cazul profetului Ilie care le profeţeşte regelui Ahab şi reginei sale Isabela declinul. Ahab şi Isabela nu cred acestei profeţii fiindcă ei se vedeau pe tron şi li se părea imposibil ca cuvintele Sfântului profet Ilie să se adeverească. Totuşi, ceea ce profeţeşte Ilie are loc şi Ahab şi regina lui Izabela vor murii în infamie şi detronaţi. Avem de a face aici cu un caz de proorocie cât se poate de clar şi de evident. Tot profeţii din Vechiul Testament au profeţit că poporul ales Israel v-a fi luat în robie de babilonieni şi de asirieni. Aceste lucruri s-au întâmplat întocmai.

sunt foarte mulţi care în nici un fel nu vor să accepte că au existat în trecut persoane cu har profetic. Profeţii au fost cei care au profeţit chiar şi faptul că Domnul Iisus Hristos avea să fie vândut pentru 30 de arginţi. Este clar că în mintea noastră se poate ridica întrebarea: cum se face că Dumnezeu Tatăl le-a dat unora darul profeţiei şi nouă nu ni-l dă? Oare nu am putea să ne folosim şi noi de darul profeţiei? Nu ar fi multe lucruri care s-ar reglementa în lumea noastră dacă am putea şi noi să profeţim? Adevărul este că profeţia este un fapt care ţine mai mult de voia lui Dumnezeu. Există la fel de bine posibilitatea ca cineva să profeţească fără să îşi dea seama sau mai bine zis să profeţească inconştient. Un astfel de caz a avut loc cu marele preot Caiafa din timpul lui Iisus care a profeţit despre Iisus că: "este mai bine să moară un om pentru popor decât tot poporul să se piardă." Fără să fie conştient Caiafa a profeţit atunci care a fost sensul misiunii lui Hristos care a venit să îşi dea viaţa pentru ca lumea (poporul) să se poată mântui.[11]

Prin urmare am stabilit că profeţia a existat în trecut şi nu este o invenţie umană sau o simplă iluzie. Au fost profeţi în timpul Vechiului Testament care au vestit mai multe evenimente care au avut loc în viitor. Cu adevărat acest lucru este minunat şi la fel de bine el trebuie să ne întărească în credinţă. Dumnezeu i-a lăsat pe profeţi ca să ne spună că El are putere peste tot ceea ce există şi prin urmare nu este nimic imposibil la Dumnezeu. Realitatea este că marea majoritate dintre noi nu am ajuns la o aşa măsură că putem să profeţim sau mai bine zis să ajungem să spunem ceea ce are loc în viitor prin descoperire de la Dumnezeu. Dacă lucrurile stau aşa cum de am ales să vorbim în această carte de arhetipul profetic? Am văzut noi creştin ortodocşi simpli care au ajuns să profeţească? Nu. Nu sunt cazuri de creştin ortodocşi simpli care au ajuns să profeţească. Totuşi, dacă vom deschide vieţile sfinţilor vom putea vedea că mai mulţi sfinţi creştin ortodocşi care au trăit după profeţii Vechiului Testament şi după Apocalipsa Sfântului Ioan au ajuns să profeţească. În primă instanţă vom ilustra acest fapt cu numai două exemple. 1. Când Sfântul Paisie Aghioritul a fost botezat acest lucru a fost făcut de părintele Arsenie Capadocianul. Imediat după ce l-a botezat pe Sfântul Paisie Eznepidis, Părintele Arsenie Capadocianul a avut o descoperire de la Dumnezeu. I-a spus această descoperire de la Dumnezeu şi mamei copilului: acest copil se va face călugăr. Mama a ascultat acest cuvânt dar cu timpul l-a uitat. Pe la vârsta de 20 şi ceva de ani tânărul Paisie Aghioritul a simţit nevoia să se călugărească. În cele din urmă s-a călugărit. Atunci mama lui şi-a adus aminte de cuvintele părintelui Arsenie Capadocianul. Un alt caz de profeţie mai aproape de secolul nostru a avut loc în secolul al XVIII-lea şi l-a avut ca protagonist pe Sfântul Cosma Etolianul care a murit martirizat de turci. Aflat în vizită la o familie de greci, Sfântul Cosma a putut vedea un copil mic al acestei familii. S-a uitat la el şi a avut o descoperire de la Dumnezeu pe care a comunicat-o părinţilor: acest copil v-a ajunge conducătorul Greciei. Părinţii nu au ştiu că să spună dar în cele din urmă profeţia s-a adeverit şi în cele din urmă acel copil când a ajuns matur a devenit conducător al Greciei. Iată prin urmare două exemple care sunt mai aproape de noi ca timp istoric şi care ne spune că cu adevărat acest arhetip profetic nu a încetat nici în zilele noastre. Sunt mai mulţi părinţi şi mari duhovnici care prin nevoinţă au reuşit să câştige darul profeţiei de la Dumnezeu. Cum a fost posibil ca părintele Arsenie Capadocianul să ştie mai înainte de peste 20 de ani că un copil se v-a călugării? Este un lucru care în nici un fel nu poate să fie explicat pe cale raţională.[12]

Un alt caz de dar al profeţiei îl avem în acest sens de la părintele Iosif Isihastul care a fost un călugăr de la Muntele Athos care s-a nevoit acolo în secolul al XX-lea. Sunt mai multe mărturii care spun că părintele Iosif Isihastul avea darul profeţiei dar una în special ne-a atras atenţia. Se spune că la un moment dat părintele Iosif Isihasul se ruga când l-a uşă a bătut cineva. Putea fi oricine fiindcă la Muntele Athos sunt câteva sute sau poate chiar mii de călugări. Părintele Iosif Isihastul a răspuns: intră părinte Atanasie! Cu adevărat la uşă bătuse chiar un părinte cu numele Atanasie. Călugărul Atanasie l-a întrebat pe părintele Iosif Isihastul cum de a ştiut că este chiar el fiindcă uşa era închisă şi nu avea cum să ştie. Atunci părintele Iosif Isihastul i-a spus că i-a fost descoperit de la Dumnezeu. Mai mult decât atât, i-a spus călugărului Atanasie cum venise pe drum şi se oprise ca să se odihnească, cum a trecut pe lângă o peşteră în care se afla icoana Maicii Domnului unde i-a aprins candela. Atunci călugărul Atanasie şi-a dat seama că părintele Iosif Isihastrul era văzător cu duhul sau mai bine zis avea

[11]Olimp Căciulă, *Euharistia ca jertfă* (Sibiu, 2016).

[12] Adevărul este că în zilele noastre omul modern caută la tot ceea ce există o explicaţie pe cale raţională fiindcă acest lucru este ceea ce în cele din urmă îl face să fie cât se poate de liniştit. Trăim de la iluminism încoace o epocă în care totul trebuie să aibă o explicaţie raţională care să fie înţeleasă de toată lumea. Iată că atunci când avem de a face cu Dumnezeu această explicaţie raţională în nici un caz nu există. Acesta fiindcă Dumnezeu este mai presus de raţiune sau mai bine zis mai presus de mintea noastră. Este adevărat că trebuie să ne folosim mintea şi să nu considerăm că Dumnezeu ne-o va umple cu de la sine putere cu cunoaştere. Trebuie să lucrăm cu mintea noastră şi la fel de bine trebuie să o folosim. Totuşi după cum am putut vedea există şi cazuri în care Dumnezeu *suspendă* raţiunea sau mintea umană. Acesta fiindcă El este autor al minţii şi al raţiunii. Prin urmare este adevărat că creştinismul ortodox ne ridică la o înţelegere superioară a existenţei în care sfinţii au ajuns să cunoască viitorul mai înainte de a se produce. Au fost mulţi sfinţi care au ştiu cu ani înainte anul şi ziua morţii. Este cât se poate de evident în aceste cazuri că avem de a face aici cu supranaturalul. Supranaturalul este cel care este dincolo de înţelegerea şi raţiunea umană.

harisma profeţei. Această întâmplare a avut loc în secolul al XX-lea şi avem toate motivele să credem că ea este adevărată. Ea ne spune la fel de bine că şi în zilele noastre Dumnezeu aleşilor Săi le conferă darul profeţiei. Suntem mulţi dintre noi care considerăm că harul profeţiei s-a încheiat odată cu scrierea apocalipsei a Sfântului Ioan Teologul. Mărturiile de mai sus sunt cele care ne fac că concluzionăm că încă mai există harul profetic şi în zilele noastre şi Dumnezeu îl conferă celor care sunt vrednici de el. După cum am spus, sunt puţini călugării şi creştinii ortodocşi care vor ajunge să dobândească acest har al profeţiei. Sfântul Simeon din Noul Testament a fost unul care l-a avut. El este cel care la întâmpinarea Domnului Iisus Hristos i-a prevestit Sfintei Maria că *prin inima ei va trece o sabie.* Sfântul Simeon s-a referit aici la faptul că Sfântul Maria avea să îl vadă pe Iisus răstignit. La fel de bine şi acest lucru ne spune că avem de a face un proroc. Darul profeţiei nu este un lucru pe care ajunge cineva să îl obţină automatic sau mai bine spus programatic. Acesta fiindcă profeţia este un lucru care este decis de Dumnezeu şi numai Dumnezeu este Cel care hotărăşte când şi unde să aibă loc.[13]

Despre părintele Antim Aghioritul (1913-1996) de la Schitul Sfânta Ana avem o altă mărturie că acest părinte avea harul profeţiei. La un moment dat la acest părinte a venit un bărbat să se spovedească. Părintele s-a uitat lung la el după care i-a spus cu tristeţe: „ai lăsat-o pe femeia ta să facă avort. Eşti deopotrivă vinovat de uciderea pruncului tău. Cum vei da ochii cu el în cer, tu care eşti ucigaş de prunc, când te va numi tată?" Cu adevărat soţia acelui bărbat a făcut avort şi bărbatul a fost de acord cu acest lucrul. Avem aici un alt caz de duh profetic care ne spune că în creştinismul ortodox urmând profeţilor din Vechiul Testament care au făcut mai multe profeţii pe care le avem scrise şi în zilele noastre, există un duh profetic care se manifestă în cazul la mai mulţi călugări şi părinţi duhovniceşti. Prin urmare este clar că sunt mai mulţi sfinţi şi mai mulţi părinţi duhovniceşti care prin rugăciune şi unire cu Dumnezeu au ajuns la anumite descoperiri pe care le-au avut de la El. duhul profetic este unul care poate să fie denumit ca arhetipul profetic fiindcă după cum am putut vedea mai mulţi părinţi duhovniceşti l-au avut şi l-au făcut cunoscut. Nu există la drept vorbind o "reţetă" prin care se manifestă acest duh profetic pe care unii părinţi şi unii sfinţi au ajuns să îl dobândească. Totuşi, din mărturiile pe care le-am menţionat mai sus este cât se poate de adevărat că Dumnezeu a menţinut acest dar profetic şi în zilele noastre. Arhetipul profetic prin urmare se manifestă prin cunoaşterea viitorului de către anumiţi sfinţi sau părinţi duhovniceşti. Este vorba aici de o harismă pe care Dumnezeu o face cunoscută. Ceea ce trebuie să ştim este că există şi o latură întunecată a harismei profeţiei. Despre ce este vorba? Se cunosc mai multe cazuri de vrăjitoare şi vrăjitori care pot citii viitorul. Pentru o sumă de bani aceştia ajung să citească celor naivi şi celor creduli viitorul şi ceea ce se v-a întâmpla. Este oare posibil acest lucru? De ce ridicăm această întrebare? Ridicăm această întrebare fiindcă vrăjitorii şi magicienii nu lucră cu Iisus şi nici cu Dumnezeu Tatăl. Atunci cum se face că sunt atât de mulţi vrăjitori care citesc viitorul în palmă, în cafea, în globul de cristal sau în cărţile de tarot? Trebuie să ştim că în această lume nu există numai Dumnezeu care lucrează ci la fel de bine sunt şi puteri oculte sau forţe ale întunericului care ajung să lucreze cu citirea viitorului.[14]

Problema originii duhului profetic dacă este de la Dumnezeu sau de la cel rău (diavolul) a preocupat de mai multe vreme duhovnicia creştin ortodoxă. Este adevărat în acest sens că sunt mai multe origini ale profeţiilor. Sunt profeţii care sunt inspirate de diavoli. În sine diavolii nu pot să ştie viitorul fiindcă numai Dumnezeu cunoaşte viitorul dar ceea ce trebuie să fim conştienţi este că prin viclenia lor diavolii pot intui viitorul. Un părinte duhovnicesc spunea la un moment dar că de exemplu în Egipt diavolii văd că în Etiopia apele Nilului cresc şi în acest sens îşi vor da seama că ploaia v-a venii şi în Egipt. În timp ce Dumnezeu cunoaşte viitorul diavolii doar îl intuiesc. Acest lucru a putut să fie certificat de mai multe ori. În Paris de exemplu o tânără s-a dus din curiozitate la o vrăjitoare care ghicea viitorul. Aceasta i-a spus că tânăra îşi v-a curma singură zilele. Tinerei i s-a părut o prostie acest lucru fiindcă niciodată nu s-a gândit să se sinucidă. a plecat şi totul a decurs normal în viaţa ei ca şi mai înainte. Cu timpul a devenit însă obsedată de cuvintele vrăjitoarei că se v-a sinucide. Acest lucru a devenit atât de apăsător că la câtiva ani după vizita la vrăjitoare a ajuns să se sinucidă. Este evident aici că în acest caz este posibil ca vrăjitoarea să o fi pus în legătură pe această tânără pariziancă cu un diavol care

---

[13] Efrem Filoteitul, *Stareţul meu Iosif Isihasul* (Bucureşti, 2010).

[14] În ceea ce priveşte faptul că mai multe descoperiri ale viitorului sunt de la diavoli acest lucru îl aflăm de la Sfântul Antonie cel Mare un sfânt care a trăit în secolul al IV-lea. Iată ce ne spune în acest sens Patericul egiptean: "S-au dus niste frati la avva Antonie, ca să-i spună despre nălucirile (viziunile, apariţiile) pe care le vedeau si să se învete de la dânsul dacă sunt adevărate sau de la draci. Si aveau un măgar, care a murit pe cale. Deci, după ce au venit la bătrânul, apucând acesta mai înainte, le-a zis lor: «Cum a murit măgăruşul pe cale?» Au zis lui: «De unde ştii, avvo?» Iar el le-a zis lor: «Dracii mi-au arătat». Si ei au zis lui: «Noi pentru aceasta am venit, ca să te întrebăm, că vedem năluciri (viziuni, apariţii) si de multe ori se fac adevărate; nu cumva ne înşelăm?» Si i-a încredinţat pe ei bătrânul, din pilda măgarului, că de la draci sunt." Prin urmare este adevărat că sunt şi "descoperiri profetice" care vin de la diavoli. În antichitate era plină lumea de aşa numitele oracole care erau un fel de centre profetice în care se făceau descoperiri referitoare la viitor. Aceste descoperiri erau făcute de diavoli.

în cele din urmă a ajuns să îi ia minţile. Este prin urmare adevărat că există şi o putere ocultă a diavolilor care prin intuiţiile lor pot să străvadă unele lucruri din viitor. Creştinismul ortodox condamnă ghicitul viitorului ca fiind vrăjitorie şi un lucru pe care trebuie să îl evităm. Totuşi se găsesc şi mulţi curioşi care în schimbul unor sume de bani uneori generoase ajung să calce pe calea magiei şi a vrăjitoriei. Ceea ce trebuie să ştim este că profeţii şi sfinţii creştinismului ortodox nu au ghicit niciodată viitorul pentru bani. Aceasta fiindcă Dumnezeu şi slujitorii Lui nu au nevoie să se îmbunătăţească pe umerii altora. Prin urmare este bine să ştim că şi demonii prin intuiţie pot să ghicească viitorul dar acest lucru nu este în nici un fel un har profetic ci mai mult o lucrare diavolească. La fel de bine părinţii care au ajuns să deţină harul profeţiei nu fac din acest lucru un prilej de laudă cum fac vrăjitoarele din zilele noastre care îşi fac reclamă pe prin toate ziarele şi pe internet. Părinţii duhovniceşti descoperă numai ceea ce le vine de la Dumnezeu şi trebuie să ştim că nu este uşor să dobândeşti harul înainte vederii.[15]

Într-un oraș mai mulți meseriași discutau fiecare despre specialitatea lui. Dar iată că la un moment dat veni vorba despre Dumnezeu. Între ei se afla și un tăgăduitor de Dumnezeu.

- Dacă ar fi Dumnezeu – zicea hulitorul – atunci de ce nu L-a văzut, sau nu –L vede cineva? ... Încă nimeni nu poate spune că a văzut pe Dumnezeu. ...

Însă între apărătorii credinței în Dumnezeu se afla și un ceasornicar. Acesta nu zise nimic la hula necredinciosului, ci luă un ceas și, cu ochelarii lui începu să se uite cu încordare și cu mare atenție în mecanismul lui, ca și cum ar căuta ceva.

- Dar tu ce cauți în orologiu? întrebă necredinciosul văzând că toată lumea era atentă la ceea ce făcea el.

- Caut – răspunse ceasornicarul – pe cel ce a făcut orologiul acesta și nu-l găsesc... așa cum cauți tu ca un necredincios să vezi în lume pe Dumnezeu făcătorul lumii? Deosebirea este în aceea că lucrul Mâinilor lui Dumnezeu vădește cu limpezime existența Lui iar tu nu vezi! Așa cum toată lumea știe că ceasul nu poate exista fără ceasornicar, așa și lumea aceasta nu poate exista fără un Creator! Necredinciosul înțelese lecția și se depărtă rușinat....

Întâmplarea de mai sus ne spune nu numai că existența lui Dumnezeu o putem să o dobândim prin descoperire directă de la Dumnezeu ci la fel de bine și prin deducție. Dumnezeu este cel care ne-a făcut să fim cât se poate de atenți cu folosirea minții noastre. Adevărul este că sunt foarte mulți dintre noi care trăiesc în ignoranță și nici nu vor să iese din ea. Pentru acest lucru acești oamenii consideră că Dumnezeu nu îi iubește și nici nu iubește lumea fiindcă Dumnezeu nu face descoperiri profetice la comandă așa cum a făcut în timpurile Vechiului Testament. Sunt mulți care vor de la Dumnezeu Tatăl numai minuni sub pretextul că dacă vor vedea minuni vor crede. Cum se face că Biblia este o mărturie la mai multe minuni care au avut loc în trecut și acest lucru nu face ca prea mulți că aibă credință în Dumnezeu? Dacă suntem cu adevărat oameni de bine acest lucru ar trebui să ne dea de gândit. Nu putem să îi cerem lui Dumnezeu Tatăl să facă minuni pe bandă rulantă cu noi fiindcă Dumnezeu Tatăl de multe ori are cu totul alte planuri și intenții cu noi. Ceea ce credem noi că este bine de multe ori Dumnezeu Tatăl știe că este rău. Adevărul este că marea majoritate dintre noi ne întărâtăm să credem că numai când Dumnezeu Tatăl va face minuni cu noi în cele din urmă vom ajunge să credem în El. Dumnezeu Tatăl a făcut minuni în istorie dar atunci când El a considerat că este necesar și nu atunci când am considerat noi că este necesar. Pe ce este mai bine să ne bazăm: pe logica noastră îngustă sau pe logica necuprinsă a lui Dumnezeu.[16]

Aceste relatări pe care le avem de la mai multe persoane din creştinismul ortodox sunt cele care ne spun că arhetipul profetic este departe de a fi apus în timpurile şi în secolul nostru. Iată că Dumnezeu descoperă noi profeţi prin care îşi duce la îndeplinire voia şi planurile. Nu trebuie să ne îndoim în nici un fel de acest fapt

---

[15] Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești* (Râmnic, 1984 și 1988).

[16] O întâmplare despre faptul că duhul profetic este încă actual în zilele noastre o avem de la Mănăstirea Petru Vodă din Moldova în România. La această mănăstire a trăit până nu de mult vestitul duhovnic Iustin Pârvu. La părintele Iustin Pârvu a venit o tânără care trecea printr-o criză financiară. Această tânără pe nume pe nume Daniela M. din Lecco Italia s-a cunoscut cu un tânăr italian şi intenţiona să se căsătorească cu el. Tânăra a venit în România pentru a cere sfatul părintelui Iustin Pârvu. Tot în acest timp între ea şi tânărul din Italia a intervenit o mică neînţelegere. Italianul i-a spus că el nu o să îi mai plătească biletul de întoarcere în Italia fiindcă a ajuns la concluzia că nu trebuia să îl părăsească. Biletul până în Lecco Italia costa 130 de euro. Tânăra nu mai avea aceşti bani. S-a dus şi i-a povestit părintelui Iustin Pârvu situaţia ei şi evident nu i-a spus că nu mai are bani de întoarcere în Italia. Părintele Iustin Pârvu a privit-o îndelung, mângâiat-o după care a scos dintr-un sertar mai mulţi bani euro spunându-i tinerei: cred că ai nevoia de ei. Tânăra a luat banii a plecat şi când i-a numărat a putut vedea că erau exact 130 de euro cât avea nevoie să ajungă în Italia. Credem că orice comentariu ar fi de prisos. Avem şi aici o mărturie despre faptul că arhetipul profetic este prezent şi în zilele noastre. De unde a ştiu părintele Iustin Pârvu că tânăra avea nevoie de exact 130 de euro pentru a se întoarce în Italia? Putea să aibă nevoie de 200 sau de 300 de euro. Avem de face şi aici cu o descoperire de la Dumnezeu care ne spune că sunt mai multe cazuri de părinţi duhovniceşti care au descoperit viitorul prin voia lui Dumnezeu.

fiindcă lucrarea lui Dumnezeu în această lume este departe de a se închina. Avem atâtea mărturii care ne spun că Dumnezeu nu ne-a părăsit şi asemenea cum în Vechiul Testament era prezent printre oameni prin profeţii Lui şi în zilele noastre El este prezent şi între noi. Adevărul este că din pricina individualismului am ajuns să fim cât se poate de închistaţi în propria noastră persoană, în propria noastră identitate şi nu mai dorim să ştim de nimic altceva. Sunt mulţi părinţi duhovniceşti care ne spun că duhul lumii noastre de azi este duhul egoismului, al individualismului în care singurul lucru de care suntem interesaţi este propria persoană şi propriile interese. Aceste lucruri ne fac să fim opaci şi în orice caz ne fac să acceptăm cu mare greutate că au fost şi unii părinţi duhovniceşti şi încă mai sunt care au ajuns să aibă descoperiri de la Dumnezeu şi la fel de bine unii s-au învrednicit chiar de darul profeţiei. Tot despre părintele Iosif Isihastul se ştie că la un moment dat s-a apropiat de un călugăr simplu şi tânăr şi i-a spus: tu vei ajunge egumenul mănăstirii noastre. Tânărul a crezut că bătrânul glumeşte fiindcă în mănăstire erau mulţi călugări mult mai capabil decât el. În cele din urmă după mai mulţi ani acel călugăr tânăr a ajuns egumen (mai marele mănăstirii). Avem şi aici de a face cu o descoperire profetică fără de nici o îndoială.[17]

O altă întâmplare cu caracter profetic o avem de această dată din România şi este vorba de părintele Ioanichie Moroi (1859-1944) de la Mănăstirea Sihăstria din Moldova. Se spune că la Mănăstirea Sihăstria călugării aveau o fântână cu apă potabilă din care se alimentau. La un moment dat într-o vară apa din fântână a secătuit. Părintele Ioanichie Moroi i-a adunat pe toţi călugării şi le-a spus că Dumnezeu a îngăduit ca apa să sece pentru păcatele lor. Părintele le-a spus călugărilor că dacă se vor ruga trei zile şi trei nopţi apa va revenii în fântână. La început călugării nu au crezut fiindcă foarte rar se mai vede ca o fântână să mai se umple cu apă după ce a secat. Totuşi în cele din urmă au acceptat să se roage trei zile pentru apa din fântână. În cele din urmă apa din fântână a revenit la loc şi cu toţii au putut vedea că fântâna era pe jumătate plină cu apă. De atunci toţi călugării au putut să se bucure de apa din fântână. Am spus întâmplarea de mai sus pentru a evidenţia un lucru pe care foarte puţini vor să îl ştie: că există o legătură strânsă între rugăciune şi cei care au darul profeţiei. Părintele Ioanichie Moroi prin descoperire de la Dumnezeu a putut să vadă că dacă călugării se vor ruga trei zile apa din fântână va ajunge să revină la loc. acest lucru nu trebuie să ne facă să credem că dacă ne vom ruga darul profeţiei va venii imediat la noi. Sunt mulţi care consideră că totul în viaţa duhovnicească trebuie să fie uşor şi trebuie să se realizeze imediat. Trebuie să ştim însă că darul profeţiei este dat de Dumnezeu unor persoane care sunt alese nu după logia umană ci mai mult după logica dumnezeiască. Este bine să ştim că există un arhetip al profeţiei care este prezent în ortodoxie de cele mai multe ori acolo unde nici un ne-am aştepta. La fel de bine prin descoperire de la Dumnezeu şi îngerii au acest dar al profeţiei. Un astfel de caz este cel al Sfântului Arhanghel Gavriil. Sfântul Arhanghel Gavriil şi-a descoperit darul profetic cu două ocazii care sunt consemnate în Noul Testament: 1. El a profeţit Sfântului Zaharia că i se va naşte un prunc care avea să fie Sfântul Ioan Botezătorul şi 2. Tot Sfântul Arhanghel Gavriil a fost cel care profeţit de Bunavestire Sfintei Maria că ea Îl v-a naşte pe Mesia, pe Domnul Iisus Hristos. Sunt astfel mai multe mărturii pe care le avem din vieţile sfinților care ne spun că şi îngerii au harul profeţiei. Acest lucru fiindcă îngerii sunt în strânsă legătură cu Dumnezeu. Iată prin urmare că profeţia nu este un lucru care este tipic profeţilor ci la fel de bine şi îngerilor lui Dumnezeu.[18]

Întâmplările de mai sus ne spun că este cât se poate de adevărat că profeţiile sunt lucruri reale şi în unele momente ele au loc şi în zilele noastre. Marea majoritate a creştinilor ortodocşi când se gândesc la profeţii se gândesc mai mult numai la ceea ce ştim din Vechiul Testament, că profeţii au profeţit venirea lui Iisus în această lume. Iată de ce este bine să ştim că profeţiile sunt un lucru care au loc atunci când consideră Dumnezeu că trebuie să aibă loc şi nu când considerăm noi că trebuie să aibă loc. Este adevărat că Dumnezeu nu descoperă ora şi minutul exact când harul profeţiei are loc dar ceea ce ne spun marii părinţi duhovniceşti ai timpurilor noastre este că profeţia este posibilă şi nu este în nici un fel o imposibilitate. Pentru atei şi pentru cei necredincioşi profeţia este un lucru imposibil. Acesta fiindcă harul lui Dumnezeu este încă lucrător în această

---

[17] Teodor Baconsky, *Turn înclinat. Fragmente de arheologie profetică* (Editura Curtea Veche, 20007).

[18] Darul profeţiei este un fapt care ne leagă de Dumnezeu şi la fel de bine ne face să fim cât se poate de conştienţi de faptul că Dumnezeu are o cu totul altă logică decât avem noi. Logica noastră este părtinitoare şi ne face să fim centraţi în jurul propriei persoane şi a propriile interese. Logica lui Dumnezeu este una superioară şi de ce nu universală care vede în profunzime tot ceea ce ţine de om şi de existenţa lui. Omul consideră că tot ceea ce ţine de el este cât se poate de bun şi de vrednic de dorit. Profetismul este un lucru care ne face să fim deschişi mai mult în spre modul în care Dumnezeu ne vede pe noi şi pe lume. Numai aşa vom ajunge să avem o descoperire deplină a adevărului şi a ceea ce este cu adevărat potrivit pentru lume. Ştim că în Grecia a fost un părinte duhovnicesc care a descoperit acest lucru. Era o femeia care a avut doi fii. La un moment dat fii ei au murit. Femeia a căzut într-o adâncă stare de deznădejde. Îl învinovăţea pe Dumnezeu de ceea ce i s-a întâmplat. Un părinte duhovnicesc a auzit şi s-a dus la femeie unde s-a rugat. Dintr-o dată din pozele celor doi copii morţi ai femeii copii au ieşit afară şi au început să se bată până s-au ucis unul pe altul. Femeia a întrebat ce este aceasta. Atunci părintele duhovnicesc i-a descoperit că dacă cei doi copii ai ei ar fi trăit când vor fi ajuns mari s-ar fi ucis unul pe altul fiindcă amândoi s-au îndrăgostit de aceiaşi femeie. Iată cum Dumnezeu a ales să evite o catastrofă.

lume. Trebuie să avem în vedere că dacă Dumnezeu ar lăsa profeţia la dispoziţia oricui este adevărat că acest fapt ar avea consecinţe neprevăzute. Aceste consecinţe sunt cele care ar transforma din profeţi şi din profeţii un fel de superspectacol mediatic de proporţii în care lumea ar fii cât se poate de dornică de senzaţional. Profeţiile au loc destul de discret în lumea noastră fiindcă Dumnezeu Tatăl este discret. Duhul lumii este un duh care după cum ştim nu este unul care urmăreşte voia lui Dumnezeu. Acesta fiindcă lumea de azi este mai mult dornică de a se individualiza faţă de Dumnezeu. Pentru acest fapt religia şi creştinismul ortodox sunt văzute de mulţi ca fiind un fel de experienţă arhaică a lumii care nu mai poate să fie compatibilă cu lumea tehnică şi cibernetică din zilele noastre. În timp ce cei de ai îşi duc existenţa în termeni tehnici şi cibernetici creştinii ortodocşi îşi duh existenţa în duhul profeţiilor făcute în Noul şi Vechiul Testament. În acest sens în creştinismul ortodox un capitol aparte al arhetipului profetic îl ocupă profeţiile apocaliptice care sunt profeţii despre modul în care va avea loc sfârşitul lumii. Sfântul Ioan Teologul prin apocalipsa sa este în acest sens un exponent de marcă.[19]

Până acum am vorbit despre nişte manifestări extraordinare ale darului profetic care s-au manifestat în cadrul creştinismului ortodox. Totuşi, cum rămâne cu noi oamenii simplii care nu ne-am învrednici de harisma profetică? Este oare vreo manifestare a arhetipului profetic şi pentru cei simplii? Cu siguranţă da. Arhetipul profetic se manifestă şi în cazul oamenilor simplii care nu au ajuns ca prin credinţă să dobândească de la Dumnezeu harul profetic. Oamenii simplii sunt de multe ori înclinaţi să desluşească ceea ce va alea loc în viitor prin deducţie. În acest sens există foarte mulţi creştin ortodocşi care sunt îngrijoraţi de lumea din jurul lor şi la fel de bine îşi manifestă această îngrijorare prin diferite predicii (profeţii) pe care le fac. Arhetipul profetic din cadrul creştinismului ortodox este în general caracterizat printr-o preocupare cu viitorul: viitorul umanităţii, al familiei, al popoarelor ortodoxe, al stării moarele al semenilor sau a creştinilor ortodocşi. La fel de bine şi între preoţii creştin ortodocşi sunt mai mulţi care arată o anumită îngrijorare faţă de viitor. Câţi dintre noi nu am auzit predici la biserică care ne vorbeau de viitorul sumbru al ortodoxiei în mentalitatea lumii de azi? Aceste predici şi mai ales cei care le rostesc sunt fără doar şi poate exponenţi ai arhetipului profetic. Sunt mulţi preoţi de mir care deşi nu sunt văzădori cu duhul sau înainte văzători totuşi de multe ori ne fac să ne gândim la viitorul lumii, al Bisericii Creştin Ortodoxe în general sau de ce nu la viitorul comunităţilor noastre. Este prin urmare cât se poate de adevărat că în cadrul creştinismului ortodox există o preocupare cu viitorul sau mai bine spus cu ceea ce ne va aduce viitorul. La un anumit nivel această preocupare este legitimă. Acesta fiindcă în mare toţi oamenii îşi fac gânduri despre ceea ce se va întâmpla cu viitorul. La fel de bine preocuparea cu viitorul şi cu ceea ce ne va aduce el poate să primească şi o notă ecologică. Acesta fiindcă sunt mulţi creştin ortodocşi care sunt îngrijoraţi despre ceea ce fac semenii lor cu mediul înconjurător. Realitatea este că lumea în care trăim suferă de poluare. Sunt poluate râurile, lacurile, mările şi pădurile noastre ca să nu mai vorbim de podişuri şi câmpii. În acest sens sunt mai mulţi creştin ortodocşi care sunt cât se poate de preocupaţi cu problema ecologică. Acest lucru este bun dar la fel de bine trebuie să ştim că cei care sunt preocupaţi cu problema ecologică sunt într-un anume sens exponenţi ai arhetipului profetic. Acesta fiindcă ei sunt preocupaţii de viitorul umanităţii.[20]

Sunt mai mulţi creştin ortodocşi, clerici cât şi mireni care în zilele noastre sunt preocupaţi cu o problemă mai nouă a lumii de azi şi a societăţii creştin ortodoxe: avortul. Avortul este o problemă morală veche care a ajuns mai nou în atenţia societăţii seculare. Deşi sunt creştini în societăţile creştin ortodoxe avorturile au ajuns să ajungă la cote îngrijorătoare. În acest sens mai mulţi clerici creştin ortodocşi au ajuns să profeţească faptul că dacă avoturile nu vor înceta o să ajungă să ne moară neamul şi ţările creştin ortodoxe. Fără doar şi poate că şi aici avem de a face cu o manifestare a arhetipului profetic. Cei care fac pronosticuri referitor la consecinţele avorturilor nu numai a popoarelor creştin ortodoxe dar şi a restului popoarelor sunt puternic profetici. Ei sunt cei care ne fac conştienţi de gravitatea avortului şi la fel de bine de ceea ce înseamnă el pentru societatea umană în genere. Sunt din ce în ce mai multe voci în lumea creşitin ortodoxă care fac prevestiri despre

---

[19] Savvas Agouridis, *Comentariu la apocalipsa Sfântului Ioan Teologul* (Bucureşti, 2004 ediţia a II-a).

[20] Criza ecologică a ajuns să facă predicţii cât se poate de sumbre în lumea creştin ortodoxă. Acesta fiindcă sunt mulţi care sunt conştienţi că popualrea pe care o face omul a mediului în care trăieşte este un păcat împotriva lui Dumnezeu. Iată de ce sunt din ce în ce mai multe voci creştin ortodoxe care sunt cât se poate de caustice în ceea ce priveşte viitorul ecologic al lumii. Adevărul este că aceşti creştini ortodocşi care sunt preocupaţi de mediul înconjurător au cât se poate de multă dreptate. Omul de azi este un om care la drept vorbim a ajuns să nu mai pună nici un preţ pe mediul înconjurător. În râuri şi flurvii sunt aruncate deşeuri cu nonşalanţă şi de multe ori apele noastre potabile au ajuns focare de infecţie. Iată că în acest sens în ortodoxie mai nou s-a ridicat apretipul profetic care vine să regelmenteze aceste lucruri sau mai bine spus să tragă un semnal de alarmă referitor la ceea ce face omul de azi (omul recent) cu mediul înconjurător. Acesta este fără de nici o îndoială o manifestare a arhetipului profetic care doreşte ca generaţiile viitoare să trăiască într-o lume curată şi fără de poluare.

cum va arăta lumea în viitorul apropiat: va fi o lume îmbătrânită în care copii vor fi o raritate. Iată prin urmare cum plecând de la date concrete ale zilelor noastre referitoare la avort mai mulți creșitn ortodocși fac predicții sumbre refereritoare la modul în care va arăta lumea în viitor. Acest lucru este fără doar și poate o manifestare a arhetipului profetic în creștinismul ortodox. Creștinii ortodocși care fac profeții referitoare la viitorul lumii în care avortul este legalizat fără doar și poate fac un lucru bun fiind cât se poate de mult conștienți că ei trebuie să predea lumea cel care vor venii după noi la fel cum au și găsit-o. Avorturile sunt cele care în lumea creștin ortodoxă sunt cauza la multe previziuni sumbre și care evident că pe orice om de bine nu pot decât să îl îngrijoreze. Sunt din ce în ce mai mulți creștin ortodocși care cer interzicerea prin lege a avortului. Acesta fiindcă ei știu că în acest mod neamul ne moare.[21]

Iată prin urmare că există o manifestare a arhetipului profetic și în oamenii simplii care nu au ajuns să dobândească harisma profetică. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți creștin ortodocși care ajung să se folosească de metoda deductivă. Această medotă este pusă în funcțiune printr-o studiere a mediului înconjurător și la fel de bine a comportamentului semenilor. Sunt multe situații în care dacă îi studiem mai îndeaproape pe semnii noștrii vom putea fără de nici o îndoială să facem profeții referitor la ceea ce vor face sau ceea ce se va întâmpla în viața lor. Acest lucru este în creștinul ortodox o manifestare a arhetipului profetic. Pentru cei care susțin că este exagerat să vorbim de un arhetip profetic în rândul creștinilor ortodocși simplii oferim aici mai multe dovezi că acest arhetip este funțional și prin urmare existent. Atenți față de semenii noștrii este cea care îi face pe mulți creștin ortodocși să facă previziune despre ceea ce li se va întâmpla în viitor la anumiți creștin ortodocși. După cum am spus arhetipul profetic este unul care este preocupat cu viitorul și cu ceea ce se va întâmpla în viitor. În acest sens se fac mai multe predicții în lumea creștin ortodoxă referitoare la viitor. Trebuie să mărturisim că a fi preocupat de viitor este un lucru legitim. Cu toții dorim să avem un viitor luminos și facem tot ceea ce este posibil să creăm un prezent în armonie cu viitorul. Iată prin urmare un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere atunci când vorbim de creștinismul ortodox: creștinsimul ortodox este în același timp o credință a viitorului care dorește să se asigure că omul va avea un viitor fericit. Pentru a ajunge să avem un viitor fericit este adevărat că trebuie să creăm un prezent frumos. Într-o oarecare măsură viitorul și prezentul sunt două lucruri care se presupun unul pe celalat. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim preocupați cu viitorul. Este adevărat că viitorul poate să fie prevăzut acesta fiindcă omul este o ființă analitică care are darul discernerii. Creștinii ortodocși din cele mai vechi timpuri au fost orientați spre viitor și al fel de bine au răspuns provocărilor viitorului. Acesta fiindcă ei sunt conștienți că în viitor lucrurile care de multe ori sunt imposibile în prezent vor ajunge să se împlinească sau să se realizeze. Iată prin urmare care este sensul arhetipului profetic în creștinismul ortodox: acela de a ne orienta spre viitor și la fel de bine de a ne deschide spre viitor.[22]

Prin urmare sunt din ce în ce mai mulți creștin ortodocși care fac predicții și la fel de de bine previziune referitoare la viitor. Acest lucru nu înseamnă că creștinii ortodocși sunt nu fel de Nostradamus care ajung să profețească viitorul ci mai mult faptul că pe cum trăiesc mai mult creștinsimul ortodoc ei devin conștienți că viitorul este în mâna lui Dumnezeu. Arhetipul profetic este cel care este conștient că viitorul este un lucru care ține numai de Dumnezeu dar care se raportează la prezent. Din pricina viitorului creștinii au avut multe lucruri de suferit. În antichitate când creștinismul era o religie persecutată unul dintre motivele pentru care acest lucru avea loc erau calamitățile naturale care se abăteau în special asupra Imperiului Roman. Când peste imperiu se abătea o calamitate: indundație, cutremur, secetă etc; pentru acest lucru erau găsiți ca fiind vinovați creștinii care prin credința lor potrivnică idolatriei erau crezuți că sunt unii care stârnesc mânia zeilor. Așa se face că imediat ce avea loc o calamitate naturală creștinii reau aruncați la animale sălbatice în diferite amfiteatre ale imperiului și uciși cu sânge rece. Realitatea era total contrară a ceea ce se întâmpla în antichitate. Dumnezeu era cel care uneori lăsa calamități naturale să vină peste păgâni pentru a îi face să își schimbe modurile de viață păcătoase.

[21] Mihai Popescu, *Contracepția și avortul: cu ce preț?* (Iași, 2013).

[22] Deși creștinii ortodocși trebuie să fie preocupați cu viitorul ei nu trebuie să fie obsedați de viitor și de ceea pe aduce el cu sine. Acesta fiindcă sunt mai mulți care atunci când au ajuns să se gândească și să se raporteze la viitor au trăit adevărate psihoze. Viitorul este un lucru cât se poate de actual pentru creștinismul ortodox și după cum am spus sunt din ce în ce mai mulți creștini ortodocși care ajung să deducă viitorul pentru faptul că observă prezentul cu mare atenție. Creștinul ortodox este o persoană care trăiește în prezent dar la fel de bine el este orientat în spre viitor pe care caută să îl deslușească. Acest lucru ne spune că creștinul ortodox este într-o continuă deslușire a viitorului. Așa se face că sunt mulți creștin ortodocși care având o puternică conștiință a ceea ce are loc în prezent nu mai sunt în nici un fel suprinși de ceea ce are loc în viitor. Acest lucru nu înseamnă că creștinii ortodocși pot să cunoască viitorul fără ca el să fie descoperit de Dumnezeu ci la fel de bine să nu mai trăiască cu elementul supriză pe care îl aduce viitorul.

Iată prin urmare cum am asistat aici la un fel de deturnare a situației. După cum am spus sunt mulți creștin ortodocși care sunt orientați în spre viitor și în spre ceea ce va avea loc în viitor. Fiindcă creștinii sunt sensibili la noțiunea de păcat de multe ori când ei au văzut că păcatul se îmulțește în comunitățile lor au putut prevedea că mai multe pedepse ale lui Dumnezeu se vor abate peste comunități. În acest sens vom ilustra acest lucru cu un caz mai puțin cunoscut al preotului creștin ortodox Gheoerghe Calciu Dumitreasa care este larg cunoscut în lumea creștină. Când la sârșitul secolului al XX-lea a izbugnit războiul din fosta Iugoslavie, Statele Unite ale Americii au trimis mai multe forțe militare cu scopul de a oprii confliectul iugoslav care se soldat cu apariția a șase noi republici pe harta Europei. Adevărul este că armatele americane au făcut mai multe distrugeri și în sânul comunităților creștin ortodoxe. Preotul Gheorghe Calciu Dumitreasa a fost unul care s-a opus invaziei americanii în fosta Iugoslavie. Ceea ce a putut el vedea este că asupra Americii imediat după încheierea războiului din Iugoslavia s-au abătut mai multe calamități naturale care au dus la un număr de victime aproape identic cu cel al morților din războiul din Iugoslavia. Preotul Claciu a considerat că acesta a fost o retribuție a lui Dumnezeu pentru faptul că americanii nu trebuiau să se împlice în conflictul din Iugoslavia.[23]

La fel de bine și în rândurile de mai sus putem vedea un fel de introspecția profetică care vine să ne spună că în rândul preoților preocuparea cu viitorul este fără doar și poate o manifestare a arhetipului profetic. După cum am spus arhetipul profetic nu se manifestă numai în cadrul preoților creștin ortodocși ci la fel de bine și în rândul creștinilor ortodocși simplii. Acesta fiindcă după cum am evidențiat mai sus există o preocupare cu viitorul și cu tot ceea ce ține de el. A fi orientat spre viitor înseamnă la un anumit nivel a fi părtaș din arhetipul profetic. Arhetipul profetic în creștinismul ortodox de multe ori este preocupat cu stare amorală sau mai bine spus cu moralitatea din jur. Acesta fiindcă nu poate să existe un viitor prosper al popoarelor creștin ortodoxe dacă nu există moralitate. Moralitatea este un lucru care în cazul arhetipului creștin ortodox este orientată în spre viitor. Creștinii ortodocși își pot da seama prin prezența moralității dacă viitorul va fi bun sau din moralitatea care există în prezent. Acesta fiindcă creștinii ortodocși știu că tot ceea ce face rău omul sau mai bine spus toate păcatele omului sunt cele care vor atrage cu sine pedeapsa lui Dumnezeu. Pedeapsa lui Dumnezeu vine asupra oamenilor în special atunci când ei fac păcate și la fel de bine nu se pocăiesc pentru ele. Acest lucru îl afărm din primele pagini ale Bibliei unde ni se spune că pe timpul lui Noe lumea păcătuia și ajunsese într-o stare de păcătoșenie exagerată. Acest lucru a atras cu sine dreapta pedeapsă a lui Dumnezeu care a adus un potop cu apă asupra lumii din care au scăpat pe o arcă doar 8 persoane: familia lui Noe. Prin urmare este bine să știm că sunt mulți creștini ortodocși care devin extrem de îngrijorați când în jurul lor se păcătuiește fără să există pocăință.[24]

Este prin urmare adevărat că Dumnezeu hotărăște viitorul oamenilor și al umanității în funcție de faptele pe care le faca aceștia. Nu poate să fie nici o îndoială în acest sens. Jean Calvin a fost cel care a susținut că în sine Dumnezeu nu decide sau mai bine spus nu ține cont de faptele oamenilor pentru a le hotări viitorul. Acesta fiindcă Calvin a fost cel care a lanasa în creștinism teoria predestinației care susține că faptele oamenilor nu afectează cu nimci decizia și voia lui Dumnezeu. Predestinația prin urmare este un lucru care are loc indiferent de acțiunile oamenilor. În cele din urmă dacă lucrurile sunt așa este cât se poate de adevărat că nu mai putem să vorbim de un arhetip profetic în creștinismul ortodox. Acesta fiindcă arhetipul profetic și teoria predestinației sunt două lucruri cât se poate de opune unul altuia. Trebuie să știm că în cele din urmă arhetipul profetic este unul care se bazează pe experința trecutului. Dumnezeu își modifică ațiunile Sale în funcție de circumstanțe. Acesta fiindcă El este Cel care i-a dat libertate omului. Omul este liber și prin urmare Dumnezeu respectă

---

[23] Ghoerghe Calciu Dumitreasa, *Homo americanus: o radiografie ortodoxă* (București, 2002).

[24] Orientarea spre viitor este un lucru care nu este prezent numai în creștinsimul ortodox ci la fel de bine și în lumea seculară. De mai multe ori s-a întâmplat să auzim expresia: "este un om de viitor". Ce să înțelegem din expresia: este un om de viitor? Din această expresie înțelegem că lumea consideră că acea persoană este de încredere și la fel de bine integră. Iată prin urmare de ce trebuie să fim cât se poate de încrezători în viitor. În sine singurul lucru care poate să umbrească viitorul este păcatul. Sunt mulți care consideră că a face un păcat nu are nici un fel de consecință în viitor. Creștinii ortodocși care cunosc bine Biblia și Viețile sfinților știu că întotdeauna într-un fel sau altul păcatul va ajunge să fie pedepsit de Dumnezeu. Este adevărat că trebuie să fim preocupați cu viitorul dar la fel de bine nu trebuie să fim obsedați de el. Acesta fiindcă viitorul este un lucru care în cele din urmă ține de Dumnezeu. Oricum ceea ce din ce în ce mai mulți creștin ortodocși devin contșetnți este că existăo retribuție a lui Dumnezeu față de păcat. Acest lucru fiindcă Dumnezeu nu lasă păcatul nepedepsit. În cazul marilor tirani ai lumii acest lucru a fost cât se poate de bine văzut: Irod Antipa care a dat ordin să fie ucis Sfântul Ioan Botezătorul a fost mâncat de virmi și a murit în chinuri groaznice, împăratul roman Nerone care a dat ordin să fie omorâți Sfinții apostoli Petru și Pavel a ajuns să se sinucidă și furerul german Adolf Hitler a ajuns să se sinucidă pentru a nu cădea în mânile aliaților.

libertatea omului și la fel de bine dorește ca omul să fie colaboratorul Lui. Ortodoxia este cea care consideră că trebuie să fie un fel de *sinergia* sau mai bine spus de cooperare între voia lui Dumnezeu și voia omului. Iată de ce este bine să cunoaștem trecutul. De nulte ori creștinul ortodox cunoscând trectul poate la fel de bine să prevadă viitorul. Acesta fiindcă în sine viitorul prin prisma trecutului este previzibil. Prin urmare arhetipul profetic este o proiecție a creștinului ortodox în spre viitor. Creștinsul ortodox este un om care este în orice moment gata să înfrunte viitorul fiindcă știe că acesta este în mâna lui Dumnezeu. Atâta vreme cât creștinul ortodox este orientat în spre viitor el este un om care este ancorat în actualitate și în tot ceea ce ține de ea. Trebuie să știm că orientarea arhetipului profetic spre viitor este un lucru care se face prin asceză. Acesta fiindcă creștinsul ortodox este o persoană care se adaptează la noi și noi circumstanțe pe care le oferă viața.[25]

Un preot trecea odată pe lângă o casă care se clădea în cuprinsul parohiei sale şi auzi pe un lucrător zicând:

-Nu este îndeletnicire mai uşoară ca aceea de preot, căci nu faci altceva decât să te plimbi cu bastonul în mână şi cu cartea la subţioară. Aşa mi-ar plăcea şi mie să lucrez.

Ceilalţi muncitori râseră, dar preotul se adresa celui care vorbise astfel şi-l întrebă:

-Cât câştigi dumneata pe zi?

-Șapte sute de mii, răspunse acesta.

-Ei bine, îţi plătesc eu ceea ce câştigi într-o săptămână întreagă, numai vino cu mine, zise preotul.

Lucrătorul voi să schimbe vorba, dar tovarăşii săi de lucru îl siliră să se ţină de cuvânt.

-Acum mergem să vedem un bolnav de febră tifoidă, îl lămuri preotul.

-Dacă e aşa, se grăbi să răspundă lucrătorul, eu rămân afară, pentru că n-am zăcut niciodată de această boală şi pot să mă molipsesc. Şi apoi am nevastă şi copii cărora le-aş putea duce boala.

-Şi pentru mine e acelaşi lucru, zise preotul, nici eu n-am zăcut de febră tifoidă, şi am şi eu nevastă şi copii. Dar trebuie, dar, să mergi oriunde voi merge eu, căci aşa ţi-a fost vorbă.

Drept răspuns lucrătorul întreabă:

-După aceea unde mergi?

-La nişte copii bolnavi de râie al căror tată a murit de tuberculoză.

Fără să mai aştepte ce-i va spune preotul mai departe, muncitorul făcu câţiva paşi înapoi şi zise:

-Dacă este aşa, sunt mai mulţumit cu meşteşugul meu şi nu te mai invidiez.

-Dragul meu! – îi spuse preotul. Știi foarte bine că aici în zona noastră a Dobrogei nu departe de satul nostru la există o leprozerie. Acolo păstorește fratele meu ca preot și merge la ei, săvârșește Sfânta Liturghie în capela din interiorul leprozeriei și-i împărtășește ca să aibă și ei bucuria mântuirii și unirii cu Hristos. Și mai știi că preotul consumă din potir întotdeauna ceea ce rămâne de la cei pe care i-a împărtășit? Fratele meu preotul de ani de zile bea din același pahar cu leproșii și Dumnezeu îl apără și-l păzește de tot răul. Dar așa știu oamenii să judece mereu pe preoți și nu-i vede pe cei care se jertfesc și se străduiesc în lumea acesta pentru salvarea sufletelor oamenilor. La noi se propovăduiește doar răul iar binele este ascuns ostentativ pentru a nu fi vazut.

Întâmplarea de mai sus se potrivește arhetipului profetic. Sunt mulți care consideră că tot ceea ce trebuie să facă creștinsul ortodox este să observe prezentul și în cele din urmă el va cunoaște viitorul. Lucrurile nu sunt chiar așa fiindcă judecățile lui Dumnezeu sunt nepătrunse. Sunt mulți dintre noi care atunci când ved un preot cu tedințe profetice care ne avertizează în predicile sale că s-au înmulțit păcatele în lumea noastră consideră că acest lucru este simplu de făcut și tot ceea ce trebuie să facem este că vedem cum sunt oamenii în prezent: dacă oamenii sunt buni în prezent vor avea un viitor frumos și dacă oamenii sunt răi în prezent vor avea un viitor rău.[26] Prin urmare este bine să fim cât se poate de acorați în prezent și să facem tot ceea ce putem pentru a asigura un prezent al virtuții. Acesta fiindcă în cele din urmă prezentul va ajunge să influențeze viitorul. După cum am spus pentru arhtipul profetic nu existră nimic magic în viitor ci mai mult o deducție pe care el o poate face bazat pe faptele din Biblie și din viețile sfinților. Iată de ce este bine să știm că viitorul este un lucru care depinde de noi și pe care Dumnezeu îl crează în funcție de faptele noastre prezente. În acest sens arhetipul profetic este unul care este conștient de importanța prezentului. Sunt creștini ortodocși care sunt cât se poate de conștienți de ceea ce va avea loc în viitor fiindcă ei știu din trecut că Dumnezeu nu se schimbă. Acesta

[25] Mircea Vulcănescu, *Creștinul ortodox în lumea modernă* (Editura Cuvântul Ortodox, 2013).

[26] Viitorul este prin urmare un lucru care este deplin cunoscut numai de Dumnezeu dar trebuie să avem în vedere că sunt și situații în care Dumnezeu dorește ca omul să coopereze la facerea viitorului. Acesta fiindcă viitorul nu este un lucru care ține explusiv numai de om. Dumnezeu așteaptă din partea omului să se implice în propriul viitor.

fiindcă Dumnezeu este deschis față de noi și la fel de bine El ne-a lăsat Biblia ca un fel de model pentru a ne putea raporta la judecățile Lui. Creștinii ortodocși care trăiesc în duhul Bibliei este adevărat că la un anumit nivel sunt cât se poate de părtași arhetipului profetic fiindcă ei pot să anticipaze anumite evenimente din viitor în funcție de interpretarea scripturistică. În zilele noastre sunt din ce în ce mai puțini cei care ține cont de aceste lucruri. Trebuie să știm că arhetipul profetic este un arhetip care după cum am arătat în rândurile de mai sus își are rădăcinile în Vechiul Testament carte care s-a scrsi acum mai bine de 3000 sau 4000 de ani.[27]

Faptul că primii profeți au trăit acum 3000 sau 4000 de ani evident că poate să fie considerat ca un câștig pentru creștinii ortodocși. De ce un câțștig? Este un câștig fiindcă acești profeți sunt la un anumit un fel de modele pentru noi. Sunt din ce în ce mai mulți care consideră că nu trebuie să avem nici un fel de model în ceea ce privește viitorul fiindcă viitorul este un lucru care este deplin străin de Dumnezeu. Acest lucru este fals. După cum am putut vedea de multe ori Dumnezeu este cel care hotărăște viitorul în fucnție de acțiunile prezente ale omului. Iată de ce este bine să știm că viitorul este un lucru care se leagă foarte mult de arhetipul profetic al vieții. Arhetipul profetic este un lucru care este deschis oricărui creștin ortodox care dorește să se implice în viața Bisericii. Viața Bisericii este cea care stă în strânsă legătură cu viitorul fiindcă dacă Biserica este cea care își face misiunea cu mare grijă fără de nici o îndoială ca va ajunge să fie una care va da rod. Există în acest sens o preocupare a creștinilor ortodocși cu noile generații care vor venii. În România creștin ortodoxă de la sfârșitul secolului al XX-lea au existat două asociații pentru tineri. Este vorba de Liga Tinerilor Creștin Ortodocși și de Asociația Studenților Creștin Ortodocși Români. Aceste două asociații au fost într-un anume fel exponente ale arhetipului profetic fiindcă ele urmăreau educarea tinerilor creștin ortodocși într-un spirit bisericesc. Este adevărat că aceste două asociații au apărut când încă religia nu se preda în școlile publice. Prin urmare avem de face aici cu un fel de investiție în viitor. Tinerii sunt viitorul și sunt mai mulți preoți în Biserica Creștin Ortodoxă care sunt cvhemați să lucreze cu tinerii. Acesta fiindcă sunt mai mulți preoți creștini ortodocși care după cum am spus sunt exponenții arhetipului profetic. Acești preoți își dau seama că investing timp și energie în tineri nu fac decât să pregătească un viitor promițător Bisericii. Acesta fiindcă dacă tinerii sunt educație de mici în spiritul ortodoxiei când vor ajunge mari ei vor fii fără doar și poate b uni slujitori ai creștinismului ortodox. Trebuie să investim în creștinsmul ortodox și cel mai bine facem acest lucru atrăgându-i pe tineri la biserică. Este adevăra că din multe perspective munca cu tinerii nu este ușoară fiindcă ea prespune mult efort și timp. În cele din urmă tinerii care sunt crescuți în spiritul fricii de Dumnezeu vor ajunge să fie fără doar și poate speranța de mâine. Cu toții ne iubim țara de origine și mai ales creștinii ortodocși trebuie să își iubească țara fiindcă ea este cea care îi hrănește și îi crește. Acest lucru însă trebuie să fie făcut și cu speranța viitorului sau mai bine spus cu speranța unui viitor mai bun.[28]

Am expus în rândurile de mai sus care sunt principalele coordinate ale arhetipului profetic. Acesta fiindcă aceste arhetip este unul care este mai greu de înțeles pentru cei care privesc lucrurile superficial. Lumea de azi este superficială și la fel de bine ajunge să Îl vadă și pe Dumnezeu superficial. Pentru cei necredincioși și răi arhetipul profetic este fără doar și poate o nebuni și nu trebuie în nici un fel să ținem cont de el. Acesta fiindcă se consideră dacă Dumnezeu vrea să facă ceva pentru lumea noastră, El trebuie să facă minuni fiindcă de acea este Dumnezeu. Este adevărat că Dumnezeu face minuni dar El lăsat tot pentru noi în existență acest arhetip profetic pe care îl găsim în unii preoți creștin ortodocși și la fel de bine și în unii creștin ortodocși pentru ca în acest fel să ajungem să ne corectăm și să facem o lume mai bună. Anual vedem că în lumea creștin ortodoxă apare o serie de cărți cu caracter apocaliptic. Sunt mulți creștin ortodocși și chiar teologi creștin ortodocși care sunt cât se poate de interesați de sfârșitul lumii. Sunt mulți sfinți părinți care au făcut profeții despre cum va fi sfâtrșitul lumii. Acesta fiindcă evident că va exista un sfârșit al lumii. Știm că timpul când va venii sfârștiul lumii este un lucru pe care numai Dumnezeu Tatăl îl știe. Totuși, sfinții părinți au făcut mai multe profeții despre

[27] A se vedea colecția *Vechiul Testament în tâlcuirea sfinților părinți* de preot Ioan Sorin Usca.

[28] Când oamenii trec prin momente de crize în timpjul istoric atunci încep să devină buni analiști și la fel de bine să analizeze ceea ce se întâmplă cu ei și în plan teologic. Acest lucru este o apropiere de arhetipul profetic care este cel care poate explica prezentul și prezice viitorul începând cu analiza lui din trecut. Așa se face că sunt din ce în ce mai mulți care ajung să vadă lucrurile profetic sau mai bine spus duhovnicește fiindcă își dau seama că acest lucru este cel care ne face să fim cât se poate de orintați în spre miezul problemelor cu care ne confruntăm. Pentru mulți dintre cei care nu cred în Dumnezeu necazurile și încercărcile prin care trec sunt fără doar și poate un fel de absurd total. Văzute din perspectiva credinței și a creștinsimului ortodox necazurile și încercările înce să aibă o logică sau mai bine spus încep să aibă un sens. Ateul de multe ori trăiește într-o lume a absurdului, în timp ce creștinul din arhetipul profetic treiește într-o lume a sensului care își va găsii sensul în viitor.

sfârșitul lumii și la fel de bine unele profeții le-a făcut chiar Domnul Iisus Hristos. În acest sens sfinții părinți au spus foarte clar că sfârșitul lumii va fii precedat de venirea lui Antihrist și la fel de bine de pogorârea din cer a lui Enoh și Ilie care vor și martirizați pentru credința lor. Toate aceste lucruri evident că fac parte din arhetipul profetic. Sunt în acest sens sfinți creștin ortodocși care sunt parte din arhetipul profetic și care prin scrierile și roientarea lor au făcut în acest sens să fim încredințați că în creștinismul ortodox există și funcționează un arhetip profetic.[29]

CAPITOLUL 2

ARHETIPUL ASCETIC

Asceza este o temă care trebuie să mărturisim încă de la început să nu este prea populară. Acesta fiindcă ea este văzută de mai toată lumea ca un fel de privațiune. A face asceză înseamnă a renunța la anumite lucruri cum sunt: mâncarea, băutura, timpul sau forța fizică. În acest sens sunt destul de puțini cei care au o înclinație nativă în spre asceză. Acesta fiindcă după cum am spus pentru marea majoritate asceza este privită ca un fel de reunțare. Este reunțare la tot ceea ce este considerat mai bun și mai potrivit pentru om. Să fie lucrurile chiar așa? Este asceza creștin ortodoxă atât de contrară naturii umane? Răspunsul este nu. Asceza creștin ortodoxă nu este impotriva naturii umane ci mai mult ea este împotriva lăcomiei. Deși marea parte dintre noi suntem atrași în mod natural în spre lăcomie prin concupiscență în sine ceea ce trebuie să știm este că lăcomia este un lucru irațional. Lăcomia este un lucru care nu funcționează conform firescului naturii umane ci din contră ea funcționează împotriva a ceea ce este firesc. Este firesc să mâncăm până să ajungem să ne săturăm, lacomul însă mănâncă până ajunge să simtă că burta îi plesnește. Este firesc să întreținem relații intime pentru a ajunge să perpetuăm specia umană; lacomul ajunge să se împreuneze cu zeci și uneori cu sute de parteneri acesta nu pentru reproducerea speciei ci mai mult pentru plăcere. Este conform naturii să bem alcool pentru a ne simții mai în formă; lacomul ajunge să bea până cade sub masă de beat. Evident că enumerarea ar putea continua. Toate aceste excese sunt cele care ne fac să înțelegem că asceza este un lucru care este practicat în mare parte de cei mai mulți dintre noi nu ca un lucru nativ ci mai mult ca o deprindere. Adevărul este că sunt și mulți asceți care sunt cât se poate de mult nativi asceți. Prin acest lucru înțelegem că există unii care au o predispoziție naturală în spre ascetism. Aceștia sunt creștinii ortodocși care fac parte din arhetipul ascetic. Prin urmare este bine să știm că în creștinismul ortodox există un arhetip ascetic care este format din nouă căi: 1. calea naturală, în care cineva este atras în spre asceză în mod natural și la fel de bine există 2. calea aleasă în care cineva ajunge să fie ascetic prin exercițiu.[30]

Prin urmare asceza creștin ortodox este în sine un fel de arhetip sau mai bine spus un fel de concept. De ce este așa? Acest lucru este așa fiindcă Iisus a fost un model de asceză. Iisus a postit 40 de zile și 40 de nopți mai înainte de a își începe propovăduirea, 2. Iisus de mai multe ori s-a retras în pustie pentru a se ruga și a se reculege, 3. Iisus a dus o viață care a existat excesele, sau 4. Iisus a fost un model de ascultare desăvârșită față de Dumnezeu Tatăl care a mers până acolo că din iubire față de umanitate și din dorința de a o mânui Iisus a acceptat crucea. Iată prin urmare care sunt câteva dintre faptele ascetice sau mai bine spus faptele cu consecințe ascetice pe care le-a făcut Iisus. Dacă Iisus Hristos fiul lui Dumnezeu întrupat nu a fost împotriva ascezei de ce am fi noi care suntem fii adoptați ai lui Dumnezeu Tatăl? După cum am spus în creștinismul ortodox sunt mai mulți care au o predilecție nativă sau mai bine spus înăscută pentru asceză. De exemplu știm că atunci când Sfântul Ilie i-a mustrat pe regele Ahab și pe regina sa Isabela că se închină la un dumnezeu străin, la idolul Baal, regele și regina l-au urmărit pe Ilie pentru a îl ucide. Sfântul Ilie s-a retras în pustie unde a dus o viață de eremit. Este în acest sens poate unul dintre primele exemple de viață anahoretică (monahală) pe care o avem din istoria

---

[29] Dimitru S. Skartsiuni, *Profeții despre antihrist* (Editura Mărturia ortodoxă).

[30] Ar fi bine să precizăm aici că termenul de asceză este unul grecesc la origini (ασκεσις askesis) și acest termen în limba greacă înseamnă exercițiu. Ascetul este prin urmare cel care face exerciții fiindcă știe că ele îi vor fii de folos și mai ales că îl vor disciplina. Prin urmare asceza este un fapt care are loc în sensul disciplinei. Sunt din ce în ce mai puțini creștini ortodocși care au înțeles că există o discoplină creștin ortodoxă. Din ce este formată disicplina creștin ortodoxă: 1. din participarea regulată la slujbele Bisericii din duminici și sărbători, 2. din spovedania și împărtășanie, 3. din lectura Bibliei și a cărților duhovnicești, 4. din ascultarea față de ierarhia Bisericii etc. Iată prin urmare numai câteva dintre practicile ascetice ale creștinsimului ortodox. Nu am greșii dacă am spus că în sine creștinismul ortodox este în forma lui de manifestare ascetic. Acest lucru trebuie să fie în sensul de rațional. Creștinsimul ortodox este pentru tot ceea ce este rațional și este împotriva a tot ceea ce este irațional.

lumii. La fel de bine un alt model de viață ascetică a fost în Noul Testament Sfântul Ioan Botezătorul. Sfântul Ioan Botezătorul a fost cu adevărat un om remarcabil care și-a asumat de bună voie viața de pustnic. Noul Testament ne spune că Sfântul Ioan Botezătorul purta numai haine din piele de animal și se hrănea numai cu rădăcini de pomi și lăcuste. Câți dintre noi am putea duce un astfel de mod de viață? De ce să nu o spunem că foarte puțini sau de ce nu poate nici unul dintre noi. Totuși, Sfântul Ioan Botezătorul a dus o viață de ascet și a devnit un fel de model de ascet în creștinismul ortodox. Sunt din ce în ce mai puțini oamenii din zielel noastre care își aduc aminte de Sfântul Ioan Botezătorul fiindcă de ce să nu o spunem modul lui de viață este găsit în zielel noastre ca fiind inconvenient.[31]

Un alt mare exemplu de arhetip ascetic nativ a fost Sfântul Antonie cel Mare. De neam egiptean, tânăr fiind a auzit duminica citindu-se în biserică pericopa evanghelică a tânărului bogat care a venit și l-a întrebat pe Iisus ce trebuie să facă să moștenească viața veșnică. Iisus știm că i-a răspuns ca să meargă și să își vândă toate averile sale și să vină să îi urmeze Lui. Știm că tânărul bogat nu a făcut-o fiindcă avea averi multe și nu a voit să le părăsească. Sfântul Antonie cel Mare care și el era tânăr a considerat că aceste vorbe i s-au adresat lui și așa că a mers a vândut tot ce avea și a mers și s-a sălășluit în deșert. Aici a dus o viață aspră și plină de lipsuri ca să nu mai spunem că în Egipt în deșert trebuie să fi un adevărat martir să reziști pe căldurile care sunt acolo. Fără doar și poate Sfântul Antonie cel Mare a fost un exponent nativ al arhetipului ascetic. El a simțit în mod nativ o chemare în spre asceză lucru care trebuie să precizăm că are loc foarte rar. Iată de ce este bine să știm că arhetipul ascetic nu îl găsim destul de des în lumea noastră fiindcă sunt din ce în ce mai puțini cei care ajung să îl practice și mai mult decât atât să se simtă atrași de el. Asceza este la început un lucru greu și neplăcut fiindcă atunci când cineva se hotărăște să ducă un mod de viață ascetic, cel rău sau diavolul face orice ca să îl oprească de la această cale. De ce? Fiindcă asceza nu este un lucru pe placul celui rău (diavolului). De ce este acest lucru? Acest lucru este așa fiindcă asceza înseamnă disciplină și cel rău nu are nici un fel de disciplină. La fel de bine asceza înseamnă raționalitate, iar în cel rău nu mai există nici un strop de raționalitate. Asceza înseamnă a urma pe calea binelui, iar în cel rău nu mai există nici un gram de bine. Este clar că asceza este un lucru care nu este pe placul celui rău (diavolul). Știm care este modul prin care cel rău seduce umanitatea: plăceri carnale, averi și bani mulți, faimă și celebritate, chefuri și distrații etc. Acestea sunt modalitățile prin care cel rău îăi seduce pe oameni pentru ca în cele din urmă să ajungă să îi arunce în iad. Este bine să știm că trebuie să ne opunem lucrării demonice din această lume care de mai multe ori a ajuns să facă ravagii. Au existat atât de multe războia inutile în lumea noastră în care s-a vărsat sânge nevinovat încât am fi naivi să credem că acestea au fost simple coincidențe. Numai cel de al II-lea război mondial a făcut undeva între 50 sau 60 de milioane de victime. Prin urmare ascetul este cel care se opune lucrării diavolești în lumea noastră.[32]

Prin urmare în rândurile care vor urma ne vom axa mai mult pe cei care simt chemarea în spre asceză în mod nativ. Ei sunt cei care la un anumit nivel formează arhetipul ascetic. Cine sunt prin urmare cei care simt acest arhetip ascetic cel mai mult în viața lor? Începând din secolul al IV-lea după Hristos este cât se poate de adevărat că cei care formează arhetipul ascetic sunt călugării creștin ortodocși. Acesta fiindcă călugării sunt cei care din iubire față de lume și de Dumnezeu reunță la viața în lume și se retrag în pustie unde după o viață de lipsuși și de nevoință. Călugării sunt prin urmare exponentul de seamă al arhetipului ascetic. Ei stau în pustie, își asumă un regim de ascultare față de egumentul lor, postesc, se nevoiesc, stau noaptea în rugăciune și la fel de bine primesc pelerini pe care îi slujesc dezinteresat. Aceste fapte sunt cele care ne spun că exponentul de seamă al arhetipului ascetic sunt călugării. Călugării duc o viață eminamente ascetică: nu se însoară, nu au copii, nu se bucură de lucrurile lumești (care sunt atât de râvnite de unii dintre noi) și de ne să nu spunem că modul de viață călugăesc este unul care merge în contracurentul lumii din jur. Această chemare a călugărilor spre sigurătate și spre asceză este arhetipală. Prin acest lucru înțelegem că nu există numai câteva persoane care au pracicat modul de viață ci la fel de bine au fost mai mulți care au simțin nevoia de viață de mănăstire. Cu toții cei din Biserică

---

[31] Annalisa Boyd, *Viața ascetică a mamelor* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2016).

[32] Deși pare uneori că este ascetică prin minuțiozitatea și prin înverșunarea cu care este făcută, lucrarea diavolească nu este niciodată rațională. Acesta fiindcă această lucrare este una care urmărește distrugerea și comiterea a căt mai mult rău în lumea noastră. În acest sens arhetipul ascetic este fără doar și poate mai mult un fel de rezistență împotriva lucrării diavolești. Ne putem opuen lucrării diavolești? Dacă îl avem pe Dumnezeu ca ajutorul nostru cu siguranță că ne vom putea opune lucrării diavolești. Lucrarea diavolească nu este numai distrugătoare (sinucidere, mutilare, posesie sau violență) ci la fel de bine este și irațională. Acesta fiindcă răul demonic nu este rațional. Trebuie să știm acest lucru fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care nu mai văd niic un fel de sens al raționalității în lumea noastră. Dumnezeu Tatăl a creat o lume rațională sau mai bine spus o lume plină de sens al cărei coroană este omul. Prin urmare ne putem opune lucrării diavolești oferim sensul originar pe care Dumnezeu l-a sădit în lumea noastră.

cunoațtem un caz sau mai multe când un prieten sau un cunoscut de al nostru a simțiut că nu mai dorește să stea în lume și a luat calea mănăstrii. De multe ori acești călugări nu au mai ținut legătura cu familia lor fiindcă acest lucru ne spun ei că îi conturbă de la viața ascetică. După cum am spus, deși este redus ca număm arhetipul duhovnicesc este unul care este prezent în lumea noastră și trebuie să ținem cont de el. Unii dintre călugări au simțit din copilărie chemarea spre asceză în timp ce alții au simțit-o mai târziu în viața. Chemarea spre arhetipul ascetic este un lucru care are loc în sufletul călugărilor și prin urmare de multe ori ea nu poate să fie depistată. După cum știm prima mare retragere a călugărilor creștin ortodocși a avut loc în secolul al IV-lea după Hristos când mai mulți creștini au fost nemulțumiți de formalismul vieții creștin ortodoxe ale noului imperiu bizantin care tocmai se încreștinase. Totuși, au fost și persoane ca Sfântul Ioan Botezătorul care au simțit un fel de chemare nativă în spre singurătate fiindcă el simțea că numai în singurătate poate să fie în comuniune deplină cu Dumnezeu.[33]

Iată prin urmare că există în ortodoxie un arhetip ascetic care cel mai bine s-a concretizat prin existența călugărilor. Acesta fiindcă călugării sunt cei care sunt o chemare de a renunța la deșertăciunile cu care se complac mulți dintre semenii noștrii. Despre ce deșertăciuni vorbim aici? Adevărul este că în sens creștin ortodox există foarte multe deșertăciuni în lumea noastră: goana după averi și bani nelimitate, goana după faimă și celebritate, goana după funcții și ranguri mari care se consideră că te cresc în ochii semenilor, goana după bârfe și clevetiri (care uneori primesc și proporții mas media) și în cele din urmă lupta pentru putere care este cauza la multe revoluții, războaie, crime și asasinate. Dacă privim în sens duhovnicesc lumea vom vedea că acești călugări ortodocși pe care lumea de azi îi descosinderă și îi consideră anarhici și incapabili de a se adapta la cerințele lumii, au dreptate. Totuși călugării creștin ortodocși care sunt cei mai buni exponenți ai arhetipului ascetic nu au dezertat de la lume deplin și total. Acesta fiindcă ei se roagă pentru lume. Adevărul este că pentru noi cei de azi a ne ruga pentru lume pare un scenariu SF. Acesta fiindcă mare parte dintre noi nu considerăm că trebuie să ne rugăm pentru lume. Cum să ne rugăm pentru lume dacă abea avem timp să ne rugăm pentru noi înșine și pentru familiile noastre? Mai putem să ne rugăm pentru lume? Vechii părinți duhovnicești din trecut spuneau că lumea se menține pe rugăciune. Ce să înțelegem din acesta? Din acesta înțelegem că rugăciunea este cea care ne face să fim cât se poate de realiști în ceea ce trebuie pentru lumea noastră. Sunt mulți care consideră că numai banii și averile (materia) pot face o lume mai frumoasă. Adevărul este că Dumnezeu nu este interesat de banii și de averile noastre. Dumnezeu pleacă urechea mult mai mult la rugăciunile pe care le facem pentru lume. Fiindcă noi trăim în lume unde avem servicii, taxe și facturi de plăit, copii de crescut și îngriujit și trăim cum s-ar spune cu grija lumii de mine foarte rar ajungem să ne rugăm pentru întreaga lume. Acesta fiindcă rugăciunea pentru lumea întreagă la fel de bine prespune și o anumită dispoziție. Această dispoziție este fără doar și poate un lucru la care trebuie să ținem și la fel de bine pe care trebuie să știm că acei călugări din pustiul mănăstirilor îl pot obțiune mult mai mult.[34]

Arhetipul ascetic este un arhetip mai rar întâlnit dar totuși prezent în lumea creștin ortodoxă. Sunt mulți care nu văd nici un fel și nici un fel de conținut în viața călugărească, dar după cum ne arată istoria în mai toate epocile și secolele istoriei creștin ortodoxe au fost mai mulți care au ales calea călugăriei și evident că nu au regretat acest lucru. Cum se face că unii simt chemarea călugăriei în timp ce alții găsesc această chemare ca fiind imposibilă și de ce nu fără de logică? Acest lucru poate fi explicat în sens duhovnicesc prin teoria arhetipurilor care după cum am spus nu se manifestă idnetic. Acesta fiindcă persoanele sunt diferite și la le fel de bine au orientări și predispoziții diferitre. Așa se face că în timp ce unii excelează în viața de mănăstire, alții excelează în viața de mănăstire. Acest lucru nu înseamnă că unii sau alții nu vor ajunge în rai doar că modul sau căile prin care vor ajunge în rai sunt diferite. Știm din trecut că la un călugăr îmbunătățit i s-a aratătat Sfântul Constantin cel Mare cel care pentru prima dată în istorie la 300 de ani după Hristos a recunoscut creștinismul ca religie oficială

---

[33] Sorina Ciucă și Dradoș Ioniță, *Sfântul Ioan Botezătorul* (Editura Corint, 2017).

[34] Mănăstirea este în sens duhovnicesc spațiu al arhetipului ascetic prin excelență. Acesta fiindcă mănăstirea dorește să fie un spațiu sfânt, sacru în care călugărul să se unească cu Dumnezeu. Sunt din ce în ce mai puțini care îi admiră pe călugări și după cum putem vedea în mas media se dorește să se găsească mai mult metehnele călugărilor decât punctele lor forte. Acest lucru fiindcă în lumea noastră nu există o bună înțelegere a arhetipului ascetic. Trebuie să înțelegem că sunt ommeni care au înnăscuți în ei un fel de chemare în spre acest arhetip ascetic și ei se simt bine în însingurare și în pustinice. Să ne aducem aminte că în secolul al XX-lea ideologia sovietică a găsit acest lucru extrem de inconvcenient. Cum adică să stai într-o mănăstire unde să te rogși să să te nevoiești pentru Dumnezeu? Așa se face că sovieticii au închis sute de mănăstiri în estul Europei și au trimit în lume ori condamnat mii de călugări. Un astfel de caz a fost și cel al părintelui Mina Dobzeu cel care l-a botezat în închisoare pe evreul Nicoale Steinhardt.

sau mai bine spus a legalizat creștinismul. Întrebat cum este în rai, Sfântul Constatin cel Mare a răspuns că este dincolo de orice imaginație a omului. El a continuat spunând că mai presus de el în rai sunt călugării. Întrebat de ce este acest lucru așa, Sfântul Constantin cel Mare a răspuns că în timp ce el în lume a primit slavă și mărire ca fiind împărat călugării nu au primit nimic din acesta și acum ei au un loc mai bun în rai decât el. Iată prin urmare că că în cazul arhetipului ascetic avem de a face cu o situație paradoxală: dacă este în firea lucrurilor să considerăm că viața în lume este cât se poate de firească și de obișnuită, iată că viața călugărilor este mult mai plăcută lui Dumnezeu decât viața de lume. Acest lucru nu înseamnă că cu toții trebuie să părăsim lumea și să ne retragem în mănăstiri. Nu. Există mântuire și în lume doar că cei care se fac călugări au mai multe șanse să se mântuiască după cum am putut vedea și din cele spune de Sfântul Constatin cel Mare.[35]

Undeva, într-o cetate, trăia un poet, care îşi folosea talentul (darul de a scrie versuri), primit de la Dumnezeu, numai în rău, căci scria poezii de prost gust, în care Dumnezeu şi sfinţii erau defăimaţi. De aceea, în vremea lui, puţin îi citeau nesuferitele lui versuri.Nu departe de poet, într-o pădure, trăia un tâlhar, de care se temea multă lume şi care săvârşise multe fapte rele. Totuşi, pe lângă faptele lui cele rele, a construit şi el, pe drumul care trecea pe lângă pădure, o fântână.După un timp, când s-a terminat firul vieţii, au murit amândoi şi au fost duşi în iad pentru faptele lor cele rele. Tâlharul, pentru faptele lui cele rele, avea sub el o flacăra foarte mare, ce-l acoperea aproape tot; poetul avea numai un foc mic care-l ardea. Cu timpul flacăra de sub tâlhar se micşora pentru faptul că oamenii care treceau pe acel drum, unde se găsea fântâna construită de tâlhar, se bucurau când beau apă şi îl pomeneau pe acela care a construit-o, căci fântâna avea o apă tare bună şi îşi potoleau setea cu ea. Însă flacăra de sub poet se tot mărea, fiindcă oamenii care îi citeau poeziile, se sminteau, deveneau necredincioşi şi din cauza lui negau existenţa lui Dumnezeu, pierzându-şi sufletele. În timp ce tâlharul mai avea doar un foc micuţ sub el, flacăra de sub poet se mărea mereu…

Întâmplarea de mai sus este una cât se poate de tistă dar ea ne spune că trebuie să fim atenți cu faptul că logica noastră lumească sau mai bine spus logica noastră duhovnicească nu se aplică și la Dumnezeu. Avem aici un poet care scriid vesuri urâte și de defimămare la adresa lui Dumnezeu, un lucru care aparent este mult mai inofensiv decât tâlhăria a ajuns să se chinuie în iad mult mai mult decât un tâlhar. Este bine prin urmare să știm că în viața duohvniocească sau de ce nu în teologia creștin ortodoxă logica umană nu este în niciu un fel valabilă. Ce este logica umană? Logica umană este cea care ne spune că funcțiile, averile, banii, plăcerile și faima sunt lucururile cele mai de preț al lumii noastre. Arhetipul ascetic din creștinismul ortodox însă este departe de această logică. Acest arhetip pune accept pe reunțarea la lume, pe singurătate (care știm că poate să fie foarte amară) pe o viață cât se poate de redusă la ceea ce este esențial. Este cât se poate de adevărat că arhetipul ascetic este poate cel mai aproape de esențial. Acesta fiindcă în viața duhovnicească lucrurile se raprotează în primul rând la Dumnezeu. Adevărul este că ne-am dezvățat să mai ne axăm pe raportarea la Dumnezeu. Încrezător în sine omul tinde să se raporteze numai la propria lui persoană și la propriul lui interes.[36]

Iată prin urmare că am ajuns să enunțăm care sunt principalele trăsături sau caracteristici ale arhetipului ascetic. Este adevărat că și viața de familia este într-un anume sens ascetică. Acesta dacă părinții și copii iau în serios viața de familie. De ce afrimăm acest lucru? Afirmăm acest lucru fiindcă a crește copii buni și frumoși nu este un lucru chiar atât de ușor. De mici copii trebuie spălați, îngrijiți, educați, mângâiați sau încurajați. Dacă luăm în serios creșeterea de copii este foarte adevărat că acesta este cu adevărat o adevărată asceză. Sunt din ce în ce mai puțin părinții care cresc copii pentru mărirea lui Dumnezeu. Copii din zilele noastre sunt îndoctrinați cu tot felul de surogate. Aceste surogate sunt cele care pun în fața lor modele demne de urmat pe milionari și milardari ai lumii decât pe călugării creștin ortodocși. Au fost mai mulți care s-au întrtebat: care este aceza mai mare a călugărilor sau a părinților care își cresc copii? Răspunsul tinde să dea dreptate călugărilor care cu adevărat își i-au viața monahală în serios. Este adevărat că în călugările ajung de multe ori și persoane care nu se duc acolo în urma impulsului arhetipului ascetic. Ce să înțelegem din acest lucru? Din acest lucru înțelegem că

[35] Cristian Bădiliță, *Călugărul și moartea. Eseu despre imaginea și faptul morții în monahismul egiptean* (Editura Vremea, 2014).

[36] Mentalitatea lumii de azi este adevărat că este opusă arhetipului ascetic. Acesta fiindcă lumnea de azi la fel ac lumea de acum câteva secole nu vrea să accentuieze că omul trebuie să fie o ființă care să se raporteze la Dumnezeu în tot ceea ce face. Trebuie să fim cât se poate dde conștienți că arhetipul ascetic este unul care nu este îăn consordanță cu lumea de azi deși acest arhetip este mult mai aproape de adevăr și mult mai esenățial decât modul în care lumea de azi continuă să existe. Acum 2000 de ani Sfântul Apostol Pavel ne spunea în epistolele sale: "toate îmi sunt îngăduite dar nu toate în sunt de folos." Prin urmare trebuie să avem discenământ și să ne dăm seama de ceea ce este de folos pentru noi și pentru mântuirea noastră. După 2000 de ani decât au fost scrise aceste vorbe se pare că lumnea nu a învățat lecția lor. Este bine să știm că trebuie să ne rezumăm în această lume numai la ceea ce ne este folositor în lumea care va venii fiindcă această lume după cum știm este trecătoare.

sunt mulți care au ales călugărila în urma unei dezamăgiri amoroase sau amtrimoniale sau de ce nu în urma unui eșec în viață. Acesta este o înțelegere greșită a arhetipului ascetic. Arhetipul ascetic nu este o ratare a persoanei ci mai mult o împlinire a ei în Dumnezeu. Fiindcă Dumnezeu nu este din lumea noastră este foarte adevărat că pentru unii Dumnezeu rămâne Marele Neînțeles. Să ne aducem aminte că în secolul al XX-lea filosoul Lucian Blaga îl denumea pe Dumnezeu Marele Anonim. Este Dumnezeu anonim? Nu cu toții știm că Iisus Hristos a fost Fiul lui Dumnezeu Tatăl și dacă voim să știm ce a gândit și ce a simțit Iisus putem să citim evangheliile și vom afla.[37]

După cum am spus pentru marea parte a lumii de azi arhetipul ascetic rămâne o mare necunoscută și este înțeles. Nu a făcut Dumnezeu lumea pentru om? Atunci de ce să o părăsești? Nu a lăsat Dumnezeu marile funcții și ranguri ca să fie râvnite? Atunci de ce să renunți la ele? Nu a lăsat Dumnezeu bogățiile acestei lume pentru a ca să dorești? Atunci de ce să le tratezi ca pe niște gunoaie? Aceste lucruri sunt de multe ori prezente în mulți dintre semenii noștrii atunci când aud și văd pe călugări. Mai mult au existat mulți care au considerat că în realitate călugării urăsc lumea. Adevărul este că în nici un fel călugării nu urât lumea ci mai mult ei urăsc păcatul și destrăbălarea care există în lume. Să fim sincer: există multă destrăbălare în lumea noastră. Câți dintre noi nu ne-am destrăbălat și ne-am făcut de cap în tinerețe? Aproape fiecare dintre noi dacă vom sta și vom analiza vom vedea că la un moment dat în viață am călcat strâmb. Prin urmare este legitimă întrebare: urăsc sau nu călugării lumea? Nu, călugării nu urâsc lumea dar sunt reținuți în ceea ce o privește. Dacă călugării ar urî lumea probabil că nu ar mai primii nici un pelerin pe la mănăstirile lor. Mănăstirile creștin ortodoxe sunt locuri de pelerinaj și prin urmare sunt mai mulți care ajung să își găsească pacea și liniștea sufletească pe la mănăstiri. Dacă lumea noastră ar fii mai bună, mai morală, mai virtuasă, mai credincioasă probabil că nu vor mai exsita nici călugări. Acuza că în mare călugării ca exponenți ai arhetipului ascetic urăsc lumea este una nefondată și neadevărată. Ura față de lume se cheamă în termeni religioși *encratism.* A existat în trecut o sectă denumită a encratiților care ura lumea și considera că mariajul nu face decât să perpetueze răutatea din lume prin nașterea de copii. Așa se face că encratiții părăseau lumea și trăiau pe cont propriu. Călugării creștin ortodocși nu sunt encratiți și prin urmare nu urăsc lumea ci mai mult ei se roagă pentru lume pentru ca lumea să pășească pe calea binelui. Arhetipul ascetic este la un anumit nvel un arhetip maximal care dorește să ajugăm la un maxim de viață duhovnicească. Pentru cei care sunt *căldicei* ca să ne folosim de expresia Sfântului Ioan Teologul este adevărat că viața călugărească poate să ajungă să fie considerată un fel de fanatism. Sunt mulțki în zilele noastre care găsesc paralele între călugării creștin ortodocși și jihadiștii musulmani. În timp ce călugării se retrag din lume, jihadiștii sunt cei care îi ucid pe cei care nu se închină în fața lui Mahomed și Alah.[38]

Faptul că Dumnezeu nu acționează după logica umană este un lucru care îl știm de mai bine de 2000 de ani. Sfântul Pavel ne spunea acum 2000 de ani un lucru care și în zilele noastre avem probleme în a îl accepta și percuta: "Dumnezeu a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să rușineze pe cele tari; Dumnezeu și-a ales pe cele de neam jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu" (1 Corinteni 1, 27-29). Pirn acest lucru înțelegem că nu trebuie să fim prea orgolioși în ceea ce provește lumea și realizările noastre. Cu fiecare realizare științifică, tehnică sau ecomonică pe care o face lumea orgoliul ei crește și mai mult. În loc să mulțumim lui Dumnezeu pentru tot ceea ce ne-a oferit prin descoperirile științifice, artistice sau culturale, omul tinde să se vadă pe sine cât se poate de unic și fără de nici un fel de aseamănare. Este evident că nu este bine să facem acest lucru și despre aceasta ne avertiza și sfântul Pavel acum 2000 de ani. Deși au trecut 2000 de ani se pare că nu ne-am învățat lecția. Mănăstirile creștin ortodoxe constinuă să fie instituții periferice ale lumii noastre și călugării creștin ortodocși în cele mai multe cazuri persoane ingrate. Ne bucurăm mai mult când vedem la televizor un călugăr prins în flagrant decât atunci când vedem pe unul că a

---

[37] Dumitru Stăniloae, *Poziția domnului Lucian Blaga față de creștinism și de ortodoxie* (Editura Paideia: București, 2010).

[38] Sunt mulți care consideră că jihadul este de fapt un fapt ascetic. De ce? Fiindcă juhadistul se înnarmează, face exerciții militare, învață cum se detoneze bombe, studiază asiduu coranul. Iată prin urmare că și jihadiștii sunt asceți. Adevărul este că patosul juhadist este un fals ascetism. Acesta fiindcă el ajunge să considere că a lua viața în numele lui Mohamed este un lucru bun. Cu alte cuvinte jihadiștii ajung să justifice crima pe temei religioase. Acest lucru este cu adevărat o dovadă de mârșăvie dacă nu chiar de nebunie. Trebuie să evităm să considerăm că *scopul scuză mijloacele.* Acesta fiindcă jihaniștii se consideră pe sine adevărați ascești care fac lucrarea lui Alah în lume. Jihadișii sunt cei care descosideră 5000 de ani de istorie biblică în care Dumnezeu se dovedește un Dumnezeu al păcii și nu Unul al războiului și al răzbunării. Iată de ce nu putem să considerăm eforturile jihadiste ca fiind o asceză îna devăratul sens al cuvântului. Suntem conștienți că scriind acester rânduri nu vom obține aprecierea comunității musulmane dar ne simțim obligață să aducem mărturie pentru adevăr.

făcut lucruri bune și frumoase în mănăstirea lui. Dacă Sfântul Pavel nu ne-ar fi avertizat acum 2000 de ani că modul în care lucrează Dumnezeu nu este unul în conformitate cu așteptările acestei lumi probabil că am avea o scuză. Sfântul Pavel ne-a spus că de multe ori ceea ce este considerat o adevărată înțelepciune pentru oameni în ochii lui Dumnezeu este o nebunie. Arhetipul ascetic este prezent în creștinismul ortodox de mai bine de 1600 de ani. De mai bine de 1600 de ani călugării creștin ortodocși se retrag din lume și duc o viață aspăr și de nevoință. Evident că 1600 de ani de nevoințe și asceză nu poate să ne lase indiferenți. Pentru acest lucru am ales să îi punem că călugări, exponenții arhetipului duhovnicesc între rândurile acestei cărți.[39]

Prin urmare am stabilit că prin excelență arhetipul ascetic este reprezentat în Biserica Creștin Ortodoxă de călugări. Trebuie să știm că nu numai în creștinismul ortodox există călugări. La fel de bine în budism și în hinduism sunt călugări dar nu se poate face prea multă asemănare între aceste două feluri de călugări. Asceții creștin ortodocși sunt cei care au ca model suprem de Domnul Iisus Hristos care după cum am subliniat în rândurile de mai sus a fost un model de asceză în timpul vieții Sale pământești. Este evident prin urmare că adevăratul ascetism este numai cel centrat pe persoana Domnului Iisus Hristos. Trebuie prin urmare să facem o distincție dintre asceții cereștin ortodocși și asceții din alte religii care nu merg după Hristos. Asceza fără de credința în Iisus Hristos este asemenea unui tablou pe care proprietarul susține că nu are nici un autor. Acesta fiindcă Iisus Hristos este în cele din urmă sensul ascezei. Călugării creștin ortodocși însă nu sunt cu toții persoane introvertite și închise cum cred mulți că sunt. Sunt și călugări extrovertiți care la fel de bine se pliază foarte bine pe arhetipul ascetic. Este de remarcat aici că și azi după 1600 de ani de la apariția monahismului creștin ortodoxă lumea încă are probleme de a îi accepta pe creștinii ortodocși. Acesta fiindcă lumea nu este o entitate care consideră că trebuie să meargă după calea lui Dumnezeu. Iată de ce arhetipul ascetic al călugărilor este greu de acceptat pentru mulți contemporani de ai noștrii. La fel de bine sunt destui de mulți care nu vor să accepte că asceza creștin ortodoxă a călugărilor nu este un scop în sine. Asceza creștin ortodoxă a călugărilor este făcută pentru dobândirea mântuirii. Pentru cei care nu cred în viața de apoi este adevărat că viața unui călugăr este cea mai mare absurditate. Călugărul pleacă din lume, postește, priveghează noaptea și după o viață în trudă și în muncă. Să fie oare acesta sensul vieții? Arhetipul ascetic al călugărilor este cel care îi face să străvadă că viața de nu se încheie aici ci mai există o viață după acesta pe care creștinismul ortodox o denumește viața de apoi. Prin urmare, călugărul creștin ortodox prin mărturiile Bibliei și ale sfinților devine conștient că trebuie să facă tot ceea ce îi stă în putință pentru a câștiga viața de apoi. Nevoințele și asceza călugărului ortodox au prin urmare un sens eshatologic. Călugărul creștin ortodox este cel care reduce viața și modul de a trăit la ceea ce este stric necesar pentru a se mântui.[40]

Arhetipul ascetic este unul care după cum am precizat în rândurile de mai sus este orientat eshatologic. Călugărul creștin ortodox este cel care elimină din viața lui tot ceea ce l-ar putea perturba în drumul spre mântuire. În acest sens este bine să înțelegem că în creștinismul ortodox călugării sunt cât se poate de maximaliști. Ei se dedică exclusiv mântuirii și drumului spre mântuire. În zilele noastre când omul modern este atât de prins în torentul de evenimente și de întâmplări ale lumii externe viața călugărească pare lispită de sens. Sunt din ce în ce mai multe persoane în zilele noastre care duc o viață lipsită de sens. Acesta fiindcă în mare trăim într-o cultură care este obișnuită să ne facă sensuri existențiale din lucrurile acestei lumi. Călugării creștin ortodocși sunt cei care decin cei mai conștienți de faptul că lucrurile acestei lumi sunt trecătoare fiindcă vine moartea și tot ceea ce credeam că este veșnic ajunge să se termine. Iată de ce modul de viață călugăresc al călugărilor creștin ortodocși este atât de greu înțeles în zilele noastre. Sunt din ce în ce mai puțini care înțeles monahsimul și la fel de bine mai doresc să îl și susțină. Călugărul este prin urmare exponentul prin excelență al arhetipului acestic care în mod nativ simte o atracție spre ascetism și spre viața duhovnicească. În mod normal noi ar trebui să încurajăm o astfel de atracție dar de ce să nu spunem că în zilele noastre sunt foarte mulți care

[39] Ioanichie Bălan, *Chipuri de călugări îmbunătățiți* (Mănăstirea Sihăstria, Moldova, volumele 1 și 2).

[40] Mântuirea este sensul ultim al arhetipului ascetic al călugărului creștin ortodox. În acest sens astetipul ascetic este cel care devine conștient că această viață este folositoare numai în măsura în care ne duce în spre mântuire. Cu toții avem nevoie de mântuire dar călugării creștin ortodocși sunt cei care la drept vorbind devin modele sau de ce nu exemple de urmat în drumul mântuirii. Opusul mântuirii este condamnarea la iad. Iată de ce este bine să înțelegem sensul vieții monahale și să nu ne lăsăm duși de opiniile antimonahale care circulă în zielele noastre. Trăind într-o societate de producție sunt mai mulți în zilele noastre care le reproșează călugărilor că nu produc nimic. Adevărul este că fără doar și poate călugării nici nu consumă mult. Totuși, marii lacomi ai zilelor noastre îi văd pe călugări cât se poate de inutili fiindcă nu au nici un fel de producție. Călugării însă de multe ori au ocupații: fac lumânări și candele, fac veșminte preoțești, pictează icoane sau la fel de bine împletesc metanii. La fel de bine călugării sunt și cei care se ocupă cu primirea pelerinilor la mănsătire.

sunt cât se poate de opaci la viața duhovnicească și la tot ceea ce înseamnă ea. Chipul călugărului creștin ortodox este cât se poate de nepopular în cultura de masă a zilelor noastre fiindcă se consideră că în nici un fel modul de viață al călugărilor nu este compatibil cu necesitățile lumii. De ce să nu spunem că de multe ori trăim într-o lume a efemerului sau mai bine spus într-o lume care se complace în efemer. Lumea de azi este o lume care să hrănește cu scandalurile marilor politiceni ai zilelor noastre, cu noutățile din rivalitățile dintre marii magnați ai lumii, cu noile revolte sau revoluții populare din țările din lumea a treia, cu violurile și violența care sunt lucruri pe care unii le savurează zilnic.[41]

Arhetipul ascetic se poate manifesta la fel de bine și în cadrul laicilor sau mai bine spus a celor care nu ajung să se călugărească. Cum are loc această manifestare? Are loc printr-un comportament autentic creștin sau de ce să nu spunem printr-un comportament cât se poate de moral și de ascetic. Sunt mai multe persoane care duc o viață de familie și care evident că sunt ancorate în viața ascetică. Prin urmare am evidențiat aici că este adevărat că cel mai bine arhetipul ascetic se manifestă deplin în călugări dar și între laici acest lucru are loc și în rândurile care vor urma vom insita mai mult asupra acestei lucru. Laicul care simte în el arhetipul ascetic este un bun creștin, o persoană morală care simte în inima lui multă evlavie față de slujbele Bisericii. Sunt și mulți laici care sunt exponenți ai arhetipului ascetic. Acești evident că nu merg după *căile lumii*. Arhetipul ascetic se manifestă în cazul laicilor prin concentrarea vieții pe Hristos și prin a te raporta în orice faci la Hristos. Este adevărat că în comunitățile în care trăiesc acești creștini de multe ori ei sunt marginalizați fiindcă se consideră că în nici un fel comportamentul lor nu trebuie să fie acceptat. Adevărul este că în comunitățile lor laicii ascetici sunt cu adevărată adevărate toțe de lumină. Ei postesc, se roagă, merg la slujbele bisericii și de multe ori îi găsim făcând pelerinaje pe la mănăstiri. Laicii ascetici prin urmare sunt cei care manifestă o ușurință în a duce o viață duhovnicească. La fel de bine trebuie să știm că ei se deosebesc de mulți creștini din lumea lor fiindcă ei simt o atracție înnăscută față de ortodoxie și modul de viață creștin ortodox. Să ne aducem aminte de pelerinul rus. Pelerinul rus a fost o persoană anonimă (al cărui nume nu îl știm) care a trăit prin secolul al XVII-lea sau al XVIII-lea și care a manifestat o puternică atracție față de rugăciune și mai ales rugăciunea lui Iisus. Pelerinul după ce face un pelerinaj la Ierusalim începe să rostească rugăciunea lui Iisus care îi aduce adevărate stări de extaz. Fără doar și poate că avem aici de a face cu un laic ascetic care se mulează foarte bine pe modelul arhetipului ascetic. Arhetipul ascetic este prezent în lumea noastră în special prin creștinii ortodocși autentici. Pentru a te mântui nu trebuie să te faci călugăr ci la fel debine dacăm duci o viață creștin ortodoxă autentică fără doar și poate că în cele din urmă vei ajunge să te mântuiești. Drumul spre mântuire nu este un drum al disperării ci este mai mult un drum al cooperării cu Dumnezeu. Nimeni nu se poate mântui singur fiindcă mântuirea a fost lăsată de Dumnezeu să fie o lucrare comună sau mai bine spus o lucrare a comuniunii.[42]

Prin urmare creștinii ortodocși ascetici sunt cei care la fel de bine simt un fel de înclinație nativă în spre ceea ce este spiritual, în spre ceea ce este duhovnicesc. Acesta fiindcă viața duhovnicească este unul care aduce foarte multe satisfacții sufletești. După cum am spus, este destul de greu pentru lumea de azi să accepte modul de viață al creștinului ortodox ascetic fiindcă aceste nu funcționează după torenții lumii externe. Arhetipul ascetic este unul care de ce să nu spunem caută interiorizearea și tot ceea ce este viața sufletului. După cum am vorbit mai sus sunt din ce în ce mai puțini cei care cred în nemurirea sufletului. Acesta fiindcă se consideră că sufletul este și el un lucru din această lume la fel cum este aerul și viața microbiologică. Să crezi că sufletul este nemuritor și el nu moare odată cu trupul? Cine a văzut că sufletul trăiește după trup? Ca Toma necredinciosul sunt puțini cei care în zilele noastre cred că sufletul este nemuritor. Acesta fiindcă suntem învățați să trăim cu conceptul unui lumi a muririi în care totul moare. Iată prin urmare că sufletul nostru ajunge să trăiască și după moarte. Pentru acest lucru este adevărat că sufletul omului este mult mai înclinat în spre viața ascetică. Acesta fiindcă sufletul trăiește cu o *tânjire după rai*. Când omul se maturizează și devine conștient de existența lui Dumnezeu la fel de bine acest om își dă seama că după această viață sufletul are două posibile destinații veșnice:

[41] Sfântul Paisie Aghioritul, *Cu durere și dragoste pentru omul contemporan* (București, 2003).

[42] La fel de bine unul dintre principalele moduri prin care se deosebește arhetipul ascetic în lumea noastră este prin liniștea sufletească de care dă dovadă creștinul ortodox. Trăim într-o lume a marilor traume sufletești: angoase, depresii, anxietăți, neliniști sau stări de delăsare sunt cu toate cele care caracterizează veacul nostru. Acesta fiindcă se consideră că este firesc să fie așa. Arhetipul ascetic nu este prea mult afectat la bolile sufletești ale acestei lumi fiindcă el este centrat pe Hristos și vindecarea vine de la Hristos. Iată de ce este bine să ducem o viață cu Hristos. Pentru cei mai mulți dintre noi o viață cu Hristos este o viață anostă. Să postești, să te rogi, să mergi la slujbele Bisericii, să faci pelerinaje? Toate aceste lucruri sunt fapte care au ținut de Evul Mediu. Omul de azi este un om emancipat care nu mai are nevoie de religie și de faptele ei. Omul viitorului este omul secularizat, un om pentru care religia nu mai înseamnă nimic.

iadul sau raiul. Așa se face că în cele din urmă arhetipul ascetic ajunge să se lase guvernat mai mult de viața sufletului. Când acest lucru are loc persoane devine ascetică chiar dacă nu părăsește lumea și se retrage în mănăstire. Asceza este un lucru care poate să fie practicată și în viața de lume. Sunt și unii creștini ortodocși buni care duc o viață ascetică în lume. Este adevărat că în lume este mai greu de dus o viață ascetică în vederea mântuirii decât în mănăstire. Este bine să fim cât se poate de conștienți de faptul că arhetipul ascetic este unul de tranziție sau de ce nu tranzitoriu. Acesta fiindcă el ne duce în spre lumea de apoi, în spre viața de apoi. Iată de ce este bine să fim cât se poate de ancorați în viața duhovnicească.[43]

Realitatea este că lumea de azi este o lume în derivă. Sunt extrem de multe concepții și ideologii care există în ea și care nu fac decât să îl ducă pe om extrem de departe de Dumnezeu. Am ajuns să trăim într-o lume care este cât se poate de departe de sens. După cum am spus *lipsa de sens* este o maladie a lumii de azi fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care nu mai nici un sens în viață. Pentru sensul vieții lor este pierdut sunt mulți care recurg la surogate și astfel că ei se refugiază în concepții materialiste sau hedonsite ale vieții. Așa se face că am ajuns să trăim într-o lume ahatiată după simțul plăcerii și al gratificării. Acest simț al plăcerii a ajuns să fie un mod de a fii al omului contemporan. Fără să își dea seama omul contemporan se hedonizează, devine arhatiat și robit de conceptul de plăcere. Acesta fiindcă după cum am spus omul contemporan nu mai crede mult că sensul vieții sale constă în a Îl căuta pe Dumnezeu. Așa se face că în Occident a apărut concepția deistă care spune că în sine nici nu mai trebuie să îl căutăm pe Dumnezeu fiindcă Dumnezeu a creat lumea, a înzestrat-o cu tot ceea ce trebuie pentru a supraviețui și apoi se retras din ea. Deismul modern ne propune un *Deus otiosus,* un Dumnezeu care în cele din urmă nu mai este interesat de făpturile Lui, oamenii. Pe acest fond este adevărat că arhetipul ascetic al unor creștini ortodocși este o adevărată binecuvântare pentru lumea din jur. Cu toții am întâlnit creștin ortodocși autentici care sunt persoane sincere în credința lor și în care nu putem găsii nici cea mai mică urmă de fariseism. Acesta fiindcă aceste persoane au ajuns la drept vorbim la o înțelegere suepriorară a existenței. Acesta înțelegere superioară a existenței este una veche: a face ca toată viața ta să graviteze în jurul Bisericii. Dacă ne vom uita în statistici vom vedea că dintre toți cei care se declară creștin ortodocși sunt din ce în ce mai puțini cei care sunt practicanți. Acesta fiindcă pentru mai mulți viața bisericească este o simplă formalitate. Să fie chiar așa? Este creștinismul ortodox o simplă formalitate? Dacă am ține cele patru posturi de peste an și am postii în fiecare miercuri și vineri am vedea că viața creștin ortodoxă nu este în nici un fel o formalitate. Sunt din ce în ce mai mulți creștin ortodocși care încep să aibă o relație și o legătură pur formală cu Iisus. Pentru mulți dintre noi Iisus Hristos este un mare filosof antic care a venit cu o concepție nouăm asupra vieții și a lumii la fel cum alți mari filosofi ca Platon, Socrate, Epicur sau Aristotel. Ascetul creștin ortodox este conștient că Iisus nu a fost numai un mare filosof ci la fel de bine a fost și Fiul lui Dumnezeu. Misiunea ultimă a lui Iisus la venirea lui în lume a fost să îl mântuiască pe om.[44]

Aceste rânduri nu sunt un fel de apologie a arhetipului ascetic pe care îl găsim în unii creștini ortodocși ci mai mult un fel de conștientizare a felului în care se manifestă arhetipul ascetic în zilele noastre. Sunt o lume care am devenit imună la arhetipul ascetic. Arhetipul ascetic al unor creștin ortodocși din zilele noastre este unul cât se poate de retras și desuet. Acesta fiindcă ceea ce consideră lumea că este frumos este voluptatea. De ce să nu spunem că trăim într-o lume a voluptății: de la femeile dezbrăcate pe care le vedem la televizor și pe panourile publicitare până la plăcerile carnale pe care ni le promite lumea de azi totul pare că este mai frumos în lumea de azi când este dublat de voluptate. Am ajuns în zilele noastre ca până și cântărețele de muzică ușoară să nu mai fie apreciate dacă nu au forme voluptoase care sunt mult mai bine cotate decât vocea lor. Lumea de azi este o lume a voluptății fiindcă se consideră că *voluptatea ne împlinește.* Să fie acest lucru adevărat? Este voluptatea un mod de viață? Cum se face că sunt mulți creștini ortodocși care se simt mult mai bine în prezența icoanelor bizantine decât în fața marilor standuri publicitare în care ne sunt puse în față femeile și bărbații cu formele cele mai voluptoase? Cât de departe de voluptate sunt icoanele bizantine ale Bisericilor Creștin Ortodoxe de chipurile voluptății pe care le promovează lumea de azi. În cele din urmă cât de departe este fericirea lui Iisus de

---

[43] Maxim Aghioritul, *Filosofia ascetică potrivit Sfintelor Scripturi și Sfinților Părinți* (Galați, 2017).

[44] Iisus nu îl poate mântui pe om în mod forțat ci omul trebuie să își manifeste adeziunea lui la mântuirea pe care o oferă Iisus. Cum se manifestă adeziunea față de Iisus: se manifestă prin viața ascetică. Acesta fiindcă odată ce creștinul ortodox se leagă de Iisus este adevărat că el începe să vadă lumea altfel. Viața lui se iluminează și la fel de bine devine plină de sens. Sunt mulți care ajugând în lipsă de sens a vieții au ajuns să găsească sens vieții prin Iisus. Iisus este la un anumit nivel sensul vieții omului oricât de absolutistă ar părea cestată afirmație. Este bine să știm prin urmare că Iisus se face pe sine sens tuturor oamenilor doar că sunt puțini care sunt conștienți de acest fapt. Acesta fiindcă omul modul modern nu mai vrea să știe că Iisus este Logosul lui Dumnezeu (Cuvântul, Rațiunea, Sensul).

plăcerea diabolică a celui rău (diavolul). Iată prin urmare de ce arhetipul ascetic este unul încă actual pentru zilele noastre. Acesta fiindcă arhetipul ascetic este unul al sobrietății. Trăim într-o lume din ce în ce mai puțin sobră. Acesta fiindcă se consideră că sobritatea este un lucru pentru cei creduli. Se poate trăi și cu șemecheria, se poate trăi și cu *ruperea în scheme,* se poate trăi și cu viclenia și fățărnicia. Câte exemple de acest fel nu cunoaștem în zilele noastre? Ascetul creștin ortodox este considerat în zilele noastre un visător. El ascultă muzică bisericească corală și bizantină în timp ce tinerii de azi se sexualizează pe rimurile celor mai purturbatoare melodii; ascetul creștin ortodox face metanii în postul mare în timp ce lumea de azi umbă pe la cazinouri și pe la păcănele; ascetul creștin ortodox face pelerinaje în timp ce lumea de azi frecventează cluburile de noapate un de dezmață animatoare îmbrăcate sumar. Este clar că ascetul creștin ortodox nu este pe placul lumii de azi. Acesta fiindcă el înoată împotriva curentului.[45]

Un bunic evlavios și ajuns la o vârstă foarte înaintată, era înconjurat de mulți nepoți și strănepoți căci avea o familie mare. Bătrânul povestea nepoților multe întâmplări cu tâlc din viața sa. Nepoții erau foarte entuziasmați de toate întâmplările pe care prin trecuse bunicul lor. La un moment dat, unul dintre nepoți care era mai mare l-a întrebat:

- Cum ai reușit bunicule să treci prin războaie, prin atâtea necazuri și lipsuri și cum ți-ai păstrat întotdeauna această stăpânire de sine și acest echilibru cu care ne uimești și acum?

- Ei bine dragii mei! răspunse el. Să știți că eu întotdeauna am fost atent cu ochii mei, că tot răul din lume pătrunde în inima omului prin simțuri și mai ales prin văz. Când eram și eu mic ca voi preotul din sat m-a învățat să fac trei lucruri în fiecare zi, când plec de acasă:

- Întâi, îmi ridic privirea spre cer ca să-mi aduc aminte că acolo sus, este Tatăl meu care mă veghează, El este cel mai important în viața mea și spre el mi se îndreaptă toată silința și putința;

- al doilea, îmi plec ochii la pământ și privesc la cât de puțin loc am nevoie pentru a-mi găsi și eu acolo mormântul,

- și în al treilea rând, privesc de jur împrejur la mulțimea de oameni care au de pătimit mai rău decât mine, la toți aceia care sunt bolnavi: ciungi, ologi. orbi, surzi, muți, nevoiași sau lipsiți de adăpost.

În felul acesta am trecut în viață prin toate suferințele, le-am îndurat fără cârtire și am trăit mulțumit și în pace cu lumea întragă și cu Bunul Dumnezeu.

În rândurile de mai sus avem un exemplu despre ceea ce înseamnă cu adevărat arhetipul ascetic: arhetipul ascetic este unul care se bazează pe ceea ce este esențial în această viață și la fel de bine este unul care ajunge să combată tot ceea ce nu este important și relevant pentru noi. Sunt mulți care evident că ajung să se piardă în aceaastă viață fiindcă nu știut să privească în sus la Dumnezeu Tatăl. Acesta fiindcă ei consideră că viața este dată de Dumnezeu pentru a ajunge tot la El. Se înșală cei care consideră că Dumnezeu ne-a dat viața pentru ca în ea să nu avem nimic de a face cu El. Care sunt lucrurile ascetice pe care le practica bunicul din întâmplarea de mai sus:

1. în fiecare dinmineață privea la cer și își aducea aminte de Dumnezeu Tatăl care era scopul vieții Lui;
2. În fiecare dimineață privea la pământ și își aducea aminte că acolo va ajunge și el când va murii;
3. În fiecare dimineață se raporta la năpăstuiții lumii pentru a își da seama că viața lui este binecuvântată.[46]

Arhetipul ascetic este unul care după cum ne putem da seama nu trebuie să fie promovat prin mijloacele mas media. În zielele noastre am ajuns să trăim într-o mentalitate care ne spune că totul trebuie să fie comercializat. Acesta fiindcă în sine orice lucru din lumea noastră este în cele din urmă unulo comercial. Să fie lucrurile chiar așa? Să fie tot ceea ce există în lumea noastră o realitate comercială? În sine în spre o astfel de concepție de viață se îndreaptă lumea de azi. Arhetipul ascetic nu este unul comercial pe care putem să îl vedem în coluprile publicitare de la tv. Acesta fiindcă după cum putem să ne dăm seama arhetipul ascetic este unul transcendent. El este cel caree ne face să privim lumea în esența ei: lumea vine de la Dumnezeu și este chemată

[45] Dionisie Tatsis, *Ascetul de la Panguda* (Galați, 2016).

[46] Câți dintre noi facem aceste lucruri? Sunt puțini care se raportează la Dumnezeu zilnic, sunt puțini cei care își aduc aminte de moarte zilnic (acest lucru duce în cele din urmă la frice de păcat) și sunt puțini cei din zilele noastre cei care ajung să se raporteze la cei care o duc mai rău decât ei. Acesta fiindcă omul modern este un om centrat pe propria lui persoană și consideră că tot ceea ce trebuie să facă este să se concentreze pe interesele lui imediate. Iată de ce este bine să fim cât se poate de orientați ascetic în această lume și la fel de bine în viața noastră. Numai în acest fel vom ajunge în cele din urmă să fim cât se poate de bine acorați în ceea ce este sănătos și filositor în această viață. Arhetipul ascetic după cum am spus îi duce pe cei aflați în cauză la ceea ce este esențial și la ceea ce este cu adevărat important pentru noi.

să se întoarcă în spre Dumnezeu. În acest proces de întoarcere la Dumnezeu este adevărat că sunt din ce în ce mai mulți cei care se pierd, cei care uită de destinația lor ultimă, de sensul lor ultim. Acesta fiindcă lumea și cel rău (diavolul) ne momesc cu atracțiile lor. Arhetipul ascetic este unul care la drept vorbind nu este confortabil și să nu uităm că trăim într-o lume care pune mare accept pe ceea ce este confortabil și pe ceea ce este comod. De ce să ne strufocăm cu asceza creștin ortodoxă când putem să ne relaxăm și să ne primenim? Nu vrea oare Dumnezeu prea multe de la noi? Noi simpli muritori de rând? Dumnezeu nu vrea multe de la noi dar ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu ne vrea inima. Cui să îi dăm inima: lui Dumnezeu care ne cere asceză în această lume pentru a ajunge în rai sau diavolului care ne oferă plăceri în această lume pentru a ajunge în iad? Răspunsul este unul care credem că este evident. Nimeni nu vrea să ajungă în iad dar sunt din ce în ce mai puțini cei care fac faptele mântuirii.[47]

După toate cele spune mai sus se ridică o întreebare legitimă: poate să fie arhetipul ascetic deprins sau mai bine spus poate să fie învățată viața ascetică? Este adevărat că unii dintre creștinii ortodocși se nasc cu o predispoziție nativă în spre viața ascetică. Totuși, viața ascetică este una care poate să fie deprinsă. Sunt multe cazuri de creștini ortodocși care după ce au dus o viață *căldicică* în sens ascetic în cele din urmă prin perseverență și prin voință au ajuns să deprindă o viață ascetică. Cei mai mulți care au ajuns să facă acest lucru au simțit că și-au descoperit adevăratul eu. Adevăratul nostru eu este un lucru care ajunge să fie trăit numai într-o atmosferă ascetică în această lume. Acesta fiindcă eul sufletului nostru este nemuritor. Sufletul nu cunoaște moarte ci mai mult el trăiește într-o stare de tranziție. Tranziție în spre rai sau iad. Prin urmare putem să deprindem viața ascetică. Acest lucru în cele din urmă ne face să fim înclinați în spre arhetipul ascetic. Este adevărat că în creștinismul ortodox arhetipurile de mai multe ori se întrepătrund. Totuși, un anumit arhetip ajunge în cele din urmă să fie dominant în viața creștinsului ortodox. Voința omului este adevărat că are un aport extrem de semnificativ la ceea ce înseamnă viața arhetipurilor duhovnicești. La fel de bine ceea ce trebuie să știm este că arhetipurile duhovnicești, prin urmare și arhetipul ascetic, sunt cele care se leagă de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Arhetipurile duhovnicești sunt cele care ajung în cele din urmă să aducă Duhul Sfânt al lui Dumnezeu în om. Acesta fiindcă Duhul Sfânt al lui Dumnezeu are mai multe căți prin care se instaurează în om. Noi am enunțat aici numai 6 dintre principalele căi prin care Duhul Sfânt al lui Dumnezeu ajunge în cele din urmă să se sălășluiască în om. Este bine să știm acest lucru fiindcă sunt mulți care nu consideră că procesul de înduhovnicire este necesar pentru om. Acesta fiindcă înduhovnicirea este un fapt auximilair în viața omului. Ceea ce trebuie să căuta omul mai mult decât orice și de toate este mântuirea. Adevărul este că nu există o separație dintre mântuire și înduhovnicire. Trebuie să fim cât se poate de convinși de acest lucru.[48]

Arhetipul ascetic după cum am precizat este mai activ în unii și mai slab activ în alții. Acesta fiindcă după cum știm din pilda talaților Dumnezeu nu conferă aceiași cantitate de har și daruri fiecăruia dintre noi. Trebuie să fim cât se poate de conștienți de acest fapt și să îl avem în vedere. Prin urmare, unii sunt mult mai apți pentru viața ascetică și fac nevoințe mai în timp ce alții sunt mai slabi în viața ascetică și fac nevoințe mai mici. Aceasta nu înseamnă că cei care fac nevoințe mai mici nu vor ajunge să se mântuiască. Fiecare trebuie să facă nevoință după propria lui putere dar să își cunoască în prealabil propria lui putere. Iată de ce este bine să ne cunoaștem pe noi înșine și la fel de bine să știm care ne sunt capacitățile ascetice. Asceza creștin ortodoxă este un lucru care aduce fericirea duhovnicească în sufletul celui care o practică. Acesta fiindcă el știe că în cele din urmă ceea ce practică este un lucru ce îi aduce mulțumire. Orice om sănătos câdn face o faptă pentru Dumnezeu este în mod natural fericit și îm plinit. Este bine să știm acest detaliu și să ne folosim de el. Arhetipul ascetic variază dar în cele din urmă el este deschis oricărui creștin ortodox. Acesta fiindcă orice creștin ortodox poate să devină ascet. Ceea ce am evidențiat în rândurile de mai sus este că în unii creștini ortodocși arhetipul ascetic este întâlnit în mod nativ fără prea mari eforturi în timp ce alții trebuie să facă eforturi pentru a îl dobândii. Acesta fiindcă după cum putem să ne dăm seama Dumnezeu a lăsat să existe dioferență în lumea noastră. Este bine să fim

---

[47] Eftimie Atonitul, *Asceți în lume* volumul 1 (București, 2009).

[48] La un anumit nivel este bine să știm că mântuirea și procesul de înduhovnicire sunt similare. Acesta fiindcă nu poți să fi un om mântuit dacă nu ești un om înduhovnicit. Acest fapt este destul de confuz pentru mulți dintre semenii noștrii. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu noi și cu viața noastră fiindcă cu cât ne înduhovnicim mai mult cu atât mai mult ne apropiem de propria noastră mântuire. Exista un dicton în antichitatea creștin ortodoxă care spunea: dă sânge și ia duh, mai bine spus cu cât omul face mai multă asceză cu atât mai mult el ajunge să se înduhovnicească și în acest sens să se mântuiască. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este prezent în procesul mântuirii fiindcă ne face să fim cât se poate de spiritualșizați și la fel de bine să ajungem pe un plan superior al existenței. Iată de ce este bine să fim cât se poate de ancorați în viața duhovnocească ce este una ce în cele din urmă ne duce la mântuire.

conștienți de aceste diferențe din lumea noastră și să ne dăm seama că lumea diferențelor este una care se armonizează prin harul lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu este cel care în cele din urmă activează în om arhetipul ascetic și îl face să fie cât se poate de bine ancorat în viața duhovnicească. Există o strânsă legătură dintre arhetipul ascetic și harul lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu vine mult mai repede peste cel care face aprte din arhetipul ascetic fiindcă harul lui Dumnezeu intră mult mai ușor în om prin asceză. Iată de ce în cele din urmă arhatipul ascetic atrage dupăă sine harul lui Dumnezeu.[49]

CAPITOLUL 3

ARHETIPUL AGAPIC

Mai înainte de a purcede în conținutul acestui capitol să explicăm pentru cititor ce înseamnă agapic? Agapic este un termen din greaca veche și înseamnă iubire. Termenul este existent și în neogreacă doar că are un sens mai generic. Prin urmare când vorbim de termenul agapic fără doar și poate că vorbim despre arhetipul iubirii, dar nu orice fel de iubire ci mai mult de iubire agapică. De ce spunem iubire agapică? Spunem iubire agapică fiindcă grecii antici au fost primii care au vorbit de mai multe tipuri de iubire. Mai precis, grecii antici au vorbit că există 4 tipuri principale de iubire:

1. αγαπης iubirea agapică, este iubirea pe care o persoană o simple pentru Dumnezeu Tatăl creatorul;
2. Φιλια iubirea filială pe care o persoană o simte față de prietenii lui;
3. Ερωτισης (o formă degenerată a iubirii) iubirea pe care un bărbat o simte față de o prostituată sau o femeie o simte față de un gigolo;
4. Στοργη iubirea față de țară, iubirea față de neamul din care provii sau iubirea față de anumite instituții (școală, locul de muncă).

Iată prin urmare că în greaca veche, o limbă de largă circulație în lumea antică au existat mai mult sensuri ale termenului de iubire. Adevărul este că experința ne spune că iubirea nu este unică și identică pentru toți. Unii simt mai multă iubire în timp ce alții simt mai puățină iubire. Gradele de iubire variază de la persoană la persoană și este bine să știm acest lucru. Ceea ce mai trebuie să știm conștienți este că nu toți oamenii simt la fel de intens iubirea. Există persoane mai cerebrale care sunt cât se poate de puțin sensibile la tema iubirii. Totuși, ceea ce trebuie să afirmăm este că orice om simte nevoia de a iubii și de a fi iubit. Acesta fiindcă Dumnezeu care este definit de Sfântul Ioan Teologul ca iubire este adevărat că după arhetipul Său sau mai bine zis după modelul propriei Sale persoane a lăsat în om această nevoie dublă: de a iubii și a fi fiubit.[50]

Iubirea este un lucru frumos și sublim dar care după cum spunea teologul rus Paul Evdokimov *este unul dintre cele mai pervertite cuvinte ale lumii.* Eset adevărat că până și sadicii pretind că iubesc dar ce fel de iubire este acea care lovește și învinețește? Este evident că nu este o iubire normală și nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în acest sens. Omul care este creat după *chipul și asemănarea lui Dumnezeu* care este definit de Noul Testament ca fiind iubire sau de ce nu IUBIREA prin excelență, simte și el nevoia de iubire și de a fi iubit. Iubirea din om sau simțul iubirii din om este fără doar și poate o noțiune arhetipală. Acesta fiindcă iubirea este un lucru care vine de la Dumnezeu. Totuși, cum se explică faptul că în lumea noastră există atât de ură care a dus în secolul al XX-lea la apariția a două războaie mondiale? Ura este un produs al omului și care este străină de Dumnezeu. Un sfânt părinte al creștinsimului ortodox definea iadul ca *iumposibilitatea de a mai iubii.* Acesta fiindcă în iad nu există iubire deloc. Dacă ar exista în iad un gram de iubire iadul s-au preschimba în rai. Prin urmare iadul este total incompatibil cu niubirea fiindcă iadul este apoteoza urii și a dușmăniei veșnice. Este greu pentru noi să înțelegem aceste lucruri dar dacă vom stărui mai mult asupra scrierilor sfinților părinți vom ajunge în cele din urmă să ne dăm seama de el. Prin urmare demonii nu mai pot să iubească de loc fiindcă ei au decis să se separe total și definitiv de Dumnezeu care este iubire. Din moment ce Dumnezeu este iubire pură, demonii au

[49] Eftimie Atonitul, *Din tradiția ascetică și isihastă a Sfântului Munte* (București, 2016).

[50] Realitatea este că sunt din ce în ce mai mulți care susțin că ei nu trebuie să ofere iubire ci ei trebuie numai să primească iubire. Sunt mai mulți șefi de state sau oameni de stat care pretind de la supușii lor iubire fiindcă orice om de stat se dorește să fie iubit dar la fel de bine ei nu doresc să ofere iubire. Ceea ce ne spune arhetipul agapic al duhovniciei creștin ortodoxe este că nu poți primii iubire dacă la rândul tău nu oferi iubire. Prin urmare un om de stat pentru a primii iubirea supușilor săi trebuie să își iubească supușii. Acolo când omul de stat nu își iubește supușii dar le cere acestora iubirea este cât se poate de adevărat că se naște tirania. Tirania înseamnă la un anumit nivel a cere iubirea supușilor fără să le oferi nici un fel de iubire. Iată de ce în cele mai multe cazuri tiranie este un fel de iubire disfuncțională care în cele mai multe cazuri duce la lipsa deplină a iubirii.

devnit ură și dușmănie pură. Acest fapt este cel care în cele din urmă definește și raportarea omului la iubire. Pe cum omul se apropie de Dumnezeu simte tot mai multe iubire: simte iubire față de Dumnezeu și la fel de bine simte iubire față de oameni care sunt creația lui Dumnezeu. Iubirea este un sentiment fundamental al condiției umane care ajunge să definească în cele din urmă ceea ce este omul cu adevărat. Totutși, nu orice fel de iubire este acceptată ca fiind protrivită pentru Dumnezeu. Așa se face că teologii creștini ortodocși au ales să vorbească de o iubire agapică față de Dumnezeu. Pe Dumnezeu nu putem să Îl iubim decât agapic sau mai bine spus cu un fel de iubire care este asemănarea cu iubirea pe care o avem față de părinții noștrii. Cu toții ne iubim părinții fiindcă ei sunt cei care ne-au dat viață dar ceea ce trebuie să știm că este acest gen de iubire este valabil și față de Dummezeu.[51]

Ceea ce s-a putut remarca din experiența creștin ortodoxă este că sunt unii care ajung să Îl iubească extrem de ușor și firesc pe Dumnezeu în timp ce pentru alții iubirea de Dumnezeu este un lucru mai dificial sau de ce nu mai greu de realizat. Acesta fiindcă iubirea de Dumnezeu este un fapt pe care fiecare îl simte cât se poate de personal. În creștinismul ortodox iubirea de Dumnezeu este întotddeauna personală. Acesta fiindcă Dumnezeu Tatăl este Cel care ne cheamă la o relația personală cu Sine. În timp ce în religiile extremului orient iubirea dață de Dumnezeu este impersonală fiindcă Dumnezeu este impersonal este cât se poate de adevărat că în creștinismul ortodox Dumnzeu nu poate să fie conceput decât ca o persoană. Iată de ce este bine să știm că trebuie să Îl iubim pe Dumnezeu și la fel de bine să ne dăm seama și de caracterul acestei iubiri. Dacă am spune că iubirea de Dumnezeu este o *iubire teologică* acest lucru ar fi mai greu de înțeles pentru mulți care probabil ar considera exprimarea mult prea pretențioasă. Oricum iubirea de Dumnezeu este teologică fiindcă oricine ajunge să Îl iubească sincer pe Dumnezeu înt-un anume fel ajunge să fie cât se poate de teologic. Totuși, în termeni umani iubirea de Dumnezeu este agapică sau mai bine spus este o iubire care se aseamămă cu tot ceea ce este mai pur și mai curat. Nu fără de sens este faptul că în Vechiul Testament găsim în cartea Cântarea Cântărilor explicată iubirea dintre sufletul omului și Dumnezeu sub alegoria iubirii dintre un îndrăgostit și iubita lui. În acest sens este adevărat că creștinismul ortodox consideră iubirea agapică de Dumnezeu ca un lucru sfânt. Sfinții au fost persoane care au ajuns să Îl iubească total pe Dumnezeu și pentru acest lucru am ajuns să vorbim despre un arhetip agapic în creștinsimul ortodox. Arhetipul agapic este bazat pe expderința sfinților care au susțin o iubire completă față de Dumnezeu. Noul Testament ne spune că în acest sens că a iubii pe Dumnezeu din tot sufletul, din toată inima și din tot cugetul tău și pe aproapele tău ca pe tine însuși este esența creștinismului ortodox.[52]

Arhetipul agapic este unul dintre cele mai cunoscute în lumea noastră fiindcă orice om simte nevoia să Îl iubească pe Dumnezeu și la fel de bine orice om este fericit atunci când se simte iubit de Dumnezeu. Cum simte omul iubirea lui Dumnezeu? Omul simte iubirea lui Dumnezeu prin modul în care au loc evenimentele în viața lui. Dumnezeu nu vrea suferința omului. În acest sens Dumnezeu prin pronia Lui are un plan cu fiecare dintre oamenii din aceaastă lume. În mare când lucrurile merg bine în viața omului, ceea ce se întâmplă destul de des, omul simte că este iubit de Dumnezeu și pentru acest lucru ajunge în cele din urmă să fie fericit. Sentimentul că ești iubit de Dumnezeu, că Dumnezeu ne iubește ca pe copii Săi este unul care aduce fericire în inima omului. Această fericire nu este una care se manifestă în hohote de râs ci mai mult printr-un fel de simț că lucrurile sunt la locul lor și că totul decurge foarte bine. Când omul începe să aibă necazuri și problemele de cele mai multe ori el își ridică în primul rând semne de întrebare dacă Dumnezeu îl mai iubește? Mnecazurile și problemele pe care le întâmpinam în viața noastră de cele mai multe ori nu vin de la Dumnezeu ci de la diavol, de la cel rău. Acesta fiindcă de multe ori diavolul reușește să își înfrigă lucrarea lui nefastă în această lume. Când un om are necazuri simte că iubirea lui față de Dumnezeu este clătinată. El își spune: de ce tocmai mie, ce am făcut așa de grav să fiu pedepsit în acest fel? Ceea ce uită omul și creștinsul ortodox în acest moment este că în aceaastă lume nu există numai lucrarea lui Dumnezeu ci la fel de bine și lucrarea diavolului. Fiindcă suntem creațiile și

[51] Jean Claude Lrchet, *Despre iubirea creștină* (București, 2010).

[52] Este adevărat că după câte persoane sunt în această lume la fel de bine atât de multe moduri de iubire sunt. Totuși, aceste moduri de iubire se aseamănă și este foarte adevărat că sunt trăsături comune între diferitele persoane ale lumii care Îl iubesc pe Dumnezeu. Sunt mai mulți creștin ortodocși care nu au ajuns să facă mari fapte de nevoință pentru Dumnezeu dar ei simt o iubire imensă față de Dumnezeu. Aceste persoane se înscriu în aceea ce am denumit ca arhetipul agapic. Acest arhetip agapic este un arhetip care este cât se poate de activ în viața lumii fiindcă iubirea față de Dumnezeu aduce cu sine o anumită dinamică sau mai bine zis un anumit mod de a fi. Este modul de a fi al arhetipului agapic. Fericitul Augustin a ajuns să spună: iubește și să ce vrei. Adică iubește pe Dumnezeu și fi liber. Acesta fiindcă numai în iubirea de Dumnezeu omul este cu adevărat liber.

făpturile lui Dumnezeu, diavolul ne urăşte fiindcă el urălte tot ceea ce ține de Dumnezeu şi tot ceea ce vine de la Dumnezeu. Iată de ce este bine să fim cât se poate de răbdători când necazurile vin asupra noastră. Ele sunt mai mult decât toate o probă a iubirii noastre. La fel de bine și între soți există unele probe ale iubirii. De exemplu când doi soți îşi declară iubire veşnică acest lucru pare că nu se va încheia niciodată. De multe ori soții ajung să trăiască de distanțe mari şi există o zicală din popor care spune că: *ochii care văd se uită.* Distanțele mari care uneori pot fi întâlnite între cei care se iubesc sunt fără doar şi poate o probă a iubirii pe care aceştia o au unul față de altul. Prin urmare necazurile şi problemele care ne avem în această lume sunt o probă a iubirii care o avem față de Dumnezeu. Iubirea arhetipului agapic este o iubire care se defineşte în timp şi la fel de bine se căleţşte prin necazuri şi încercăcri pe care de multe ori nu diavolul (cel rău) le aduce asupra noastră ci lumea din jur.[53]

Iubirea este un adevărat motor de inspirație în lumea noastră. Iubirea a inspirat poeme, cântece, romane, opere de artă sau acte culturale. O lume fără de iubire este o lume imposibilă sau mai bine spus ar fi o lume care în nici un fel nu am putea să ne-o imaginăm. Cum ar fi să trăim într-o lume în care ar guverna numai ura şi duşmânia? Ar fi o lume insuportabilă şi la fel de bine o lume care s-ar asemăna foarte mult cu iadul. La un anumit nivel trebuie să spunem că păcatul este fără doar şi poate o imposibilitate de iubire a lui Dumnezeu. Chiar şi sfinții care L-au iubit pe Dumnezeu la modul total au ajuns să facă unele păcate. Acest fapt fiindcă păcatul este un lucru care în primul rând exclude iubirea de Dumnezeu. Cum este acest fapt aşa? Vom explica în rândurile care vor urma. Când doi soți se iubesc este cât se poate de adevărat că ei fac unui altuia faptele care le sunt pe plac. Nu poți să spui că iubeşti pe cineva şi să facci acelei persoane tot ceea ce nu îi place. Prin urmare este adevărat că iubirea este un lucru care defineşte la un anumit nivel acțiunile şi faptele noastre. La fel de bine cânde spunem că Îl iubim pe Dumnezeu la un anumit nivel trebuie să ne asumăm exigențele iubirii de Dumnezeu. Aceasta fiindcă iubirea de Dumnezeu este un lucru care se manifestă concret şi nu este numai un sentiment. O iubire care nu se manifestă concret este fără doar şi poate o iubire superficială. Trebuie să fim conştienți de acest fapt şi la fel de bine să nu avem nici un fel de îndoială în ceea ce îl priveşte. După cum am spus omul este o ființă care nu poate trăi în mod normal fără iubire. De ce cei care sunt singuri şi părăsiți simt nevoia să se sinucidă şi să îşi curme zilele? Fiindcă în viața lor nu mai există iubire. Acolo unde nu există iubire omul este singur şi părăsit. Iată de ce este adevărat că iubirea este un fel de sentiment existențial care ajunge să se concretizeze prin diferite acțiuni pe care le face omul. La fel de bine fiindcă iubirea vine de la Dumnezeu care este iubire este adevărat că iubirea este arhetipală. Arhetipul ultim al iubirii omului este Dumnezeu Tatăl. Totuşi fiindcă este liber, omul are posibilitatea să facă o lume a iubirii sau o lume a urii. Consecințele însă le va suferii omul pe propria lui piele.[54]

Prin urmare arhetipul agapic în creştinsimul ortodox este îndreptat în spre două direcții: 1. în spre Dumnezeu şi 2. în spre semeni. Arhetipul agapic prin urmare nu se rezumă numai la iubirea de Dumnezeu ci la fel de bine el se îndreaptă şi în spre iubirea semenilor fiindcă creştinsul ortodox devine conştient că iubirea semenilor este un fapt plăcut lui Dumnezeu. Iisus Hristos a fost modelul suprem de iubire fiindcă din iubire El a ales să primească crucea pentru mântuirea oamenilor. Teologii creştin ortodocşi ne spune că Iisus a acceptat benevol crucea sau mai bine spus din proprie inițiativă şi El avea posibilitatea să o respingă. Dacă Iisus respingea crucea este adevărat că nu mai putea avea loc mântuirea omului. Dumnezeu prin urmare doreşte mântuirea omului însă omul trebuie să facă şi el un minim de efort în spre propria lui mântuire. Dogmatica creştin ortodoxă ne spune că există două dimensiuni ale mântuirii: 1. mântuirea obiectivă care a fost realizată pe Iisus pe cruce, şi 2. mântuirea subiectivă care este realizată de fiercare dintre noi prin faptul că acceptăm crucea lui Iisus şi pe Iisus ca mântuitorul nostru. În acest sens iubirea lui Dumnezeu Tatăl față de umanitate exprimată prin crucea lui Iisus se actualizează în fiecare generație. După cum am spus, Dumnezeu ne iubeşte şi la cheamă la o dimanică a iubirii Sale încă din copilărie dar sunt mulți care ajung să răspundă iubirii lui Dumnezeu numai la bătrâneţe. Trebuie evidențiat aici că sunt destui de mulți cei care sunt cât se poate de nepăsători la iubirea pe care

---

[53]Ioan de la Rarău, *Dragostea față de Dumnezeu* (Editura Pahaghia).

[54] Trebuie să ştim că iubirea ca sentiment vine de la Dumnezeu dar ca exigență trebuiem să vină din partea omului. Odată cu naşterea omul este chemat la iubirea de Dumnezeu. Este adevărat că bebeluşii nu putem spune că sunt conştienți de iubirea de Dumnezeu fiindcă ei iubesc în special pe mama lor care îi hrăneşte şi îi îngrijeşte. Totuşi, ceea ce trebuie să ştim este că iubirea de Dumnezeu este un lucru care trebuie să fie incoulată copilului din foarte de vreme. Acesta fiindcă dacă copilul este crescut într-un spirit de nepăsare față de Dumnezeu el va ajunge să îşi ducă toată viața fără de Dumnezeu. Iată de ce este bine să comunicăm copiilor destul de devreme iubirea față de Dumnezeu. Copii care sunt crescuți în sentimentul iubirii de Dumnezeu sunt mult mai integrii şi mult mai reuşiți. Este greu pentru un copil să ajungă să Îl iubească pe Dumnezeu dacă nu simte că părinții lui o fac.

o arată Dumnezeu față de noi. Nominal mai toți dintre noi sunem că Îl iubim pe Dumnezeu dar când vine vorba să facem faptele care dovedesc iubirea față de Dumnnezeu poate numai sfinții lui Dumnezeu ajung să facă acest lucru. Pentru mulți faptul că Dumnezeu ne iubește este înțeles ca un lucru care ne permite să facem câte păcate vrem. Sunt mulți care spun că dacă Dumnezeu ne iubește El nu va ține cont de nici un păcat pe care Îl facem. Acest fapt este asemenea unui soț care conștient de faptul că soția lui îl iubește începe să o lovească și să o bată zilnic. Bărbatul își spune: dacă mă iubește ea va trece peste bătăile zilnice. În primul rând o astfel de logică nu numai că este eronatră dar nu este nici etică. Nu poți să spui că iubești pe cineva și să faci lucruri care nu sunt pe placul aceleși persoane.[55]

Se spune într-o carte veche că un creştin după o viață frumoasă trăită în Biserică a plecat la Domnul. Acolo a fost întâmpinat de îngerul păzitor care la condus la Rai. Vizitând Raiul era foare încânta de frumusețile de acolo și cum petrec creştinii mântuiți, veşnicia! La sfârşitul călătoriei văzu pe-o parte un munte mare de urechi și la întrebat pe înger:

- Ce înseamnă sfinte înger muntele imens de urechi?

- Acestea sunt urechile creştinilor care au ascultat cu multă bucurie și entuziasm Cuvântul lui Dumnezeu, sfaturile bisericii, pravila bisericească, dar nu le-au împlinit. Urechile care au ascultat iată s-au mântuit și au ajuns în Rai, dar stăpânii urechilor sunt în focul iadului! a răspuns îngerul.

- Ce înseamnă acesta?

- Numai auzirea învățăturilor duhovniceşti nu mântuieşte. Cele ce omul a auzit trebuie să străpungă inima, să le primească și să le păstreze să aducă roadă căci astfel le fură satana. Nu auzitorii legii, ci împlinitorii ei se vor mântui.

De ce am ales să spunem acestă pildă tocmai când am ajuns să vorbim despre arhetipul agapic? Am ales să o spunem fiindcă sunt foarte mulți în zilele noastre care afirmă o iubire formală sau de ce nu cauzală a lui Dumnezeu. Dumnezeu ne cheamă al iubire on ontologică, a iubire profundă sau mai bine zis la o iubire agapică. Prin urmare nu trebuie să avem doar o iubire față de Dumnezeu care se manifestă numai la stadiul de sentiment ci trebuie să fim cât se poate de ancorați în iubirea de Dumnezeu. Prin urmare este bine să nu fim formali în iubirea noastră de Dumnezeu fiindcă de acest fel de formalitate a iubirii față de Dumnezeu știm că și fariseii din vechime au dat dovadă. Fariseii din vremea lui Iisus spuneau oricui și cu orice ocazie că ei îl iubesc pe Dumnezeu dar nu făceau nici o faptă care să dovească acest lucru. Din contră, erau lacomi, iubitori de slavă deșartă și mincinoști. Prin urmare nu este destul numai să simțim iubire față de Dumnezeu ci trebuie să dăm curs acestei iubiri de Dumnezeu în viața noastră. În acest mod în cele din urmă vom ajunge să fim cu adevărați în comuniune cu Dumnezeu. Iubirea prin urmare poate să devină formală, birocratică și în acest mod în cele din urmă să își piardă orice valoare și orice semnificație. Noi trebuie să fim mult mai profunzi în acest sens și să ne dăm seama că iubirea lui Dumnezeu ne conduce în spre un anumit mod de a fi sau mai bine spus ne conduce în spre modul agapic de a exista.[56]

Una dintre cele mai rpoblematice iubiri care există în zilele noastre și care la un anumit nivel trebuie să spunem că nu face decât să întunece arhetipul agapic este iubirea egoist. Acest gen de iubire egoistă este o iubire care este centrată pe propria iubire. De-a lungul timpului această iubire a primit mai multe denumiri dar ceea ce este sigur este că iubirea egosită este o iubire care în nici un fel nu se raportează la Dumnezeu. De ce să nu spunem că trăim timpuri când iubirea egoistă este larg răspândită: magnații își iubesc angajații numai dacă sunt capabili să aducă profit, tiranii îi iubesc supușii numai dacă se lasă tiranizați, egoiștii își iubesc numai propria persoană și pe cei care le slujesc propriilor interese, politicenii îi iubesc numai pe cei care le cântă în strună și enumerarea ar putea continua. Este evident că iubirea este un lucru care a ajuns să fie vulgarizat în zilele noastre și sunt din ce în ce mai puțini cei care ajung să iubească cu adevărat. Biserica Creștin Ortodoxă trebuie să știm că este un loc al iubirii agapice. De mai multe ori preotul este cel care ne spune: săp ne iubim unii pe alții pentru ca toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm. Prin urmare ortodoxia ne cheamă să ne iubim unii pe alții.

---

[55] Gheorgher Remete, *Sufetința omului și iubirea lui Dumnezeu* (Alba Iulia, 2006).

[56] Iubirea agapică este unul dintre cele mai frumoase sentimente pe care îl poate trăi omul. Este sentimentul pe care doi tineri îl trăiesc și simt că nu mai pot să trăiască unul fără de călălat. Totuși, această iubire agapiucă trebuie să fie una dinamică fiindcă iubirea lui Dumnezeu este una care ne ispiriă și la fel de bine ne face să vedem lume într-o altă persepctivă. Este iubirea lui Dumnezeu cea care L-a determinat pe Dumnezeu să creeze luna, stelele și galaxiile universului. Este iubirea lui Dumnezeu cea care L-a determinat să creeze păgânul cu vegetația și animalele de pe el și este iubirea lui Dumnezeu cea care L-a determinat în cele din urmă să Îl creeze pe om. Iată prin urmare că omul este la un anumit nivel produs al iubirii lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu ar fi fost o ființă fără de iubire nimic din ceea ce există nu ar fdi existat.

Realitatea este că sunt puțini cei care realmente stau să mediteze la acest îndemn al Bisericii. Acesta fiindcă iubirea din Biserică a ajuns să fie considerată o simplă formalitate. Spunem că ne iubim unii pe alții în Biserică dar mai apoi fiecare mergem pe la casele noastre și ne vedem de treburile noastre. Acest lucru fiindcă în sine sunt puțini cei care mai cred în *puterea iubirii.* Politicenii din zilele noastre se folosesc și ei de truismul iubirii agapice sau a arhetipul agapic pentru a își realiza scopurile. De multe ori în discursurile politicenilor de azi auzim că se face recrs al iubirea de neam și de patrie, la iubirea de conaționali, la iubirea colectivă. Odată ce politicenii și-au atinjs cine știe ce scop mârșav toate aceste îndemnuri frumoase la iubire sunt aruncate la lada cu gunoi.[57]

Prin urmare am afrimat că arhetipul agapic este atât transcedent cât și imanent: este transecdent fiindcă ajunge la iubirea lui Dumnezeu care este mai presus de lumea noastră și este imanent fiindcă include iubirea față de semenii noștrii fiindcă include pe cei cu care trăim în această lume. Arhetipul agapic este un lucru care ste prezent în mod nativ în unele persoane în timp ce altele trebuie să depună mai multe eforturi pentru a ajunge să iubească pe Dumnezeu și semenii. După cum am spus iubirea agapică este o iubire superioară, pură și curată care în nici un fel nu poate să accepte ceea ce promovează unii în timpurile noastre: iubirea de timp homosexual. Sunt din ce în ce mai mulți care susțin că trebuie să ne învățăm să acceptăm iubirea de tip homosexual fiindcă în cele din urmă și aceasta este o iubire. Aceastră afrimație este falsă. Ca orice mâncare ce se strică dacă nu este consumată la timp la fel de bine și iubirea poate să fie pervertită. Iubirea pervertită am putut vedea că a fost denumită de vechii greci ca fiind iubirea erotică. Există mult erotism în lumea noastră și cauza primă a acestui erotism exacerbat este faptul că lumea de azi nu Îl iubește sincer pe Dumnezeu. Lipsa de iubire sinceră a lui Dumnezeu crează în om un fel de gol. Acest gol trebuie să fie umplut cumva fiindcă nimic din această lume nu poate să umple golul iubirii de Dumnezeu în cele din urmă sentimentul iubirii din om ajunge să se pervertească. Așa se face că se naște iubirea erotică. Iubirea erotică este larg mediatizată în zielele noastre prin pornografie. Trăim într-o epocă a istoriei în care pornogafia este cultivată mai mult decât oricând. Pornografia sub orice formă a ajuns o industrie. Se câștigă zeci de miloane de euro din ea. Acesta fiindcă omul de azi este într-o criză a iubirii de Dumnezeu. Acolo unde lipsește iubirea de Dumnezeu omul ajunge să umbple acest gol cu diferite feluri de iubire care să asigure un fel de continuitate a senimentului de a iubii și de a fi iubit. Iată de ce este bine să știm că iubirea de Dumnezeu este un lucru care ne duce la sfințenie fiindcă sfințenia este un atribut al lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu nu trebuie să fie contaminată de patimile omului. Odată ce omul simte că îl iubește pe Dumnezeu se poate spune că în el se activeazxă arhetipul agapic. Acest arhetip îl face pe om să fie atent la Cine este și la ce este Dumnezeu. Cei care consideră că iubirea de Dumnezeu nu ține cont decât de propria persoană se înșală.[58]

Arhetipul agapic este prin urmare unul dintre cele mai întâlnite în creștinismul ortodox dar în același timp unul dintre cele mai exigente. Acesta fiindcă iubirea de Dumnezeu are loc în anumite condiții sau mai bine spus în anumite reguli. Trebuie să avem în vedere ceea ce este iubirea de Dumnezeu și la fel de bine modul în care se manifestă ea. Este adevărat că sunt mulți creștini ortodocși care sunt cât se poate de sensibili sau mai bine zis cât se poate de senzitivi la tema iubirii. Există o artă de a iubii fără doar și poate și trebuie spus că această artă de a iubii nu este la îndemâna oricui. Sunt mulți care au văzut în iubire un lucru tragic. Shakespeare în a conferit un caracter tragic al iubirii în celebra sa piesă de teatru Romeo și Julieta. Ceea ce trebuie să știm este că în sine iubirea nu este tragică chiar dacă uneori ea pare a fi imposibilă. Cei care sunt porfund ancorați în creștinsimul ortodox pot să facă un exercițuiu de iubire care face ca în nici un fel iubirea să nu mai fie tragică. Deși Îl iubim pe Dumnezeu și știm că Dumnezeu ne iubește totuși nu Îl vedem pe Dumnezeu. Acest lucru l-a făcut pe poetul român Tudor Arghezi să strige într-un dintre poeziile sale să spună: vrea să ating și să strig există. Sunt mulți care vor să îla tincă pe Dumnezeu fiindcă spun ei că o iubire în care nu există atingere este o iubire imposibilșă. Așa se face că sunt mulți care sunt cât se poate de descurajați când vine vorba a iubirea de Dumnezeu. Cum poți să Îl iubești pe Dumnezeu pe care nu Îl vezi? Este adevărat că pe Dumnezeu nu Îl vedem

[57] Aziz Ansari, *Dragostea modernă* (Editura Pulică, 2016).

[58] Iubirea de Dumnezeu este un lucru cât se poate de profund și la fel de bine exigent. Când omul simte că îl iubește sincer pe Dumnezeu fără de nici o îndoială că el va ajunge să facă tot ceea ce este pe placul lui Dumnezeu. Ce este pe placul lui Dumnezeu: virtutea, moralitatea, bunătatea, înțelegerea. Iată prin urmare că simplul sintoment al lui Dumnezeu nu este suficent fiindcă el este doar începutul iubirii de Dumnezeu. Nu putem spune că Îl iubim pe Dumnezeu dacă nu facem ceea ce este plăcut Lui și la fel de bine dacă nu ajungem să fim cât se poate de interesați de persoana lui Dumnezeu. Este de afrimat aici că evreii de la timpul lui Iisus spuneau că Îl iubesc pe Dumnezeu dar când a venit vorba să îl condamne pe Iisus l-a răstignire nu au făcut nimic să stopeze acest lucru. Avem de a face aici numai cu o iubire nominală și nu cu o iubire reală.

și acest lucru este o piatră de poticnire pentru mulți dar să nu uităm că în viața de apoi pe care ne-a promis-o Domnul Iisus Hristos vom ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu față către față. Lumea aceastǎ este o lume în care învățăm ceea ce este arhetipul agapic al iubirii de Dumnezeu. După cum am spus arhetipul agapic este unul transcedent care depășete contingența lumii noastre. Doar în lumea care va venii, în viața de apoi vom ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu. Totuși, Dumnezeu nu a voit să ne lase fără de indicii ale iubirii Sale. Pentru noi El a creat soarele și luna, stelele și galaxiile, vegerația și animalele. Aceste sunt indicii ale iubirii de Dumnezeu. Iubirea față către față a lui Dumnezeu va venii numai în viața de apoi.[59]

Iubirea este un fapt fundamemntal al vieții omului fiindcă ea este ceea ce leagă omul de natura înconjurătoare și la fel de bine de semnii lui. Totuși, sunt unii creștini ortodocși care pun mult mai mult accent pe iubire decât alții. Ei sunt cei care constituie ceea ce am denumti în paginile acestei cărți ca fiind arhetipul agapic. Arhetipul agapic este cel care este definit de iubire. Este vorba de iubire față de Dumnezeu dar și de iubire față de lumea din jur, de aniumale și de anumite locuri ale naturii. Iubirea este un lucru care este cerut de Domnul Iisus Hristos. Iisus ne-a spus să ne iubim vărșmașii. Iubirea dușmanilor este cu adevărat o mare provocare pentru creștinul ortodox fiindcă este un exercițiu pe care puțini îl pot face. Acesta fiindcă după cum știm tedința naturală a omului este să își iubească prietenii și să își deteste dușmanii. Iubirea dușmanilor este fărǎ doar și poate un fapt pe care puțini creștin ortodocși îl realizează. Totuși, cei care fac parte din arhetipul agapic ajung de multe ori să își iubească cu mai multă ușurință chiar și dușmanii. Acesta fiindcă ei sunt conștienți că la ură nu trebuie să răspundem cu ură. Iertarea este o lecție pe care din ce în ce mai puțini dintre noi voim să o învățăm. Acesta fiindcă iertarea prespune iubire. Cu mare greutate unii ajung să îi ierte pe cei care le-au greșit fiindcă ietarea presupune iubire. După cum știm iubirea este un lucru care definește în întregime arhetipul agapic. Persoana care face parte din arhetipul agapic funcționează după principiul: dacă dragoste nu e nimic nu e. Este adevărat că sunt foarte mulți creștin ortodocși care ajung să simtă nevoia unei iubiri existențiale. Această iubire existențială este cea care îi face pe creștinii ortodocși să avanseze spiritual în viața lor. Arhetipul agapic este genul pe iubire care simte în tot momentul că trebuie să ofere iubire. De cele mai multe ori cei din arhetipula gapic sunt considerați inoporturi fiindcă ei simt nevoia să își exteriorizeze iubirea pe care o au față de Dumnezeu și față de semnii lor. Prin urmare, iubirea este un lucru care definește modul de viață al arhetipului agapic și acesta fiindcă în primul rând Dumnezeu este iubire. Cei din arhetipul agapic sunt foarte aproape de Dumnezeu și la fel de bine sunt cât se poate de conștienți că iubirea este cea care face ca lucrurile să își găsească sălașul lor firesc în lumea noastră. Realitatea este că există din ce în ce mai puțină iubire în lumea noastră fiindcă oamenii fie nu sunt atenți la problema iubirii fie nu vor să știe ceea ce este iubirea agapică. După cum am menționat mai sus sunt mulți care se mulțumesc cu surogate ale iubirii.[60]

Iubirea este un lucru care stă la baza vieții noastre. Acesta fiindcă așa a fost lăsat de Dumnezeu. Dacă omaneii nu s-ar iubirii ei nu s-ar mai căsătorii și în acest fel nu s-ar mai naște copii și lumea noastră ar rămâne pustie. Iată prin urmare ceea ce implică cu sine iubirea și ceea ce ajunge în cele din urmă să fie cu adevărat iubirea. Nașterea de copii, una dintre metodele de perpetuare și la fel de bine de înmulțire a vieții în lume este produsul iubirii. Două persoane, un bărbat și o femeie nu ar da naștere unui copil dacă nu s-ar iubii. Iată prin urmare că iubirea este cea care ajunge să definească chiar începutul existenței vieții de pe pământ. Iubirea este o coordonată fundamentală a condiției umane și în acest sens este firesc ca să fie mai mulți care simt o atracție față de iubire sau de ce nu o ușurință de a iubirii mult mai mare decât restul. Iată de ce este bine să știm că iubirea este un lucru care în cele din urmă definește arhetipul agapic. După cum am spus în rândurile de mai sus antiteza arhetipului agapic este iubirea erotică ce este o iubire pătimașă care în nici un fel nu știe ceea ce este adevărata iubire. Adevărata iubire este una care transformă ființa umană și o încarcă cu energii pozitive. Acest fapt a fost experimentat de orice om care a trăit în lumea noastră. Iată de ce este bine să știm parametrii în care își duc viața cei din arhetipul agapic. Iubirea este frumoasă dar ea cere fără doar și poate uneori și sacrificii. Acesta fiindcă în

---

[59] Ieromonahul Grigorie, *Pocăința fiului și iubifea tatălui* (Editura Egumenița: Galați).

[60] Este foarte ușor să faci din iubire un surogat fiindcă acest fapt într-un anume fel crează o senazație de ușurare pentru cei care simt iubirea ca o povară. Iubirea adevărată după cum am spus este o iubire dinamică ce cere fără doar și poate implicarea celor care sunt angajați în actul de a iubii. Iată de ce este bine să știm că iubirea curată ajunge pentru oamenii de azi să fie un fel de povară. Este povare de a trăi în exigențele iubirii agapice. De ce spunem *exigențele iubirii agapice*? Spunem acesta fiindcă iubirea agapică este o o iubire totală sau mai bine spus o iubire care ne face să fim cât se poate de activi față de persoana sau obiectul iubirii noastre. A iubii înseamnă a te unii cu persoana iubită, a crea într-un anume fel un fel de monadă în care funzionează cele două dualități. Iată de ce iubirea este văzută de mulți dintre semenii noștrii din zielele noastre ca fiind mult prea costisitoare.

iubire nu mai vorbim numai de propria persoană ci la fel de bine vorbim de două persoane care ajung să se iubească. Este frumos să iubim dar la fel de bine este și mai frumos să ne asumăm iubirea pe care o avem. Acesta fiindcă prin iubire ajungem să creștem duhovnicește. În creștinismul ortodox exsită un gen aparte de iubire. Este vorba de iubirea pe care părintele duhovnicesc o simte față de la fii săi duhovnicești. Un părinte duhovnicesc fără doar și poate trebuie să își iubească pe fii săi duhovnicești fiindcă acest lucru este cel care în cele din urmă ajunge să motiveze relația duhovnic fiu duhovnicesc.[61]

Avem nevoie de iubire dar nimeni din această lume nu cultivă mai mult iubirea decât arhetipul agapic. Este adevărat că sunt mulți care consideră că iubirea este un lucru care costă la fel ca orice alt lucru. Aceasta fiindcă iubirea este posibil să fie cumpărată pe bani. Cine consideră că iubirea poate să fie cumparată pe bani cu siguranță că nu știe ceea ce este iubirea adevărată. Iubirea este cea care la un anumit nivel ne înfrumusețează sufletele. Acesta fiindcă sufletele noastre se simt cât se poate de bine atunci când iubesc și sunt iubite. Iată de ce este bine să fim conștienți de ceea ce înseamnă iubirea în sens sufletesc. Englezii spun atunci când au ajuns să iubească pe cineva că și-au găsit sufletul pereche, soulmate. Realitatea este că iubrea este un lucru care de multe ori se bazează pe asemănare. Aceasta fiindcă ajungem să iubim numai ceea ce se aseamănă cu noi. Este greu să vorbim de iubire acolo unde nu există asemănare. În acest sens indiferența este un lucru care apare acolo unde persoanele nu au nimic în comun. Asemănarea este cea care face iubirea posibilă. Acolo unde ea există este foarte adevărat că iubirea este ușor de realizat. Când vorbim de doi iubiți, trebuie să știm că asemănarea este cea care în cele din urmă face posibilă iubirea pentru ei. Acesta fiindcă asemănarea este un lucru pe care ei îl au în comun și în acest sens ei ajung săs e regăsească unul pe celălalt în persoane iubită. Este adevărat că iubirea prespune asemănare dar ea nu presupune identitate fiindcă nu pot să existe două persoane identice. Fiecare dintre noi suntem unici în felul nostru și este bine să fim conștienți de acest fapt. La fel cum există iubire matrimonială între două persoane la fel de bine există iubire duhovnicească. Domnul Iisus Hristos a fost un exemplu de iubire duhovnicească. Să ne aducem aminte de momentul în care Sfântul Petru a fost repus în drepturile sale de apostol după ce în prealabil în săptămâna patimilor el se lepădase de Iisus de trei ori. Sfântul Petru este repus în drepturile de apostolul prin iubire duhovnicească. Iisus îl întreabă pe Petru de trei ori dacă Îl iubește: Petre mă iubești tu pe Mine? Petru răspunde trei ori da pentru ca în acest fel să îi fie iertat păcatul întreitei lepădări de Iisus. Iată că Iisus a fost și El la un anumit nivel un exponent al arhetipului agapic. Arhetipul agapic este unul care nu se manifestă numai în planul iubirii matrimoniale ci la fel de bine și în planul iubirii duhovnicești. Arhetipul agapic este fără doar și poate un arhetip duhovnicesc.[62]

Creștinimul ortodox este Cel care propovăduiește existența unui singur Dumnezeu întreit în persoane. Ceea ce este dincolo de posibilitățile de cuprindere ale omului este că Dumnezeu este concomitent unul și întreit. În acest sens Dumnezeu este o Treime de persoane care este denumită Sfânta Treime. În acest sens este adevărat că iubirea care există în Dumnezeu este o iubire tremică fiindcă persoanele Sfintei Treimi se iubesc una pe alta și la fel de bine din iubire ajung să creeze lumea și pe om. Iată care este originea iubirii omului în această lume. Prin urmare în creștinismul ortodox iubirea este treimică și cel mai bine aceasta se vede în viața de familie. Iubirea soților ajunge să se împlinească și să fie desăvârșită numai într-un al treilea: iubirea față de copil. Iată de ce în cazul omului și la un nivel mai mic și în cazul animalelor nu este posibilă viața în lumea noastră fără de iubire. Iubirea duhovnicească este adevărată că întotdeauna este treimică. Acesta fiindcă aici este originea iubirii în lumea noastră. După cum am spus este adevărat că iubirea se poate deprecia sau mai bine spus că iubirea poate ajunge să nu mai fie una autentică. Toată această teologie și duhovnicie a iubirii a fost extrem de bine descrisă de Sfântul apostol Pavel în una din epistolele sale: „dragostea este îndelung răbdatoare, este plina de bunătate: dragostea nu pizmuiește; dragostea nu se laudă, nu se umflă de mândrie, nu se poartă necuviincios, nu caută folosul său, nu se mânie, nu se gândește la rău, nu se bucură de neleguire, ci se bucură de adevăr, acoperă totul, crede totul, nădajduiește totul, suferă totul. Dragostea nu va pieri niciodată. ” (1 Corinteni 13:4-8). Iată cum iubirea este adevărata putere a lumii noastre. Iubirea este adevărata putere a lumii noastre fiindcă ea este cea

---

[61] Gabriel Bunge, *Părintele duhovnicesc și gnoza creștină după ava Evagrie Ponticul* (Sibiu, 2000).

[62] Orice om este chemat la iubire numai că unii simt mult mai profund și ami intens nevoia de a iubirii. Ei sunt ceui care fac parte din arhetipul agapic. Iată de ce este bine să știm că iubirea este cu adevărat o forță în lumea noastră și ea este cea care ne face să fim cât se poate de angajați în deschiderea față de semenii noștri. Trebuie să fim deschiși cu semenii noștri fiindcă numai în acest fel ajungem să ne manifestăm iubirea. Trebuie să iubim fiindcă așa este în firea lucrurilor. Creștinii ortodocși știu însă de unde provine iubirea în lumea noastră: de la Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este Cel care este definit de creștinismul ortodox ca fiind iubire. Este bine să știm că nu toți sunt conștienți că iubirea este un lucru care vine de la Dumnezeu și este binecuvântat el El. Fără doar și poate că iubirea vine de la Dumnezeu și cine iubește cu adevărat simte la un anumit nivel ceea ce trăiește Dumnezeu.

care ne aseamănă cu Dumnezeu. Ca să iubim autentic trebuie să iubim agapic. Acesta fiindcă iubirea agapică este iubirea autentică. După cum am spus sunt mai multe persoane în creştinismul ortodox care se nasc cu o predispoziție spre iubirea agapică. Acesta fiindcă prin firea lor ei sunt înzestrați cu o chemare la iubire. Totuşi, nimeni nu ajunge să se nască deplin capabil de iubire agapică şi la fel de bine trebuie făcute mai multe exerciții sau mai bine spus de duce o asceză în sensul de a rafina arhetipul agapic. Că iubirea este un element care de multe ori ajunge să motiveze viața a putut să fie constatat în mai multe situații. Ştim din viața Sfintei Sofia de la Roma că ea avea trei fetițe: Pistis. Elpis şi Agapis. Fiindcă Sfânta Sofia era creştină a atras cu sine ura autorităților romane şi chiar a împăratului Romei. Aşa se face că împăratul a dat ordin să îi fie ucise fetițele în fața mamei lor dacă mama lor nu se va lepăda de credința creştină. Sfânta Sofia nu s-a ledpădat de creştinsim şi a asistat stupefiată cum fetițele ei sunt ucise. Ceea ce mai consemnează Viețile sfinților este că la scurt timp Sfânta Sofia a murit de durere deasupra mormântului fetițelor ei. Acesta fiindcă iubirea ei a fost prea mare şi a făcut-o să nu mai simtă nevoia de a trăi.[63]

Ceea ce trebuie să fim conştienți este că cei din arhetipul agapic sunt cei care sunt înclinați în spre teologia creştin ortodoxă. Sunt mulți care consideră că se poate face teologie creştin ortodoxă şi fără de iubire dar adevărul este că se înşală. În cele din urmă pentru a face teologie este nevoie de iubire. Acesta fiindcă iubirea etse cea care ne deschide în spre Dumnezeu. Deschiderea spre Dumnezeu nu poate să aibă loc dacă nu există iubire şi prin urmare nimeni nu poate ajunge teolog creştin ortodoxă dacă nu simte o iubire ființială față de Dumnezeu. Trebuie să ştim acest lucru fiindcă sunt unii care sunt plini de ură şi consideră că pot să facă teologie creştin ortodoxă. Arhetipul agapic este prin urmare un arhetip care se deschide mult mai uşor lui Dumnezeu fiindcă ştie că Dumnezeu este iubire. Iubirea lui Dumnezeu este în acelaşi timp un sentiment frumos şi care are efecte benefice asupra persoanei umane. Arhetipul agapic este deschis în spre toți cei care vor să îl cultive dar la fel de bine trebuie să ştim că sunt unii care se nasc cu o preponderență spre iubire. Persoanele din arhetipul agapic sunt persoane care acolo unde se duc aduc cu sine lumina şi fac ca viața să fie mai frumoasă. Viața este frumoasă dar trebuie să ştim că ea este şi mai frumoasă acolo unde există iubire. Iubirea este cea care caracterizează pe toți cei care fac parte din arhetipul agapic fiindcă ea este deschidere dinamică în spre semeni şi în spre Dumnezeu. Iubirea este motorul arhetipului agapic şi ea face ca arhetipul agapic să fie unul dintre cele mai îndrăgite arhetipuri ale creştinismului ortodox.[64]

După cum ne spunea Sfântul Apostol Pavel *dragostea nu cadă niciodată*. Prin acest lucru înțelegem că arhetipul agapic este unul dintre cele mai puternice dintre cele şapte arhetipuri ale creştinismului ortodox pe care le-am dezabătut în rândurile de mai sus. Arhetipul agapic este puternic fiindcă el este logica existenței lui Dumnezeu şi orice logică care vine de la Dumnezeu este adevărat că este imbatabilă. Trebuie să ştim că există o logică a iubirii şi la fel de bine că logica este suprarațională fiindcă ea este dincolo de rațiunea umană. Nu trebuie să înțelegem din acest lucru că iubirea este irațională. Există o rațăiune de a fi a iubirii şi acest fapt a putut să fie experimentat de mai mulți sfinți ai Bisericii Creştin Ortodoxe. Este adevărat că în mare toți oamenii simt iubire față de Dumnezeu dar iubirea deplină față de Dumnezeu o simt mai mult sfinții creştin ortodocşi. Iubirea de Dumnezeu este cea care îi motivează pe sfinți să ducă o viață a sfințeniei. Acesta fiindcă iubirea este în sens real un lucru pe care trebuie să îl cultivăm fiindcă numai în acest sens vom reuşii să cunoaştem o parte din trăirea lui Dumnezeu. Sunt mai mulți în zilele noastre care sunt cât se poate de inconştienți de originea iubirii. Acesta fiindcă de ce să nu spunem că pe aganda unora dintre contemporanii noştrii iubirea nu îşi găseşte nici un loc. Mai mult, au existat în istorie persoane ale urii depline. Tiranii, dictatorii, despoții sau manipulatorii nu iubesc ci mai mult consideră că adevărata realitate a vieții şi a existenței este ura şi dezbinarea. Aceştia sunt cu adevărată cazuri pierdute şi dacă nu se pocăiesc adevărul este că umbă în întuneric. În sens creştin ortodox iubirea agapică este lumină în timp ce ura este întuneric. De ce este aşa? Este aşa fiindcă ura este distructivă. Ea nu face decât să macine fără de încetare psihicul uman şi să îl ruineze în cele din urmă. Iată de ce este bine să fim cât se poate de sensibili la problema urii. Acesta fiindcă ura nu este în nici un fel compatibilă cu Dumnezeu. Ura este un lucru

---

[63] "Iubirea este legătura societății şi înfrățirea întregii omeniri. Este baza fericirii şi a bunăstării oamenillor şi temelia tuturor virtuților. Este scara care îl ridică pe om la desăvârşire şi-l arată cu adevărat chip şi asemănare a lui Dumnezeu." Presb. Dionisie Tatsis, Sfantul Nectarie invataturi alese, Editura Egumenița, Galați, 2012, p. 42.

[64] "Dragostea niciodată nu se sfârşeşte. Chiar dacă se adresează la mai mulți, nu se împuținează. Dragostea adevărată se aseamănă cu flacăra unei lumânări. Oricâte alte lumânări s-ar aprinde din ea, flacăra primeia rămâne întreagă şi nu se micşorează deloc. Şi, fiecare noua lumânare, are aceeaşi flacără ca şi precedentele." Arhimandrit Epifanie Teodoropoulos, Andrei Andreicut, *Cuvintele Bătrânilor*, Ediția 1, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 8.

care ne destabilizează și la fel de bine ne face să ne încărcăm cu energii distructive ce ne vor afecta personalitatea. Din nefericire sunt mulți care fie că sunt înșelați de diavol (cel rău) fie că sunt din proprie inițiativă guvernați de ură, ajung să propage ura în lumea noastră. Trebuie să ne ferim de ură și să fim cât se poate de deschiși în spre iubirea de Dumnezeu și de semeni. După cum am spus, nu toți pot iubii la fel și este bine să înțelegem acest lucru în contextul potrivit. Iubirea este cea care ne deschide și nemotivează de multe ori să mergem mai departe în viața noastră. De multe ori suntem tentați să pășim pe calea urii și a răutății dar nju trebuie să ne lăsăm contaminați de această alegere ci trebuie să fim fermi convinși că atunci când iubim facem un lucru bun și care este plăcut lui Dumnezeu. De multe ori urâm fiindcă ne raportăm numai la cei din jurul nostru și nu ne raportăm la Dumnezeu.[65]

Un râu vijelios despărțea două sate cu oameni diferiți. Cei care trăiau de-a dreapta râului erau considerați sfinți, fiindcă - spuneau ei - lucrau numai fapte bune, erau credincioşi, ţineau posturile şi făceau milostenie, a zecea parte din venitul lor o duceau la biserică. Iar de-a stânga era "satul păcătoşilor", cu oameni leneşi, cam cheflii, care nu prea mergeau pe la biserică şi nu ţineau poruncile cum trebuie. Într-una din zile, se lăsă deasupra celor două sate un nor negru înspăimântător şi începu într-o clipă o furtună cum nimeni nu mai văzuse. După ce se mai linişti un pic furtuna şi mai încetară tunetele şi fulgerele, ce sa vezi?! Râul începu să se umfle văzând cu ochii şi inunda gospodăriile. Dar, ca un făcut, s-a inundat doar "satul cuvioşilor", nu şi cel „al păcătoşilor". Multe case ale celor care se credeau sfinţi s-au stricat, multe animale s-au înecat şi cu multă pagubă s-au trezit prin gospodăriile lor. După ce Dumnezeu a dat soare şi toate lucrurile s-au liniştit, cuvioşii au început să-şi pună întrebarea, cum de satul păcătoşilor a scăpat de inundaţie, iar ei s-au trezit cu atâta pagubă. Unul dintre sătenii cuvioşi, cunoscut pentru înţelepciunea sa, dori să cerceteze acestea şi făcu un drum până la râu. Acolo întâlni pe un oarecare din satul păcătoşilor, îl salută şi intră cu el în vorbă. Acela i-o lua înainte cu vorba şi zise:

- Ce aţi crezut, că dacă duceţi viaţă cuvioasă este suficient ca să nu vă inunde? Eu cam ştiu de ce satul vostru a fost inundat şi al nostru nu!

- Păi care ar fi motivul?

- Motivul este acesta: că oricât de smerit eşti, de cuminte, de ascultător faţă de poruncile lui Dumnezeu, mântuirea nu trebuie lucrată doar pentru tine.

- Păi ne ajutăm între noi, vrem să ne mântuim sufletele cu toţii, spuse "cuviosul".

- Aşa este, vă ajutaţi între voi, spuse "păcătosul" apăsând pe ultimele două cuvinte. Dar râul acesta nu l-aţi mai trecut spre noi de câţiva ani buni! Să veniţi aici şi să ne spuneţi şi nouă cuvântul lui Dumnezeu şi să ne învăţaţi viaţa cuvioasă. De aceea v-a dat Dumnezeu inundaţia, fiindcă ne-aţi lăsat să ne pierdem sufletele deşi suntem vecini...

- Păi atunci haidem să facem pace, spuse săteanul "cuvios", întinzând mână păcătosului. Şi fie ca odată cu această mână întinsă, să facem din două sate o singură comună şi împreună să ne mântuim!

- Bine ai grăit frate! spuse "păcătosul". Căci mântuirea nu e pentru un om, ci pentru noi toţi. Eu gândesc aşa, că omul oricât ar fi de păcătos, se poate apleca dintr-odată spre viaţă cuvioasă. Să-L lăsăm aşadar pe Dumnezeu, ca de azi înainte, să dea soare şi ploaie peste amândouă satele, ca împreună să suferim şi cele bune şi cele rele. Şi tot împreună să ne pregătim pentru dorita întâlnire cu Domnul, atunci când El ne va chema la El să ne spună, dacă suntem mântuiţi sau nu.

Întâmplarea de mai sus este una care ne spune că cei care fac parte din arhetipul agapic trebuie să fie mult mai atenți cu semenii lor fiindcă ei îi pot contagia pe semenii lor. La fel cum sătaneii cuvioși nu se gândeau lka cei necuvoși la fel sunt mulți din arhetipul agapic. Ei consideră că lumea nu are neevoie de iubirea lor fiindcă în unele situații au ajuns să fie respinși de cei din jur.[66]

Prin urmare este adevărat că arhetipul agapic este de multe ori mai greu de înțeles pentru mulți din lumea noastră. Acesta fiindcă iubirea este cu adevărat destul de tgrecută cu vederea în zilele noastre. Omul din zilele noastre trăiește cu concepția că dacă iubește banii, averile, plăcerile trupești, faima și celebritatea sau funcțiile și ragurile mari este cu adevărat un om de bine. Iată că lucrurile nu sunt chiar așa. Iubirea și arhetipul agapic este

[65] "Dacă un om construiește o casă și o lasă fără acoperiș, această casă nu-i folosește la nimic. La fel este și omul care a dobândit virtuțile și n-are dragoste, este ca o casă fără acoperiș." Filotei Zervakos, Andrei Andreicut, Cuvintele Bătrânilor, Ediția 1, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 9.

[66] Porunca iubirii e porunca cea mai mare, de aceea insistă Mântuitorul. Deci e o întrebare justificată; să ne-o punem toţi: „Iubesc sau nu iubesc?", că e poruncă, dragă! Să nu credeţi că Mântuitorul a vorbit numai pentru veacul respectiv, pentru apostoli. Nu. A vorbit pentru toate timpurile. Şi noi avem privilegiul că suntem creştini. Şi atunci sigur că nu o să-l urmăm pe Tutankhamon sau pe Budha. Noi Îl urmăm pe Hristos. Băgaţi de seamă, iubirea e criteriu de Judecată!" Părintele Arsenie Papacioc (ediție îngrijită de Ieromonah Benedict Stancu), Despre armonia căsătoriei, Editura Elena, Constanța, 2013, pp. 19-20.

un gen de iubire pe care nu toată lumea îl are. Arhetipul agapic este unul care ne face să ne deschidem în spre o persepctivă a teologiei. De ce spunem că arhetipul agapic ne deschide în spre o persepctivă teologică fiindcă noi trebuie să iubim după cum iubește Dumnezeu sau mai bine spus în modul în care iubește Dumnezeu. De ce să nu spunem că sunt mulți în zilele noastre care consideră iubirea o problemă banală. Acesta fiindcă eiu nu cred în sinea lor că iubirea agapică vine de la Dumnezeu. Suntem obișnuiți să considerăm că tot ceea ce există în această lume ține strict de această lume și nu are nici o legătgură cu Dumnezeu. Iată de ce este bine să fim cât se poate de ancorați în trăirea lui Dumnezeu. Dacă ajungem să trăim în Dumnezeu vom ajunge să înțelegem și iubirea agapică.[67]

Prin urmare Dumnezeu a inteționat ca în lumea noastră arhetipul agapic să fie un fel de *Școală a iubirii*. De ce spunem școală a iubirii? Spunem acesta fiindcă iubirea la fel de bine trebuie să fie cultivată în lumea noastră. Trebuie să ne arătăm interesați de iubire și la fel de bine să fim cât se poate de apropiați care manifestă o ușurință mai mare de a iubii. Cu toții au cunoscut persoane care sunt marcate de faptul de a iubii și care nu sunt ele însele atunci când nu pot să iubească. După cum am arătat în rândurile de mai sus o astfel de persoană a fost Sfânta Sofia care a murit de iubire. Pentru noi care nu suntem parte din arhetipul agapic acest lucru este ciudat: se poate murii din iubire? Adevărul este că da, se poate murii din iubire. Cei care sunt îndrăgostiți și la fel de bine nu pot să îțși manifeste sentimentele de multe ori slăbesc, se gălbejesc, obrazii se trag și la fel de bine pofta de viață nu mai există în ei. Acesta fiindcă ei fac parte din arhetipul agapic și sunt persoane care simt că iubirea este unul dintre cele mai importante lucruri din viața lor și din această lume. Este frumos să fim definți de iubire și de actul de a iubii dar la fel de bine trebuie să știm că nu oricine și oricum poate să iubească agapic. Iubirea la fel de bine trebuie să fie sinceră. Să fie o simplă ântâmplare că Iuda L-a vândut pe Iisus cu semnul unui sărut? De multe ori citim Noul Testament dar nu stăm să ne gândim cum se face că Iuda care era conștient că Îl vinde pe Iisus a ales să facă acest lucru printr-un sărut. El putea să îl vindă pe Iisus printr-o puneme a mânii pe umeri. Nu. Iuda, a ales să Îl vândă pe Iisus printr-un sărut. A fost poate unul dintre cele mai infame săruturi din istoria lumii. Sărutul lui Iuda ne spune că fără doar și poate iubirea este un lucru care poate să fie contrafăcut și la fel de bine pervertit. Sunt mulți care nu cred în iubire și îi consideră pe cei din arhetipul agapic ca fiind cu adevărat un fel de visători cu ochii deschiuși. Acesta fiindcă după ei nu iubirea are putere ci puterea politică. În lumea politcii iubirea este poate cel mai relativ termen dintre toate câte există. De ce să nu spunem că lumea politicii mondiale este unul dintre cele mai înjositoare spectacole ale iubirii. Se fac alianțe, prietenii, acorduri și consensuri care uneori nu durează mai mult de o zi. Acesta fiindcă după cum am spus sunt mulți în lumea politicii care au fost contaminați de sărutul lui Iuda.[68]

Arhetipul agapic este poate unul dintre cele mai genuine dintre arhetipurile creștin ortodoxe și la fel de bine este unul care este adevărat că nu este apreciuat la adevărata lui valoare. Acesta fiindcă după cum am spus lumea de azi se mulțumește cu multe surogate ale iubirii și nu mai voiește să fie de ceea ce este iubirea agapică, de iubirea curată, de iubirea pură. Iubirea în ziele noastre este o noțiune contaminată și vom ajunge să o purificăm numai prin faptul că în cele din urmă vom începe să îi aprecem și să îi prețuim pe cei din arhetipul agapic. Când am scris aceste rânduri am fost conștient că unii ar putea să spună că ele nu au nimic de a face cu duhovnicia creștin ortodoxă ci mai mult cu psihanaliza. Arhetipul agapic este unul care ține atât de psihanaliză dar și de duhovnicia creștin ortodoxă. Am voit în aceste rânduri să avem o imagine geneircă despre cum se manifestă arhetipul agapic în duhovnicia creștin ortodoxă. Duhovnicia creștin ortodoxă este unul care se face în duhul arhetipului agapic fiindcă după cum am spus este adevărat că Dumnezeu Tatăl poate să fie definit ca iubire. Orice om sănătos are nevoie de iubire dar la fel de bine orice om are nevoie să mențină necontaminată și nepervertită această iubire. Că iubirea se poate pervertii ne-o spune numărul mare de divorțuri care au loc în zielele noastre. Sunte sau poate chair mii de cupluri au simțit fiorul sacru al iubirii care părea că nu se v-a întrerupe niciodată. Anii au trecut și în cele din urmă partenerii au simțit că din contră nu se mai iubesc ci se

[67] "În zilele noastre, oamenii aspiră să fie iubiți și de aceea esuează. Corect este să nu te intereseze dacă alții te iubesc sau nu, ci dacă tu îl iubești pe Hristos și pe oameni. În felul acesta îți va fi plin sufletul." Porfirie Kavsovalivitul, Andrei Andreicut, Cuvintele Bătrânilor, Ediția 1, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 48.

[68] Iubirea formală la fel de bine poate să ajungă și o iubire cât se poate de decadentă. Acesta fiindcă în acest fel este adevărat că mulți spun că iubesc dar în realitate inima lor este plină de ură. Trebuie să fim atenți cu iubirea fiindcă după cum am spus ea este un lucru care vine de la Dumnezeu. Ăîn cazul lui Dumnezeu avem de a face fără de nici o îndoială cu o iubire teologică sau mai bine spus cu o iubire care vine din sânul Sfintei Treimi. Dumnezeu Tatăl ne cere să Îl iubim fiindcă El este primul care ne-a iubit pe noi. Sunt mulți care deși devin conștienți că Dumnezeu este Tatăl nostru nu simt nici un fel de iubire față de El. Acesta fiindcă după cum am spus omul se poate pervertii și la fel de bine se poate îndepărta de ceea ce este cu adevărat esențial în viața noastră: iubirea.

urâsc. Acesta fiindcă iubirea agapică trebuie să fie menținută și la fel de bine cultivată. Iubirea agapică nu este un lucru pasiv pe care îl suportăm ci la fel de bine este un lucru activ care ajunge să ne facă să înțelegem că trebuie să fim continuu atenți la modul în care iubim. Fără de iubire omul este adevărat că nu valorează mult dar la fel de bine nici surogatele iubirii nu pot să îl ajute mult. Arhetipul agapic este unul cât se actual și de important pentru zilele noastre în care ne confrutăm cu o criză a iubirii. Trebuie să ne revenim în sine și să luăm exemplu de la cei care fac parte din arhetipul agapic și la fel de bine să le lăsăm inspirați de el.[69]

CAPITOLUL 4

ARHETIPUL HRISTOLOGIC (MESIANIC)

Un alt arhetip care estre destul de pregnant în creștinismul ortodox este arhetipul hristologic. Chiar dacă în zilele noastre raportarea la persoana Domnului Iisus Hristos este în criză nu se poate afirma pe de-a întregul că acest lucru a fost valabil în trectul sau mai bine spus în istoria creștin ortodoxă. Istoria creștin ortodoxă este plină de mărturii care ne spun că au fost mulți cei care au voit să se raporteze întru totul la persoana Domnului Iisus Hristos. În evul mediu una dintre cele mai celebre lucrări care a circulat în Europa a fost cea a lui Toma de Kempsis intitulată Urmarea lui Hristos. Adevărul este că sunt mulți creștin ortodocși care sunt mult mai atrași decât alții de persoana Domnului Iisus Hristos. Acesta fiindcă Iisus într-un anume fel continuă și acum la 2000 de ani de la învierea Sa să atragă și să fascineze. Așa se face că sunt mulți creștin ortodocși care studiază asiduu cele patru evnaghelii și se familiarizează foarte mult cu mentalitatea și modul de viață a lui Iisus. Acești creștin ortodocși sunt la fel de bine conștienți că Iisus Hristos a fost Mesia și că ceea ce a făcut El este valabil pentru toată umanitatea. Lucrarea lui Iisus a fost prin urmare una universală și general valabilă pentru toate timpurile și locurile. Sunt mulți creștin ortodocși care își manifestă acest arhetip mesianic prin faptul că fac calcule și la fel de bine se informează despre cum este mersul Bisericii Creștin Ortodoxe în lume. Ei sunt conștienți că nu poate exista mântuire afară de Biserica Creștin Ortodoxă și în acest sens urmează cu foarte mare atenție care este atitudinea altor confesiuni creștine și a altor religii față de Biserica Creștin Ortodoxă. Arhetipul hristologic este unul care este axat pe persoana Domnului Iisus Hristos și pe tot ceea ce ține de Ea. Acesta fiindcă Iisus este modelul suprem pentru foarte mulți dintre cei din acest arhetip. Fie că scriu, vorbesc sau ascultă cei din arhetipul hristologic voiesc să o facă pe cum o face Iisus.[70]

Iată prin urmare că în ortodxie de-a lungul secolelor a ajuns să se cristalizeze un fel de arhetip hristologic. Nu trebuie să înțelegem că persoanele din tipul hristologic sunt obsedate de Iisus Hristos și de persoana Lui ci mai mult aceste persoane sunt atrase de Iisus la fel cum au fost atrași și apostolii care au lăsat toate și au urmat lui Iisus. În sine la o înțelegere generică toți creștinii fac parte din arhetipul hristologic doar că unii se simt mult mai atrași de persoana lui Iisus decât alții. Așa se face că în creștinimsul ortodox vcom întâlnii multe cântări, romane, poezii sau nuvele care Îl au în centru pe Iisus. Sunt mulți care consideră că aceste creații lirice sau poetice nu au nimic din duhul ortodoxiei care ne spune că trebuie să fim cât se poate de imparțiali cu viața duhovnicească. Totuși, unii creștin ortodocși sunt mult mai atrași de persoana lui Iisus și poate acesta din temperament. Fiindcă S-a făcut om deși era Fiul lui Dumnezeu putem să ne dăm seama ce fel de temperament era Iisus. Iisus nu a fost un temperament vulcanic cum ar fii tentanți unii să creadă, fiindcă ne spun ei că Iisus a fost Cel care i-a alungat pe vânzătorii din templu. Nu a fost asta o dovadă de vulcanism? Adevărul este că Iisus nu a fost un temeprament vulcanic ci unul filosofic sau mai bine spus meditativ. Dacă ar fii fost vulcanic Iisus probabil că ar fi avut câteva izbugniri în fața lui Ponțiu Pilat care mai înainte de a îl condamna la moarte avuse curiozitatea să Îl întrebe pe Iisus: ce este adevărul? Iată prin urmare că din Noul Testament nu avem de a face cu un Iisus vulcanic ci mai mult cu un Iisus liniștit, care găsea timp să se retragă dintre mulțimi și să se reculeagă. Cel mai probabil Iisus a moștenit firea mamei Sale, Sfânta Maria care a fost un temperament introvertit. Dacă

[69] Pr Arsenie Boca, *Despre durerile oamenilor,* vol. 1, (Editura Credința Strămoșească, 2012).

[70] Trebuie să evidențiem încă de la început să nu este nici o rușine a voi să fi precum Iisus. Acesta fiindcă Iisus cu adevărat este mântuitorul nostru și pentru acest lucru nu poate să fie un nume mai dulce pentru om decât numele Lui. Totuși, unii manifestă o preponderență mai mare decât alții în ceea ce privește raportarea la Iisus. Este bine să ne raportăm la Iisus dar nu trebuie să facvem acest lucru ca protestanții care cred că prin simpla memorizare de citate din Noul Testament sunt ca Iisus. Iisus trebuie să fie înțeles în Duhul Sfânt al lui Dumnezeu sau mai bine spus trebuie să mÎl înțelegem pe Iisus în duhul în care a trăit și în duhul pe care El, ca un iubitor de omanei ajunge să ni-L împărtășească și nouă. Iisus nu ne face părtași la Duhul Său dacă nu voim acest lucru. Prin învierea Lui Iisus este contemporan cu noi și la fel de bine poate să ne facă să trăim în duhul Lui.

Iisus a fost sau nu un introvertit este greu de precizat, dar avem motive să credem că Iisus a moștenit-o pe mama lui și a fost și el mai mult introvertit. Aceasta nu L-a împiedicat pe Iisus ca om să schimbe cursul umanității. În acest sens este adevărat că temperamentele introvertite se simt mult mai atrase de persona lui Iisus. Acesta fiindcă Iisus a fost o persoană care nu a făcut nimic la voia întâmplării. Persoanele extrovertite de multe ori fac lucruri fără să țină cont de consecințele lor. Ei bine Iisus nu a fost un astfel de caz. Tot ceea ce a făcut Iisus a dat dovadă de multă chibzuință și de multă cugetare. Deși a fost introvertit Iisus a fost un predicator de excepție care știa foarte bine cum să câștige atenția auditoriului. Iată prin urmare în rânduri mare care a fost persoanlitatea în plan psihologic al lui Iisus.[71]

Personalitatea umană a lui Iisus este una care este a fost supusă de-a lungul timpului la multe controverse și sunt unii care au ajuns chiar să blasfemieze în acest sens. Arhetipul hristologic care este prezent în creștinismul ortodox simte prin urmare o putrernică atracție față de persoana lui Iisus și la fel de bine caută să facă tot ceea ce a făcut Iisus. Este adevărat că în unele cazuri din afara creștinsimului ortodox acest lucru a dus la mari abateri de la sensul hristologic al vieții lui Iisus. De exemplu în cadrul catolicismului a existat o persoană care atât de mult a fost impresionată de răstiginirea lui Iisus că a cerut ca și el să fie răstignit și apoi la scurtă vreme să fie dat jos de pe cruce pentru a nu murii dar a rămâne cu semnele cuielor în mâini și în picioare pentru ca toată lumea să vadă că el are rănile pe care le-a avut și Iisus. Este evident că o asemenea raportare la Iisus și la viața lui este cât se poate de eronată. Acesta fiindcă în nici un fel nu trebuie să fim și noi răstigniți pentru a fi ca Iisus. Iisus a lăsat o întreagă învățătură în urma celor 3 ani de predică pământească a Sa care a devenit corpul doctrinar al creștinsimului ortodox. Cei din arhetipul hristologic se simt extrem de agrași de învățăturile morale a lui Iisus. Aceasta mult mai mult decât sunt atrași restul creștinsilor ortodocși. Este adevărat că cu toții trebuie să cunoaștem învățăturile lui Iisus dar la fel de bine unii se simt puternic atrași de aceste învățături și în cele din urmă ei ajung să alcătuiască un fel de arhetip propriu pe care l-am denumit arhetipul hristologic. Arhetipul hrristologic este deplin convins să nu există mântuire afară de Iisus și de opera Lui mesianică. Trebuie să avem în vedere faptul că creștinsimul ortodox este o credință profund mesianică fiindcă la baza lui stă chiar Mesia. Știm că acest Mesia nu este recunoscut de mulți. Chiar dacă toată lumea știe că Iisus a înviat sunt foarte puțini cei care în cele din urmă Îl recunosc ca Mesia sau mai bine zis ca Mântuitorul. Ceea ce puțini dintre noi sunt conștienți este că idea sau conceptul de Mesia nu a venit de la om ci de la Dumnezeu. După căderea în păcat a lui Adam și Eva a devenit cât se poate de necesar nevoia unui Mesia. Acest mesia avea să fie Iisus. Prin urmare în creștrinismul ortodox arhetipul mesianic se manifestă prin concepția universală a credinței. Cei din arhetipul hristologic sunt conștienți că Iisus este un lucru care este actual pentru toată umanitatea și la fel de bine că El nu poate să fie duplicat ci numai imitat.[72]

Iată prin urmare că Noul Testament a devenit o carte paradigmatică în creștinismul ortodox fiindcă ne pune în față persoana Fiului lui Dumnezeu care s-a întrupat pentru mântuirea oamenilor. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu acest fapt fiindcă în sine Iisus s-a voit pe sine paradigmatic. Iisus este paradigma paradigmelor și a reușit să facă acest lucru pentru a Îl putea mântui pe. Ceea ce putem afla din Noul Testament este că pentru cei care cred în Iisus și ei vor primii pe care a avut-o Iisus asupra diavolului sau celui rău. Din Noul Testament putem să vedem opoziția sau mai bine spus contradiția care a existat între Iisus și cel rău. Iisus ne-a învățat în rugăciunea Tatăl nostru să îi crerem lui Dumnezeu Tatăl *să ne izbăvească de cel rău*. Acest fapt este unul care în nici un fel nu poate să nu aibă repercusiuni asupra creștinilor ortodocși care învață de aici că nu trebuie în nici un fel pactizeze cu cel rău. Iată de ce este bine să știm că cei din arhetipul hristologic sunt mult mai radicali cu păcatul și ceea ce ține de păcat fiindcă ei știu că păcatul este la un anumit nivel un fel de pactizare cu cel rău. Iisus nu a făcut nici un pact cu cel rău și așa se face că sunt foarte mult cei care sunt admiratori ai lui Iisus. A fi admirator al lui Iisus nu înseamnă că că suntem parte din arhetipul hristologic. Iisus a fost admirat în zilele Sale de mulți păgâni. Chiar și Ponțiu Pilat, cel care l-a condamnat la moarte pe Iisus a fost la un anumit nivel un admirator al

---

[71] Radu Teodorescu, *Iisus Hristos mântuitorul șansa umanității* (Cugir, 2017).

[72] Imitatea lui Iisus este un lucru bun și se poate realiza prin studierea Noului Testament. Ceea ce Iisus a adus nou în religie și în lumea credinței a fost legea iubirii. Este vorba mai ales de legea iubirii de Dumnezeu. Omul este dator să âl iubească pe Dumnezeu cu toată ființa lui. Prin urmare Iisus a fost cel care a propovăduit o iubire ontologică a lui Dumnezeu. În acest punct este adevărat că arhetipul hristologic se aseamănă cu arhetipul agapic. Acesta fiidncă Iisus a fost o persoană a iubirii. Deși Iisus ca om a fost mai mult introvertit este adevărat că el a avut multe dintre trăsăturile unei persoane agapice care a pus mare preț pe iubire. Acesta fiindcă într-un anume fel Iisus dincolo de spațiu și timp din veșnicie a fost produsul iubirii lui Dumnezeu Tatăl. Iată de ce este bine să știm ceea ce înseamnă iubirea în sens hristologic.

lui Iisus. Era o admirație de suprafață și nu una de substanță. Iată de ce este bine să știm că pe Iisus nu trebuie numai să Îl admirăm ci mai bine decât toate trebuie să ajungem să Îl iubim. De ce să Îl iubim pe Iisus? Avem un motiv serios să Îl iubim pe Iisus? Avem toate motivele din lume să Îl iubim pe Iisus și poate unul dintre cele mai evidente este că Iisus este Cel care a lucrat mântuirea noastră. Iisus a acceptat crucea în locul nostru. Prin păcat cu toții suntem vrednici de cruce fiindcă am dezertat de la Dumnezeu. Iisus a plătit prețul dezărtării noastre pentru a ajunge în cele din urmă să ne răscumpere din robia iadului.[73]

Prin urmare deși toți credincioșii creștin ortodocși cred în Iisus unii simt o atracție mai mare față de El și la fel de bine sunt cât se poate de încrezători în El. Acesta fiindcă în fața morții nu avem nici o altă speranță decât pe Iisus. După cum am spus credința în Iisus este una mesianică fiindcă ea ajunge să ne facă conștienți că nici o persoană de la Adam și Eva nu a mai înviat. De 2000 de ani învierea lui Iisus este un lucru care ajunge să ne facă să credem în Iisus. De 2000 de ani învierea lui Iisus este o mărturie care ne spune că dacă vom crede în El, credința în El nu va fi în nici un fel zadarnică. Cei din arhetipul hristologic se simt prin urmare mult mai atrași de persoana lui Iisus și mai ales de Iisusul istoric așa cum ni-L prezintă Noul Testament de acum 2000 de ani. Pentru acest lucru mulți din arhetipul hristologic se angajează la pelerinaj în israel acolo unde a trăit Iisus. Acesta fiindcă în acest mod ei ajung să simtă un fel de ușurarea sufleetască ce le spune că fac un lucru bun să ajungă să pășească pe unde a pășit Iisus. Există în acest sens chiar și o literatură a pelerinajelor la locurile sfinte unde a trăit, a pătimit și a înviat Iisus. Deși toți creștinii ortodocși cred în Iisus nu toți simt atracția și nevoia de a face pelerinaje pe la locurile sfinte pe unde a trăit Iisus. Acesta fiindcă în ei nu există într-un anume sens un fel de predilecție în spre arhetipul hristologic. Arhetipul prishologic este unul care simte o iubire mare față de Iisus și de tot ceea ce înseamnă Iisus. Arhetipul hristologic este fără doar și poate unul care ne spune că trebuie să fim cât se poate de atenți cu persoana lui Iisus fiindcă în acest fel vom ajunge în cele din urmă la desăvârșire. Desâvârșirea este un fapt care ajunge să fie realizat prin raportarea la Iisus. Ne raportăm la Iisus și în același timp ajungem să fim cât se poate de împliniți duhovnicește. După cum am spus, există o legătură hristologică pe care unii ajung să o aibă cu Dumnezeu fiindcă pentru aceștia nu poate exista nimic mai mult sau mai presus de persoana lui Iisus. Cei din arhetipul hristologic sunt foarte atenți la preprezentările din icoane a lui Iisus și la fel de bine au văzut mai toate producțiile video și de cinema cu Iisus. Acesta fiindcă ei simt în sufletul lor o mângâiere când se raportează la Iisus. Pentru arhetipul hristologic Iisus este mai actual ca niciodatră chiar și acum la 2000 de ani după ce a trăit. Cei din aretipul hristologic voi să fie ca Iisus, să gândească cum a gândit Iisus, să simtă cum a simțit Iisus, să vorbească cum a vorbit Iisus, să iubească cum a iubit Iisus. Arhetipul hristologic simte o iubire incandescentă față de persoana lui Iisus.[74]

O altă trăsătură a arhetipului hristologic este după cum am precizat încă de la început mesianismul. Există puțin mesianism în zilele noastre fiindcă sunt din ce în ce mai puțini care sunt conștienți că Iisus este Mesia. Fiindcă Iisus este Mesia trebuie să știm că El este centrul de greutate în jurul căruia există toată lumea .și umanitatea întragă. Sunt mulți care evident că au înlocuit locul lui Iisus ca centru de greutate al existenței cu: Buddha, cu Mohamed, cu Zoroastru sau cu Pantajali. Ceea ce trebuie însă să știm că este că nici un alt mare lider religios al lumii nu se poate compara cu Iisus fiindcă Iisus a fost fiul lui Dumnezeu. Iată de ce este bine să fim cât se poate de încrezători în Iisus și probabil că cei mai încrezători în Iisus sunt cei din arhetipul hristologic. Iată de ce este bine să fim cât se poate de atenți cu acest arhetip hristologic. Aparent creștinii ortodocși nu diferă dar dacă vom sta mai mult și voma naliza vom vedea că unii i-au persoana lui Iisus mult mai în serios decât alții. Este bine acest lucru și la fel de bine trebuie să fie încurajat. Acesta fiindcă Iisus ne-a cerut să ne luăm crucea și să îi urmăm Lui. Arhetipul hristologic simte că acest lucru este cât se poate de natural. După cum poate să fie dedus nimeni din arhetipul hristologic nu ne naște arhetipal hristologic dar prin educația religioasă din familie, din școală și din biserică în cele din urmă apare arhetipul hristologic. Arhetipul hristologic a fost prezent încă din primele zile ale creștinismului și poate exponenții lui cei mai de marcă au fost sfinții apostoli. Sfinții

[73] Constatin Galeriu, *Jertă și răscumpărare* (București, 1991).

[74] Așa se face că în creștinismul ortodox s-a născut una dintre cele mai scurte rugăciuni dintre toate cele care există. Este vorba de rugăciunea lui Iisus: Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă pe mine păcătosul. Prin urmare rugăciunea lui Iisus este una care este cea mai potrivită pentru arhetipul hristologic. Adevărul este că nu numai cei din arhetipul hristologic rostesc rugăciunea lui Iisus ci la fel de bine și alte persoane din alte arhetipuri. Este bine să știm însă că rugăciunea lui Iisus este cea mai potrivită pentru cei din arhetipul hristologic. Sunt alții care se simt mult mai atrași în rugăckiune față de Sfânta Maria. Este evident că persoanele diferă și la fel de bine și arhetipurile care le definesc. Rugăciunea lui Iisus pe lângă multe alte lucruri este și o expresie a iubirii pe care un creștin ortodox din arhetipul hristologic o simte.

apostoli au fost cei care au ajuns să trăiască deplin şi plenar arhetipul hristologic fiindcă ei au fost contemporanii lui Iisus. Iată de ce este bine să ştim că arhetipul hristologic a început să existe odată cu misiunea mesianică a lui Iisus. În zilele noastre Iisus este din ce în ce mai mult redus la tăcere. Acesta fiindcă sunt mulţi care obiecteaază că nu pot să fie urmăritori ai lui Iisus dacă nu au fost contemporani cu El. Ceea ce trebuie să ştim este că prin învierea Sa Iisus este contemporani cu noi cu toţi doar că de acum comuniunea cu El se face în sens duhovnicesc. Ce să înţelegem din acest lucru? Din acest lucru înţelegem că Iisus a asumat firea omenească şi a pnevmatizat-o şi prin acest fapt a ajuns în cele din urmă să ne atingă şi pe noi cu înduhovnicirea. Iată de ce arhetipul hristologic este unul profund duhovnicesc.[75]

Un înțelept trăia într-un oraș în care se aflau mulți oameni fără minte. Într-o zi, el puse deasupra ușii casei, o firmă, pe care era scris:

-„ Aici se vinde înțelepciune”.

Trecând pe acolo unul care se credea prea înțelept și văzând firma, se opri. Surâse și, cum era cu servitorul său, îi dădu câțiva gologani și-i zise:

-Du-te și cumpără cu acești bani înțelepciune de la negustorul acela!...

Servitorul merse și ceru. Înțeleptul îi spuse:

-Spune stăpânânului tău că în tot ce va face, să nu piardă din vedere sfârșitul...

Servitorul plecă și-i spuse acestea stăpnului său. Omul cel ce se credea prea înțelept, rămase pe gânduri. Mergând acasă, începu a pune în lucrare vorbele pe care le cumpărase, și văzu că-i aduc mari și bune foloase. Atunci le scrise cu litere mari, deasupra casei lui, ca să le fie de folos și altora.

Din acesta înțelegem că trebuie să prețuim timpul, căci în timp tne vom mântui! Abia la sfârșit vede omul cum și-a cheltuit viața, ce ar fi putut să facă și nu a făcut, cât de ușor ar fi fost și s-a lenevit.

Am putea spune că fără doar şi poate cei din arhetipul hristologic sunt cei care văd că în jurul lor că lumea nu se prea raportează la Iisus. Iisus este considerat demodat şi învechi şi nu mai are nici un fel de actualitate pentru noi cei de azi. Să nu mai fie învierea lui Iisus actual? Ne spun cei din arhetipul hristologic. Să nu mai fie Iisus cel care poate să ne mântuiască de iad? Cu siguranţă că da. Iisus este actual în sens soteriologic şi acum după 2000 de ani fiindcă nici acum nevoia de mântuire a omului nu s-a stopat. Pron urmare arhetipul hristologic este unul care este profund legat de soteriologie fiindcă soteriologia este ştiinţa mântuirii. Este bine să ştim aceste fapte şi aceste lucruri care ne vor duce la mântuire şi la tot ceea ce ţine de ea.[76]

Este adevărat că şi acum după 2000 de ani de la existenţa pământească Iisus continuă să fascineze şi la fel de bine să tragă pe foarte mulţi la Sine. Este chipul hristologic al lui Iisus cel care l-a restaurat pe Adam cel vechi care a căzut în păcat. Iisus ne iubeşte şi pentru acest lucru El doreşte să ne tragă la Sine. Iisus devine astfel Noul Adam. Acest fapt este ceea ce are loc de multă vreme în istoria lumii şi la fel de bine va avea loc până la sfârşitul ei. Iisus atrage la Sine fiindcă El a venit pentru noi toţi. Este adevărat că sunt mulţi care întors spatele lui Iisus şi nu vor să ştie de El şi păşesc pe căi străine de Iisus. Unii sunt înşelaţi de diavol şi alţii sunt înşelaţi de propria lor minte. Totuşi sunt şi între creştinii ortodocşi unii care se simt profund atraşi de Iisus şi la fel de bine în acest mod ai ajung să fie parte din arhetipul hristologic. Acest arhetip hristologic este unul care conştiezntizează mesinaismul lui Iisus şi că tot ceea ce nu ţine de Iisus este un fel de amăgire şi de falsitate. Este bine să ştim că iubirea de Iisus nu este o dovadă de fanatism. De multe ori cei din arhetipul hristologic sunt acuzaţi de fanatism fiind că ei se raportează cu prea multă atenţie (scrupulozitate) la Iisus. Nu este o dovadă de fanatism a fii preocupat permanent de Iisus? A fi preocupat permanent de Iisus sau mai bine spus mare parte a timpului nu are cum să fie o dovadă de fanatism fiindcă Iisus a fost persoana centrală a umanităţii. Suntem în anul 2018 de la Iisus şi nu de la Buddha, Mohamed, Zoroastru sau Rama. Aşa se face că este adevărat că cei din arhetipul hristologic sunt cât se poate de bine plasaţi în ceea ce priveşte centrul de forţe existenţiale ale lumii în care trăiesc. Viaţa noastră trebuie să fie dedicată lui Iisus oricât de plictisitor şi fanatic ar suna acest lucru pentru lumea de azi. Este bine să fim aproape de Iisus şi la fel de bine să ne dăm seama că Iisus este Logusul, Ştiinţa,

[75] Nicifor Crainic, *Iisus în ţara mea* (Editura Floare ablă de colţ, 2017).

[76] Soteriologia şi hristologia sunt dpuă ramuri ale teologiei creştin ortodoxe care nu pot să existe una fără de alta. Acesta fiindcă mântuirea omului vine numai prin credinţa în Iisus. Soteriologic Iisus este Cel care a făcut posibilă mântuirea şi salvarea omului de la iad. Iată de ce este bine să ştim care este sensul hristologic al soteriologiei. În acest sens soteriologia am putea spune că vine după hristologie fiindcă hristologia se referă la persoana fiului lui Dumnezeu care doreşte ca noi să ne mântuim şi la fel de bine să ajungem în rai. Hristologia este un lucru care începe în această lume dar se continuă şi în cea care va venii fiindcă Iisus este prezent în ambele lumi. Iată de ce se leagă foarte mult soteriologia de hristologie.

Cuvântul și Rațiunea lui Dumnzeu Tatăl. Iată de ce arhetipul hrsitologic este unul cât se poate de necesar în creștinismul ortodox. Este bine să ne raportăm la Iisus în tot ceea ce facem și în tot ceea ce trăim fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să păstrăm ceea ce este esențial. Lumea de azi a ajuns să considere că Iisus este numai o tradiție, o legendă, un mit ce nu mai este actual pentru nimeni. La fel cum a existat legenda lui Ahile sau a lui Pericle la fel de bine pentur mulți Iisus este o legendă sau mit și nimic mai mult. Să fie Fiul lui Dumnezeu o legedă și un mit și nimic mai mult? Cu siguranță că nu. Iisus este actual și acum la fel cum a fost actual și în primele zile ale propovăduirii Sale.[77]

Prin urmare este bine să știm că Iisus este motorul de bază al arhetipului hristologic care se diferențiază în suma de creștini ortodocși. Trebuie să fim cât se poate de orientați în spre Dumnezeu și în spre ceea ce poate să ne ofere El. Ce ne oferă Dumnezeu Tatăl? Dumnezeu Tatăl ne oferă ca mântuitor pe Dumnezeu Fiul. Ține de noi în cele din urmă dacă dorim să îl primim pe Dumnezeu Fiul pe Domnul Iisus Hristos. După cum știm nominal sunt mulți care îl primesc pe Dumnezeu Fiul. Ceea ce ne spune creștinismul ortodox este că primirea lui Iisus nu trebuie să fie numai una nominală ci fel de bine una ființială sau mai bine spus una ontologică. Sunt mulți creștini ortodocși care îl primesc pe Iisus dar la fel de bine nu ajung la o legătură ontologică cu Iisus. Acesta fiindcă acest lucru este cu adevărat mai greu de realizat. Unirea cu Iisus este un lucru care trebuie să fie cultivat și cel mai bine îl fac acest lucru cei care ajung să trăiască cu Iisus. Realitatea este că trăim într-o lume care este într-o criză a modelelor. Acesta fiindcă mai ales cei tineri sunt în căutare de modele. Modelel sunt un lucur care vin să îndrume viața celui aflat în cauză sau mai bine spus a celui care dorește să își ghideze viața după cineva. Avem șansa de a pune copii și tinerii noștrii pe făgașul arhetipului hristologic dacă îi educăm în spiritul credinței lui Iisus. Iisus este centrul vieții noastre și trebuie să fim cât se poate de atenți în acest sens. Tinerii de azi sunt cei care se aflăla vârsta căutărilor. Sunt mulți care caută repese solide în problemele cu care se confruntă. Tinerii se confruntă de multe ori cu probleme și trebuie în acest sens să facă față acestor probleme fiindcă dacă nu ele ajung să îi copleșească. Iisus este un bun model pentru tinerii de azi care sunt în căutare de ceva profund. Acesta fiidncă viața noastră este una care trebuie să se modeleze după Iisus. Prin urmare este adevărat că arhetipul hristologic este hristomorf, adică el ne modelează după chipul lui Iisus. Sunt mulți care se întreabă ce garanții au că vor reușii dacă vor urma lui Iisus și Îl vor avea pe El ca model? Adevărul este că sunt atât de mulți sfinții care au trăit în Hristos că este cât se poate de adevărat că au ajuns să dovedească faptul că Iisus luat ca model este o reușită. Că Iisus a acceptat să fie model al oamenilor și al tinerilor ne-o spune faptul că tocmai El și-a ales 12 apostoli și 70 de ucenici mai îndepărtați.[78]

Arhetipul hristologic este unul care ne face să Îl vedem ca cine este El cu adevărat: Mesia, Fiul lui Dumnezeu. Iată ce ce în toate generațiile se vor ridica unii creștini ortodocși care vor putea să își dea seama de acest fapt. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu cei din arhetipul hristologic fiindcă aceștia sunt cei care într-un anume fel ne fac mult mai conștient cu anumite aspecte de care nu eram conștienți din viața lui Iisus. Trebuie să știm că hristologia este o ramură a teologiei creștin ortodoxe care se ocupă cu persoana lui Iisus. În cele din urmă persoanele din arhetipul hristologic sunt mai bine zis cei care ajung să trăiască viața cu Hristos. Viața cu Hristos este un lucru pe care ajungem să îl dobândim atunci când suntem conștienți de marile adevăruri ale hristologiei. Hristologia este cea care ne spune că Iisus nu a fost un om simplu ci a fost Fiul lui Dumnezeu. Totuși, Iisus a fost un om remarcabil luat numai ca persoană umană. El a fost fără de păcat sau main bine spus Iisus a fost singura ființă fără de păcat din istoria lumii. La fel de bine în cei 33 de ani de viață pământească pe care i-a trăit Iisus a fost de moralitate impecabilă. Nu a existat nici o meteahnă maorală în Iisus și nici un defect moral. Iată de ce în zilele noastre nu putem să vorbim de morală fără să ne raportăm la Iisus. Așa se face că persoanele care fac parte din arhetipul hristologic sunt persoane profund morale și care au o trăire efectivă a moralității creștine. Să nu uităm că Iisus a venit într-o lume păgână în care a te contemina era foarte ușor. De

---

[77] Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului* (Sibiu, 1943).

[78] Este cât se poate de adevărat că arhetipul hristologic este unul hristocentric. Ce să înțelegem din acesta? Din aceasta înțelegem că în spre Hristos trebuie să se îndrepte toate lucrurile vieții noastre. Sunt din ce în ce mai puțini cei care au ajuns să Îl pună pe Iisus în centrul vieții lor și acesta poate să fie văzută din suma mare de oferte pe care ni le șpune în fața lumea noastră: raționalism, iluminism, materialism, ezoterism, ocultism sau sincretism. Aceste curente sunt cele care sunt alternavive la arhetipul hristologic care pentru mulți nu este nimic mai mult decât o îndoctrinare sau mai bine spus un fel de reducționsim aplicat al gândirii și al sentimentelor. Iisus ne spune că numai pierzându-ne viața pentru El în cele din urmă vom ajunge să o dobândim. Lumea de azi tinde să vadă în Iisus mai mult un fel de simplu om care prin forțe mai mult sau mai puțin oculte a avut posibilitatea să facă și minuni. În nici un caz Iisus nu a fost fiul lui Dumnezeu. Cum să fie un tâmplar din Nazaret Fiul lui Dumnezeu?

mai multe ori chiar și evrei cel mai moral popor din vremea lui Iisus s-a cotaminat de idolatria popoarelor din jur. Să nu uităm că regele Solomon al evreilor a murit ca idolatru închinându-se Astartei, o zeitate păgână. Ca om conduita lui Iisus a fost impecabilă: El a rămas ferm înrădăcinat în monoteismul sfinților profeți din mai înainte de El. Iată de ce este bine să ne dăm seama de care sunt centrii de bază ai arhetipului hristologic. Arhetipul hrsitologic este unul cât se poate de actual pentru noi fiindcă El îl face trăit pe Iisus. Teoretic sunt muți care știu ceea ce a propovăduit Iisus dar practic sunt puțini cei care au ajuns să trăiască ceea ce a propovăduit El. La fel de bine Iisus nu a propovăduit ceva pe care El nu l-a trăit. Acest lucru ne spune că Iisus nu a fost un teoretician și prin urmare nici cei din arhetipul hristologic nu sunt teoreticeni.[79]

După toate cele afirmate de sus este bine să știm că în trecutul ortodoxiei există o îndelungată preocupare dogmatică cu persoana lui Iisus Hristos. Această preocupare o găsim în trecut cel mai bine în Imperiul Bizantin. Imperiul bizantin a fost unul dintre primele terotorii încreștinate ale lumii și este evident că acest fapt a adus cu sine un interes despre cine este persoana lui Iisus. Așa se face că la 300 de ani de la viața pământească a lui Iisus, au fost mai muți care au căzut în erezie. Ce să înțelegem din acesta? Că mai mulți creștini ortodocși au ajuns să creadă învățături eronate despre cine a fost Iisus. Un astfel de caz major în avem în jurul anului 325 la Nicea unde a avut loc primul sinod ecumenic. Arie a fost cel care a susținut că Iisus Hristos nu este Fiul lui Dumnezeu și prin urmare Dumnezeu adevărat ci mai mult o creatură a lui Dumnezeu Tatăl. Învățătura lui Arie era periculoasă fiindcă ea oprea un lucru destul de important pentru om: mântuirea lui. Dacă Iisus nu mai era fiul lui Dumnezeu este foarte adevărat că El nu mai avea cum să Îl mântuiască pe om fiindcă numai Dumnezeu poate să aducă mântuire omului. Mustrat în public de mai multe ori, Arie nu renunță la erezia lui și în cele din urmă va fi excomunicat și anatematizat. Distuta ariană din secolul al IV-lea este una care introduce în creștinismul ortodox accentul pus pe hristologie. Vor apare mai multe cărți de hristologie care vor avea ca centrul de studiu persoana Domnului Iisus Hristos. Prin urmare primul sinod ecumenic este cel care a fost la un anumit nivel un fel de manifestare a arhetipului hristologic fiindcă aici s-a voit să fie lămurită odată pentru totdeauna realitatea faptului dacă Iisus a fost sau nu Fiul lui Dumnezeu. În cele din urmă după cum am putut constata ortodoxia a stabilit că Iisus este cu adevărat fiul lui Dumnezeu Tatăl. Prin urmare devine evident că hristologia se manifestă în cazul multor creștini ortodocși printr-o predispoziție asupra dogmaticii. Dogmatica este care care se ocupă cu învățăturile fundamentale ale creștinismului ortodox. Acesta fiindcă dogma este o învățătură imuabilă despre Dumnezeu. Este adevărat că în teologie există mai multe ramuri: pnevmatologie, patrologie, eshatologie, soteriologie sau liturgică. Totuși dogmatica este una dintre cele mai marcate ramuri ale teologiei și ea cuprinde în sine hristologia.[80]

După cum am arătat în rândurile de mai sus și acum la 2000 de ani după viața Sa pământească persoana lui Iisus comntinuă să fascineze și să atragă la Sine pe mulți dintre creștinii ortodocși. Acesta fiindcă Iisus a fost fără doar și poate *Cel mai mare om dintre toți care au trăit vreodată.* Este prin urmare cât se poate de logic că Iisus continuă să atragă și să fascineze fiindcă El este Cel care a descoperit omului cum se poate mântui. Este bine urmare firesc ca unii să dorească să îlș urmzeze pe Iisus. Trebuie să știm că urmarea lui Iisus nu a fost identică în cei 2000 de ani de istorie creștin ortodoxă. Acesta fiindcă au existat câteva manifestări esențiale în ceea ce a privit urmarea lui Iisus. În primele trei secole după Iisus urmarea Lui s-a făcut cu riscul martiriului. Nu trebuie să uităm că dintre cei 12 apostoli numai Sfântul Ioan Teologul a scăpat să nu fie martirizat. Lumea păgână din timpul lui Iisus nu voia să știe de credința într-un singur Dumnezeu. Așa se face că mulți creștini au trebuie să plătească credința lor cu propria viață. Este cât se poate de adevărat că în cazul martirilor avem de a face cu un puternic arhetip hristologic. De ce afirmăm acest lucru? Afirmăm acest lucru fiindcă trebuie cu adevărat să crezi în cineva ca să îți dai viața pentru el. Fie că vorbim de Sfântul Gheorghe, Sfântul Dumitru, Sfântul Policap al Smirnei, Sfântul Iustin Martirul și Filosul sau sfintul Ignatie Teoforul cu toții au în comun faptul că au ales să moară pentru Iisus. Dacă Iisus a murit răstignit este foarte adevărat că și ei au ales să moară răstigniți. Iată de ce este adevărat că în cazul martirilor creștin ortodocși avem de face cu un puternic ahretip hristologic. Acest arhetip este unul care se manifestă cu propria viață. Sunt în sine muști care cred în în Iisus dar ceea ce trebuie să

---

[79] Ștefan Popa, *Hristos, mărturia mea* (Editura Evdokimos, 2017).

[80] În sine arhetipul hristologic este nul dogmatic fiindcă susține și menține fără doar și poate o prepeondereanță și o înclinație în spre marile adevăruri dogmatice. Dogmatica creștin ortodoxă este adevărat că poate să fie redusă la un singur lucru: Iisus Hristos. La fel de bine ceea ce trebuie să știm este că atunci când simțin că sutem parte din arhetipul hristologic nu este bine să ne rezumăm numai la acest lucru și să cunoaștem lucruri din teologie numai despre Iisus Hristos ci la fel de bine trebuie să nje ridicăm și să avem o viziune plenară sau mai bine spus o perspectivă a întregului care să ne facă să fim cât se poate de deschiși spre teologie. Înclinația pe care unii dintre noi o avem pentru persoana lui Iisus nu trebuie să fie un punct de oprire în cunoașterea teologică.

știm este că în realitate sunt puțini care vor să își asume modul în care a trăit și a murit Iisus. Iată de ce este cât se poate de evident că în creștinismul ortodox există un arhetip hristologic care cel mai bine s-a manifestat în cazul sfinților creștin ortodocși. Sfinții creștin ortodocși sunt cei care au dus chemarea de a urma lui Iisus până la capăt. Pentru aceasta ei au devenim hristofori sau mai bine zis purtători de Hristos. În relativismul lumii de azi Iisus Hristos apare ca o persoană între altele fără să aibă cu sine prea mare semnificație. Cum se face că unii au ales să moară pentru Iisus? Unii au ales să moară pentru Iisus fiindcă ei au devenit conștienți că viața nu mai are sens fără de Iisus. Această afirmație ar fi cât se poate de nepotrivită pentru o lume care conferă tot mai multe sensuri vieții. Sfinți martirii, mai ales din primele secole, au ales să mărturisească cu propria viață credința în Iisus. Nu este oare acest lucru și o dovadă a efectivității arhetipului hristologic în lumea noastră? Cu siguranță că da.[81]

Pentru mai mulți ar părea ciudat faptul că am ales să vorbim de arhetipul hristologic fiindcă după cum ne spune dogma creștin ortodoxă există trei persoane în Dumnezeu Sfânta Treime. Nu poate să fie interpretat acest lucru ca fiind un fel de accentuare a lui Iisus în defavoarea lui Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Duhul Sfânt? Este adevărat că accentul pe care Îl punem pe persoana lui Iisus atunci când vorbim de arhetipul hristologic poate să pară un pic mai ciudat dar să nu uităm că Iisus este Cel care s-a întrupat și prin urmare El este Cel care s-a înnomenit. Iată de ce este bine să fim conștieți de centralitatea persoanei lui Iisus în iconomia mântuirii și la fel de bine și în raportatarea omului la Dumnezeu. Mai nou sunt mai mulți care se raportează al Iisus prin diferite filme pe care le scot pe piață marile studiouri de cinema și televiziune. Este adevărat că și filmele despre Iisus la fel de bine pot să aducă multă lumină referitoare la persoana lui Iisus dar la fel de bine ceea ce trebuie să știm este că o imagine la fel de bine conturată despre Iisus o avem din lectura Noului Testament. În Noul Testament ceea ce vom putea vedea este că persoana umană a lui Iisus este una care se intersectează cu persoana dumnezeiască a lui Iisus. Iată de ce ortodoxia afirmă că Iisus a fost Dumnezeu și om în același timp. După cum am afirmat în rândurile de mai sus arhetipul hristologic este unul dintre cele mai dogmatice dintre arhetipurile creștin ortodoxe. Acesta fiindcă acest arhetip este cel care ne face să ne dăm seama că trebuie să înțelegem și nu numai să cunoaștem marile adevăruri despre persoana lui Iisus Hristos. Persoana lui Iisus este un lucru ce ne face să fim cât se poate de angajați pe un anumit mod de viață. Cu alte cuvinte cunoașterea lui Iisus nu trebuuie să rămână numai un fapt nominal ci la fel de bine trebuie să fie un lucru care ne duce în spre a pune în practică ceea ce a propovăduit Iisus. Prin urmare pe Iisus îl cinstim cu adevărat dacă punem în practică ceea ce a învățat El și nu ajungem să cunoaștem numai teoretic propovăduirea Sa.[82]

Arhetipul hristologic este unul care evident nu trebuie să fie trâmbițat la drumul mare dar la fel de bine nu trebuie să negăm creștinilor ortodocși șansa de a se aprorpia de Iisus. Există fără doar și poate o apropiere sufletească de Iisus pe care arhetipul hristologic o simte mai ales prin icoane și prin predicile pe care ale aude în Biserica Creștin Ortodoxă. Este foarte adevărat că în Biserica Creștin Ortodoxă un loc extrem de important în ocupă predica. Predica este un fapt care în marea majoritate a cazurilor Îl are în centru pe Iisus. Acesta fiindcă Noul Testament a fost posibil prin viața pământească a lui Iisus. Într-un anume sens predica din biserică este o prelungire a predicii lui Iisus. Expus în cadrul predicii la exigența persoanei lui Iisus este foarte adevărat că arhetipul hristologic se simte în largul său. Aceasta fiindcă în acest arhetip este cât se poate de adevărat că în cele din urmă Iisus poate să fie trăit și experimentat cât se poate de natural. Am afirmat în rândurile de mai sus că din secolul al IV-lea creștinismul a intrat în epoca dezbaterilor hristologice. Bazație pe textele Noului Testament creștinii din aceste perioade de timp au început să își ridice mai multe semne de întrebare despre cine a fost Iisus. În acest sens în secolul al V-lea se va naște o nouă mare erezie hristologică în creștinsimul ortodox denumită ca nestorianism. Nestorianismul provine de la numele lui Nestorie fost patriarh al Constantinopolului care susținea că în Iisus au existat două persoane: una umană și una dumnezeiască și că în cele din urmă natura dumnezeiască a lui Iisus a fost cea care a ajuns să domine în persoana Lui. În acest sens nestorianismul susține că naturile dumnezeiască și cea omenească a lui Iisus au rămas complext neamestecate una cu alta și de acea au

[81] Calinic Berger, *Teognosia* (Sibiu, 2014).

[82] Arhetipul hristologic este unul care face din creștinul ortodox un foarte bun dogmatist. Știm că dogmatica este poate cea mai cerebrală parte a creștinsimului ortodox. Este bine să să avem acest lucru în vedere mai ales în zilele noastre când sunt din ce în ce mai puțini cei care sunt conștienți de chemarea dogmatică care se manifestă prin arhetipul hristologic. Arhetipul hristologic la fel e bine este unul cât se poate de profund fiindcă el îl face pe creștinul ortodox să pătrudă adânc în taiuna existenței lui Iisus. Pentru arhetipul hristologic Iisus nu este numai predicatorul evreu de acum 2000 de ani ci la fel de bine El este Logosul sau Cuvântul lui Dumnezeu după cum a fost descris de Sfântul Ioan Teologul. Iată prin urmare o altă valență a arhetipului hristologic de care sunt din ce în ce mai puțini cei care sunt conștienți. Hristos după cum am spus a fost concomitent Dumnezeu și om și fiindcă a fost om El este mult mai aproape de umanitatea noastră decât am fi tentanți să credem.

existat două persoane în Iisus. Așa se face că Iisus este în fapt două persoana și nu numai una. Iată prin urmare că și în secolul al V-lea a existat o preocupare cu persoana Domnului Iisus Hristos. Așa se face că putem în zilele noastre să vorbim despre un arhetip hristologic care dorește să îl cunoască și la fel de bine să îl trăiască pe Iisus. Iisus atunci când este cunoscut și trăit de cei din arhetipul hristologic devine nu numai o persoană care ne atrage la Sine prin propovăduiarea Lui ci la fel de bine bine și pe cale dogmatică. Prin urmare arhetipul hristologic este unul care poate duce la o mai bună conștientizare a dogmelor ortodoxiei. Avem nevoie să fim conștienți de învățăturile dogmatice ale ortodoxiei care în cele din urmă ne vor învăța ceea ce este adevărat despre Dumnezeu.[83]

La fel de bine în secolul al V-lea a existat o altă mare dispută hristologică ce susținea că în Iisus a existat numai o singură natură: cea dumnezeiască, natura umană fiind absorbită în ceea ce dumnezeiască. Promovatorul acestei erezii hristologice a fost un călugăr din Constantinopol pe nume Eutihie. În cele din urmă trebuie să afirmăm că în timp ce Nestorie susținea că în Iisus există o două persoane Eutihie susținea că există o singură persoană în Iisus: cea dumnezeiască. Este evident că încă din secolul al V-lea au fost mai mulți creștini care au fost interesați de persoana lui Hristos. Hristos trebuie să știm că este Cel care a devenit un fel de ahretip pentru creștinii ortodocși. Iată de ce este bine să știm că arhetipul hristologic este unul care are o istorie lungă și la fel de bine trebuie să ne dăm seama că o cale prin care ajungem la Dumnezeu. Arhetipul hristologic este unul care simte că cunoșaterea dogamtică a lui Dumnezeu se face prin Iisus. Iisus este centrul de gravitate a tot ceea ce înseamnă o legătură cu Dumnezeu și prin urmare iată de ce este bine să cultivăm o legătură cu Iisus. Iisus dincolo de toate și de orice ne face să fim cât se poate de atenți cu modul în care ne comportăm. Cei din arhetipul hristologic sunt cei care se comportă ca Hristos și știu la fel de bine că într-o zi prin viață duhovnicească vor ajunge să și gândească ca și Hristos. Hristos este centrul arhetipului hristologic și fără de El nu se poate vorbii de ahretipul hristologic. Iată de ce este bine să știm că sunt mulți creștini ortodocși care iau în serios persoana lui Iisus. Legătura cu Iisus se manifestă în cadrul arhetipului hristologic printr-o iubire cât se poate de profundă față de Iisus. Iubirea lui Iisus este cea care ne motivează și la fel de bine ne face să ducem o viață care este pe placul lui Dumnezeu. Cei din arhetipul hristologic sunt persoane care vor să placă lui Dumnezeu și în acest mod sunt deschiși în spre voia lui Dumnezeu. Voia lui Dumnezeu este un lucru care se descoperă pe sine de multe ori prin rugăciune. Este vorba de acea încredințare pe care creștinsul ortodox o simte în inima lui atunci când se roagă lui Dumnezeu. La fel de bine în creștinismul ortodox rugăciunea este un lucru care este făcut în numele lui Iisus.[84]

La fel de bine trebuie să fim conștienți că arhetipul hristologic se poate manifesta atât la laici cât și la preoții creștin ortodocși. Acesta fiindcă acest arhetip este unul care vine pe o anume dispoziție sufletelească a celor ce cred în Dumnezeu. Sunt mai multe persoane care sunt mult mai aproape temperamental de Iisus decât altele. Acesta fiindcă sufletele noastre nu sunt identice și sunt cât se poate de singulare și particulare. Prin urmare unele sufletele se simt mult mai atrase de Iisus decât altele și este bine să fim conștienți de aceasta sufletele noastre sunt prin urmare lucruri care ne duc la Hristos într-o măsură mai mare sau mai mică. Sfântul apostol Pavel a fost parte din arhetipul hristologic fiindcă el la un moment dat a și spus: nu mai trăiesc eu ci Hristos trăiește în mine. Acest gen de trăire este încă prezentă în creștinismul ortodox și fără dfoar și poate că ea are o orientare dogmatică. Omul se poate simții atras de Hristos pe cale dogamtică. Aceasta a avut loc de mai multe ori în istoria Bisericii Creștin Ortodoxe. Atracția spre Hristos poate să fie una dogmatică și nu trebuie să avem îndoieli în acest sens. Atracția dogmatică este una care se bazează pe studiul spersoanei lui Iisus și mai ales pe modul în care persoana lui Iisus se manifestă în relație sau în legătură cu omul. Este bine să știm că Iisus este centrul de existență al vieții noastre și că viața vine în cele din urmă de la Iisus. Acesta este motivul pentru care sunt din ce în ce mai mulți cei care vor să își dedice viața lui Iisus și să trăiască numai cu Iisus. Viața cu Iisus este un fapt ce ne face să fim cât se poate de deschiși față de dogmele referitoare la persoana lui Iisus. Sunt secole întregi în care creștinii ortodocși au analizat și au studiat persoana lui Iisus. Ceea ce este remarcabil este că ei au descoperit noi și noi sensuri în ea. Acesta fiindcă Iisus este în cele din urmă sensul suprem al vieții și al

---

[83] Preot Marc-Antoine Costa de Beauregard, preot Dumitru Staniloae, *Mică dogmatică vorbită. Dialoguri de la Cernica* (Sibiu, 1995).

[84] Sunt din ce în ce mai mulți care obiectează împotriva rugăciunii făcute în numele lui Iisus fiindcă ei susțin că aceste rugăciuni pe care le facem în numele lui Iisus nu sunt ascultate. Cum poate Iisus care a fost om ca noi ca toți să asculte rugăciunile noastre? Cei din arhetipul hristologic știu la fel de bine că Iisus nu a fost numai om ci și Dumnezeu și ca Dumnezeu este bine să facem rugăciuni în numele lui. Rugăciunea în numele lui Iisus este un lucru care face ca sufletele creștinilor lortodocși să fie mai aproape de Iisus și la fel de bine să fie conștiente de prezența lui Iisus în viața noastră.

existenței. Viața cu Iisus este o viață frumoasă fiindcă ea este centrată dogmatic. Dogmele nu sunt numai nișşte învățături creștin ortodoxe ce nu pot să fie criticate ci la fel de bine sunt învățături care pot să fie trăite sau mai bine zis experimentate. A experimenta dogmele este un lucru care în cele din urmă ne duc la cunoașterea ultimă și supremă a lui Dumnezeu dincolo de care omul și creștinul ortodox nu mai dorește nici un fel de cunoaștere. Este adevărat că creștinsul ortodox este și el o persoană care are setea de a cunoaște. Setea de cunpaștere este de multe ori cea care îl duce pe creștinul ortodox la Iisus și în acest fel creștinul devine parte a arhetipului hristologic.[85]

Se spune că doi soţi, un bărbat şi o femeie, pentru nişte nimicuri, s-au certat. Se mai întâmplă în familie, chiar şi în familiile creştine. Şi nu vorbeau. Fiecare o făcea pe supăratul, fiecare îl considera pe celălalt că e vinovat şi nu voia nici unul să rupă tăcerea; mai ales bărbatul, care se considera superior, fiind şi om de afaceri.
La un moment dat, bărbatul trebuia să plece într-o călătorie de afaceri şi avea avion a doua zi dimineaţă.
De obicei, când trebuia să se scoale mai de dimineaţă, îl trezea soţia, dar acum, fiind hotărât să nu rupă el tăcerea primul, nu i-a zis soţiei să-l trezească. Totuşi avea nevoie se trezească mai de dimineaţă, de aceea, fiind mai ***„înţelept”*** (ca de obicei), a scris pe o bucată de hârtie:

- Te rog să mă trezeşti la ora 5,

şi a lăsat biletul unde ştia că soţia o să-l găsească. În dimineaţa următoare, bărbatul se trezeşte şi vede că este ora 9 şi că a pierdut avionul. Furios, tocmai se pregătea să se certe iar cu soţia lui pentru că nu l-a trezit, când, lângă pat, ce credeţi că observă: lângă hârtia pe care scrisese el seara "Te rog să mă trezeşti la ora 5“, era un bileţel pe care scria:

- Este ora 5. Trezeşte-te !

Întâmplarea de mai sus este una care ne spune că în viață cu ce măsură măsurăm cu aceiași măsură ni se va și răspunde. Suntem mai mulți dintre noi tentați să fim cât se poate de atenți numai cu ceea ce ne privește strict pe noi fără să ne raportăm la restul sau la ceilalți din jurul nostru. Este evident că ceea ce credem noi depsre cei din jurul nostru nu este ceea ce cred și ei despre sine. Prin urmare după cum ne spune întâmplarea de mai sus este adevărărat că trăim într-o lume de dependeței în care depindem unii față de alții dar în cele din urmă cu toții depindem de Hristos. Depindem de Hristos atât de mult că nici mântuirea noastră nu ar fi posibilă fără de Hristos. Sunt din ce în ce mai mulți care contaminați de umanism ajuns să considere că în cele din urmă mântuirea este un lucru care poate să fie câștigată de om prin propriile sale puteri. De multe ori auzim de la diferite crediunțe și ideologii sincretice că mântuirea nu vine prin Hristos ci prin propriile puteri ale omului. Iisus ne-a spus cât se poate de clar că mântuirea este un lucru imposibil la om. Mai bine zis că niic un om nu poate să se mântuiască prin propriile lui puteri. Aceasta fiindcă mântuirea este un lucru care este dincolo de ceea ce putem noi să realizăm. Totuși, Iisus poate să mântuiască și pentru acest lucru El s-a și întrupat sau mai bine spus a devenit om.[86]

Iisus este persoana centrală a umanității și la fel de bine nu poate să existe o realitate mai presus de El fiindcă El este Cel prin care ne câștigăm mântuirea. Mântuires este un lucru care ne vine de la Iisus. Iată de ce cei din arhetipul hristologic sunt cât se poate de conștienți de centralitatea persoanei lui Iisus și de tot ceea ce ține de El. Iisus ne face să fim cât se poate de deschiși față de Dumnezeu fiindcă prin El Dumnezeu a devenit deschis față de noi. Iată un lucru pe care este bine să îl știm și la fel de bine să îl avem în vedere. În zilele noastre iubirea de Iisus este din ce în ce mai mică fiindcă omul nu mai are încredere prea mare în preceptele religiei. Acesta fiindcă pentru noi cei de azi tot ceea ce vine din religie trebuie să fie mai întâi dovedit pe cale științifică. Se uită în acest sens că până și hristologia este o știință dar este o știință sfântă. Sfințenia lui Iisus este un lucru pe care cei din arhetipul hristologic ajung să îl experimenteze. Așa se face că au existat mai multe persoane sfinte din arhetipul hristologic. Iisus nu numai că este Fiul lui Dumnezeu ci la fel de bine El este și sfânt și sfințania lui

---

[85] Sfântul Nicodim Aghioritul, *Hristoitia (pentru bunul moral al creștinilor)* (Galați, 2005).

[86] Mântuirea după cum știm este cuprinsă în teologia creștin ortodoxă într-un capitol special care se denumește soteriologie. Soteriologia are o lungă istorie în creștinismul ortodox și ea este cea care ne învață tot ceea ce trebuie să știm despre mântuire. Suntem persoane care ne aflăm în procesul mânturii. Arhetipul hristologic este unul care este conștient mai mult decât orice că nu există mântuire dincolo de persoana lui Iisus. Iisus este Mântuitorul prin excelență și nu putem să găsim altă sursă a mântuirii. Iată de ce este bine să ne raportăm al Iisus atunci când voim să ne mânturi. O simplă raportare teoretică la Iisus nu este suficent și la fel de bine trebuie să fim mult mai mult atașați de Iisus și de persoana Lui. Atașamentul față de persoana lui Iisus se manifestă prin a face ceea ce a făcut Iisus, a gândii ceea ce a gândit Iisus și a vorbii ceea ce a vorbit Iisus. Acesta nu înseamnă că trebuie să repetăm ceea ce a spus Iisus în Noul Testament ci că trebuie să dobândim duhul lui Iisus sau duhul care a fost peste Iisus. Acest fapt în cele din urmă îl vor realiza prin rugăciune față de Iisus.

este una care se comuncă. Întâlnim sfințenia din ce în ce mai rar în ziele noastre fiindcă la drept vorbind sunt din ce în ce mai puțini cei care consideră că sfințenia mai poate să ne fie de folos la ceva. În acest sens este bine să ne întrebăm dacă pentru cei din arhetipul hristologic se merită să Îl iubească oe Iisus? Ne răspunde Sfântul Ioan Hrisostom care în secolul al IV-lea ne spunea: "prin Iisus Hristos tot pământul a fost eliberat din întunericul amăgirii". Ce să înțelegem din faptul că prin Iisus Hristos tot pământul a fost eliberat de întunericul amăgirii? Este vorba despre idolatria care exista la vremea lui Iisus și care cu excepția poporului evreu era universal răspândită în lumea antică. Iisus prin puterea și lucrarea lui a scos lumea din întunericul închinării la idodi care ne spun sfinții părinți că nu a fost nimic altceva decât demonolatrie.[87]

Am demonstrat în rândurile de mai sus că arhetipul hristologic are o lungă istorie în creștinismul ortodox și la fel de bine este unul care ne face să ne dăm seama că el a fost întotdeauna creativ și a adus beneficii ortodoxiei. Aceasta fiindcă arhetipul hristologic este unul care Îl vede pe Iisus în sens dogmatic sau mai bine spus în sensul învățăturilor hristologice pe care le-au oferit sfinții prăinți. Sfinții părinți ai ortodoxiei au fost fără doar și poate persoane ale arhetipului hristologic fiindcă cu toții au dorit să trăiască în Hristos și exemplele vieții lor au ajuns să le comunice și altora prin scrierile lor. Iată de ce este foarte adevărat că arhetipul hristologic a manifestat în toate secolele de după Hristos prin diferite scrieri și prin diferite tratate dogmatice și hristologice de la sfinții prărinți. Fiindcă mai mulți sfinți părinți au trăit cu mai multe secole în urmă se consideră că în cele din urmă viața în Hristos este o viață demodată în zilele noastre. În ce se manbifestă viața în Hristos în zilele noastre? Prin rugăciune în numele lui Iisus, prin spovedanie, prin împărtășanie, prin citirea Noului Testament unde sunt cuprinse principalele date despre viața pământească a lui Iisus. Aceste lucruri sunt considerate în zilele noastre ca fiind învechite fiindcă azi trăim timpuri diferite care au nevoie diferite. Totuși care este cea mai mare nevoia timpurilor noastre? Este nevoia de mântuire. Ei bine Iisus poate să ne mântuiască și pentru acest motiv este adevărat că nici azi în secolul al XXI-lea Iisus nu și-a perdut din actualitate. Arhetipul hristologic a variat în istorie fiindcă au fost mai multe curente și mai multe opinii referitoare la Iisus. Un astfel de curent a fost monotelistismul. Monotelitismul a fost un curent din secolul al VII-lea care susținea că deși în persoana lui Iisus au existat două naturi, umană și dumnezeiască în cele din urmă în persoana lui Iisus a existat numai o singură voință, este vorba de voința dumnezeiască. În sine monotelitismul care a găsit un aprig combatant în persoana Sfântului Maxim Mărturisitorul, era un fel de monifizitism mai voalat. Iată că în secolul al VII-lea arhetipul hristologic a fost prezent în creștinismul ortodox și în acest sens controversa monotelită este poate cea mai bună dovadă. Este vrednic de admirat că după 700 de ani de la viața pământească a lui Iisus lumea încă își mai făcea loc în centrul ei de interes despre persoana lui Iisus.[88]

Iată prin urmare că deși toți suntem creștini ortodocși unii simt o atracție mai mare referitoare la persoana lui Iisus și la fel de bine sunt mult mai direcționați în spre El și tot ceea ce ține de existența Lui. Viața cu Iisus este un lucru care se manifestă printr-o iubiree profundă a Celui care ne este în cele din urmă și mântuitor. Nimeni nu este mai conștient de calitățile de mântuitor ale lui Iisus decât aheripul hristologic. Acest arhetip este poate și cel mai popular în creștinismul ortodoxă fiindcă toată umanitatea știe și cunoaște cine este și ce a fost Iisus Hristos. Iisus Hristos nu a fost numai o persoană a trecutului ci ea o persoană a prezentului. Iisus a fost văzut de Sfântul Ștefan arhidiacolul că stătea de-a dreaptat lui Dumnezeu Tatăl în mărirea Sfintei Treimi. Iată de ce Iisus este accesibil celor care se apropie de sfințenie. Fiindcă Iisus este sfânt la fel de bine El se descoperă celor care apropie de sfințenie. Aceasta nu înseamnă că toți cei din arhetipul hritologic sunt sfinți ci mai mult faptul că în cele din urmă arhetipul hristologic este din ce în ce mai cionștient de sfințenia lui Iisus. Prin urmare Iisus nu și-a manifestat sfințenia lui numai în viața pământească ci la fel de bine și în viața duhovnicească a celor din arhetipul hristologic. Trăim vremuri în care arhetipul hristologic devine din ce în ce mai actual fiindcă el este unul care ne învață să ne legăm ontologic de persoana lui Iisus care este Fiul lui Dumnezeu. Suntem din ce în ce mai puțini cei care credem că putem să avem o legătură ontologică sau o legătură ființială cu Dumnezeu. Acesta fiindcă viața cu Iisus este una care ne leagă ontologic de Dumnezeu Tatăl.

---

[87] Maica Rafaela, *Viața creștină autentică îmn lumea contemporană. Reflecțiile și experiențele unei monahii ortodoxe* (București, 2014).

[88] Lumea de azi este o lume descentralizată și la fel de bine o lume relativistă fiindcă se consideră că nu este prea bine să fii ancorat în principii de viață sănătoase și tranice. Așa se face că în zielele noastre relativismul face mari ravagii. Numic nu este sigur în această lume fiindcă după cum ne spunea Albert Einstein în secolul al XX-lea: totul este realtiv. Așa se face că sunt multe persoane care la drept vorbim nu numai că sunt superficiale ci la fel de bine sunt în derivă fără să știe în ce direcție merg. Ei bine, cei din arhetipul hristologic știu exact în ce direcție merg: ei merg spre Hristos. Hristos este sensul suprem al vieții dincolo de care nu mai există nici un sens. Trebuie să știm acesta și să ne dăm seama că arhetipul hristologic este unul care aduce sensul în lumea noastră.

Prin a ceastă legătură ontologică de Dumnezeu Tatăl în cele din urmă vor ajunge să ne și mântuim. Acesta fiindcă fiind legați ontologic de Dumnezeu Tatăl în cele din urmă vom ajunge să trecem peste răutatea celui rău (a diavolului) și să fim cât se poate de angajați în Hristos și existența Lui. Arhetipul hristologic prin urmare nu este un fel de pietism pe care îl simțim față de persoana lui Iisus ci mai mult o legătură ontologică cu Iisus și cu existența Sa. Se cuvine să știm prin urmare care sunt parametrii în care putem să vorbim despre arhetipul hristologic în zilele noastre de secol al XXI-lea.[89]

CAPITOLUL 5

ARHETIPUL INTELECTUAL

Un alt arhetip creștin ortodox este arhetipul intelectual. Este clar că sunt persoane care sunt înzestrate cu foarte multe calități intelectuale. Aceste persoane citesc și publică foarte mult și sunt pentru mulți din jurul lor adevărate lumini pe care le pot urma în întunericul intelectual care există în zilele noastre. Este în acest sens adevărat că sunt persoane care în mod nativ se simt cât se poate de atrase de viața intelectuală. Viața intelectuală este amplă și ea poate să ia mai mult chipuri: științe, cultură, civilizație, arte sau morală. Toate aceste lucruri implică fără doar și poate un puternic element intelectual. De ce sunt anumite persoane mai înzestrate intelectual decât altele? Anumite persoane sunt mult mai înzestrate intelectual decât altele fiindcă așa a voit Dumnezeu. În Pilda Talanților, Iisus ne-a spus cât se poate de sincer că Dumnezeu nu dă talanți cu aceiași măsură la fel cum nici harul nu îl conferă cu măsură: unul a primit un talant, altul a primit trei talanți șiu altul a primit zece. Prin urmare daturile pe care le primim de la Dumnezeu nu sunt identice. Talanții sunt aceiași însă ei sunt prezenți în număr mai mic sau mai mare. Este bine să nu contestăm de ce Dumnezeu a conferit unora mai mulți talanți decât altora. Aceasta fiindcă talanții sunt cei care chiar dacă sunt mulți sau puțini trebuie să fie cultivați. Dumnezeu nu ne judecă în funcție de talanții pe care i-am primit ci în funcție de faptul dacă i-am lucrat sau nu. Se cuvine să lucrăm talanți fiindcă cu cât ni s-a dat mai mult cu atât mai mult ni se va fi cere. Dumnezeu vrea să lucrăm cu darurile pe care le-am primit de la el fiindcă în acest fel vom ajunge ca în cele din urmă fim pe placul lui. Suntem pe placul lui Dumnezeu atâta vreme cât lucrăm cu darurile Lui și la fel de bine cu ceea ce ne-a oferit el. Unora Dumnezeu le-a dat talantul minții sau mai bine spus talantul intelectului.[90]

Din cele mai vechi vremuri au fost unii care s-au simțit cât se poate de atrași de viața intelectului. Acesat fiindcă unii au ajuns la concluzia că intelectul este o realitate polivalentă care are mai multe ramificații: judecată, gândire, vorbire sau scriere. Toate aceste lucruri le face intelectul nostru într-o oarecare măsură mai mică sau mai mare. Iată de ce s-a ajuns săs e vorbească de viața intelectuală și de ceea ce ține de ea. Viața intelectuală este un lucru ce ne face să fim cât se poate de activi în sens sufletesc la fel de bine. Asupra acestui lucru vom revenii în rândurile care vor urma. Prin urmare încă din antichitate au existat persoane care au voit să se dedice vieții intelectuale. Ei au ajuns să fie cunoscuți sub numele de filosofi. Filosofii au fost cei care iubeau în sens generic înțelepciunea dar au concluzionat că în nici un fel nu puteau să realizeze acest fapt numai prin experință ci la fel de bine și prin intelect. Așa se face că intelectul a ajuns să fie un lucru care să guverneze filosofia antică. Fie că vorbim de Platon, Aristotel, Socrate, Epicur, Diogene sau Zenon, cu toții au fost mari intelecte ale lumii care au deschis în fața umanității ceea ce avea să fie cunoscut sub numele de: calea filosofică. Filosofia ca iubire de înțelepciune era un lucru care se manifesta prin viața intelectuală. Așa se face că mai toți marii filosofi antici au lăsat în urma lor opere în care și-au expus ideile și concepțiile. Ele pot să fie consultate și în zilele noastre. Odată cu venirea lui Hristos în această lume fără doar și poate că filosofia nu a rămas imună la mesajul lui Hristos. Cu alte cuvinte filosofia a ajuns să fie încreștinată. Deși s-a născut în lumea păgână, mai ales în lumea păgână greacă, este foarte adevărat că filosofia antică a fost o pregătire pentru Hristos. De ce afirmăm acest lucru? Afirmăm acest fapt fiindcă Hristos s-a definit pe sine ca fiind adevărata înțelepciune. Prin urmare cine dorește să

---

[89] Autor colectiv, *Iisus Hristos arhiereul cel veșnic tânăr* (Cluj Napoca, 2011).

[90] Intelectul sau mintea este un fapt pe care fără doar și poate trebuie să îl folosim fiindcă el ne-a fost oferit de Dumnezeu. Nu toți cei care au fost înzestrați cu minte sunt genii dar sunt mulți mari erudiți și multe somități. Iată de ce este bine să știm să ne folosim intelectul și la fel de bine să știm că noi putem să îi ajutăm și pe cei care nu sunt la fel înzestrați intelectual ca noi. Modul în care ajungem să se folosim intelectul este fără doar și poate un lucru care în cele din urmă ne va face să fim cât se poate de realizați ca persoane umane. Acesta fiindcă omul simte mulțuimire sufletească când știe că a făcut voia lui Dumnezeu și este evident că voia lui Dumnezeu este ca noi să ne folosim intelectual și să ajungem să fim cât se poate de eficenți în acest sens.

găsească adeărate înțelepciune o va găsii la Hristos care este și sursă a înțelepciunii. Înțelepciunea devine astfel un lucru persoanificat și un o simplă experiență impersonală. Cu alte cuvinte sursa înțelepciunii este o persoană care comunică această înțelepciune oamenilor. În cele din urmă filosofia se va încreștina și vor fii foarte mulți cei care vor devenii filosofi creștin ortodocși. Unul dintre primele cazuri din istoria lumii a fost Sfântul Iustin Martirul și Filosoful care a scris mai multe cărți cu caracter filosofi creștin. Acest lucru a atras ura autorităților păgâne romane care le acea vreme erau conduse de împăratul Marcus Aurelius.[91]

Prin urmare în antichitate arhetipul intelectual s-a manifestat prin încreștinarea filosofiei. Filosofia era extrem de apropiată de creștinismul ortodox și este evident că în nici un fel fuzionarea ei cu ortodoxia nu a fost o greutate prea mare. Iată de ce putem să vedem aici un fel de legătură a arhetipului intelectual cu fuzionarea mai multor ramuri ale intelectului spre creștinismul ortodox. Este bine să avem acest lucru în vedere în zilele noastre când tredința este din contră opusă: intelectul ajunge să se separe de Hristos și să nu mai aibă nici un fel legătură cu Hristos. Viața cu Hristos este un lucru care se realizează pe mai multe planrui și unul dintre ele este planul intelectual. Planul intelectual ne duce în cele din urmă la Hristos fiindcă planul intelectual este tot unul cu arhetipul intelectual. Un alt lucru în care se manifestă intelectul omului este fără doar și poate cultura. Acesta fiindcă intelectul omului joacă un rol cât se poate de central în ceea ce privește cultura. Ce este în cele din urmă cultura? Cultura este la un anumit nivel faptul de poseda cunoașteri din diferite domenii ale cunoașteri și la fel de bine totalitatea valorilor spirituale și materiale create de omenire. Iată ce este bine să știm care este sensul culturii. Cultura este este atât materială cât și spirituală și la fel de bine ea este mai mult un fel de introducere în lumea cunoașterii și a tot ceea ce ține de ea. Cultura este un lucru care fără doar și poate se adresează arhetipului intelectual fiindcă ea este o inițiere în cunoaștere. Totuși ceea ce tgrebuie să știm este că în cele din urmă sau în sens final cunoașterea trebuie să ducă în spre Dumnezeu sau mai bine spus în spre Hristos. Adevărul este că nu toată cunoașterea este un lucru care duce în spre Hristos și în spre Dumnezeu. De aceea este bine să fim cât se poate de atenți cu cunoașterea și ceea ce este înseamnă ea sau mai bine spus cu sensul ei final. Arhetipul intelectual este cel care nu se mulțumește cu o cunoșatere de suprafață și dorește să ajungă la profunzimea cunoașterii. Cunoașterea vine în cele din urmă de la Dumnezeu. Iată de ce aqrhetipul intelectual este unul care ajunge să cunoască pe Cel care este originea cunoașterii. Dumnezeu a lăsat cunoașterea în această lume pentru a ajunge în cele din urmă la El. Cunoșaterea este un fapt ce trebuie să fie cât se poate de bine ancorată în Dumnezeu fiindcă dacă nu ea poate să ducă la căi străine de Dumnezeu. Sunt mulți savanți care au eșuat să ajungă prin cunoaștere la Dumnezeu și astfel că au ajuns atei.[92]

Cultura este un element educativ din viața omului și prin urmare el are ample implicații intelectuale. Acvesta fiindcă cultura poate să ducă sau să nu ducă la Dumnezeu sau mai bine spus poate sau nu poate să fie inspirată de Dumnezeu. În ceea ce privește cultura este cât se poate de adevărat că intelectul omului este cel care ajunge în cele din urmă să creeze cultura. Totuși, cultura trebuie să fie inspirată de Dumnezeu sau mai bine spus să fie făcută pentru Dumnezeu în cele din urmă. Trăim într-o lume în care cultura este din ce în ce mai ancorată în umanism și în tot ceea ce ține de antropocentrism. Acesta fiindcă lumea din zilele noastre nu mai dorește o cultură care să se raporteze la Dumnezeu. Se consideră de mulți că cultura nu trrebuie să aibă de a face nimic cu Dumnezeu. Deși a fost o doctrină filosofică, nihilismul a fost amplu prealuat de cultura secolului al XX-lea. Scriitori ca Sartre, Camus, Cioran sau Nietzsche au fost persoane care au contrinuit la apariția unui culturi nihiliste în care nimicul budist este sensul ultim al vieții și al existenței. Este bine prin urmare să știm că cultura nihilisă și atee nu mai este o cultură în adevăratul sens al cuvântului ci cu mai mult un fel de surogat al culturii sau de ce nu o subcultură. Sunt din ce în ce mai multe subculturi în zilele noastre care pretind că sunt adevărata cultură. În acest sens arhetipul intelectual este cel care trebuie să ne spună ceea ce este o cultură adevărată față de o cultură falsă. Cultura este în acest sens un lucru pe care trebuie să îl prețuim și să punem accent pe el. O cultură fără de Hristos este asemenea unei familii în care părinții au divorțat. Avem de a face evident cu o familie

[91] Bogdan Tătaru Cazaban, *Sfântul Martir Iustin filosoful. O introducere* (Sibiu, 2010).

[92] La fel de bine trebuie să precizăm aici că ateismul este și o manifestare intelectuală. Acesta fiindcă ateismul se manifestă prin diferite concepții dintre care cea dominată este că Dumnezeu nu există. Sunte destul de mulți atei în jurul nostru și trebuie să fim conștienți de acest fapt ateismul prin urmare este un lucru care în nici un fel nu ne duce în spre Dumnezeu și fiindcă nu ne duce în spre Dumnezeu el nu face decât să afecteze intelectul și să nu ne mai facă să judecăm bine. Așa se face că ateismul este o afecțiune a intelectualui care în cele din urmă duce la nebunie. În fapt, ateismul este o nebunie findcă el neagă Principiul sau Cauza a tot ceea ce există care este Dumnezeul. Iată de ce este bine să știm care sunt implicațiile pe termen lung ale ateismului. Ateismul este astfel o boală care afectează și intelectul omului.

mutilată. Așa este și cultura fără de Hristos. Este fără doar și poate o cultură fără de sens și la fel de bine fără de noimă. Cultura este în acest sens un lucru care ne duce la Dumnezeu și la fel de bine ne face să fim cât se poate de uniți cu El. Arhetipul intelectual este cel care ne spune că putem ajunge la unire cu Dumnezeu prin intermediul culturii fiindcă cultura autentică ne duce în cele din urmă la Dumnezeu. Cultura care nu ne duce la Dumnezeu sau mai bine spus nu ne deschide în spre Dumnezeu este o pseudocultură sau mai bine spus o cultură falsă. Sunt mai multe culturi false în zilele noastre: culturi materliaste, culturi sincretice, culturi deiste, culturi agnostice sau culturi nihiliste. Toate aceste culturi nu valorează mai nimic din moment ce ele nu Îl caută și nici nu voiesc să îl găsească pe Dumnezeu.[93]

Arhetipul intelectual este un arhetip care fără doar și poate este polivalent sau mai bine zis are mai multe ramificații. Acesta fiindcă arhetipul intelectual este unul larg care fără doar și poate ne face să fim cât se poate de profunzi și de ancorați în Dumnezeu și în realitatea existenței lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte Dumnezeu ne-a lăsat minte să o folosim sau mai bine spus să o facem să fie cât se poate de activă și de profundă. Nu toți cei care sunt înzestrați de Dumnezeu cu intelect ajung să își folosească intelectul pentru Dumnezeu. Sunt mulți care prin intelect au creat aparate de tortură (inchiziția), minciuni, șabotaje, înșelăciuni sau viclenii. Toate acestea sunt extrem de productive în cazul la mai mulți semeni de ai noștrii. Prin urmare este adevărat că există o parte întunecată în intelectul uman care nu face decât să arunce în distrugere arhetipul intelectual. Mintea poate fi folosită pentru a induce teroare, a induce frică, a induce angoasă și induce neliniște. Se spune că Sfântul Antonie cel Mare a fost întrebat la un moment dat cum poate să își dea seama dacă a fost vizitat de un înger sau un diavol fiindcă diavolii pot lua chip de înger? Sfântul Antonie a răspuns că întotdeauna după ce este vizitat de un diavol cu chip de înger simte frică și neliniște, în timp ce când este vizitat de un înger adevărat se simte încurajat și întărit. Iată prin urmare că scara valorilor nu poate să fie în nici un fel răsturnată chiar dacă diavolii se prefat în îngeri de lumină. Arhetipul intelectual are prin urmare o chemare și în ceea ce privește artele. Sunt mai mulți artiști care nu prea sunt înzetrați intelectual însă sunt cu adevărat înzestrați artistic. Acești artiști care nu sunt înzestrați intelectual caută surse de inspirație în lumea din jurul lor. Așa se face că ei ajuns să îi privească pe marii intelectualși au lumii care persoane care să îi inspire. Ce se întâmplă atunci când un mare intelectual al lumii nu este dublat și de un profund simț al credinței în Dumnezeu? El nu face decât să îi arunce în întuneric și pe artiștii lumii. Este adevărat că sunt și atrtiști care sunt extrem de înzestrați intelectual. Este evident că aceștia în cele din urmă vor fii adevărați deschizători de drumuri pentru semenii lor. Este bine să fim conștienți în acest sens aă arta privită în sensul ei ultim nu este o slujire a frumosului ci o slujire a lui Dumnezeu care este autor a tot ceea ce este frumos în această lume. Prin urmare frumosul vine de la Dumnezeu. Sunt mulți artiști care au ajuns să autonomizeze frumosul în această lume în așa mărusă că el nu mai vine de la Dumnezeu.[94]

Arhetipul intelectual este unul care se manifestă și în sens artistic prin are care sunt la un anumit nivel un fel de idei plasticizate în furmos care vin de la Dumnezeu. Artele sunt expresii ale frumosului lui Dumnezeu care vine să fie sesizat de om și la fel de bine îmbunătățit de om. Trebuie în acest sens să fim cât se poate de atenți cu sensul final al artelor din zilele noastre care la un anumit nivel ajung să fie încremenite în proiect. Sunt mulți artiști care nu au o finalitate în ceea ce fac fiindcă nu știu că artele și frumosul lor vin de la Dumnezeu și că cine ia în serios o artă nu face decât să îl slujească pe Dumnezeu. Arhetipul intelectual este unul care se manifestă profund în cazul artelor și care la drept vorbind trebuie să ne facă să fim cât se poate de deschiși în spre care este originea frumosului în lumea noastră. Originea frumsoului în lumea noastră este unul care vine de la Dumnezeu și ne duce în spre Dumnezeu. Arhetipul intelectual din lume artelor trebuie prin urmare să cunoască finalitatea ultimă a artei și a tot ceea ce ține de ea. Acesta fiindcă arta are un mesaj ultim: frumosul care vine de la Dumnezeu. Nu numai că Dumnezeu este frumusețea personificată ci fel de bine El este Cel care conferă sens a tot ceea ce este frumos. Frumosul dacă nu ar avea sens în Dumnezeu nu ar mai avea sens ci ar fi urât. După cum știm ortodoxia are și ea anumite elemente care sunt preluate din artă: muzica bisericească, icoanele care sunt un fel de extensie picturii și arhitectura ce este și ea o prelungire a ceea ce este frumos și a modului în care se

---

[93] Ilarion Felea, *Religia culturii* (Arad, 1994).

[94] Este bine să știm în acest sens că legătura noastră cu lucrurile din această lume este la un anumit nivel asemenea epiclezei din liturghia creștin ortodoxă în care spunem: Ale Tale dintru ale Tale Ție își aducem de toate și pentru toate. Ce să înțelegem din această afirmație? Din această afirmație înțelegem că tot ceea ce ne vine din această lume ne vine de la Dumnezeu și la un anumit nivel trebuie să fie reîntors spre Dumnezeu. Nu fiindcă Dumnezeu ar avea nevoie de ceva din această lume care oricum a creat-o pentru noi ci mai mult fiindcă Dumnezeu vrea ca noi să îi arătăm mulțumire pentru ceea ce a făcut pentru noi. Trebuie să îi mulțumit lui Dumnezeu pentru toate posibilitățile pe care le-a creat pentru noi și pentru faptul că El ne așteaptă să ne întoarcem la El atunci când vom descoperii că lucrurile acesteu lumi ne vin de la El.

manifestă arhitectura în Biserică. Arhitectura bisericească este unul care este creată de arhetipul intelectual și este una care trebuie să exprime măreția și slava lui Dumnezeu. Iată prin urmare cum întâlnim și în creștinismul ortodox un arhetip intelectual care este extrem de activ în sens artistic. Arta trenbuie să fie dominată de rațiune fiindcă de ce să nu spunem că rațiunea este și ea expresie a frumosului. Fie că este o cântare bisericească, o icoană bisericească sau artitectura bisericească fără doar și poate toate acestea sunt expresii ale raționalității arhetipului intelectual. Nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în acest sens și trebuie să fim cât se poate de conștienți de frumusețea raționalității.[95]

Un câine se rătacește prin junglă. Plimbându-se el liniștit vede un tigru îndreptându-se în goană spre el, cu intenția clară să-l mănânce. Câinele se gândeste:

-Am încurcat-o! Ăsta mă hălește!"

Dar imediat vede niște oase pe jos. Se așeaza pe burtă și începe să roadă oasele, cu spatele la tigru. Chiar înainte ca tigrul să sară, câinele exclamă satisfăcut, frecându-se pe burta:

-**Mmmm, delicios tigru! Oare or mai fi și alții p'aici?**

Auzind, tigrul se oprește din salt și înfricoșat se prelinge pe lângă copaci, luând distanța:

- **A fost cât p'aci! Câinele aproape că m-a dat gata!**

O maimuță care a urmărit scena dintr-un copac, sperând să se pună bine cu tigrul, fuge după acesta ca să-i povestească înșelătoria. Câinele nostru o vede. Maimuța îl ajunge pe tigru, și-i spune pe față toata tărășenia. Tigrul, înecat de furie zice:

-**Urcă în spinarea mea și vei vedea ce îi voi face nemernicului de câine!**

Acum câinele vede tigrul cu maimuța în cârcă și se gândește:

- **Ei, cum o mai scot la capat de data asta?**

Dar în loc să fugă se întoarce cu spatele la atacatori prefăcându-se că nu i-a văzut. Și... când aceștia au fost destul de aproape zice:

- **Unde e maimuța aia?! De jumatate de ora am trimis-o să-mi aducă un tigru și nici până acum nu s-a întors!**

Când a auzit aceasta tigrul a luat-o la fugă.

Pilda de mai sus este una care se potrivește cel mai bine cu arhetipul intelectual acesta fiindcă asemenea câinelui arhetipul intelectual de multe ori ajunge să își domine openenții și situațiile potrivnice prin intermediul inteligenței intectului. Așa se face că intelectul este un lucru care în cele din urmă este mai puternic decât forța fizică. Sunt mulți în zilele noastre care nu iubesc școale și nici educația fiindcă consideră că ceea ce contează în lumea noastră este numai forța fizică. Cu cât cineva are mai multă foță fizicăp cu atât mai mult este mai superior. Întâmplarea de mai sus vine să ne spune că la fel de bine intelectul este un lucru care ne face să fim cât se poate de superiori în această lume.[96]

Mintea umană este cea care prin excecțiune a ajuns să creeze mai multe științe: matematica, fizica, biologia, istoria, geografia sau lingvistica. Toate aceste științe sunt produsul minții umane care studiază mediul înconjurător și la fel de bine se studiază pe sine. Iată de ce este bine să știm care este sensul și care este originea arhetipului intelectual. După cum am spus, există persoane care sunt cât se poate de nativ înclinaște înb spre studiu și în spre științe. În timp ce mulți cu mare efort ajung să stpânească o știință trebuiue să știm că în cele din urmă arhetipul intelectual este unul cât se poate de familiar cu lumea științelor. Este adevărat că există și pseudo științe cum ar fi: astrologia sau alchimia dar în cele din urmă cei care au fost înzestrați în mod nativ cu minte de la Dumnezeu trebuie să îi folosească în spre slujba semenilor și a lui Dumnezeu. Așa au fost făcute prin arhetipul intelectual mai multe invenții în lumea noastră: electricitatea, automobilul, becul, computerul, telefonul sau televizorul. Toate aceste lucruri sunt produse ale arhetipului intelectual. Deși noi nu vedem nici o legătură între aceste inveții care au îmbunătățit condițiile de viață ale omului, în cele din urmă cine le-a făcut

[95] Mihail Diaconescu, *Preloegeri de estetica ortodoxiei* (Iași, 2014 reeditare).

[96] Mintea este cea care a creat armele și chiar bomba nucleară. La fel de bine mintea este oirginea invențiilor. Totuși, trebuie să știm că mintea nu este un lucru care funcționează indepedent de Dumnezeu ci la fel de bine ea ne face să fim cât se poate de aproape de Dumnezeu fiindcă putem vedea un organ în noi care funcționează după parametrii pe care i-a lăsat Dumnezeu în noi. Prin urmare arhetipul intelectual este un lucru care vine de la Dumnezeu și în cele din urmă se întoarce tot la Dumnezeu. Aceasta nu înseamnă panteism ci mai mult faptul că intelectual își are originea în intelectul lui Dumnezeu. Iată de ce este bine să fim cât se poate de ancorați în Dumnezeu. Acest lucru nu înseamnă că nu mai trebuie să ne exersăm intelectul și sî îl lăsăm într-o stare pasivă ci mai mult că trebuie să fim atenți ca intelectul să nu eșuieze în drumul de a ne duce direct la Dumnezeu.

posibile a fost mintea omului. Mintea omului atunci când stăpânește o tșiință poate să facă dina cesta știință mai multe invenții. Iată cum viața omului ajunge să se îmbunătățească și la fel de bine să fie mai frumoasă. Dumnezeu ne-a dat intelectul să îl folosim și nu să îl lăsăm să se atrofieze. Sunt mai mulți care deși sunt înzestrați cu intelect nu îl folosesc fie din lene sau din delăsare. Să nu uităm că intelectul nostru poate să fie folosit pentru a face o lume mai bună și pentru a ne face viața mai plăcută. Dumnezeu a lăsat în această lume mai multe potențialități pe care putem să le descoperim numai pe cale intelectuală. Este bine să știm de aceasta și să cunoaștem care este sensul și semnificația profundă a intelectului.[97]

În lumea de azi există o concepție care spune că intelectul folosește atâta cât timp când aduce câștig finaciar. Iată de ce este bine să știm că viața intelectului nu este una care se reduce a capacitatea de a câștiga cât mai mulți bani. Vom explica acest lucru foarte simplu: intelectul uman este parte a sufletului. Știm că sufletul uman este alcătuit din trei părți esențiale: 1. rațiune (intelect), 2. sentimente și 3. voință. Prin urmare intelectul omului este parte din sufletul omului. Totuși, deși cu toții avem intelect sunt unii care excelează în folosirea intelectului. Sunt astfel mai mulți mari savanți ca Arhimede, Pitagora, Thales, Newton, Eminescu, Edison sau Shakespeare care au excelat în lumea intelectuală. Aceștia fac cu toții parte din ceea ce am putea denumii ca arhetipul intelectual. Arhetipul intelectual prin urmare este un lucru care a fost ales în primul rând Dumnezeu. Acesta fiindcă Dumnezeu la rânduit ca unii oameni să fie înzestrați în mod nativ mai mult decât alții în plan intelectual. Așa se face că marile capadopere științifice ale lumii au ajuns să fie create de cei din arhetipul intlectual. Este adevărat că nu toți ajung să fie mari savanți din arhetipul intelectual dar fără doar și poate mari creații intelectuale cu toți cei din acest arhetip intelectual au ajuns să creeze. După cum am precizat arhetipul intelectual este un lucru care ne face să ne dăm seama că sufletele noastre se deosebesc unele de altele. Psihologia modernă a împărțit sufletele oamenilor în următoarecel categorii: coleiric, sangvinic, flegmatic și melancolic. Aceste patru arhetipuri sunt cele care stau la baza psihologiei din zilele noastre. Este adevărat că în funcție de orientarea psihologilor din zilele noastre au apărut mult mai multe arhetipuri dar în cele din urmă ele toate au dus în spre unul și acelați lucru: există anumite structuri pishologice cu care omul se naște și prin urmare are mult mai multă prepodenrenjță în sensul arhetipului intelectual. Arhetipul intelectual este fără doar și poate un lucru ce ne face să fim cât se poate de deschiși în spre lumea psihologiei. Acesta fiindcă trebuie să ne cunoaștem pe noi înșine. Pentru a știi ceea ce vrem în această lume și pentru a știi care este scopul nostru ultim din această lume trebuie să ne cunoaștem pe noi înșine. Așa se face că există o puternică tentă psihologică în arhetipul intelectual și poate cei mai buni psihologi sunt cei din arhetipul intelectual. Acesta fiindcă ei ajung să cunoască foarte bine sufletul omului.[98]

Arhetipul intelectual este adevărat că poate lua mai multe forme în ziele noastre: savant, filosof, cercetător științific și nu în cele din urmă psiholog. De ce să nu recunoaștem că și psihologii sunt cei care sunt parte din arhetipul intelectual? Acesta fiindcă arhetipul intelectual este unul care ne face să fim cât se poate de deschiși cu sufletul nostru. Arhetipul intelectual poate să fie denumit și arhetip psihologic fiindcă psihologia este o știință mult mai profundă și mult mai amplă decât am crede. Iată de ce este bine să știm că în lumea noastră cei care sunt parte din arhetipul intelectual în primul rând trebuie să conștientizeze că există o explicație psihologică pentru acest fapt intelectul lor este o parte din suflet și prin urmare sufletul care vine de la Dumnezeu trebuie să fie cultivat tot pentru Dumnezeu. Sufletul uman este o mare taină fiindcă spre deosebire de trup care vine din opărinții biologici el vine de la Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că arhetipul intelectul este unul complext dar care nu este mai presus de restu. Sufletul uman este un lucru care în zilele noastre devine din ce în ce mai insistent studiat dar nu prin intermediul credinței ci al științei. Arhetipul intelectual prin urmare ne duce în spre necesitatea de a relaționa cu restul. La fel de bine trebuie să știm că atunci când intelectul este suprasolicitat el ajunge să clacheze. Sunt mai multe cazuri în care mai multe persoane au ajuns să se suprasoliciteze și astfel să clacheze. Trebuie să știm că arhetipul intelectual nu este mai presus de datul psihologic al sufletului uman. Deși sunt unii care consideră că intelectul nu are nimic de a face cu sufletul

---

[97] Radu Teodorescu, *Modeul intelectualului în ortodoxia modernă de tip românesc* (Alba Iulia, 2002).

[98] Sufletul omului este un lucru imaterial și prin urmare nu poate să fie studiat sub microscop. Acesta fiindcă în cele din urmă trebuie să fim cât se poate de atenți cu sufletele noastre. Sufletele noastre vin de la Dumnezeu care le-a și creat. Trebuie să fim cât se poate de atenți în acest sens cu viața sufletele noastre fiindcă ea este una care în cele din urmă ne va face să fim cât se poate de orientați în spre Dumnezeu. Fiindcă sufletele au venit direct de la Dumnezeu Tatăl creatorul este adevărat că tot prin intermediul suflelelor vom ajunge să fim cât se poate de aproape de Dumnezeu. Prin urmare arhetipul intelectual nu este unul care prin suflet este chemat să fie departe de Dumnezeu ci să fie cât se poate de aproape de Dumnezeu.

este foarte adevărat că ei se înșală. Acesta fiindcă sufletul umane conține în sine intelectual și aceste două entități trebuie să funcționeze în mod armonios și cât se poate de frumos. Psihologii sunt cei care la un anumit nivel ajung să aibă un fel de viziune generică a ceea ce este sufletul omului și la fel de bine de cum trebuie să interacționeze sufletul omului cu sentimenetele, voința și trupului. Numai când se crează o aromie între aceste elemente putem să vorbim cu adevărat de o persoană reușită și la fel de bine de o persoană fericită. Fericirea omului sau mai bine zis fericirea sufletească a omului depinde foarte mult de modul în care el armonizează relațiile și raporturile dintre rațiune, sentimente și voință. Nici unul dintre aceste trei lucruri nu este mai important decât restul și toate își au importanța lor. Iată de ce arhetipul intelectual este unul care există în strânsă legătură cu restul sufletului său. Numai atunci putem să vorbim cu adevărat de un arhetip intelectual în adevăratul sens al cuvântului.[99]

Este adevărat prin urmare că arhetipul intelectual este unul care stă în legătură cu mai multe discipline care se leagă de viața omului. În acest sens trebuie să afirmăm că secolul al IV-lea a fost cel care a inaugurat arhetipul intelectual în creștinismul ortodox. Este evident că au existat mai multe persoane care au făcut parte din arhetipul intelectual și mai înainte de secolul al IV-lea doar că în secolul al IV-lea putem să vorbim despre un arhetip intelectual în ceea ce privește creștinismul ortodox. Acesta fiindcă în secolul al IV-lea au trăit părinții capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Grigorie de Nyssa. La aceștia s-a mai adăugat și Sfântul Ioan Hrisostom. Prin urmare acești părinți au fost printre primii creștini care au adus mărturie că educația profană nu este rea și că un creștin ortodox trebuie să se folosească la fel de bine și de cunoștințele profane pentru a ajunge să fie un om cu o cultură înaltă. Părinții capadocieni prin urmare au studiat la cele mai vestite școli și academii ale timpului lor și au căutat să găsească puncte comune între cunoștințele timpului lor și persoana Mântuitorului Hristos. Iată de ce este bine să știm că în secolul al IV-lea știința și religia se considera că nu sunt incompatibile după cum se consideră de unii în zilele noastre. În acest sens scrierile sfinților trei ierarhi și a părinților capadiocieni au fost cât se poate de mult o încercare de încreștinare a culturii timpului lor. Sfinții trei ierarhi au mizat pe faptul că Hristos nu a venit să strice ci să împlinească. Așa se face că în secolul al IV-lea asistăm la o fuziune dintre cunoștințele profane și cele creștine care dacă sunt îmbinate în mod armonios se dovedesc că nu sunt incompatibile ci la fel de mult cât se poate de asemănătoare. Au existat și între păgânii antichității oameni morali care au fost un fel de precursori ai creștinismului. Iată de ce este bine să știm că sfinții trei ierarhi au avut într-un anume fel drumul pavat de înaitași care erau dornici de o cultură morală și spirituală.[100]

În acest sens una dintre principalele preocupări ai lumii secolului al IV-lea a fost cosmologia. Era vorba de cum a apărut lumea. Așa se face că în păgânism exista o concepție cosmologică eronată care demonstra că lumea este produsul zeilor și că zeii sunt cei care sunt responsabili de apariția și facerea lumii. Sfinții trei ierarhi au fost cei care pentru prima dacă au venit cu o nouă conceție despre cosmologie. Cosmosul și tot ceea ce există a fost adus în lume de un singur Dumnezeu. Sfinții trei ierarhi nu făceau nimic altceva decât să promoveze cosmologia biblică. Așa se face că începând din secolul al IV-lea cosmologia biblică a ajuns să fie cunoscută de mai toată lumea creștină. Au existat multe întrebări pe care lumea secolului al IV-lea tocmai ieșită din păgânism și le-a ridicat dar în cele din urmă ceea ce trebuie să știm este că fără nici o îndoială comsologia creștină exista în formă incipientă în Biblie. Facerea afirmă creația pământului de un singur Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl este Cel care a rânduit lumea și comsolosul prin Raționalitatea sau Cuvântul Său care este Dumnezeu Fiul. Așa se face că în secolul al IV-lea vom putea vedea implicația arhetipului intelectual în dezvoltarea unei cosmologii cât se poate de autentice și de profunde. Cosmologia fără de existența lui Dumnezeu a ajuns să fie condamnată de sfinții trei ierhari și la fel și comsologia care susținea existența unui singur Dumnezeu. Este adevărat că din secolul al IV-lea creștinismul ortodox a început să primească multe provocări care susțineau tot felul de teorii care de care mai elaborate și mai complexe. Pentru a putea să ofere un răspuns creștin ortodox sfinții părinți au trebuie să cunoască în profunzime concepțiile comsologice ale timpului lor și la fel de bine să fie cât se poate de ancorați în

---

[99] Carol S. Pearson, *The hero within: six archetype we loive by* (Harper, 2015).

[100] Este adevărăta că din secolul al IV-lea putem să vorbim de un arhetip duhovnicesc în creștinismul ortodox care s-a manifestat prin dialogul Bisericii cu cutlura și științele vremii. Acest fapt nu a mai avut loc fiindcă până în secolul al IV-lea lumea era oficial păgână și nu voia să știe de creștinismul ortodox. Sfinții trei ierhari și capadoacianul Ghergorie de Nyssa vor lansa un nou model în creștinismul ortodox: arhetipul intelectual. Acest arhetip s-a manifestat prin cunoașterea culturii și științelor vremii și un dialog cu ele pe baza învățăturii de crediță creștin ortodoxe. Iată de ce este bine să știm care sunt parametrii în care a avut loc încreștinarea culturii și științelor secolului al IV-lea. Acesta fiidncă în premieră aici avem de a face cu un arhetip intelectual creștin ortodox.

credința în Iisus. Iisus nu a venit să facă clarificată în ceea ce privește marile concepții cosmologice ale lumii dar fără doar și poate că Iisus a venit să susțină tot ceea ce este adevărul. Sfinții părinți au demonstrat că concepțiile cosmologice păgâne din antichitate se bazau pe multă munciună și la fel de bine erau incorecte științific. Hesiod a fost cel care a scris Teogonia care demonstra că zeii au fost creați. Sfinții părinți au demonstrat că este imposibil ca un dumnezeu să fie creat fiindcă el este mai presus de cauzalitate și origine. Iată prin urmare care a fost contribuția arhetipului intelectual la concepțiile cosmologice ale lumii.[101]

Un alt mediu în care la fel de bine putem să vedem contribuția arhetipului intelectual este literatura. Se sciu anual mii de romane în care sunt expuse mai multe intrigi și mai multe conflcite și neînțelegeri care ajung să facă deliciul a milioane de cititori. Fără doar și poate că romancierul de succes trebuie să fie și un foarte bun și fin intelectual. Acesta fiindcă numai un intelectual poate să facă cu adevărat literatură. Este adevărat că în zilele noastre s-a dezvoltat și un gen de subcultură în literatură în care sunt exploatate mai ales laturile erotice ale vieții omului. Prin urmare literatura este fără doar și poate o expresie a arhetipului intelectual. Din cele mai vechi vremuri omul a fost atras spre actual literar. Așa se face că din antichitate avem mai multe legende și mai multe povestiri are marilor eroi care au lăsat în urma lor fapte și acțiuni ce au ajuns să fie imortalizate în diferite creații literare. Arhetipul intelectual este unul care se manifestă prin mai multe creații dar la fel de bine și prin romane cu conținut creștin. Vom amintii aici numai trei romane din literatura mondială care au sursă de inspirație creștină: Cămașa lui Hristos, Quo Vadis și Ben Hur. Iată prin urmare că literatura a începută să fie cunoscută și în sesul creștin și este adevărat că mai multe romane sunt cele care ne spun de ceea ce înseamnă a pune în evidență temele creștinismului ortodox. Sunt multe romane în zilele noastre care sunt de inspirație creștin ortodoxă sau cel puțin creștină. Acesta fiindcă arhetipul intelectual atunci când este creștin simte nevoie să își exprima credința ce o are în Dumnezeu prin diferite creații literare. Literatura este un mediu prin care arhetipul literarar ajunge să se apropie de Dumnezeu și la fel de bine să fie una cu Dumnezeu. Este adevărat că literatura este folosită în zilele noastre și pentru a promova un mod de viață anticreștin. De ce să nu spunem că sunt mulți antihrițști care au ajuns să folosească talentul de scriitor și de poet în sens necreștin. Iată de ce este bine să fim conștienți de ceea ce este și de modul în care trebuie să se manifeste literatura. Adevărul este că literatura trebuie să fie un lucru care să ne motiveze și la fel de bine să ne înalte spiritual. Sunt mulți scriitori de litatură care la drept vorbind nu au nici un fel de mesaj serios de transmit dar care prin ideile lor negative și nihiliste ajung să influențeze pe mulți. Iată de ce este bine să ne ferim de genul nociv de literatură care există în zilele noastre. Trebuie să luăm numai ceea ce este bun și moral în literatură.[102]

Arhetipul intelectual este unul care ajunge să se manifeste și la fel de bine să ajungă la un grad mare de popularitate prin creațiile literare. Cu toții avem un roman dacă nu mai multe pe care îl preferăm sau le preferăm fiindcă romanele și cărțile bune ne fac viața mai frumoasă. Trebuie să știm însă că nu toți scriitorii au intenții bune atunci când scriu. În zielel noastre s-a ajuns ca până și marii atei să scrie și să își prezite cât mai mieros ideile și concepțiile. Este bine să evităm astfel de scrieri și să știm că o carte care deși este bine scrisă dar care are o ideologie atee sau distructivă nu ne este de nici un folos. Trebuie să ne axăm în lecturile noastre pe tot ceea ce ne ne face să ne lărgim orizonturile și la fel de bine pe ceea ce ne face să fim cât se poate de deschiși față de marile teme literare. Literatura este un lucru care în zilele noastre a ajuns să producă miloane sau poate chiar miliarde de euro. Acesta fiindcă sunt romane care se vând uneori în sute de mi de exemplare. Iată de ce este bine să știm că în cele din urmă calitatea unui roman nu depinde numărul de exemplare vândute ci de ceea ce ne comunică. Romanele creștine sunt din ce în ce mai puține în zilele noastre fiindcă sunt din ce în ce mai mulți cei din arhetipul intelectual care iau în serios tematica creștină. Se consideră de mulți din arhetipul intelectual că tematica creștină este învechită și anostă. Apar foarte multe romane care susțin credința în civilizații extratareste și faptul că în cele din urmă omul va ajunge să funcționeze cu aceste civlizații. Romanul SF este un roman care a apărut recent și care are mare popularitate în zilele noastre. Iisus nu trebuie să fie popular fiindcă El este dincolo

---

[101] Mihail Stanciu, *Sensul creației: acualitatea cosmologiei sfântului Maxim Mărturisitorul* (Slobozia, 2001).

[102] Moralitatea în literatură tinde să devină o temă perifarită a timpului nostru. Găsim în zilele noastre romane în care eroii sunt oameni împătimiți care nu fac decât să dea curs pornirilor lor animale și în acest sens să ajungă adevărate modele de urmat pentru cititori. Prin urmare este bine să fim cât se poate de ancorați și de versați în moralitate și la fel de bine să căutăm să citim numai cărțile care ajung să ne susțină în moralitate și în tot ceea ce ține de ea. Realitatea este că sunt mulți din arhetipul intelectual care dșei posedă în mod nativ un dar de a scrie nu fac decât să scrie minciuni și prostii pentru a contamina în acest sens pe câți mai mulți cu mizeria lăuntrică de care sunt ei ei plini. Iată de ce trebuie să avem discernământ atunci când le alegem lecturile fiindcă trebuie să studiem num ai ceea ce este cu adevărat folositor pentru noi și sufletele noastre.

de orice popularitate dar trebuie să știm că nu este un păcat a Îl face popular pe Iisus în literatură fiindcă în acest mod vom ajunge în cele din urmă să ne dăm seama că am ajutat Biserica în misiunea ei. Iată de ce este bine să știm că viața duhovnicească a arhetipului intelectual trebuie să fie una cât se poate de profundă și ajunge la profunzime numai prin trăirea marilor adevături creștine care sunt și mântuitoare. Asemenea cum Iisus s-a schimbat la față pe muntele Tabor la fel de bine și lieratura creștin ortodoxă trebuie să se schimbe la față în sens duhovnicesc și trebuie să își dea seama că în nici un fel a populariza idei și teme creștin ortodoxe nu este un lucru învechit și anost.[103]

Arhetipul intelectual este unul creator. Acesta fiindcă în el se simte nevoie de a face care este cât se poate de firească intelectului. În acest sens una dintre cele mai cunoscute creații ale arhetipuljui intelectul este civilizația. Avem nevoie de civilizație fiindcă ea este cea care la un anumit nivel face deosebirea dintre om și animal. Omul este cel care își face civilizație pentru ca în acest sens toți cei care trăiesc în civlizație să ajungă să beneficeze de pe urma ei. S-a spus că o civilizație este una care apare odată ce a fost găsit primul cuvânt scris. Aceasta fiindcă trebuie să fim cât se poate de atenți cu ceea ce înseamnă și ceea ce este civlizația pentru noi. Prin urmare ce este o civilizație? Mult sunt tentanți să creadă că civlizația și cultura sunt identice. Adevărul este că civilizația și cultura nu sunt identice ci deși ase aseamănă sunt unele lucruri care se diferențiază. Civilizația este un nivel înalt de dezvoltare a unei societății. Sunt în acest sens societăți primitive cum sunt triburile și sunt societăți cu un grad mare de dezvoltare care sunt civilizațiile moderne. Prin urmare când vorbim de o civilizație vorbim de un nivel înalt de dezvoltare a unei societăți. La fel de bine cvilizația implică cu sint două aspecte: 1. spiritual și 2. material. Nu trebuie să credem că civilizația este un lucru care se manifestă numai în sens material. Sunt mai multe concepții și principii spirituale care ajung să definească o civilizație. Aceasta fiindcă civilizația este un lucru care este o noțiune amplă și mult mai cuprinzătoare decât ar putea să creadă unii. Avem nevoie de civilizație și societățile și statele cu adevărat reușite sunt cele care crează civilizații. În acest sens este cât se poate de adevărat că arhetipul intelectual este unul care are un rol fundamental în ceea ce privește civlizația. Acesta fiindcă atunci când mai multe minți se unesc într-un ideal comun fără doar și poate că apare civlizația. Civilizația este o realitate a lumii noastre și ea ne face să fim cât se poate de unotari cu semnii noștrii. Acesta fiindcă cu toți avem o motivație comună: acea de a crea o civilizație. Omul civilizat nu este numai un instrument pasiv în mâna civlizației ci la fel de bine și el este chemat să își aducă aportul la civilizație.[104]

Civilizația este un lucru care vine de la Dumnezeu fiindcă Dumnezeu ne-a creat ca fături raționale sau mai bine spus ca făpturi cât se poate de prinse în procesul de a avansa. La un anumit nivel civilizația este un proces de auto-depășire. Avem nevoie să ne auto-depășim fiindcă numai în acest mod ajungem să dăm curs arhetipului intelectual care poate devenii un motiv de unitate și de unire a tuturor. Sunt multe motive pentru care oamenii ajung să se unească în această lume dar poate una dintre cele mai trainice uniri ale omului este fără doar și poate unirea pe care el o are în ceea ce privește civlizația. Civilizația este un bun care definește gradul de unire la care a ajuns arhetipul intelectual. Acolo unde nu este unire în cadrul arhetipului intelectual este foarte adevărat că nu poate să existe nici civilizația. Acesta fiindcă civilizația este un fapt care întotdeauna presupune arhetipul intelectual. Când cei din arhetipul intelectual ajung să își unească forțele este adevărat că se ajunge în cele din urmă la civlizația. Acesta fiindcă civilizația este un fapt ce ne face să fim cât se poate de ancorați în în lumea ahrtipului intelectual. Arhetipul intelectual este un lucru dinamic și nu unul static. El este cel care face invenții, organizează viața omului, asociază diferitele științe pentru o mai bună colaborare și în cele din urmă face ca societatea umană să prospere. Este bine să știm în acest sens care este menirea arhtipului intelectual. Menirea arhetipului intelectual este acea de a crea civilizații și la fel de bine de a le menține. Sunt și civiliații care la scurt timp după ce s-au ridicat au ajuns să se năruie fiindcă nu au avut unire și unitate în arhetipul intelectual. În ziele noastre se consideră de mulți că arhetipul intelectual este unul folositor dacă el ajunge să ne îmbogățească. Adevărul este că arhetipul intelectual este unul care nu ajunge să ne îmbogățească ci mai mult ajunge să ne facă să dăm seama de importanța civilizației. Civilizația este prin urmare un lucru care este bun

[103] Sergiu Ciocârlan, *Literatura în lumina ortodoxiei* (Editura Coresi, 2017).

[104] Trăim vremuri când din ce în ce mai puține persoane sunt angajate în procesul de a crea o civlizație fiindcă se consideră că în cele din urmă acest fapt nu are nici o semnificație pe termen lung. Arhetipul intelectual este cel care stă la baza civilizației fiindcă el este cel care ne face să fim cât se poate de deschiși în spre lumea din jur și la fel de bine poate să organizeze viața în așa fel că în cele din urmă va ajunge să fie frumoasă și armonioasă. Prin urmare arhetipul intelectual este unul care este chemat să lucreze în sensul civilizației. Acesta fiindcă civilizația este un fapt care duce la tot ceea ce este bine și la tot ceea ce este frumos. O civlizație nu este produsul unei singure minți ci la fel de bine a unui întreg arhetip. Este vorba despre arhetipul intelectual.

pentru mai mulți dar care la fel de bine trebuie să își aducă aportul lor la facerea civilizației. Civilizația este în a acest sens un lucru care se bazează pe arhetipul intelectual ca pe un pilon. Trăim vremuri în care sunt din ce în ce mai mulți din arhetipul intelectual care doresc să ajungă să creeze civilizație. Acesta fiindcă în cele din urmă civilizația este cea care duce umanitatea înainte. Avem nevoie să ducem umanitatea înainte și acest lucru poate să fie făcut din arhetipul intelectual. Fie că sunt cărți, programe de computer, mașini, fabrici și insturmente agricole în cele din urmă toate acestea sunt cele care ne vor face să creăm o civiliație autentică. Rolul arhetipului duhovniecsc este unul destul de mare în acest sens.[105]

Un profesor a dat fiecărui student ca temă pentru lecția de săptămâna viitoare să ia o cutie de carton și pentru fiecare persoană care îi supara, pe care nu pot să o sufere și să o ierte să pună în cutie câte o piersică, pe care să fie lipită o eticheta cu numele persoanei respective. Timp de o săptămâna, studenții au avut obligația să poarte permanent cutia cu ei: în casă, în mașină, la lecții, chiar și noaptea să și-o pună la capul patului. Studenții au fost amuzați de lecție la început și fiecare a scris cu ardoare o mulțime de nume, rămase în memorie încă din copilărie. Apoi, încetul cu încetul, pe măsură ce zilele treceau studenții adăugau nume ale oamenilor pe care îi întâlneau și care considerau ei că au un comportament de neiertat. Fiecare a început să observe că devenea cutia din ce în ce mai grea. Piersicile așezate în ea la începutul săptămânii începuseră să se descompună într-o masă lipicioasă, cu miros dezgustător și stricăciunea se întindea foarte repede și la celelalte. O problemă dificilă mai era și faptul că fiecare era dator să o poarte permanent, să aibă grijă de ea, să nu o uite prin magazine, în autobuz, la vreun restaurant, la întâlnire, la masă, la baie, mai ales că numele și adresa fiecărui student, ca și tema experimentului, erau scrise chiar pe pungă. În plus, cartonul cutiei se stricase și ea ajunsese într-o stare jalnică: cu mare greutate mai putea să faca față sarcinii sale. Fiecare a înțeles foarte repede și clar lecția pe care a încercat să le-o explice profesorul când s-au revăzut după o săptămană și anume că acea cutie pe care o căraseră cu ei o săptămâna întreagă nu a fost decât expresia greutății spirituale pe care o purtăm cu noi, atunci când strângem în noi ură, invidie, răceala față de alte persoane. De multe ori credem că a ierta pe cineva este un favor pe care i-l facem acelei persoane. În realitate însă, acesta este cel mai mare favor pe care ni-l putem face chiar nouă înșine.

Pilda de mai sus este una care se leagă foarte mult de arhetipul intelectual. Mintea noastră este cea care ajunge să rețină tot ceea ce nu este pe placul nostru și la fel de bine ea este cea care ne face să ține minte tot ceea ce este neplăcut. Sunt mulți dintre noi care fără doar și poate ajung să se folosească de minte pentru tot ceea ce este rău și pentru tot ceea ce este neplăcut. Acesta fiindcă mintea este la un anumit nivel ca un depozit. Arhetipul intelectual ajunge să depoziteze în ea de multe ori negativități și tot ceea ce este rău în această lume. Trebuie să știm să ne autocontrotăm mintea și să o facem să rețină numai ceea ce este folositor și ceea ce este constructiv pentru noi. S-a mai spus de mulți că mintea este asemenea unei mori. Ea ajunge să macine ceea ce depozităm în ea. Dacă ajungem să depozităm grâu curat mintea ca o moară ne va fi de folos. Dacă ajungem să depozităm mizerie mintea ca o moară va ajunge să ne infecteze. Iată de ce arhetipul intelectual este unul care este chemat să exerseze autocontrolul.[106]

Arhetipul intelectual este la fel de bine și unul antropologic. Acesta fiindcă problema existenței omului este una care din cele mai vfechi vremuri a continuat să frământe pe arhetipul intelectual. Arhetipul intelectual prin urmare este interesat de ceea ce este om și la fel de bine de direcția în care se îndreaptă omul. Acesta fiindcă omul este un lucru care este centrul de studiu la mai multe discipline științifice. Trebuie să fim acorați în problematica omului și să ne dăm seama că omul este pentru noi un lucru care poate să fie definit numai de existența lui Dumnezeu. Sunt din ce în ce mai mulți în zilele noastre care vor să îl separe pe om de Dumnezeu și să facă din om o ființă autonomă. Acesta fiindcă ei consideră că omul nu mai trebuie să aibă nici o legătură cu Dumnezeu. Omul devine astfel centrul existenței și nu Dumenzeu. Pentru mulți în care orgoliile sunt mari este cât se poate de adevărat că problema legată de om ca ființă dependentă de Dumenzeu este inconvenientă fiindcă ei vor să facă din om o ființă care este strict legată de sine și care nu are nici un lucru de a face cu Dumnezeu. Ființa omului este una care fără doar și poate simte un fel de nostalgie a comuniunii cu Dumnezeu. Comuniunea

---

[105] Radu Teodorescu, *Muntele Athos: loc al civilizației duhovnicești în lumea contemporană* (Cugir, 2006).

[106] Arhetipul intelectual care nu știe să se autocontreoleze este foarte adevărat că este pe o linie moartă în viața lui. Arhetipul intelectual prin urmare este un lucru pe care trebuie să îl accentuiem și la fel de bine pe care trebuie să îl avem în vedere. Viața duhovnicească este un lucru cât se poate de legat de arhetipul intelectual fiindcă în primul rând trebuie să ne înduhovnicim mintea. Mintea este la un anumit livel locul din care se conduce sufletul și prin urmare trebuie să je cunoaștem propria minte. Mintea noastră este un lucru care ne face să fim cât se poate de deeschiși în spre Dumnezeu și la fel de bine să ducem o viață cu Dumnezeu. Așa se face că în cele din urmă în cadrul arhetipului intelectual ajungem să vorbim despre un arhetip intelectual înduhovnicit.

cu Dumnezeu este prin urmare un lucru care afectează și pe arhetipul intelectual fiindcă acest arhetip în cele din urmă va ajunge să fie cât se poate de legat de Cauza Supremă a lucrurilor. Iată de ce este bine să știm să fim cât se poate de buni cunoscători ai arhetipului intelectual. Arhetipul intelectual este unul care se elagă de antropologie fiindcă mintea omului este parte din trupul lui și în acest sens este adevărat că mintea omului este cea care ne face să fim cât se poate de deschiși în spre problematica omului. Mintea omului însă nu trebuie să rămână străină față de viața duhovnicească ci la fel de bine să fie cât se poate de mult legată de ea. Acesta fiindcă o minte înduhovnicită este mult superioară unei minți carnale care are de a face numai cu pornirile pătimașe din om. În cele din urmă omul ajunge să fie definit de ceea ce are omul în mintea lui.[107]

Un alt aspect în care arhetipul intelectul este unul care se leagă de viața duhovnicească este moralitatea. Sunt din ce în ce mai mulți care susțin că nu contează ce viață morală duce un mare savant în cele din urmă ceea ce contează sunt rezultatele pe care le obține în laborator. Să fie acest lucru așa? Să nu conteze deloc viața morală pentru un mare savant sau pentru un intelectual? Cu siguranță că viața morală joacă un rol major pentru un intelectual și pentru un om de caracter. Acesta fiindcă moralitatea nu este deprinsă numai sentimente ci la fel de bine și mental. Pentru a știi ceea ce este moral și ceea ce este imoral omul trebuie la un anumit nivel să facă efortul de a studia pe sfinții părinți ai Bisericii. Studiul sfinților părinți este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. Viața duhovnicească este un fapt care se câștigă și prin moralitate. Sunt mulți care susțin că un savant poate să fie ateu fiindcă ceea ce contează în cele din urmă sunt descoperirile lui și contribuția pe care el o aduce lumii științei. Totuși, creștinul ortodox autentic își va da seama că moralitatea are un loc important în viața duhovnicească. Iată de ce este bine să fim cât se poate de atenți cu ceea ce este viața duhovnicească și la fel de bine să ne dăm seama că ea se leagă de viața morală. Aparent pentru mulți nu există nici un fel de legătură dintre viața duhovnicească și moralitate. Acesta fiindcă se crede că aceste noțiuni nu au nimic în comun și la fel de bine sunt incompatibile. Arhetipul intelectual este unul care este profund ancorat în moralitate fiindcă în firea lucrurilor mintea omului simte ceea ce este moral și ceea ce nu este moral. Prin urmare mintea nu este umn lucru străin de moralitate. La fel de bine mintea este cea care conferă omului și creștinului ortodox un simț al moralității și a tot ceea ce este frumos și bun. Iată cum se elagă mintea de noțiunea de moralitate. Moralitatea este un lucru care în mare parte pornește din conștiința omului care este după teologia creștin ortodox glasul lui Dumnezeu în om. Prin moralitatea din conștiință Dumnezeu este Cel care necheamă la Sine și ne face să primim cuvintele Lui.[108]

Prin urmare, mai înainte de a devebii propovăduitori ai moralității ca și creștini ortodocși trebuie să fim cât se poate de ancorați în moralitate. Arhetipul intelectul este un arhetip al moralității fiindcă moralitatea este un lucru pe care ajungem să îl trăim în mintea noastră mai întâi și prin minte moralitatea ajunge să pătrundă în tot sufletul. Iată de ce spune că există o legătură între moralitate și arhetipul intelectual. Arhetipul intelectual este o realitate care ne leagă de viața duhovnicească prin moralitate. Moralitatea arhetipului intelectual este unul care atunci când este practicată în timp lung și cu multă acrivie duce în cele din urmă la înduhovnicire. Iată prin urmare cum în cadrul arhetipului intelectual avem de a face atât cu moralitatea cât și cu viața duhovnicească ce sunt două noțiuni ce nu pot în nici un fel să fie separate una de alta. Sunt din ce în ce mai mulți care sunt de părere că arhetipul intelectual nu are nimic de a face cu viața morală fiindcă acest arhetip nu trebuie să aibă nimic moral în el. Așa se face că tot mai mulți savanți ai lumii de azi ajung să considere că ateismul este o opțiune cât se poate de bună și de profitabilă. A fi ateu și savant este un lucru cât se poaet de fires cîn zilele noastre fiindcă în cele din urmă credința șui știința nu au nimic în comun. Ei bine o astfel de poziție trebuie să știm că în sens creștin ortodox este imorală. Știința este un lucru care este complementar credinței și Dumnezeu nu a voit ca să trăim într-o lume în care știința și credința să nu aibă nimic de a face una cu cealaltă. Este bine să știm că arhetipul intelectual este unul ce este definit de moralitate și de tot ceea ce ține de moralitate. Acesta fiindcă

---

[107] Henrik Fexeus, *Arta de a citii gândurile* (Editura Trei, 2014).

[108] Moralitatea este un lucru care duce la Dumnezeu și la fel de bine face mintea să fie cât se poate de angajată în procesul moralei. Creștinii ortodocși mai înainte de a fi propovăduitori ai moralei la fel de bine trebuie să fie exemple de moralitate. Ei vor ajunge exemple ce moralitate dacă vor asculta glasul conștiinței din ei și vor face tot ceea ce pot să facă voia lui Dumnezeu. Viața duhovnicească este un lucru care fără doar și poate ne face să fim cât se poate de atenți cu tot ceea ce este moral și care fără doar și poate că în cele din urmă ajunge să se raporteze și la mintea omului. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu mintea noastră fiindcă ea este cea care ne va indica de la sine ceea ce este moral și ceea ce este imoral. Sunt mulți care consideră că mineta nu are ce să ne spună în cazul unor situații dificile cum ar fii eutanasia. Este eutanasia morală sau imorală? Să lași un om în comă să moară sau nu? Mintea noastră ne spune că eutanasia este un lucru imoral fiindcă viața umană trebuie să fie păstrată în orice fel s-ar afla ea.

moralitatea este o realitate ce ne duce în spre Dumnezeu și tot ceea ce ține de credința în Dumnezeu. Pentru a fi promotori ale moralității trebuie să știm ceea ce este moralitatea și la fel de bine cum se manifestă ea. Așa se face că de multe ori putem să găsim arhetipul intelectual în persoana unui moralist care încearcă să ne facă să înțelegem că este în firea lucrurilor să fim oameni morali. Dumnezeu a făcut ca firea noastră să timtă ceea ce este moral și la fel de bine să evite ceea ce este imoral.[109]

CAPITOLUL 6

ARHETIPUL SACERDOTAL (CONDUCĂTOR)

Sacerdoțiul sau preoția este un lucru pe care îl întâlnim din primele zile ale umanității. Biblia ne spune cât se poate de clar că primii frați din lume, Abel și Cain, odată ce au ajuns la maturitate au simțit nevoia să aducă jertfe lui Dumnezeu din bunurile lor. Faptul în sine s-a încheiat tragic: Cain avea să îl omoare din invidie pe Abel fiindcă Dumnezeu a privit cu bunăvoință la jertfa lui Abel care a fost adusă din ce avea el mai bun și El a ignorat jertfa lui Cain care a fost una de mântuială. Sunt mulți în zilele noastre care nu vor să creadă acest lucru: prima pereche de frați din lume, primii copii ai lui Adam și Eva au simțit nevoia să jertfeacă lui Dumnezeu? Să nu fie asta doar un mit pe care l-a consemnat Sfântul profet Moise? Nu avem nici un motiv să credem că Moise a mințit atunci când în cartea Facerii ne-a spus că primii frații ambii au voit să aducă jertfe lui Dumnezeu. Ceea ce învățăm este că putem să aducem jertfe lui Dumnezeu dar acest lucru nu este imediat și automat pe placul lui Dumnezeu. Putem vedea și în zilele noastre preoți care sunt preoți numai cu numele dar cu fapte sunt departe de ceea ce este preoția și de modul în care se manifestă preoția. Nevoia de a jertfi lui Dumenzeu a lui Cain și Abel este poate primul arhetip sacerdotal pe care îl găsim în istoria lumii. Aceasta fiindcă cu adevărat trebuie să mărturism că există un arhetip sacerdotal. Acest arhetip sacerdotal s-a manifestat din cele mai vechi timpuri prin nevoia de a îi aduce jertfă lui Dumenzeu ca mulțumire pentru toate binefacerile pe care le-a revărsat asupra noastră. În acest sens preoția este un lucru cu care cineva se naște. Mai bine zis prin naștere unii sunt înclinați în spre preoție. Alții ajung să își găsească chemarea preoțească mai târziu în viață în urma unor evenimente mai mult sau mai puțin personale. Ceea ce aflăm din vocația preoțească este că în creștinismul ortodox se manifestă un arhetip saceredotal care îi face pe unii să dorească să jertfească lui Dumnezeu. Știm că jerfa a fost în Vechiul Testament sângereoasă. Lui Dumnezeu i se aduceau jerfe de miei (jertfa pascală a evreilor), turturele sau viței. Iată prin urmare o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Sunt unii care la un moment dar în firea lor simt nevoia să jertfească lui Dumnezeu acest lucru este o manifestare a arhetipului sacerdotal despre care vom vorbii mai mult în rândurile care vor urma.[110]

Nevoia de a jertfii lui Dumnezeu este un lucru pe care nu toți oamenii îl simt. Acesta fiindcă se consideră că în sine trebuie să ai o chemare specială pentru acest lucru. Jertfa este prin urmare o realitate care ține de preoție. Nu poți să cu cu adevărat un preot adevărat dacă nu simți nevoia să jerfești. Așa se face că jertfele pe care le aduceau evreii în Vechiul Testament erau destul de costisitoare. Prin jerfele care se aduceau în Vechiul Testament se urmărea să se ceară mila lui Dumnezeu și la fel de bine și ietarea de păcate. Iertarea de păcate este un lucru care se manifestă în creștinismul ortodox prin faptul că se face un altar care este o masă specială peste care se aduc jerfele lui Dumnezeu. Sfântul apostol Pavel îi avertiza pe creștinii din secolul I că a mânca din carnea jertfită zeilor este un păcat fiindcă acea carne este spurcată. Este evident în acest sens că există o evoluție a ideii de jertfă în peoția creștină. Acesta fiindcă după cum am spus sunt mai mulți creștini ortodocși care la un moment dat simt nevoia puternică să jertfească lui Dumnezeu și la fel de bine să slujească lui Dumnezeu. Creștinismul ortodox a înțeles acest lucru și în cele din urmă a ajuns să dedice un loc special preoților. Știm că preoția este pe mai multe nivele: 1. episcop, 2. preot, și 3,. diacon. Acesta fiindcă sunt unii care simt mai mult nevoia de a jerfii lui Dumnezeu în timp ce alții sint mai puțin nevoia de a jerfii lui Dumnezeu. Nu poate să fie

---

[109] Hristos Yannaras, *Libertatea moralei* (București, 2004).

[110] Nevoia de jerfi lui Dumnezeu a fost una universală în lumea antică. Așa se face că până și păgânii jertfeau zeilor. Să fie oare jertfa lor una plăcută lui Dumnezeu? Realitatea era că păgânii nu jertfeau zeilor ci demonilor. Mai mulți sfinți părinți ne spun că idolii din vechime au fost mai mult demoni. Iată prin urmare că omul nu a simțiit nevoia să jertfească numai lui Dumnezeu ci și demonilor. Iată de ce este bine să știm care este sensul duhovnicesc al jertfei aduse lui Dumnezeu. Să nu uităm că în antichitate au existat culte care jertfeau chiar și ființe umane zeilor. Acest fapt ne spune că cu adevărat jertfa în fața zeilor era mai mult o jertfă adusă demonilor. Au existat în trecutul lumii demonolatrii sau cei care adorau pe demoni și care considerau că jertfele nu trebuie să fie aduse lui Dumnezeu ci mai mult demonilor. Iată cum jerfa în fața zeilor era un act de demonolatrie.

vorba în creștinismul ortodox de preoția fără idea de jerfă. În acest sens în Biserica Creștin Ortodoxă exsită o înțelegere profundă a noțiunii de jertfă. Iisus a venit și a introdus jertfa fără de sânge: pâine și vin. De ce aduc preoții jertfă de pâine și vin lui Dumnezeu? Ei fac acest lucru pentru a mulțumiii lui Dumnezeu și la fel de bine pentru iertarea de păcate. Trebuie să știm că ietarea de păcate este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Cu toții păcătuim și facem păcate mai mari sau mai mici dar în cele din urmă ceea ce trebuie să știm că este prin jerfa pe care o aduce preotul de pâine și vin în fața lui Dumnezeu putem să obținem irtarea de păcate.[111]

Prin urmare este adevărag că preoția este o vocație care cel mai bine se manifestă prin arhetipul sacerdotal. Sacedoțiu este cel care dorește să slujească lui Dumnezeu și să aducă pe câți mai muți la Dumnezeu fiindcă în acest fel se împlinește în cele din urmă în persoana respectivă arhetipul sacerdotal. Poate pentru mai mulți va părea cât se poate de nepotrivit să vorbim de un arhetip sacerdotal dar în cele din urmă este cât se poate de adevărat că există un astfel de arhetip care se manifestă profund în unii ce doresc să ajungă preoți. Iată ce ne spunea în acest sens părintele Dumitru Zamisnicu (1910-1974): "preotul nu trebuie să fie numai luminos, ci și fierbinte, învăpăiat, căci altfel i se potrivesc cele zise episcopului din Laudiceia: ”Fiindcă nu ești fierbinte, ci numai căldicel, te voi scuipa din gura Mea”. Iar de grăiești Dumnezeieștile cuvinte, nu fă lucrurile satanei; de slujești cu îngerii în Dumnezeiescul Lăcaș, ieșind afară din el nu umbla cu dracii, spre a nu mânia pe Dumnezeu. Nu poți fi păstor dacă nu iubești pe Hristos din toată inima, adică făcându-I toate poruncile, pentru că păstorul va da socoteală de toate sufletele cele pierdute."[112] Din rândurile de mai sus este cât se poate de evident că preotul este o persoană care din iubire de Dumnezeu vrea să îl slujească pe Dumnezeu și să reducă toată viața lui Dumnezeu. În același timp preotul este unul care prin arhetipul sacerdotal ajunge să conștientizeze lucarea diavolului (a celui rău) în această lume. El își poate da seama în acest sens că are libertatea de a nu slujii diavolului ci de a merge pe căile lui Dumnezeu. Arhetipul sacerdotal este unul care păește pe calea slujirii lui Dumnezeu și în tot ceea ce face se raportează la Dumnezeu și la tot ceea ce ține de El. Iată de ce este bine să slujim lui Dumnezeu și la fel de bine să îi încurajăm pe cei care simt vocația preoțească a arhetipului sacerdotal. După cum am spus, în creșitinsimul ortodox nu înseamnă că dacă sunt preoți numai ei ajung să se mântuiască. Mântuiarea este deshcisă pentru toată lumea și este bine să știm că și laicii se pot mântui fără să se preoțească. Totuși, după cum am spus unii se simt mai atrași de viața cu Dumnezeu în timp ce alții se simt mai puțini atrași de viața cu Dumnezeu.[113]

Este prin urmare adevărat că preotul nu este călugăm ci mai mult el este o persoană care trăiește în lume și prin urmare se confruntă cu problemele lumii. Pentru acest lucru preotul este cel care dorește să aducă pe cât mai mulți la cunoașterea lui Dumnezeu. Sunt mulți care au ajuns să se perfecționeze în slujirea lui Dumnezeu și doresc să o comunice și celor din jurul lor fiindcă acest fapt este ceea ce face să trăim într-o societate mai sănătoasă. În acest sens este adevărat că preocupările preotului din arhetipul sacerdotal în cele din urmă vor ajunge să îi influențeze și pe cei din jurul lor. Iată ce spunea în acest sens părintele Iulian Soicescu (1911-1996): "Nu cred că poate fi un preot de mir bun, fără o preoteasă bună. După preoție, o socotesc pe soția mea cel mai de preț dar pe care mi l-a dat Dumnezeu. Peste tot și totdeauna m-a însoțit îndeaproape, sprijinindu-mă. O preoteasă excepțională, care și-a înțeles menirea și a consimțit să facă sacrificiile necesare, deloc mici."[114] Prin urmare prima care este influențată de viața arhetipul sacerdotal al preotului este familia lui. Este în acest sens adevărat că preotul se simte la un anumit nivel cât se poate de susținut de familie. Este greu pentru cineva să devină preot dacă nu găsește susținere în viața lui. Slujirea preoțească trebuie să fie încurajată de familia preotului care în cele din urmă va ajunge să aduce pe câți mai mulți la Dumnezeu. Venirea lui Iisus Hristos în lume a schimbat foarte mult modul în care înțelegem preoția și la fel de bine modul în care este practicată preoția. Dacă

---

[111] Alexander Schmemann, *Euharistia* (București, 2012 reeditare).

[112] Dumitru Zamisnicu, *Credința în zeghe. Preot Dumitru Zamisnicu – Evocări*, Ediția 1, Editura Universitas XXI, Iași, 2013, p. 86.

[113] Atracția față de Dumnezeu se manifestă printr-o iubire profundă de Dumnezeu și prin tot ceea ce ține de slujirea lui Dumnezeu. Este prin urmare adevărat că unii se simt mult mai atrași de Dumnezeu decât alții și că această atracție nu este identică la toți. Acest fapt nu înseamnă că cei care nu se preoțesc nu pot să se mântuiască. Mântuirea este un lucru care se leagă de preoție fiindcă preotul este cel care aduce jertfe lui Dumnezeu și în vederea mântuirii. După cum am spus în zilele noastre se consideră că jertfa finală este jertfa nesângeroasă. Iată de ce este bine să fim cât se poate de conștienți de tot ceea ce implică preoția și de modul în care se manifestă ea. Preoția este un lucru care a ajuns să fie legiferat de Sfântul prooroc Moise când a determinat ca în Israel toți cei din seminția lui Levi să fie preoți.

[114] Costion Nicolescu, *Un preot de foc. Părintele Iulian*, Ediția 1, Editura Bizantină, București, 2000, p. 24.

până la Iisus jertfele aduce lui Dumnezeu erau sângeroasă de la Iisus ele au devenit nesângeroase. Dacă până la Iisus preoția era aleasă în Israel din seminția lui Levi este cât se poate de adevărat că după Iisus preoția a devenit mai mult o problemă de vocație. Este adevărat că Iisus a ales apostoli din oameni simpli, din pescari. Totuși, prin harul lui Dumnezeu acești pescari au ajuns să fie cât se poate de înțelepți și să fie capabili să dea mărturie despre Iisus în fața mari marilor acestei lumi. Apostolii au fost la un anumit nivel o extensie a preoției lui Iisus.[115]

Este prin urmare adevărat că Iisus este Cel care a lansat noua preoție care nu se mai rezuma numai la poporul ales ci la fel de bine cuprindea pe toți cei care credeau în El. Prin urmare oricine crede în Iisus are calea deschisă în spre preoție. Totuși unii simt această chemare în spre preoția ca o vocație sau mai bine spus ca o manifestare a arhetipului sacerdotal. Nu trebuie să confudăm preoția pe care a venit să o facă Iisus cu preoția diferitelor culte păgâne din lumea antică sau din zilele noastre. Preotul este cel care după ce stă mai mult timp și se analizează își dă seama că este chemat să slujească lui lui Dumnezeu. Acest lucru este ceea ce arhetipul sacerdonal este denumit ca fiind vocația preoțească. Trebuie să ai vocație preoțească să fi cu adevărat preot. Acesta nu fiindcă oricine nu ar putea să jerfească lui Iisus dar fără doar și poate această slujire a lui Iisus este un lucru cât se poate de activ și de profund în viața omului. Vocația sacerdotată este în acest sens o vocație a arhetipului sacrdotal care îl face pe om să vrea să trăiască numai pentru Dumnezeu. În acest sens în creștinismul ortodox s-a creat ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca fiind un ritual prin care omul ajunge să slujească lui Dumnezeu. Arhetipul sacerdotal ajunge să se definească la un anumit nivel de ritualul liturgic fiindcă acesta este unul care în cele din multe cazuri a fost râduit de Dumnezeu. În Vechiul Testament Dumnezeu i-a spus lui Moise cum trebuie să fie alcătuit cultul sau mai bine spus slujirea lui Dumenzeu. Acesta fiidncă nu oricine și oricum poate să îi slujeacă lui Dumnezeu. Slujirea lui Dumnezeu aduce cu sine anumite exigențe și anumite condiții pe care preotul trebuie să le respecte. Iată de ce este cât se poate de adevărat că în cazul arhetipului sacerdotal avem de a face cu o vocație. Vocația este un lucru pe care oricine îl simte în spre o anumită meserie sau în spre o anumită slujbă față de care se simte atras. Toți omenii se simt atrași de Dumnezeu dar nu toți oamenii vor să fie zi și noaște în sujba lui Dumnezeu arhetipul sacerdonal dorește să fie tot timpul în slujba lui Dumnezeu și slujirea lui Dumnezeu este un fapt care simte că în întărește și îl împlinește. Este evident că nu poate să existe un arhetip sacerdotal fără de vocație, fără de chemarea de a slujii lui Dumnezeu și la fel de bine fără de voința de a te dedica deplin și total lui Dumnzeu. Se așteaptă în acest sens din partea preotului să fie o persoană care să fie cu adevărat deosebită. Sunt mulți care sunt cât se poate de dezinteresați cu problema slujirii lui Dumnezeu. După cum am spus, au fost omanei care au fost inpsirați de Dumnezeu pentru a definii modul în care omul (preotul) trebuie să îi slujească lui Dumnezeu.[116]

Devine cât se poate de clar în acest sens că unele persoane manifestă o înclinație sau mai bine o vocație spre arhetipul sacerdotal. Arhetipul sacerdotal în zilele noastre este o extensie a preoției și arhieriei care vine de la Hristos. Iată prin urmare că Hristos este Cel care cheamă la slujire pe preoți prin arhetipul sacerdotal. Acești preoți vor studia mai apoi în facultățile de teologie cum se cuvine cel mai bine să Îl slujească pe Dumnezeu. Este adevărat că preoții sunt în acest sens cu un pas mai prejos decât călugării care se retrag din lume și ajung să trăiască explusiv numai pentru Hristos. Totuși, în lumea noastră există loc și pentru preoți care sunt fără doar și poate expresie a prezenței lui Hristos în lume. Iisus a voit să întemeieze o nouă preoție, o preoție care să comunice și să conducă umanitatea în spre unul și același Dumnezeu și la fel de bine săî îi facă pe oameni conștienți de prezența lui Dumnezeu. Adevărul este că sunt unii care simt vocația slujirii lui Dumnezeu din arhetipul sacerdonal dar nu dau curs ei fiindcă sunt mult prea ocupați cu problematica și cu lumea din jur. Există în acest sens o antagonie continuă dintre cățile lumii și căile arhetipului sacerdotal. Arhetipul sacerdotal este pus să trăiască în această lume dar să nu se lase contaminat de ea. Cineva spunea că duhovnicii sunt asemenea sării din mare care prin proprietățile ei de sare (har) ajunge să elimine toate mizerile (păcatele) care se deversează prin fluvii în mare. Sfântul Ioan Hrisostom este cel care susține că la un anume nivel preoția se manifestă prin asemnănarea cu slujirea îngerilor. Acesta fiindcă și îngerii din cer aduc slujbă lui Dumnezeu. La fel de bine și

---

[115] Stelian Tofană, *Iisus Hristos, arhiereu veșnic duopă episctola către evrei* (Cluj, 2001).

[116] Slujirea lui Dumnezeu este un act fundamental și pentru acest lucru este nevoie de o pregătire aparte. Așa se face că în zilele noastre au apărut școlile de teologie creștin ortodoxă unde sunt pregătiți viitorii preoți și la fel de bine viitorii slujitori ai lui Dumnezeu. În acest sens orice preot trebuie să fie mai întâi de toate un bun teolog creștin ortodox. Prin aceasta înțelegem că el trebuie să cunoască foarte bine marile adevăruri de credință ale creștinsimului ortodox și la fel de bine să le propovăduiască și altora. Preoția creștin ortodoxă este una care se câștigă nu atât de mult prin hirotonie ci mai mult prin vrednicie. Acesta fiindcă preotul ca teolog trebuie să fie un bun slujitor al lui Dumnezeu și să se dedice lui Dumnezeu cu toată ființa lui.

preotul pe pământ ajunge să slujească lui Dumnezeu. Aici este asemănarea dintre preot și îngerii din cer care îi slujesc lui Dumnezeu. Iatră ce spunea Sfântul Ioan Hrisostom în secolul al IV-lea: "dacă aş întâlni un preot şi un înger m-aş pleca întâi preotului până la pământ şi i-aş săruta mâna sfinţitoare şi apoi m-aş pleca îngerului."[117] Este adevărat că vocația preoțească poate să fie și o chemare a arhetipului sacerdotal. Iată de ce este bine să știm care este sensul și chemarea ultimă a vocației sacrdotale. După cum am spus există o strânsă legătură dintre vocația sacerdotală și arhetipul sacerdonal care la un anumit nivel și la o anumită vârsă ajunge să se manifeste în unele persoane.

Un tânăr, care deseori batjocorea Biserica şi credinţa creştină, a venit la un preot şi l-a întrebat în zeflemea:

- Aţi putea să-mi spuneţi cât de greu este un păcat? Are cumva **10-15-20 kg**? Vă întreb, căci eu fac mereu păcate, ***dar nu simt nicio greutate...***

Preotul l-a privit şi apoi i-a răspuns tot printr-o întrebare:

- Dacă pui o greutate de **100 kg** peste un mort, spune-mi, va simţi el ceva?

- Nimic, bineînţeles, pentru că e mort, a răspuns batjocoritorul.

- Tot aşa nici tu nu simţi nimic ***pentru că sufleteşte eşti mort***..

Este evident prin urmare că nu toți simt în aceiași măsură nevoia și dorința de a slujii lui Dumnezeu la fel ca preoții creștin ortrodocși însă ceea ce trebuie să fim conștienți este că în cele din urmă preoții sunt cei care mijlocesc pentru noi cei care nu avem timp să slujim lui Dumnezeu tot timpul. Prin urmare preotul este o persoană care face parte din arhetipul sacerdotal și la fel de bine are în vedere ceea ce am putea spune lucrurile care sunt conforme cu acest arhetip. Lucrurile care sunt conforme cu arhetipul sacerdotal este a de slujii lui Dumnezeu și a își dedica viața lui Dumnezeu. Acesta fiindcă preotul știe că în această lume nu operează numai lucrarea lui Dumnezeu ci la fel de bine și lucrarea celui rău (a diavolului). este evident că trebuie să slujim lui Hristos și la fel de bine să facem tot ceea ce este pe placul lui Hristos. Arhetipul sacerdonat se manifestă printr-o raportare sinceră și dezinteresată la Hristos și la existența Lui. Întâmplarea de mai sus este un lucru care ne spune că sunt mulți care sunt mroți sufletește fiindcă sunt prinși în torentele demonice care circulă prin lumea noastră. Iată de ce este bine să avem și preoți care să fie persoane care să se dedice slujiriii lui Hristos și lui Dumnezeu pentru ca în acest sens să fie exmeple și modele pentru toți cei din jur. Preotul care face parte din arhetipul sacerdotal este unul care ajunge să convingă nu atât prin vorbă ci prin exemplul propriei fapte. Sunt în acest sens mai multe modalitățile prin care ne cheamă Hristos la sine și de multe ori El ne cheamă prin preoți. În întâmplarea de mai sus am putut vedea cum un preot a ajuns să îl deștepte din moartea sufletească pe un tânăr care este cât se poate de pierdut sufletește. La fel de bine un alt lucru care Hristos l-a oferit preoțitor este iertarea păcatelor. Purtați de valurile acestei lumi înșelătoare de multe ori ajungem să fim cât se poate de slabi în credință și în acest sens să cădem în păcate.[118]

Arhetipul sacerdontal este unul duhovnicesc și la fel de bine el se manifestă duhovnicește fiindcă El vine de la Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că sensul și expresia finală a arhetipului sacerdotal este de a ne unii cu Dumnezeu. Este adevărat că sunt mai multe învățături mistice în creștinismul ortodox care toate promovează unirea cu Dumnezeu. În cele din urmă preotul prin rugăciunea de la hirotonie este o persoană care ajunge să fie cât se poate de plină de harul lui Dumnezeu. Acest har se comunică nevăzut prin sfintele taine. Sunt 7 taine în Biserica Creștin Ortodoxă: 1. preoția, 2. spovedania, 3. împărtășania, 4. nunta, 5. maslul, 6. mirungerea (sau pecetea Duhului Sfânt), 7. botezul. Iată în care care sunt tainele prin care harul lui Dumnezeu se comunică omului. Deși preoția după cum am spus a exista ca și castă mai înainte de Hristos este adevărat că Hristos a reînnoit-o și la fel de bine ia conferit un statut superior. Preoția Vechiului Testament nu ierta păcatele ceea ce preoția instituită de Hristos o face. Iată de ce este bine să știm cum se manifestă arhetipul sacerdotal în viața lumii de azi. Lumea de azi este o lume care este destul de pasivă în ceea ce privește arhetipul sacerdotal. Acesta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care consideră că lumea trebuie să meargă în spre bun curs propriu care să nu se intersecteze cu arhetipul sacrdotal. Pentru mulți care sunt la modă este un lucru cât se poate de nefiresc ca din fiecare generație să se ridice unii care să voiască să fie preoți sau mai bine spus să simtă

---

[117]Pr. Dumitru Fecioru, Despre preotie (Sf. Ioan Gura de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul), Editura Sophia, București.

[118] Iisus după ce a înviat din morți a conferit puterea de a ierta păcatele apostolilor când le-a spus: "luați Duh Sfând; cărora le veți ierta păcatele le vor fi iertate și cărora le veți ține, ținute vor fi" (Ioan 20, 22-23). Prin urmare Iisus voiește ca atunci când păcătuim să ne fie iertate păcatele fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să fim cât se poate de curați sufletește. Păcatele sunt cele care le umplu sufletul cu mizerie care adunată mult nu face decât să ducă la moartea sufletească. Prin opăcatul sufletul poate să moară sau mai bine spus să se îndrepte în spre iad. Trebuie să evităm să lucărm păcatul fiindcă acesta este un fel de toxină care ne ucide sufletul.

nevoia pentru preoție. Au trecut 2000 de ani de la Hristos și în lume sunt unii care încă simt nevoia să slujească lui Hristos. Nu este oare prea mult? Nu este această vocație a arhetipului sacerdotal o simplă superstiție a trectului de care trebuie să ne desprindem odată pentru totdeauna? Nu este oare arhetipul sacerdotal unui care în nici un fel nu mai poate să fie de semnificație pentru zilele și timpurile noastre? Aceste întrebări sunt în mințile a mai multora dintre noi. Acesta fiindcă arhetipul sacerdotal a ajuns să fie considerat de unii ca un lucru ce nu mai are nimic de a face cu lumea de azi și ceea ce înseamnă ea pentru noi. Iată cum se exprima în acest sens Sfântul Grigorie de Nyssa: "fiercare dintre noi este pictorul propriei sale vieți. Sufletul nostru este ca o pânză; virtuțile sunt culorile; Iisus Hristos este modelul pe care trebuie să Îl pictăm."[119]

Arhetipul sacerdotal este unul care pleacă de la Hristos și la fel de bine urmărește ca lumea care este iubitoare de Hristos să ajungă în cele din urmă să se reîntoarcă la Hristos. Iată de ce este bine să știm că arhetipul sacerdotal este unul care nu este o simplă creație umană. Sunt mulți care consideră că preoții sunt o invenție pur morală a lumii de azi fiindcă ei în nici un fel nu pot să vie de la Hristos. Să fie o simplă coincidență că de 2000 de ani sunt unii care simt nevoia să devină preoți? Nu avem aici de a face aici cu un plan superior al existenței și al vieții în general? Este clar că Hristos este Cel care a lăsat în această lume un arhetip sacerdotal care se manifestă prin faptul că unii se simt chemați să slujească lui Dumnezeu mai mult decât alții. Pentru unii slujirea lui Dumnezeu este un lucru nativ care se face fără doar și poate în funcție de arhetipul sacerdotal. Deși sunt din ce în ce mai puțini care vor să o înțeleagă există un arhetip sacerdotal care s-a manifestat destul de degenerescent și în religiile primare. În rai când primii oamenii erau în comuniune deplină cu Dumnezeu este adevărat că nu exista un arhetip sacerdotal. Acesta fiindcă acest arhetip este un fapt care vine de la Dumnezeu și îi cheamă pe unii care sunt vrednici de slujirea lui Dumnezeu la această slujire. Iată prin urmare cum Dumnezeu își face lucrarea Lui în această lume prin arhetipul scardotal care este o chemare la slujire. Slujirea lui Dumnezeu este un lucru pe care este bine să ne dăm seama că nu este unul obișnuit. Avem de a face aici cu o chemare care nu este asemnea unui scrisori pe care o primim și care ne cere să mergem într-un anume loc ci mai mult cu un fel de chemare pe care unii creștini o simt în sufletul lor. Este prin urmare un lucru nativ care atre loc în interiorul omului. Este evident că există o viață lăuntrică a omului care fără doar și poate ajunge să ne motiveze și la fel de bine să ne manifestăm față de Iisus. Arhetipul sacerdotal mai este la fel de bine și un sentiment de iubire pe care cineva îl simte față de Iisus. La fel de bine au fost și sfinți care au ajuns să Îl vadă pe Iisus înviat: Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Siluan Atonitul, Sfântul Atanasie cel Mare sau alți sfinți. Prin urmare este adevărat că de mai puțiune ori Iisus s-a arătat înviat la mai mulți sfinți care au fost vrenidică să îl vadă.[120]

Este evident că în protestantism mai ales se nagă că există un arhetip sacerdotal fiindcă în protestantism se consideră că toți sunt preoți și pastori. Să avem în vedere că Iisus nu a chemat pe oricine și oricum la apsotolat ci deși a chemat oameni simpli el a ajuns să cheme oameni care erau virtuoși și cu o viață duhovnicească foarte mare. Iată de ce arhetipul sacerdotal trebuie să fie ca un fel de prelungire a propriilor nevoințe. Acesta fiindcă arhetipul sacrdotal este un fapt care ne face să fim uniți cu Hristos și să simțim tot ceea ce simte Hristos. Este bine prin urmare să fim ancorați în viața în Hristos fiindcă aceasta se potrivește cât se poate de bine cu arhetipul sacerdotal. Arhetipul sacerdotal este un lucru ce ne face în cele din urmă să fim cât se poate de uniți cu cei care au nevoie de Hristos. Sunt și mulți în zilele noastre care sunt însetați de o viață cu Hristos dar nu știu de unde să înceapă să ducă o viață cu Hristos. În acest sens arhetipul sacerdotal are misiunea de a iniția. Avem nevoie să fim inițiați în viața cu Hristos. Botezul este în acest sens numai începutul inițierii noastre în viața cu Hristos și trebuie să fim conștiezți de acest fapt. Prin urmare arhetipul sacerdotal este un lucru care se manifestă în viața omului și îl atrage pe om în spre Hristos pentru ca odată ajuns la Hristos el să atragă cu sine și pe alți oameni care să dorească să slujească și să trăiască cu Hristos. Este bine prin urmare să știm că arhetipul sacerdotal nu este un lucru care este impus de Dumnezeu peste personlitatea omului ci mai mult ca un lucru care în cele din urmă ne duce la Hristos și ne face una cu Hristos. În acest sens arhetipul sacerdotal este unul care provine și de la Duhul Sfânt al lui Dumnezeu fiindcă Iisus ne-a spuns că Duhul suflă

---

[119] Ala Rusnac, *Cugetări duhovnicești - din înțelepciunea sfinților*, vol. I, Editura Epigraf, Chișinău, 2009, p. 171.

[120] Ceea ce la fel de bine trebuie să știm este că arhetipul sacerdotal poate să fie pierdut dacă preotul nu ajunge să conluzcreze cu harul lui Dumnezeu. Așa se face că sunt mulți care evident că nu manifestă nici un fel de arhetip sacerdofat și în cele din urmă vor ajunge să fie cât se poate de înșelați că au ajuns să dea curs propriei lor vocații. Este bine să știm prin urmare că harul lui Dumnezeu vine asupra omului dar la fel de bine că preotul este cel care trebuie să conlucreze cu harul și la fel de bine să țină harul în sine. Iată de ce este bine să știm că arhetipul sacerdotal este un lucru care trebuie să fie menținut și la fel de bine cultivat. Sunt și mulți preoți care fiindcă nu sunt atenți la harul lui Dumnezeu în cele din urmă vor ajunge să își piardă arhetipul sacerdotal.

unde vrea. Din acest fapt înțelegem că Hristos are criteriile Sale tainice prin care îi atrage pe unii la slujirea Lui. Este bine să știm care sunt aceste criterii și la fel de bine să ne dăm seama că arhetipul sacerdotal este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu lumea noastră interioară. În viața interioară în cele din urmă ajunge să se manifeste arhetipul sacerdotal care este fără doar și poate un lucru care ne face să fim cât se poate de buni cunoscători a manifestării harului în om. Acest lucru nu înseamnă să trebuie să ne depersoanlizăm. Iată ce spunea în acest sens Maica Siluana Vlad: "Fii ca tine, fii cum ești! Pentru că, numai fiind cum ești, vei putea deveni cum ești chemat de Dumnezeu să devii! Dacă vei încerca să te construiești după un model străin de cel sădit de Dumnezeu în tine de la zămislire, chipul Său în adâncul tău, vei rătăci și vei suferi mult. Asta e lucrarea noastră: să-L primim, să-I facem loc în noi! E atât de simplu! Adevărat că nu e ușor, dar El Însuși lucrează împreună cu noi la aceasta!"[121]

Arhetipul sacderdotal este unul care se manifestă și în cazul laicilor dar sub altă formă decât cea a preoților. Este foarte adevărat că arhetipul sacerdotal este unul care la un anumit nIvel poate să fie rezumat la calitatea de a conduce. Cu alte cuvinte atât laicul cât și preotul poate să fie un conducător, un lider. Preotul este fără doar și poate un lider în parohia lui și aceasta fiidncă el trebuie să fie un model pentru cei pe care îi păstorește. În acest sens este adevărat că credincioșii simplii vor să vadă în preot un lider la care să se raporteze. Acesta fiindcă în jurul lor nu prea au pe cine să urmeze. Iată care este prin urmare funcția preotului în parohia lui. Sunt totuși mai puțini preoți care își dau seama că sunt chemați să fie lideri pentru credincioșii pe care îi păstoresc. În acest sens trebuie să știm că modelul turmei și al păstorului a fost lansat de Domnul Iisus Hristos dimpreună cu cei 12 apostoli ai Săi. Iisus s-a indentificat pe Sine ca fiind Păstorul cel bun. Prin urmare este adevărat că preotul este și el un fel de păstor care își păstorește turma (parohia). Iată de ce este bine să știm că un preot bun este și un bun lider. Calitatea de lider a preotului este un lucru care îi atrage pe mulți. Aceștia se simți atrași de preoția nu fiindcă preoția înseamnă slujirea lui Dumnezeu ci fiindcă preoția înseamnă conducere. Sunt mulți care sunt cât se poate de dornici de a conduce și de a se vedea mai marele celor din jur. Iată de ce este bine să știm că preoția este un lucru ce nu trebuie să nască în noi iubirea de funcții și conducere. Este adevărat că preotul din arhetipul sacerdotal este un lider în parohia și în comunitatea Lui dar nu trebuie să uităm cuvintele lui Iisus care ne spunea că dacă cineva vrea să fie mai mare între voi să fie slujitorul tuturor. Sunt din ce în ce mai mulți cei care vor să fie mai mari peste restul dar nu vor să își asume slujirea restului. Acesta fiindcă sunt unii care sunt oameni slabi de caracter care doresc cu orice preț să ajungă să conducă și să nu aibă nici un fel de opoziție din partea semenilor.[122]

Trăim într-o lume care de multe ori este în derivă. Este o lume care nu știe exact în ce direție să o apuce fiindcă confuzia este prea mare. Lumea confuză din zielel noastre se manifestă în mai multe feluri. Este vorba laic fără doar și poate în primul rând de o confuzie a valorilor umane. Prostituție, căsătoriile între persoanele de același sex, pornografie sau erotism sunt câteva lucruri pe care mai mulți stau pe gânduri dacă să le legalizeze sau nu. Așa se face că în această confuzie spirituală a lumii de azi este nevoie de preoți cu mare discernământ. Acesta fiindcă nu pot să fi un bun conductor dacă tu însuți nu ești cât se poate de lămurit în ceea ce privește viața duhovnicească. Viața duhovnicească este un fapt care ne face să fim cât se poate de atenți cu tendințele lumii noastre. În lumea de azi sunt multe tendințe contradictorii: se simte tendința spre spiritualitate și la fel de bine se simte tendința în spre materialism. Se simte tredința în spre hedonism și la fel de bine se simte tendința în spre ascetism. Se simte tendința în spre agnosticism și la fel de bine se simte tendința în spre credința, în spre Dumnezeu. Este cât se poate de evident că sunt în zilele noastre tendințe care se opun una alteia și care nu fac decât să creeze un climat al neîncrederii și al confuziei totale. Este evident că în nici un fel confuzia nu este bună și ea trebuie să fie evitată. Acesta fiindcă un om confuz nu are cum să îi urmeze lui Hristos. Nu există confuzie în Iisus și prin urmare când îi urmăm lui Iisus trebuie să o facem din proprie convingere. Realitatea este că există azi agenți ai confuziei care din răutate vor să îi arunce pe cât mai mulți în confuzie morală. Confuzia morală din

[121] Maica Siluana Vlad, *Gânduri din încredințare,* Ediția 1, Editura Doxologia, Iași, 2012, p. 5.

[122] Psihologic este adevărat că este mult mai ușor să conduci decât să fi condus. Acesta este unul dintre motivele pentru care unii se simt atrași de preoție. Aceștia văd preoția superficial fiindcă preotul este chemat mai întâi să fie unul care să conducă sufletele oamenilor spre rai, spre Împărăția Cerurilor. Iată de ce cine crede că preoțai este o problemă de a da oridine și a executa se înșală. Preoția este un lucru care ne face să fim cât se poate de deschiși în spre semenii noștrii pe care mai întâi de toate trebuie să îi slujim. Așa se face că privită din acest sens preoția și ce din arhetipul sacerdotal nu mai sunt la fel de tentanți ca mai înainte. Preotul este în primul rând un lider al sufletelor dacă el a ajuns să se descpătimească și în acest fel în cele din urmă să simtă bucuria comuniunii cu Dumnezeu.

zilele noastre este un lucru cu care trebuie să ne luptăm și căruia trebuie să i ne opunem. Iată de ce preotul este un conducător care trebuie să cunoască bine problemele cu care se confruntă păstoriții săi. Lumea de azi îi momește pe creștinii ortodocși cu tot felul de concepții relativiste care ne spun că trebuie să fim nepăsători cu păcatul și patimile ce le vedem în jurul nostru. Prin urmare fiecare cu treaba lui. Nu puține sunt cazurile când preoții creștin ortodocși care au mustrat pe semenii lor au avut de suferit de pe urma acestui lucru. Ca lider duhovnicesc al turmei sale preotul trebuie să ia atitudine față de tot ceea ce contaminează viața sufletească a păstoriților lui. Acest lucru cere curaj fiindcă lupta cu răul de multe ori poate să fie periculoasă.[123]

După cum am spus în rândurile de mai sus este cât se poate de adevărat că arhetipul sacerdotal se manifestă cel mai bine în preoții pe care îi întâlnim în zilele noastre. La fel de bine trebuie să știm că ortodoxia vorbește și de o *preoție universală.* Ce să înțelegem din această preoția universlă? Din acesta înțelegem că orice creștin ortodox care își ia în serios chemarea lui de creștin ortodox este fără de nici o îndoială un fel de preot mai mic. Este adevărat că nu toți pot să fie preoți slujitori într-o biserică dar ceea ce trebuie să știm este că arhetipul sacerdotal se poate manifesta și în rândul laicilor. Acest lucru poate să fie constatat prin modul de viață pe care îl duc acești laici. Laicii sunt persoane care sunt chemate să asculte de preotul lor dar trebuie să fim conștienți că între ei sunt unii care sunt cât se poate de angajați în viața duhovnicească și care își iau în serios chemarea lor a de a duce o viață duhovnicească. Așa se face că în zilele noastre sunt mulți laici care manifestă un fel de arhetip sacerdotal în modul în care trăiesc. Acest arhetip sacerdotal îi duce pe unii la nevoia de a se face preoți. Laicul este și el de multe ori pus în postura de a fi lider sau conducător. Fie că este vorba de locul de muncă sau de comunitatea în care trăiește, este bine să știm că întotdeauna vor fii oameni care vor simții nevoia să conducă fiindcă mai mulți nu pot să ia decizii pentru ei înșiși. Sunt mulți care au nevoie de repere pentru a se orienta în această lume și aceștia sunt laicii creștin ortodocși care au nevoie de îndrumare și de conducere. Așa se face că în comunitățile în care trăim unii manifestă un dar al conduccerii și prin urmare au mai multă trecere între semenii lor. Calitatea da a conduce a unor laici este un lucru care de multe ori este moștenit în mod nativ. Unii știu cum să fie lideri, cum să câștige încrederea semenilor lor, ce cuvinte să folosească se convingă și mai ales să miște prin propriul exemplu. Nu trebuie să uităm că laicii din creștinismul ortodox trăiesc și ei în comunități și în mai multe locuri din muncă unde trebuie să da ordine sau să primească ordine.[124]

Laicii sunt prin urmare cei care de multe ori ajung să fie lideri în comunitățile lor și la fel de bine să ajungă să organizeze viața comunității. Acest fapt este o expresie a arhetipului sacerdotal care este unul ce este definit de comunitate și de tot ceea ce reprezintă ea. Preotul creștin ortodox dacă este unul care este cu adevărat parte de arhetipului sacerdotal este unul care îi învață pe laicii creștin ortodocși care sunt modalitățile prin care pot să conducă. Mai înainte de a fi un conductor la fel de bine trebuie să fi un condus. Aceasta fiindcă conducerea este un dar pe care unii îl primesc în mod nativ de la Dumnezeu. Liderul creștin ortodox este cu adevărat un arhetip sacerdotal fiindcă el este unul care este profund impregnat de spiritual Bisericii și al moralei creștin ortodoxe. Este cât se poate de adevărat că în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulți cei care cre celor care îi conduc moralitate. Când cineva ajunge pe o poziție socială marcantă nu numai că lumea vrea să știe tot despre caracterul lui dar la fel de bine lumea vrea să știe tot despre moralitatea lui. Acesta fiindcă este cât se poate de adevărat că moralitatea este o probă de foc în ceea ce privește un lider. Oamenii sunt mult mai asprii și mai critici cu liderii lor de la care de multe ori cer lucruri pe care ei ca oameni simplii nu le fac. Acesta fiindcă se consideră că liderul este un exemplu și trebuie să fie un model în tot ceea ce face. Așa se face că mulți dintre liderii zilelor noastre trebuie să fie un fel de arhetip sacerdotal care să ilumineze și să conducă masele de oameni. Este bine prin urmare să știm ceea ce înseamnă să fi lider și conducător în zilele noastre. Calitatea de lider este una care la fel de bine impune mai multe standarde și este adevărat că unele intră pe teritoriul arhetipului sacerdotal. Acesta fiindcă după cum am spus lumea vrea în lider un fel de model moral pe care să îl urmeze și pe care ea îl poate vedea la preoții creștin ortodocși. Sunt din ce în ce mai multe scandaluri în viața publică ce au ca

---

[123] Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume, acasă* (Sibiu, 1996).

[124] Creștinul ortodox nu este un anarhist care fiindcă este creștin nu trebuie să se spună nici unui fel de autorități. Creștinul ortodox este o persoană care fiindcă face parte dintr-un stat și se supune legilor și autorităților acelui stat. Iată de ce este bine să știm care sunt datele reale ale vieții creștinului ortodox. În acest sens de multe ori laicul ortodox ajunge să primească funcții de conducere. Aceste funcții sociale de conducere sunt fără doar și poate un fel de extensie a arhetipului sacerdotal care cere ca orice creștin ortodox să fie gata să fie în sujba comunității sale. În acest sens creștinismul ortodox este unul care susține și încurajează sprituald e comunitate care există în afară de Biserică. Acesta fiidncă creștinismul ortodox este conștient că comunitate înseamnă comuniune. Iată de ce este bine să avem încredere în comuniunea care este realizată în comunitățile noastre.

centrul viața morală a celor care conduc fiindcă lumea așteapăt de la ei o moralitate impecabilă. Când ea nu există lumea ajunge se protestează și iasă în stradă pentru a își manifesta nemulțumirea. Toate acestea au loc fiindcă după cum am spus există părți comune dintgre arhetipul sacerdotal și liderul zilelor noastre. Trebuie să fim cât se poate de deschiși cu cei care doresc să fie lideri dar la fel de bine să fim conștienți dacăm ei au nu numai calități de conducere ci la fel de bine și calități morale. Acesta fiindcă în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulșți care susțin că nu trebuie să fie nici un fel de legătură dintre moralitatea unui lider public și calitățile lui de conducător. Faptul în sine este neverosimil. Acesta fiindcă ortodoxia nu acceptă principiul *scopul scuză mijloacele*. Trebuie să fim cât se poate de convinși că liderul adevărat este un exemplu de moralitate și de corectitudine.[125]

Prin urmare este adevărat că în zilele noastre există o legătură cât se poate de strânsă dintre liderul laic și arhetipul sacerdotal fiindcă după cum am arătat în rândurile de mai sus mai toată lumea vrea din liderul laic un exemplu de moralitate și virtute. Cei care nu au moralitate și virtute de multe ori ajung să se scuze de defectele lor spuându-ne că în cele din urmă ceea ce contează este deciziile pe care la iau și nu comportamentul pe care îl au. Este o scuză ieftină ce cine să ne spună cât de superficiale sunt privite în zilele noastre marile angajamente în viața publică a laicilor creștin ortodocși. Sunt mai mulți laici creștin ortodocși care la drept vorbind duc o viață duplicitatră: una sunt în biserică duminica și odată ce au ieșit pe ușile bisericii de la liturghia de duminică duc un mod cu totul diferit de cel din biserică. Acesta fiindcă ne spun ei că viața este adaptare și ei trebuie să se adapteze la condițiile lumii în care trăiesc. Prin urmare ei nu trebuie să se adapteze la slujbele Bisericii ci mai bine spus ei trebuie să fie interesați de care este cursul lumii din jur. Iată de ce mulți laici eșuaiază în a fi creștin ortodocși autenitic. Preotul creștin ortodox este prin urmare cel mai bun exemplu de arhetip sacerdotal dar la fel de bine trebuie să știm că laicii sunt chemați să fie parte din acest arhetip. Acesta fiindcă în cele din urmă ceea ce ne unește cu Hristos este modul în care Îl trăim și ne raportăm la el. Prin urmare preotul creștin ortodox trebuie să fie un exemplu de conducător. El trebuie să aibă o moralitate impecabilă și la fel de bine să fie un model demn de urmat. Nu vor greșii laicii care ajuns să se ghideze în funcțiile lor după preoții creștin ortodocși. Este adevărat că nu putem să le cerem preoților să fie sfinți dare putem fără de nici o îndoială să le cerem să fie cât se poate de atenți cu modul în care își conduc turma. Este adevărat prin urmare că în ceea ce îi privește pe preoții creștin ortodocși ei sunt exponenții cei mai de seamă ai arhetipului sacerdotal dar nu trebuie să uităm că la fel de bine și laicii pot să fie un sacerdoțiu. Dacă laicul creștin ortodox ajunge să ducă o viață duhovnicească fără doar și poate și el este parte din arhetipul sacerdotal.[126]

Prin urmare ceea ce am dorit să evidențiem în aceste rânduri este că preotul din arhetipul sacerdotal este la fel de bine și un conducător. Este greu să fi un preot bun dacă nu ai darul de a conduce. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă în zilele noastre lumea vrea să vadă din preot un om al convingerii care nu numai să țină predici interminabile despre ce și cine a fost Iisus ci la fel de bine să fie și un exemplu. Este evident că preptul ajunge să își convingă credioncioșii prin puterea exemplului propriu. Prin urmare preotul nu este suficent să țină predici despre post ci la fel de bine el convinge dacă el .și familia lui postește. Preotul nu este suficent dacă ține predici despre moralitate ci la fel de bine el își va convinge credincioșii dacă la rândul lui el este un om moral. Preotul nu este destul să predice împotriva beției ci la fel de bine el trebuie să fie un exemplu de persoană care nu are nimic de a face cu beția. Preotul nu este destul numai să predice împotriva fumatului ci la fel de bine el va ajunge să convingă dacă în cele din urmă el nu va fuma. Este evident că enumerarea ar putea continua. Adevărul este că trăim vremuri în care se vorbește foarte mult despre lucrurile duhovnicești dar se face foarte puțin. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puțini care iau în serios arhetipul sacordotal care este unul ce ne face să fim cât se poate de ancorați în Hristos. Este adevărat că în zilele noastre lumea ajunge să Îl judece pe Hristos sau mai bine spus să Îl observe pe Hristos prin intermediul preotului paroh.

---

[125] Robert Moore, Douglas Gilette, *King, warrior, magician, lover: redescovering the archetypes of the mature masculine* (San Francisco, 1991).

[126] Preoția din zilele noastre adevărul este că se află într-o mare criză fiindcă după cum am spus omul modern care tinde să se rezume cu existența lui numai la această lume este unul care dorește să încadreze în socitatea lui robotizată arhetipul sacerdotal și nu reușește. Acesta fiindcă arhetipul sacerdotal este unul care îi amintește creștinului ortodox că el este numai în trecere prin această lume. Destinația ultimă a creștinului ortodox este împărăția cerurilor pe care a propovăduit-o Iisus. Iată de ce sunt din ce în ce mai mulți care se manifestă pe sine ca fiind împotriva arhetipului sacerdotal. Acesta fiindcă acest arhetip nu poate să fie asimilat socității de consumă cu care ne obișnuiește lumea din juru nostru. Acesta nu fiindcă ar fi rău de a consuma bunurile pe care ni le-a lăsat Dumnezeu în această lume, ci fiindcă sunt unii care vor să facă din această lume doar o lume a consumului și nimic mai mult. Este clar că viața omului cuprinde mai multe elemente decât numai actul de a consuma la nesfârșit bunirile acestei lumi. Viața omuluii cuprinde în sine și educație, cultură, lectură, turism, comunicare sau prietenie.

Acesta fiindcă sunt mulți care nu prea știu multe lucruri despre Iisus și consideră că modul în care se poartă preotul paroh este la fel de bine modul în care s-a purtat Iisus. Iată prin urmare o viziune reducționistă pe care este bine să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Viața duhovnicească este un lucru care ne face să fim cât se poate de orientați în spre arhetipul sacerdotal fiindcă el este unul care este menit să ne inspire. Preotul creștin ortodox nu trebuie să uite calitatea lui de a inspira sau mai bine spus de a fi un exemplu. Pentru acest fapt preotul trebuie să își cunoască foarte bine turma lui și la fel de bine să știe care sunt problemele cu care se confuntă ea. Numai în acest mod preotul va ști unde trebuie să insiste și la fel de bine unde trebuie să pună accentul în pastorația lui.[127]

Se spune că un poet avea îndoieli referitoare la proverbul: spune cu cine ești care să îți spune ce ești. Cum adică, faptul de a sta de vorbă cu cine va ajunge în cele din urmă să te definească și pe tine? Nu se poate, gândea poetul. Este mult prea mult La un moment dar a venit un prieten de al lui care era în mare o persoană distinsă. Acesta mirosea a tutun.

- Bună ziua prietene.
- Bună să îți fie inima.
- Oare tu te-ai apucat de fumat? A întrebat poetul.
- De ce mă întrebi?
- Fiindcă miroși a fum de țigară.
- Nu, eu nu fumez.
- Păi și atunci cum de miroși a țigară?
- Am stat cu câțiva angajați de ai mei care fumează și acum hainele mele miroasă și ele a tutun.

Poetul a stat puțin pe gânduri după care iluminat a răspuns:

- Ei da. Așa este. Acum înțeleg!
- Ce să înțelegi?
- Uite eu credem că a sta de vorbă cu oameni răi nu poate să te afecteze în nici un fel. Acum însă după ce am stat de vorbă cu tine mi-am schimbat părerea.
- De ce?
- La fel cum tu care nu ești fumător ai ajuns să miroși a tutun fiindcă ai stat cu fumători la fel de bine omul ajunge să fie afectat de modul și de comportamentul celor răi atunci când își face tovărășie cu ei.

Întâmplarea de mai sus se potrivește contextului general despre care am vorbit în rândurile de mai sus. Sunt mai mulți laici care doresc să ajungă în funcții de conducere în mediul lor social. Acesta fiindcă de multe ori este adevărat că este nevoie de persoane de încredre care să ia destinele celor mulți în propriile lor mâini. Așa se face că acești laici dacă vor să reușească trebuie să sta cât se poate de aproape de arhetipul sacerdotal. Acesta fiindcă acest arhetip în cele din urmă va ajunge să îi motiveze și să îi îndrume.[128]

Cu toții avem nevoie de îndrumare fiindcă acest lucru este cel care ne face să știm că mergem pe durmul cel bun. Sunt din ce în ce mai mulți care încep să își dea seama că mântuirea nu este un lucru care se câștigă pe cont propriu ci este un lucru care se câștigă în comun. Nu ne mântuim prin singularizare ci ajungem să ne mântuim prin comuniune. Mântuirea este la un anumit nivel un exercițiu de deschidere, este vorba aici de o deschidere pe care o manifestăm spre semenii noștiri. În cele din urmă ceea ce trebuie să știm este că atât laicii cât și cei din arhetipul sacerdotal doresc să se mântuiască și vor reușii să facă acest lucru prin comuniune. Iată prin urmare că arheitpul sacerdotal este un fapt care are în comun cu laicul creștin ortodox un lucru cât se poate de important: mântuirea. Este bine să știm că mântuirea este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și mai ales cei din arhetipul sacerdotal trebuie să știe că mântuirea este un lucru care duce la o viață a viruții și a moralității. Ajungem să fim morali și buni nu numai fiindcă acest lucru este în firea lucrurilor ci la fel de bine și fiindcă aceste lucruri sunt cele care ajung să se mântuiască. Iată de ce miza arhetipului sacerdotal este una cât se poate de mare. Totuși, trebuie să fim conștienți că arhetipul sacerdotal nu este unul care se rezumă numai la un

[127] Sfântul Nectarie din Eghina, *Despre preoție* (București, 2008).

[128] Arhetipul sacerdotal este unul care este bazat foarte mult pe capacitatea de a îndruma pe calea mântuirii. Nu poți să îndrumi pe nime pe calea mântuirii dacă tu la rândul tău nu ești sigur de ceea ce este mântuirea. Mântuirea este un lucru care cel mai bine ajungem să îl învățăm de la sfinți. Acesta fiindcă sfinții creștin ortodocși sunt cu adevărat persoane care sunt exemple pentru arhetipul sacerdotal. Dacă laicii se raportează la arhetipul sacerdotal în viața lor duhovnicească, cei din arhetipul sacerdotal se raportează la sfinții Bisericii. Este în acest sens o armonie cât se poate de perfectă a raporturilor care se stabilesc în creștinismul ortodox. Adevărul este că trebuie să avem încredere în arhetipul scardotal și să ținem cont de îndrumările pe care ni le adresează.

fel de vocație sau chemare proprie ci la fel de bine este unul care se bazează pe persoana Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Ce temei avem pentru a mărturisii acest lucru? Avem temei prin faptul că Iisus a chemat la apostolat 12 persoane din timpul Său. Prin urmare preoția și arhetipul sacerdotal este un lucru care a fost voit de Fiul lui Dumezenu. Este adevărat că pe parcursul timpului au existat mai mult dezvoltări și mai multe realizări ale arhetipului sacerdotal. Acesta fiindcă Iisus a lăsat acest arhetip într-o formă incipientă care avea să se dezvolte pe parcursul timpului și la fel de bine avea să se perfecționeze. Arhetipul sacerdotal este un lucru care este perfectibil și la fel de bine este unul care avansează în mai multe feluri în noile orizonturi care se deschid în fața lui.[129]

Realitatea este că în societatea din zilele noaste arhetipul sacerdotal este unul care ocupă un loc de margine fiindcă se consideră că acest arhetip a monopoilizat mult prea mult lumea. Evul mediu a fost monopolizat de arhetipul sacerdotal și acum a venit timpul să ne eliberăm de preconcețiile evului mediu. A venit vreamea să "evoluăm" și așa se face că în această evoluție nu mai avem nevoie de nici un arhetip sacerdotal. Este destul să avem psihologi și psihiatrii buni și prin ei în cele din urmă să ne putem descurca în această lume. De ce să nu spunem că în această lume arhetipul sacerdotal este din ce în ce mai trecut cu vederea și la fel de bine este unul care nu mai are nici un fel de sens. Arhetipul sacerdotal este cel care ne pregătește pentru lumea care va venii, pentru împărăția cerurilor și prin urmare nu mai avem nevoie pentru unii să ne raportăm la această lume. Faptul că arhetipul sacerdotal se raportează la împărăția cerurilor este găsit ca fiind total innacesibil de foarte mulți semeni de ai noștiri care nu vor să aibă nimic de a face cu viața duhovnicească. Acesta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care consideră că această lume este singura lume care există și că restul este doar o imaginație a minții omului. Cum putem să credem că această lume este singura lume din moment ce chiar Fiul lui Dumnezeu întrupat ne-a vorbit despre existența împărăției cerurilor. Avem aici o autoritate de prim rang: fiul lui Dumnezeu. Totuși, cum se face că deși Fiul lui Dumnezeu ne-a spus că trebuie să credem în împărăția cerurilor și această lume este la un anumit nivel un fel de stadiu de pregătire pentru lumea care va venii sunt atât de mulți care nu vor să știe de aceste lucruri? Sunt mulți care sunt oameni necredincioși și care nu vor să aibă nimic de a face cu credința în Dumnezeu. Mai mult decât atât, au existat destul de multe exemple în istoria lumii de persoane care nu numai că nu au fost indiferente față de Dumnezeu și existența Sa ci la fel de bine au fost dușmani declarați ai lui Dumnezeu. Iată prin urmare că în timp ce unii sunt dușmanii lui Dumnezeu la fel de bine alții sunt prietenii lui Dumnezeu. Acesta fiindcă Dumnezeu nu este total inaccesibil. Nu am greșii dacă am spune că cei din arhetipul sacerdotal sunt prietenii lui Dumnezeu și cei care ajung să Îl iubească sincer pe Dumnezeu.[130]

Arhetipul sacerdotal este unul care își are actualitate în orice epocă ar tări omul fiindcă în orice epocă omul simte nevoia de a fi în legătură sau mai bine spus în comuniune cu Dumnezeu. Iată de ce este bine să fim cât se poate de conștienți de rolul poztiiv pe care îl joacă arhetipul sacerdotal în societatea noastră. Sunt unii care evident că sunt cât se poate de batjocoritori față de acest arhetip fiindcă ei nu simt nici un fel de iubire față de Dumnezeu și la fel de bine unii chiar Îl urăsc pe Dumnezeu învinuindu-L de toate relele care există în această lume. Este bine prin urmare să știm cum să înțelegem și la fel de bine în ce categorie să includem arhetipul sacerdotal în zilele noastre când din ce în ce mai mulți cad în apostazie. Numărul apostaților din zilele noastre este destul de mare și ne spune că sunt mulți care găsesc arhetipul sacerdotal cât se poate de nepotrivit și de inconvenient. Arhetipul sacerdotal este unul care ne cheamă la moralitate, la o lume a ordinii, la bunătate și la aprecierea tuturor valorilor creștine. Este evident că acest lucru în nici un fel nu poate să ne facă să fim cât se poate de atenți cu arhetipul sacerdotal fiindcă preocupările lumii noastre sunt de cu totul altă natură decât cele sacerdotale. Iată de ce este bine să fim cât se poate de deschiși cu lumea din jurul nostru și mai ales cu Dumnezeu. În nici un fel nu trebuie să ne molipsim cu răutatea din lumea noastră și este cât se poate de evident că arhetipul sacerdotal trebuie să fuzioneze cu elementul laic în lupta lor comună împotriva răului. Acesta fiindcă răul este un lucru pe care trebuie să îl evităm și la fel de bine să căutăm să fim cât se poate de combativi în ceea

[129] Karl Christina Felmy, *De la cina cea de taină la dumnezeiască liturghie* (Sibiu, 2004).

[130] Nu poate să existe un arhetip sacerdotal fără de iubirea lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă nu poate să existe iubire de Dumnezeu și la fel de bine indiferență față de El. Prin urmare arhetipul sacerdotal este unul care ajunge să se raporteze la Dumnezeu în tot ceea ce face și să ajungă să trăiască după voia lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu este un lucru care se comunică și fără doar și poate cei din arhetipul sacerdotal sunt cei care în cele din urmă vor ajunge să comunice această iubire și celor din jurul lor. Iată de ce este bine să știm că arhetipul sacerdotal este unul care a fost instituit pentru a ne amintii și a ne reamintii că suntem chemați la iubire față de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este un lucru care este tipic arhetipului sacerdotal care ajunge să își dedice toată viața lui Dumnezeu.

ce îl privește. Iată prin urmare că exstența arhetipului sacerdotal este cât se poate de binevenită. Cei din arhetipul sacerdotal trebuie să fie persoane care să își dea seama sau mai bine spus să fie conștienți de antagonia dintre bnine și rău în lumea noastră. Acesta fiindcă în cele din urmă binele trebuie să iese învingător peste rău. Arhetipul sacerdotal este și el prins în lupta dintre bine și rău din lumea noastră și la fel de bine are nevoie de susținerea laicilor pentru a ajunge să triumfe asupra răului. Răul este o energie negativă care nu face decât să distrugă lumea noastră și la fel de bine să ne despartă de Dumnezeu. Arhetipul sacerdotal este cel care în cele din rumă ajunge să ne unească cu Dumnezeu.[131]

CONCLUZII

Cartea noastră despre arhetipurile duhovnicești în creștinismul ortodox se aproprie de final. Am voit în această carte să adresăm o temă care este de actualitate într-o lume care de ce să nu spunem că își caută repere. Sunt destul de multe persoane debusolate în zilele noastre care simt că nu își găsesc locul și care trăiesc faptul că viața lor a intrat în derivă. Aceste persoane trebuie să se ancoreze în anumite repere și la fel de bine să fie cât se poate de bine sfătuite. Arhetipurile duhovnicești pe care le-am expus în rândurile de mai sus sunt fără doar și poate un îndemn la a găsii unele repere în viața duhovnicească pentru cei care la un moment dat în viața lor simt nevoia de spiritualitate și de duhovnicie. Iată de ce este bine să știm ceea ce este un arhetip duhovnicesc și la fel de bine cum se manifestă el. Sunt mulți care doresc să trăiască într-o lume a profunzimilor și această lume a profunzimilor nu poate să fie decât una arhetipală. Lumea arhetipală este lumea celor care nu doresc să se mulțumească cu adevăruri de suprafață ci vor să pătrundă la esența lucrurilor sau mai bine spus la centrul lor. Așa se face că am dorit să exprimăm în această carte faptul că cu adevărat există unele arhetipuri și în creștinismul ortodox. Ele sunt mult mai multe de decât numărul de șase pe care l-am indicat în cuprinsul acestei cărți. Nevoia de arhetip provine din nevoia de a știi unde te situezi și la fel de bine de care sunt punctele tale forte și care sunt punctele tale slabe. Așa se face că cu toții suntem parte a unei arhetip și la fel de bine mai avem unele trăsături din alte arhetipuri. Îmn sine sunt puține cazuri de arhetiprui pure și este evident că arhetipurile sunt cât se poate de personale. Totuși trebuie spus că există unele cazuri de asemănare în ceea ce privește arhetipurile și modul în care sunt trăite ele. Arhetipul este unul care unește dar la fel de bine și personifică persoana umană din noi. Aceasta fiindcă arhetipul este un lucru care în cele din urmă ne duce în spre Dumnezeu și tot ceea ce înseamnă originea vieții pe pământ.[132]

Iată prin urmare că sunt mai mulți care sunt în căutarea originii lor în această lume. Această origine nu poate să fie decât Dumnezeu. Dumnezeu este originea originilor sau mai bine spus ceea ce am putea denumii ca sensul final a tot ceea ce există. Este evident în acest sens că Dumnezeu fiind Originea a tot ceea ce există tot ceea ce există a fost lăsat de Dumnezeu cu un fel de structură arhetipală. Această structură arhetipală este una una care ne face să ne fie dor de Dumnezeu și la fel de bine atunci când ne-am separat de Dumnezeu să ajungem să trăim cu nostalgia legăturii noastre cu Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că legătura noastră cu Dumenezeu este una arhetipală care ne face să fim cât se poate de legați de El. Omul este o ființă care nu trebuie să fie dependetntă de Dumnezeu ci mia mult este adevărat că omul trebuie să fie în comuniune cu Dumnezeu. Arhetipul este la un anumit nivel ceea ce am putea spune originea noastră în Dumnezeu. Arhetipurile după cum am spus pot să fie inconștiente dar în cele din urmă când omul vede anumite asemănări în viața duhovnicească el va ajunge să își dea seama că existră o Persoană comună care a adus totul de la neființă la ființă. Acesta este Dumnezeu și este bine să știm că drumul nostru spre Dumnezeu este un drum arhetipal sau mai bine spus un drum care a fost prevăzut de Dumnezeu. Iată prin urmare care este sensul arhetipurilor duhovnicești care ne fac să fim conștienți de sensul nostru final în Dumnezeu. Sunt multe persoane care ajuns să se întregească pe sine numai atunci când au ajuns să se regăsească în originea lor comună care este Dumnezeu. Este bine să credem că arhetipurile sunt lucruri care vin de la Dumnezeu și ne fac să fim cât se poate de orientați spre Dumnezeu.

---

[131] Razvan Codrescu, *Gâlceava diavolului cu lumea* (București, 2017).

[132] Prin urmare trebuie să știm că arhetipul nu este o teoria psihologică pură ci mai mult el este o realitate și un lucru ce poate să fie trăit și experimentat. Viața duhovnicească este la un anumit nivel o viață arhetipală fiindcă ea se grupează în jurul persoanelor Sfintei Treimi din Dumnezeu. Fiecare persoană am putea spune că este un arhtip diferit care are în comun cu restul sfințneia și natura dumnezeiască. Iată de ce arhetipurile provin de la Dumnezeu care este Cel ce le-a lăsat în lumea noastră. Cu late cuvinte prin arhetipuri ajungem la Dumnezeu care a creat o lume diversă în unitate. Este evident că trebuie să știm ceea ce este un arhetip și modul în care se manifestă el. Arhetipul este un lucru care ne duce cu gândul la snesul primar care există în toate lucrurile. Orice lucru ar un sens primar și perin urmare orice lucru are în sine un arhetip sau mai bine spus o funcție pentru care a fost creat.

Pentur cei din lumea noastră care nu găsesc un sens al vieții este bine să înceapă cu structurile arhetipale care există în viața duhovnicească. În acest fel este cât se poate de posibil ca aceste persoană să ne recunoască într-un anume arhetip și în cele din urmă să își vină în sine sau mai bine spus să își descopere sensul vieții și a tot ceea ce înseamnă existență. Iată de ce este bine să știm că viața noastră este un lucru ce trebuie să ne deschidă pe Dumnezeu și la fel de bine ne duce în spre El. Arhetipurile duhovnicești se pot manifesta în om printr-o nostalgia a loriginilor. Omul simte că vrea să fie care este originea lui profundă și care este sensul vieții sale în această lume și în cele din urmă va ajunge la arhetipurile duhovnicești care sunt lucruri ce ne fac să ne regăsim în Dumnezeu și la fel de bine să ne dăm seama care este sensul vieții noastre.[133]

Arhetipurile duhovnicești sunt cele care dacă nu sunt studiate se poate spune că la un anumit nivel rămân în subconștientul omului. În acest sens omul trebuie să ajungă la un fel de conștiință de sine care să ne ducă în spre viața duhovnicească. Când ajungem să avem o viață duhovnicească este adevărat că sufletul nostru devine cât se poate de angajat în ea. Sufletul nostru este unul care poate să fie modelat de om și la fel de bine poate să fie cât se poate de maleabil. Sufletul nostru este totuși unul care ne naște cu anumite predispoziții. Aceste predispoziții sunt venite de la Dumnezeu și sunt un fel de chemare a lui Dumnezeu spre viața duhovnicească. Este adevărat în acest sens că Dumnezeu ne cheamă la Sine pe calea taincă a arhetipurilor duhovnicești sau a caracteristicilor care ne aseamănă. Am enunțat în această carte care sunt principalele șase arhetipuri duhovnicești din creștinismul ortodox: profetic, ascetic, sacerdotal, intelectual, agapic și hristologic. Aceste arhetipuri se mnaifestă în marea majoritate a cfreștinilor ortodocși și la un anumit nivel ajung să le definească viața și existența. Iată de ce este bine să știm că arhetipurile sunt chemările lui Dumnezeu indirecte spre a venii la El. Dumnezeu ne cheamă chiar dacă noi nu ajungem că conștientizăm chemarea lui. Este în acest sens cât se poate de evident că arhetipurile sunt întotdeauna personalizate sau cu alte cuvinte că ele nu pot să existe separat de persoana umană. Aceasta fiindcă persoana umană este cea care ne face să ne dăm seama că suntem un întreg care trebuie să ajungă la finalitate sau mai bine spus la destinația finală: Dumnezeu. Arhetipurile duhovnicești nu sunt prin urmare impersonale. Dacă ele ar fii impersonale este cât se poate de adevărat că în nici un fel nu am ami ajunge să fim conștienți de existența și de acțiunea lor. Viața duhovnicească este amplă și sunt trăiri ale lui Dumnezeu pe care numai o singură persoană în cauză ajunge să le exprimenteze. Aceasta nu îmnseamnă că nu pot să fie găsite unele asemănări în ceea ce privește persoanele umane angajate pe drumul vieții duhovnicești.[134]

În acest sens este bine ca duhovnicul să fie un fel de cunosctător al vieții duhovnicești. Din istoria vieții duhovnicești va ajunge în cele din urmă să își dea seama că sunt anumite asemănări între sfinți și la fel de bine și între îngeri. Nu la voia întâmplării ortodoxia sărbătorește în fiecare an pe 8 noiembrie soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil. Acesta fiindcă este posibil ca acești doi arhangheli să aibă multe lucruri în comun. Iată prin urmare că ortodoxia din cele mai vechi vremuri a ajuns să categorisească sau mai bine zis să împartă viața duhovnicească. Așa se face că sunt sfinți martiri (mucenici), sfinți cuvioși (călugări), sfinți iegarhi (arhierei) sfinți măerturisitori, sfinți scriitori etc. Este clar că și până în lumea sfinților arhetipurile duhovnicești funcționează și la fe de bine sunt cât se poate de existente. Dacă în lumea sfinților există unele arhetipuri care îi aseamănă pe unii sfinți de alții cum nu ar exista arhetipuri duhovnicești și în cadrul creștinilor ortodocși simplii. În acest sens în biserică se poate observa că unii sunt mai aproape de alții și la fel de bine unii sunt cât se poate de realiști în ceea ce privește faptul că ei se aseamănă cu alții. Am spus în acest sens că arhetipului sacerdotal îi revine misiunea de a inspira și la fel de bine de a duce pe cât mai muți la viața duhovnicească. Arhetipurile creștin ortodoxe sunt fără doar și poate un fel de paradox al unității în diversitate fiindcă ele sunt cele care ne fac să fim legați de Dumnezei și la fel de bine și în comuniune cu semnii noștiri. Arhetipul duhovniocesc nu este unul inconștient și impersoanl ci mai bine spus este un proces de descoperire pe sine în unitate și unicitate. Orice creștin ortodox care începe să ducă o viață creștină autenitcă în cele din urmă va ajunge la arhetipurile

[133] John Breck, *Darul sacru al vierții* (Cluj, 2001).

[134] Viața duhovnicească este un lucru care este cât se poate de bine definită ca fiind una arhetipală. În sine viața duhovnicească își are originea în Dumnezeu Duhul Sfânt. Acesta fiindcă am putea spune că Dumnezeu Duhul Sfânt este cea mai duhovnicească persoană a Sfintei Treimi. Iată de ce este bine să știm că trebuie să căutăm în Duhul Sfânt al lui Dumnezeu originea vieții duhovnicești. Sunt mulți care nu vor să știe de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu dar totuși simt o atracție tainică spre viața duhovnicească, spre spiritualitate. După cum am spus atracția spre spiritualitate este unul care poate să îi vină creștinului ortodox și prin nevoia de civilizația care este un fel de îngemănare dintre material și spiritual. Viața duhovnicească este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere în zilele noastre când lumea se complace într-un materialism amorf.

duhovnicești fiindcă după cum am spus el va vedea în viețile sfinților unele asemănări care îi înrudesc pe sfinți. Iată de ce este bine să știm modul în care se manifestă arhetipurile duhovnicești în creștinismul ortodox. Este adevărat că în creeștinsimul ortodox arhetipul suprem sau arhetipul ultim este Mântuitorul Iisus Hristos dincolo de care nu poate să existe nici un alt arhetip. Totuși, căile prin care ajungem la Hristos pot să fie arhetipale sau mai bine spus pot să fie mai mulți creștini care ajuns la Hristos într-un mod asemănător dar nu separat. Această cale de a ajunge la Hristos este una arhetipală.[135]

Duhovnicul creștin ortodox trebuie să fie nu numai un bun duhovnic ci el trebuie să aibă cunoștințe elmentare de psihiologie și care să știe să citească în sufletul fiului său duhovnicessc. Așa se face că în cele din urmă duhovnicul trebuie să îi deschisă ochii fiului duhovnicesc în spre cunoașterea arhetipală care este cunoașterea originilor și a esenței sufletului uman. Esneța sufletului uman este fără doar și poate una arhetipală și una care ne face să fim cât se poate de deschiși în spre Dumnezeu și exisetnța Lui. În zilele noastre este adevărat că există multă tulburare sufletească fiindcă omul nu mai ajunge să își ridice problema duhovnicească a existenței sufletului ci mai mult el se reduce numai la ceea ce ține de psihologie. Psihilogia este o știință bună dar ea este limitată. Ea este unul care în cele din urmă în reduce pe om strict la ceastă lume și nu este interesată de care sunt consecințele pe termen lung ale efectelor comuniunii sufletului uman cu Dumnezeu. Când sufletul uman este în comuniune reală cu Dumnezeu este foarte adevărat că în cele din urmă el ajunge să se transfigureze. Acesta fiindcă Dumnezeu pătrunde în interiorul sufletului și îl umple de harul Său. Nu putem să ajungem la comuniunea cu Dumnezeu dacă nu suntem plini de harul lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu se manifestă variat în fucnție de arhetipul sufletului pe care îl posedă omul. Sunt unii în care harul lui Dumnezeu se manifestă profetic, în alții se manifestă ascetic, în alții se manifestă intelectual prin iluminarea minții, în alții se manifestă sacerdotal prin capacitatea de a conduce semenii și în cele din urmă în alții se manifestă hristologic prin capacitatea de a urma lui Iisus și de a fi asemenea lui Iisus. Iată prin urmare numai câteva dintre manifestările harului lui Dumnezeu și a modului în care el operează în sufletului omului. Când omul este într-o comuniune autentică cu Dumnezeu este foarte adevărat că acest lucru aduce în sufletul omului har. Cum simțim harul? Harul se simte printr-o iubire imensă pe care credinciosul ortodox o simte față de Dumnezeu și printr-un sentiment de unire și bucurie a tuturor funcțiilor sale sufletești. Sufletul uman este prin urmare un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți la modul în care acesta ajunge să ÎL trăiască pe Dumnezeu. Sufletul uman trăiește pe Dumnezeu ca o expresie profundă a iubirii de sine și a tot ceea ce ține de legătura cu Dumnezeu.[136]

Viața duhovnicească în creștinismul ortodox trebuie să fie luată în serios. Sunt unii care se întreabă din ce este formată viața duhovnicească: din post, din rugăciune, din spovedanie, din pelerinaje, din împărtășanie și din mersul la Biserică. La fe de bine o altă parte a vieții duhovnicești este lectura cărților duhovnicești care sunt folositoate de suflet. Odată ce omul a ajuns să pășească pe calea vieții duhovnicești în cele din urmă el va ajunge să se cunoașscă pe sine însuși ca persoană duhovnicească. În cele din urmă el își va da seaam că are multe lucruri în comun cu semneii lui și în acest mod în cele din urmă el va conștientiza ce fel de arhtip duhovnivcesc este. Acest lucru este adevărat că nu mântuiește prin sine. Cu alte cuvinte arhetipurile duhovnicvești nu sunt unele care ajung să ne mântuiască numai prin faptul că devcenim conștiente de ele ci mai mult ele ne pot îndurma în drumul mântuirii. Dacă ajugi să te ciunoști pe sine ca persoană duhovnicească în cele din urmă cei ajunge să te cunoști și ca realitate aflată în nevoie de mântuire. Căile prin care ajungem la mântuire nu sunt identice. Unii sifnți au stat în pustie și s-au nevoit în timp ce alți sfinți au stat în lume unde au întemeiat orfelinate, azile de bătrâni și case de ajutor social pentru săraci. Iată de ce este bine să știm că harul lui Dumnezeu este unul care nu neagă structura arhetipală pe care fiecare dintre noi o avem. În acest sens este foarte adevărat că într-un anume fel se mântuiesc laicii și în alt fel se mântuiesc călugării. Sunt aici două căi care sunt arhetipal diferite una de alta dar care tânjesc la acelșai scop. Este prin urmare adevărat că în călugările

---

[135] Cuviosul Paisie Aghioritul, *Nevoință duhovnicească, Cuvinte duhovnicești* vol. III, (Editura Evanghelismos, București, 2003).

[136] "Tânărul are nevoie de un povățuitor duhovnicesc, care să-l sfătuiască și de care să asculte, ca să călătorească cu siguranță duhovnicească, fără primejdii, fără frică și fără să se împotmolească. Fiecare om, cu cât crește, cu cât înaintează în vârstă, cu atât dobândește experiență și de la sine, și de la alții. Un tânăr nu are această experiență. Unul în vârstă folosește experiența dobândită de la sine și de la alții pentru a-l ajuta pe tânărul neexperimentat să nu facă gafe. Atunci când tânărul nu ascultă, face experiențe cu sine însuși. În timp ce, dacă ascultă, va avea câștig." Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cu durere și cu dragoste pentru omul contemporan*, Cuvinte duhovnicești vol. I, Editura Evanghelismos, București, 2003, pp. 259-262.

mântuirea se câștigîă mult mai ușor decât în viața laică dar la fel de bine trebuie să fim conștienți că arhetipal nu toți sunt potriviți pentru viața monahală. Așa se face că laicii și călugării amândoi vor să se mântuiască însă mântuirea este un lucru care ajunge să fie câștigată prin mai mult feluri. Trebuie să știm că vom ajunge la mântuire numai dacă vom lua în serios viața duhovnicească. Mântuirea este la un anumit nivel un maxim de înduhovnicire este înseamnă intrarea în realitatea arhetipală a Duhului Sfânt a lui Dumnezeu.[137]

Într-o noapte, în timp ce se ruga, Dumnezeu, i-a descoperit părintelui Serafim că două dintre ucenicțele sale au murit. Uneia care crescuse cu greu 2 copii, fiind văduvă și fără să fie ajutată, au venit îngerii să-i ia sufletul, cu toate că fusese o femeie cârtitoare și cădea des în deznădejde. Cealaltă murise pe patul de boală, lângă care se aflau soțul și cei 6 copii. Când a murit nu au venit îngerii să-i ia sufletul; cât trăise, ea îi mulțumea tot timpul lui Dumnezeu pentru grija cu care o înconjură.

– Parintele a întrebat: *Cum DOAMNE, pe cea care cârtea au luato îngerii și pe cealaltă, nu*?

– DOMNUL i-a răspuns: *Amândouă s-au mântuit. Dar prima a avut o cruce mult mai grea decât cealaltă. Daca cea de a doua ar fi trecut numai un an prin încercările prin care a trecut prima, credința i s-ar fi zdruncinat. Când avea necazuri, imediat soțul ei era linga ea și o întarea. În timp ce văduva plângea și nu o mângâia nimeni*!

Avem aici mai sus expusă o întâmplare care vine să ne mărtusirească faptul că arhetipurile duhovnicești sunt cât se poate de diferite și la fel de bine cât se poate de separate unul de altul. Acesta fiindcă arhetiprule duhovnicești sunt lucruri care țin de Dumnezeu și la fel de bine ne leagă de Dumnezeu. Istorioara de mai mai sus ne spune că era o văduvă care obișnuia să cârtească împotriva lui Dumnezeu care atunci când murit a fost dusă cu mulți fast de îngeri în rai. A mai existat și o altă femeie care avea șase copii și care nu cârtea și ea nu a fost dusă cu mult fals în rai ci mai mult simplu. A doua femeie a ajuns în rau dar modul de a ajunge acolo nu a fost ca al primeia care deși cârtea era singură și când avea o problemă nu ajungea să se mângie. Celaltă femeie avea pe soțul ei care întotdeauna o mângâia în momente grele și ea găsea cale să meargă mai înainte. Prima femeie, văduva, am putea spune că făcea parte din arhetipul ascetic fiindcă trăia un fel de asceză fiind singură. A doua femeie era probabil din arhetipul hristologic fiindcă aproape de Iisus. Iată prin urmare că deși amble femei s-au mântuit modul în care au făcut-o a fost diferit. Una s-a mântuit înconjurată de oștirile îngerești în timp ce cealaltă a fost pur și simplu suită la cer de un înger. Este clar că în plan soteriologic există diferențe între modurile în care ajungem să ne mântuim. Acesta fiindcă modul în care ne mântuim este un lucru cât se poate de diferit ca aplicație.[138]

După cum am spus sufletul nostru poate să fie modelat pe cale psihologică dar la fel de bine trebuie să știm că în cele din urmă sufletul este un lucru care ține de viața duhovnicească fiindcă el nu este un lucru care se rezumă numai la viața de aici ci la fe de bine este făcut să se pregătească în viața de aici pentru viața care va urma. Nu poate să fie mai simplu de atât totuși faptul în sine nu are prea mulți adrenți. Trebuie să vedem sufletul uman ca un lucru care ne leagă de Dumnezeu și la fel de bine ca un lucru care tânjește după Dumnezeu. Nici un lucru din lumea noastră nu tânjește mai mult după Dumnezeu decât sufletul nostru. Așa se face că orice suflet care se simte departe de Dumnezeu simte tristețe și mâhnire. Prin urmae putem spune că există o *tânjire arhetipală* a sufletelor umane spre Dumnezeu fiindcă ea ne face să fim conștienți că nu numai noi suntem cei care tânjim după Dumnezeu ci la fel de bine sunt mai mulți care tânjesc după El. Tânjirea lui Dumnezeu este un arhetip care comun tuturor ființelor umane și prin urmare nu există nici o ființă umană care să nu simtă acest arhetip al tânjirii după Dumnezeu. Adevărul este că în timp ce unii tânjesc mai mult după Dumnezeu alții o fac mai puțin. Acesta fiindcă după cum am spus sufletele umane se aseamănă dar nu sunt identice. Tânhirea arhetipală după Dumnezeu este în cele din urmă înconjurată de venirea harului lui Dumnezeu. Harul poate să îl ridice pe sfântul creștin ortodox la adevărate stări de extaz în care sfântul are descoerpiri viziuni sau la fel de bine poate să primască unele harisme care îi sunt lui proprii și care nu îi sunt nici cui cât se poate de potrivite. Când sufletul uman simte harul lui Dumnezeu el trăiește într-o stare de bucurie sufletească și este împăcat cu sine și cu

[137] "Duhovnicul, fie bătrân, fie tânăr, nu o să te povățuiască la rău, fiindcă are harul lui Dumnezeu. Așa ne sfătuiește Biserica. El o să-ți zică numai spre îndreptarea vieții, ceea ce îl lumineaza Dumnezeu." Staretul Dionisie Ignat, Staretul Dionisie. *Lumea in vremurile de pe urma,* Vol. 2, Editura Prodromos, 2010, p. 228.

[138] Mântuirea nu este un arhetip dar trebuie să știm că procesul de mântuire este cu adevărat arhetipal fiindcă nu toți să mâ ntuyiesc la fel. Unii se mântuiesc mai ușor și alții se mântuiesc mai greu. Ceea ce este bine să știm este că deși arhetipurile sau mai bine spus trăsăturile caracteristice ale sufletelor noastre sunt diferite în cele din urmă cu toții dorim să ne mântuim. Mântuirea este un lucru în spre care toți din toate arhetipurile creștin ortodoxe tind și la fel de bine în spre care fiecare trebuie să lucreze din toate puterile și din toate funcțiile sale sufletești. Mântuirea este un lucru care se câștigă și nu se oferă. Mântuirea este un lucru care ajunge să fie câștigat în fucnție de trăsăturile arhetipale pe care le avem fiecare dintre noi.

semenii lui. Iată de ce este bine să ştim care sunt manifestările harului lui Dumnezeu. Sufletul este la un anumit nivel marcat de ideile pe care le vehiculează lumea din jur. În această carte am vorbit despre faptul că dacă creştinul ortodox ajunge să îşi facă tovarăşi dintre cei care sunt răi, în cele din urmă şi acel creştin ortodox va ajunge să se înrăiască. Acesta fiindcă după cum am spus, deşi Dumnezeu a lăsat în anumite sufletele anumite arhetipuri răutatea este un lucru care poate să şteagă aceste arhetipuri din sufletul omului. Cu alte cuvinte este foarte adevărat că unele persoane ajung să se înrăiască şi la fel de bine să fie cât se poate de imune la chemarea la iubire pe care o găsim în creştinismul ortodox. Este bine să ştim că sufletul uman se împlioneşte pe sine numai în iubire şi în bunătate dincolo de care el ajunge să se deformeze şi să se îmbolnăvească.[139]

Fiindcă Dumnezeu este infinit se poate spune că fiecare suflet este un arhetip sau în sens platonic o idee care vine de la Dumnezeu. Acesta fiindcă sunt mai concepţii referitoare la suflet. Arhetipurile duhovniceşti sunt cele pe care fiecare dintre noi ajungem să le punem în aplicare în fucnţie de propriile noastre puteri. Ele sunt cele care ne fac să fim în comuniune cu semnii noştrii şi ei creştin ortodocşi şi să ne îndrepte în spre nevoia de a ne mântui. În lumea noastră în care se cultivă de mulţi un individualism se consideră că în cele din urmă mântuirea este un lucru care se câştigă prin individualitate. Cu cât eşti mai individualist şi mai centrat pe propria persoană cu atât mai mult cresc şi şansele de a te mântui. Să fie mântuirea un lucru individualist? Cu siguranţă nu. Mântuirea nu are cum să fie un lucru individualist fiindcă ea este cea care ne face să ne deschidem în spre duhovnicii noştrii care au ajuns să câştige experienţă în drumul mânturii. Mântuirea este prin urmare o realitate care ţine mai mult de sensul final al tânjirii noastre spre Dumnezeu. Dacă o viaţă întreagăî am tânjit după vederea faţă către faţă a lui Dumnezeu în cele din urmă credem că prin mântuire omul va ajunge să Îl vadă faţă către faţă pe Dumnezeu. Cunoaşterea lui Dumnezeu deşi este numai parţială în viaţa de acum este adevărat că este una arhetipală. Acesta fiindcă Dumnezeu deşi se face cunoscut fiecărei persoane în parte El lasă la fel de bine să fie anumite lucruri care să unească această cunoaştere şi la fel de bine să o omogenizeze. Cunoaşterea lui Dumnezeu este un lucru care în cele din urmă ne duce la Dumnezeu şi ne face să fim una cu Dumnezeu. A vorbii despre Dumnezeu în sens arhetipal este pentru unii un lucru mult prea complicat. Acesta fiindcă sunt puţini cei care pot să îmnţeleagă paradoxul diversităţii în unitate. Sunt mai multe arhetipuri duhovniceşti în lumea noastră dar toate în cele din urmă ne duc la mântuire. Arhetipruile duhovniceşti sunt cele prin care Dumnezeu ne cheamă la mântuire. Pentru acest lucru nu trebuie să tratăm arhetipurile cu superficialitate.[140]

Arhetipurile duhovniceşti sunt cele care apar în noi după ce ne-am familiarizat cu viaţa duhovnicească şi la fel de bine au ajuns la o anumită marurizare duhovnicească. Este adevăratprin urmare că arhetipal fiecare dintre noi avem o cale propie prin care ajungem la Dumnezeu. Totuşi, după cum am spus aceste căi de a ajunge la Dumnezeu sunt în la fel de bine căi prin care ajungem să ne înduhovnicim. Este bine să fim conştienţi de realitatea ultimă şi de tot ceea ce ţine de sensul arhetipurile duhovniceşti care există în fiecare dintre noi. Pentru a putea să ne pronunţăm în ceea ce priveşte arhtipurile duhovniceşti trebuie la fel de bine să fim buni cunoscători nu numai de psihologie ci la fel de bine şi ai învăţăturii de credinţă a Bisericii Creştin Ortodoxe. În biserică adunaţi la slujbe şi după slujbe vom vedea că unii dintre noi ne asemănăm mai mult. Aşa se face că în cele din urmă vom ajunge să descoperit aceste arhtipuri duhovniceşti ce există între noi. Faptul că există arhetipuri duhovniceşti ne-o spune şi faptul că în mare tindem să găsim priteni dintre cei care se aseamănă cu noi. Acesta fiindcă asemănarea cu noi este un lucru care face posibilă prietenia. Pritenia este la un anumit nivel arhetipală. Ea se bazează fie pe asemănări de arhetip sau poate să fie complemetară când se bazează pe diferenţe de arhetip când unul are nevoie de altul pentru a se întregii. Iată prin urmare care sunt arhetipurile noastre în linii mari. Această carte este fără de nici o îndoială o meditaţie pe tema arhetipurilor văzute dintr-o perspectivă creştin ortodoxă. Am voit să demonstrăm că noţiunea de arhetip nu este străină de creştiniosmul ortodox şi la fel de bine cei care vor să ştie unde se află în plan duhovnicesc pot să ajungă să facă acest lucru mult mai bine dacă ştiu ce sunt arhetipurile duhovniceşti. Arhetipurile duhovniceşti nu ne mântuiesc prin sine chiar dacă ele

[139] Teodoret al Cirului, *Nunta de taină a sufletului. Tâlcuire la cântarea cântărilor* (Bucureşti, 2017).

[140] Arhetipurile duhovniceşti în nici un fel nu sunt compatibile cu superficialitatea. Acesta fiidncă sunt din ce în ce mai mulţi care sunt superficiali în viaţa duhovnicească. Adevărul este că nu trebuie să tratăm viaţa duhovnicească cu superficilitate fiindcă acesta este ceea ce ne face să fim cât se poate de reprobabili în viaţanoastră sufletească. Asemenea unui terapeut trebuie să abordăm viaţa duhovnicească cu profesionalism. Acesta fiindcă în cele din urmă viaţa duhovnicească este un lucru care ne duce în spre mântuire. Nu putem să ne tratăm mântuirea cu superificiatate fiindcă ea este examenul ultim al vieţii noastre. Iată de ce este bine să ştim că arhetiprule duhovniceşti sunt unele care ne fac să fim cât se poate de deschişi în spre perfecţiune. Nimeni nu poate să fie perfect fiindcă perfect este numai Dumnezeu dar în cele din urmă vom ajunge să fim cât se poate de apropae de perfecţiune când ne vom cunoşatem pe noi înşine şi vom ştii din ce arhetip am ajuns să facem parte.

vine de la Dumnezeu, dar ele pot să ne spună despre sensul în care trebuie să mergem pentru a ajunge să ne câștigăm mântuirea. Arhetipul duhovnicesc este un lucru care ne face să fim conștienți de realitatea unei lumi a ideilor care există la Dumnezeu. Dumnezeu are o idee despre fiecare suflet pe care Îl crează. În acest sens sufletul este la un anumit nivel o expresie creaturală a unei idei a lui Dumnezeu. Prin arhetipuri Dumnezeu ajunge să ne confere o menire primă sau primară în această lume. Iată de ce este bine să fim cât se poate conștienți de viața duhovnicească și de tot ceea ce înseamnă ea pentru noi. Prin urmare ceea ce este bine să evidențiem este că arhetipul nu este o noțiune care este comună numai psihologiei și psihanalizei ci la fel de bine el este comun și duhovniciei creștin ortodoxe. Pentru părinții duhovnici din zilele noastre este bine să se știe că arhetipurile duhovnicești sunt unele care ajung să contureze mult mai bine viața duhovnicească a creștinului ortodox și la fel de bine să ne ajute în drumul mântuirii.[141]

[141] Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoșilor (Muntele Athos)*.